MARIO PUZO

OMERTÀ

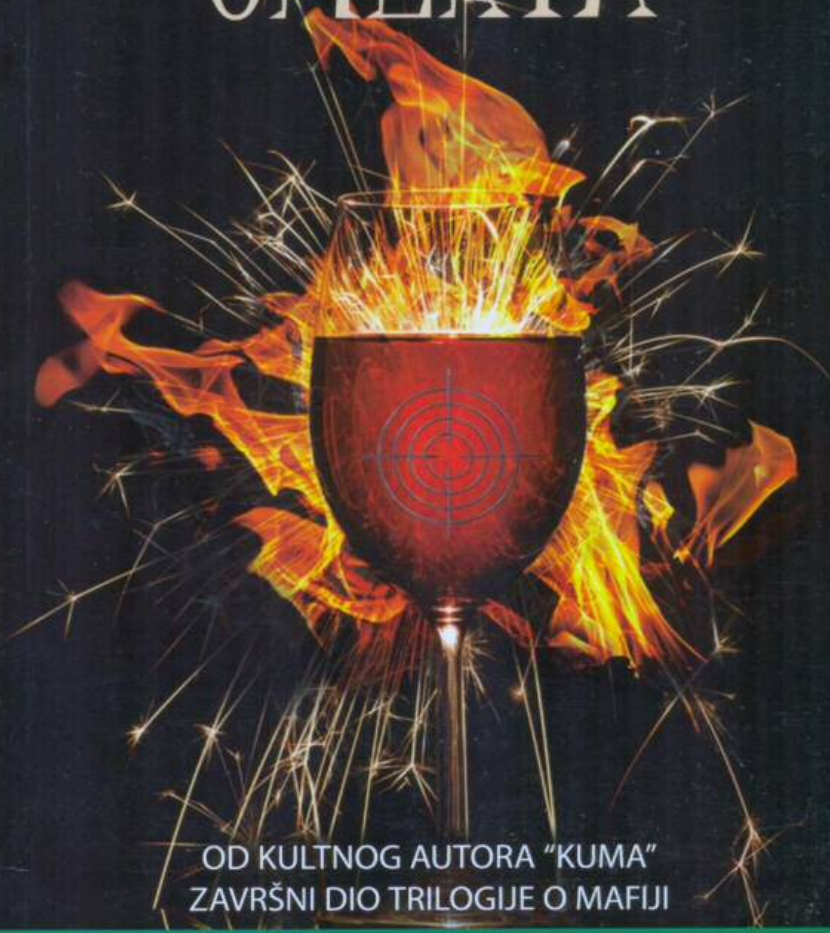

OD KULTNOG AUTORA "KUMA"
ZAVRŠNI DIO TRILOGIJE O MAFIJI

ALGORITAM

Mario Puzo
Omerta

Naslov izvornika
Omerta

Copyright © Mario Puzo 2000

Preveo s engleskoga
Damir Biličić

Ilustracija na naslovnici
Marina Leskovar

Urednik
Neven Antičević

MARIO PUZO

OMERTÀ

Zagreb, lipanj 2010.

Posvećujem Evelyn Murphy

Omertá:

Sicilijanski kodeks časti koji zabranjuje odavanje informacija o zločinima koji se smatraju osobnom stvari osumnjičenika

Sadržaj:

Prolog

Prvo poglavlje

Drugo poglavlje

Treće poglavlje

Četvrto poglavlje

Peto poglavlje

Šesto poglavlje

Sedmo poglavlje

Osmo poglavlje

Deveto poglavlje

Deseto poglavlje

Jedanaesto poglavlje

Dvanaesto poglavlje

Trinaesto poglavlje

Epilog

Zahvale

KRAJ

Prolog

1967.

Veliki Don[1] ležao je na samrti u Castellammareu del Golfo, selu izgrađenom od kamena i okrenutom prema tami sicilijanskog Sredozemnog mora. Mafijaški šef Vincenzo Zeno bio je častan čovjek kojeg su cijeli život voljeli zbog pravednih i nepristranih prosudbi, zbog pomaganja onima kojima je pomoć bila potrebna, kao i zbog neumoljivog kažnjavanja onih koji bi se usudili usprotiviti njegovoj volji.

Oko njega su se okupila trojica nekadašnjih sljedbenika. Svi oni kasnije su stekli vlastitu moć i položaj: Raymonde Aprile sa Sicilije i iz New Yorka, Octavius Bianco iz Palerma i Benito Craxxi iz Chicaga. Svaki od njih dugovao mu je još jedno ispunjenje želje.

Don Zeno bio je posljednji istinski šef mafije, čovjek koji se cijeli život pridržavao tradicije. Ubirao je porez na sve poslovne aktivnosti, ali nikada na promet drogom, prostituciju ili kriminal neke druge vrste. Nikada se nije dogodilo da je neki siromah došao u njegovu kuću i iz nje se vratio praznih ruku. Ispravljao je nepravde nastale prema slovu zakona - i najviši sudac na Siciliji mogao je donijeti

---

[1] Vođa mafijaške obitelji

presudu, no ako je pravda bila na tvojoj strani, don Zeno je na tu presudu svojom moći i oružjem uložio veto.

Nije bilo tog mladog ženskara koji bi napustio kćer kakvog siromašnog seljaka a da ga don Zeno ne bi uvjerio kako s njom mora stupiti u sveti brak. Nije bilo te banke koja bi mogla zaplijeniti imovinu kakvog bespomoćnog farmera a da se don Zeno ne bi umiješao i popravio stvari. Nije bilo mladića koji bi žudio za fakultetskim obrazovanjem a kojem bi to bilo uskraćeno zbog neimaštine ili nedostatka drugih uvjeta. Ako bi bili su rodu s njegovom *coscom*, njegovim klanom, snovi bi im se ispunili. Rimski zakoni nisu mogli slijediti sicilijansku tradiciju i nisu imali nikakvu stvarnu moć; don Zeno uvijek bi ih nadjačao, bez obzira na cijenu.

No Don je sada već stupio u deveto desetljeće života, a tijekom posljednjih nekoliko godina njegova je moć počela slabjeti. Slabost se sastojala u tome što se oženio jednom prelijepom mladom djevojkom koja mu je rodila divnog sina. Umrla je pri porodu, a dječaku su sada bile dvije godine. Znajući da mu se bliži kraj i da će njegovu *coscu* tada progutati snažnije *cosce* Corleone i Clericuzio, starac je razmišljao o sinovoj budućnosti.

Sada je trojici prijatelja zahvalio na ljubaznosti i poštovanju koje su mu iskazali prešavši toliki put da bi poslušali njegovu molbu. A onda im je rekao kako želi da njegova sina, Astorrea, odvedu na neko sigurno mjesto, te da ga podignu u drukčijim uvjetima, ali prema tradiciji časnog čovjeka, kakav je cijeli život on bio.

"Moći ću umrijeti mirne savjesti", rekao je, premda su njegovi prijatelji znali da je u životu svojim odlukama usmrtio stotine ljudi, "tek kada se uvjerim da mi je sin na sigurnome. U tom dvogodišnjaku vidim srce i dušu pravog mafijaša, a to je rijetka i gotovo izumrla odlika."

Rekao im je i kako će jednog od njih odabrati za skrbnika tog neobičnog dječaka, a za tu će mu se odgovornost i obilato odužiti.

"Neobično je to", rekao je don Zeno, zamagljena pogleda. "Prema tradiciji, pravi je mafijaš prvi sin. Ali ja sam za ostvarenje sna morao dočekati osamdesetu godinu. Nisam praznovjeran čovjek, ali kada bih bio, povjerovao bih da je to dijete izraslo iz same sicilijanske zemlje. Oči su mu zelene poput maslina koje rastu na mojim najboljim stablima. I ima taj sicilijanski senzibilitet - romantičan, muzikalan, sretan. Pa ipak, uvrijedi li ga netko, to ne zaboravlja, koliko god bio malen. Ali potrebno ga je usmjeravati."

"Što onda tražite od nas, don Zeno?" upita Craxxi. "Jer ja ću rado prihvatiti to vaše dijete i podizati ga kao svoje vlastito."

Raymonde Aprile pogleda don Zena ali ne reče ništa.

"A ti, Raymonde?" upita don Zeno.

Aprile reče: "Odaberete li mene, vaš će sin biti moj sin."

Don je još nekoliko trenutaka razmišljao o toj trojici, odreda časnim muškarcima. Craxxija je smatrao najinteligentnijim. Bianco je svakako bio najambiciozniji i najprodorniji. Aprile je bio suzdržaniji i časniji čovjek, njemu bliskiji. Ali bio je nemilosrdan.

Čak i na samrti don Zeno je uvidio da je dijete najpotrebnije Raymondeu Aprileu. On će imati najviše korisiti od djetetove ljubavi i on će se pobrinuti za to da njegov sin nauči kako preživjeti u svijetu obilježenom izdajstvima.

Don Zeno je još dugo samo šutio. A onda na koncu reče:

"Raymonde, ti ćeš mu biti otac. A ja sada mogu počivati u miru."

Donova pogreba ne bi se postidjela ni kakva carska obitelj. Svi šefovi cosca sa Sicilije došli su mu odati počast, zajedno s ministrima iz Rima, velikim zemljoposjednicima i stotinama podanika njegove razgranate *cosce*. Na crnim mrtvačkim kolima koje je vukao konj, dvogodišnji Astorre Zeno, dijete plamena pogleda odjeveno u crni mornarski kaput i s crnim šeširićem na glavi, vozio se dostojanstveno poput rimskog cara.

Službu je vodio kardinal iz Palerma, koji je izrekao riječi za pamćenje: "I u bolesti i u zdravlju, u nesreći i u beznađu, don Zeno je svima ostao istinskim prijateljem." Potom je ponovio posljednje riječi don Zena: "Preporučujem se Bogu. On će mi oprostiti grijehe, jer sam svakog dana nastojao biti pravedan."

I tako je Raymonde Aprile poveo Astorrea Zena u Ameriku i pridružio ga svojoj obitelji.

Prvo poglavlje

Kada su se blizanci Sturzo, Franky i Stace, zaustavili na prilazu Heskowljevoj kući, ugledali su četvoricu vrlo visokih tinejdžera kako igraju košarku na malenom prostoru uz kuću. Franky i Stace izišli su iz svog velikog Buicka, a John Heskow pošao im je u susret. Bio je to visok muškarac tijela oblikovanog poput kruške; rijetka kosa uredno je obrubljivala golo tjeme, dok su malene oči svjetlucale. "Odlično odabran trenutak", reče. "Volio bih vas upoznati s jednim mladićem."

Košarkaški je susret prekinut. Heskow tada ponosno reče: "Ovo je moj sin, Jocko". Najviši mladić ispruži divovski dlan prema Frankyju.

"Hej", reče Franky. "Kako bi bilo da nas malo uključiš u igru?"

Jocko promotri posjetitelje. Imali su oko stotinu osamdeset tri centimetara i činilo se da su u dobroj formi. I jedan i drugi nosili su majice s ovratnikom Ralpha Laurena, jedan crvenu, drugi zelenu, uz žutosmeđe platnene hlače i cipele s gumenim potplatima. Odavali su dojam srdačnosti i bili su zgodni, a grube crte lica ukazivale su na dostojanstveno samopouzdanje. Bilo je očito da su braća, no Jocko nije mogao znati da su blizanci. Pretpostavio je da su tek nedavno navršili četrdesetu.

"Svakako", reče Jocko dječačkom dobrodušnošću.

Stace se nasmiješi. "Super! Upravo smo automobilom prešli pet tisuća kilometara i trebamo se malko razgibati."

Jocko domahne svojim prijateljima, svi odreda bili su viši od metar osamdeset pet, i reče: "Ja ih uzimam u ekipu

protiv vas trojice." Kako je on bio puno bolji od ostalih, držao je da će prijatelji njegova oca tako imati određenih izgleda.

"Samo nježno s njima", reče John Heskow mladićima. "To su tek starci koji se zekaju."

Bio je prosinac i primicalo se predvečerje, a zrak na Long Islandu bio je dovoljno svjež da pokrene krvotok. Hladno sunčano svjetlo, onako blijedožuto, blistalo je na staklenim krovovima i zidovima Heskowljevih staklenika, paravana kojim je prikrivao svoje glavne aktivnosti.

Jockovi mladi prijatelji igrali su obzirno, prilagođavajući se starijim muškarcima. No Franky i Stace odjednom su jurili pokraj njih i nizali poene iz neposredne blizine koša. Jocko je zadivljeno pratio njihovu brzinu; a onda su počeli propuštati prilike za poentiranje i stali dodavati lopte njemu. Nijedanput nisu uputili hitac sa strane ili iz daljine. Činilo se da je to pitanje časti, da se nekako moraju osloboditi čuvara i doći do samog koša.

Protivnička momčad počela se služiti visinom i tako izbjegavati starije igrače, ali, što je bilo najnevjerojatnije, uspjeh su polučili tek u pokojem skoku. Na kraju je jedan od mladića izgubio živce i snažno udario Frankya laktom u lice. Mladić se već trenutak kasnije iznenada našao na tlu. Jocko, koji je sve to promatrao, nije znao točno odrediti kako je do toga došlo. Ali Stace je onda pogodio loptom brata u glavu i rekao: "Hajde. Igraj, seronjo." Franky je pomogao mladiću da ustane, potapšao ga po stražnjici i rekao: "Hej, oprosti." Potom su igrali još nekih pet minuta, no ona dvojica tada su već bili očito iscrpljeni, tako da su klinci već u krugovima trčali oko njih. Na kraju su odustali.

Heskow im je na teren donio gazirana pića, a tinejdžeri su se okupili oko Frankya, koji je bio karizmatičan i na terenu pokazao profesionalne vještine. Franky je zagrlio

mladića kojeg je bio oborio. A onda je nabacio znalački osmijeh, koji je pristajao njegovu uglatom licu.

"Dečki, poslušajte pokoji savjet iz usta jednog fosila", reče tada. "Nikada ne driblaj kada možeš dodati. Nikada ne odustaj kada u zadnjoj četvrtini zaostaješ dvadeset bodova. I nikada ne izlazi sa ženom koja ima više od jedne mačke."

Svi su se mladići nasmijali.

Franky i Stace rukovali su se s njima i zahvalili im na utakmici, a potom za Heskowom pošli u lijepu, zelenilom okruženu kuću. Jocko im u tom trenutku dovikne: "Hej, stvarno ste dobri!"

Našavši se u kući, John Heskow poveo je dvojicu braće na kat, u njihovu sobu. Vrata su bila masivna, s vrlo kvalitetnom bravom, primijetila su braća kada ih je Heskow uveo u sobu i za sobom zaključao vrata.

Prostorija je bila velika, bio je to zapravo pravi apartman s kupaonicom. U njemu su se nalazila dva kreveta - Heskow je znao da braća vole spavati u istoj sobi. U kutu se nalazio veliki kovčeg ojačan čeličnim trakama i zaključan velikim metalnim lokotom. Heskow ga otključa i podigne poklopac. Unutra je bilo nekoliko pištolja, nešto automatskog oružja, kutija sa streljivom poslaganih u podlogu crnih geometrijskih likova.

"Hoće li to biti dovoljno?" upita Heskow.

Franky reče: "Nema prigušivača."

"Za ovaj posao nećete trebati prigušivače."

"To je dobro", reče Stace. "Mrzim prigušivače. S njima nikada ne uspijem ništa pogoditi."

"U redu", reče Heskow. "Vas se dvojica otuširajte i smjestite, a ja ću se riješiti klinaca i pripremiti večeru. Što kažete na mog malog?"

"Vrlo drag mladić", reče Franky.

"A što kažeš na to kako igra košarku?" upita Heskow rumen od ponosa, tako da je sada još više nalikovao na dozrelu krušku.

"Izvanredno", reče Franky.

"Stace, što ti kažeš?" upita Heskow.

"Vrlo izvanredno", reče Stace.

"Ima stipendiju za Villanovu", reče Heskow. "NBA, do kraja."

Kada su se blizanci malo kasnije spustili u dnevnu sobu, Heskow ih je već čekao. U međuvremenu je priredio pirjanu teletinu s gljivama i puno zelene salate. Na stolu, postavljenom za troje nalazilo se i crno vino.

Njih trojica sjednu. Bili su dugogodišnji prijatelji koji su znali kakvu tko među njima ima prošlost. Heskow je razveden već trinaest godina. Njegova bivša supruga i Jocko žive nekoliko kilometara zapadno, u Babylonu. Ali Jocko puno vremena provodi ovdje, a Heskow očinsku ulogu ispunjava neprekidno i brižno.

"Trebali ste doputovati sutra ujutro", reče Heskow. "Da sam znao da dolazite danas, bio bih sklonio malog. Kada ste nazvali, nisam ih mogao samo tako izbaciti."

"Sve je u redu", reče Franky. "Nema veze."

"Bili ste super vani s klincima", reče Heskow. "Jeste se kada pitali bi li mogli uspjeti u kakvoj profesionalnoj momčadi?"

"Ma, neee", reče Stace. "Preniski smo, samo stotinu osamdeset tri. Kmice su bile previsoke za nas."

"Ne govori takve stvari pred malim", reče Heskow užasnuto. "On mora igrati s njima."

"O, ne", reče Stace. "Ne pred njim."

Heskow se opusti i otpije gutljaj vina. Oduvijek mu se sviđalo raditi s braćom Sturzo. I jedan i drugi bili su tako

vedri i srdačni - nikada ne bi postali grubi i zlonamjerni kao većina ološa s kojim je bio prisiljen imati posla. Ponašali su se opušteno i lagodno, što je bio odraz opuštene atmosfere među njima. Bili su sigurni, a to je stvaralo ugodnu atmosferu.

Sva trojica jeli su polagano, opušteno. Heskow im je tanjure ponovno napunio izravno iz tave.

"To sam te oduvijek namjeravao pitati", reče Franky Heskowu. "Zašto si promijenio ime?"

"Bilo je to davno", reče Heskow. "Nisam se stidio što sam Talijan. Ali, znaš, izgledam kao jebeni Nijemac. S plavom kosom, plavim očima i ovakvim nosom. To moje talijansko prezime izgledalo je stvarno sumnjivo."

Blizanci se nasmiju, opušteno, s razumijevanjem. Znali su da sere, ali to im nije smetalo.

Pošto su pojeli salatu, Heskow je poslužio dvostruki espresso i tanjur talijanskih kolača. Ponudio je i cigare, no oni su ih odbili. Držali su se Marllbora, koji je pristajao njihovim naboranim zapadnjačkim licima.

"Vrijeme je da prijeđemo na posao", reče Stace. "Ovo mora biti krupna stvar, zašto smo se inače vozili tih jebenih pet tisuća kilometara? Mogli smo lijepo doputovati avionom."

"Nije bilo tako strašno", reče Franky. "Ja sam uživao. Upoznali smo Ameriku iz prve ruke. Dobro smo se zabavili. Ljudi su u provinciji divni."

"Izvanredni", reče Stace. "Ipak, vožnja je trajala predugo."

"Nisam želio nikakvih tragova na aerodromima", reče Heskow. "Njih uvijek provjeravaju prve. A podignut će se velika prašina. Vama to neće smetati?"

"Meni će to biti prava uživancija", reče Stace. "Dobro, jebemu, tko je na listi?"

"Don Raymond Aprile." Dok je izgovarao to ime, Heskow se zamalo ugušio espressom.

Uslijedila je poduža stanka i Heskow tada prvi put osjeti ledeni val smrti koji su dvojica blizanaca bili u stanju odašiljati oko sebe.

Franky tiho reče: "Natjerao si nas da se vozimo pet tisuća kilometara da bi nam ponudio taj posao?"

Stace se nasmiješi Heskowu i reče: "John, bilo mi je drago. A sada nam još lijepo isplati honorar za eutanaziju, pa ćemo poći na put." Blizanci su se istovremeno nasmijali toj maloj šali, no Heskow je nije shvatio.

Jedan od Frankyevih prijatelja u Los Angelesu, slobodni novinar, blizancima je jednom objasnio da mu časopis može platiti troškove za pisanje nekog članka, ali da to nužno ne znači da će ga i otkupiti. U tom slučaju isplatili bi mu tek jedan mali dio dogovorenog honorara kako bi "isključili aparate" i otkazali članak. Blizanci su stoga prihvatili takvu lijepu praksu. Naplaćivali su već i za slušanje prijedloga. U ovom slučaju, zbog trajanja putovanja i sudjelovanja obojice, naknada je iznosila dvadeset tisuća.

Međutim, Heskow je imao zadaću nagovoriti ih da preuzmu posao. "Don se povukao još prije tri godine", reče. "Sve njegove nekadašnje veze sada su u zatvoru. Više nema nikakvu moć. Nevolje može izazivati jedino Timmona Portella, a do toga neće doći. Dobivate milijun zelembaća, pola kada obavite posao, a pola za godinu dana. Ali tijekom te godine morate se posve pritajiti. Sada je sve spremno. Vi trebate samo povući okidače.

"Milijun zelembaća", reče Stace. "Pa to je krupna lova."

"Moj klijent zna da je ubiti don Aprilea krupan korak", reče Heskow. "Traži najbolju dostupnu uslugu. Hladnokrvne

strijelce i nijeme partnere zrelih glava. A vi ste dečki jednostavno najbolji."

Franky reče: "I nema puno njih koji bi se upustili u takav rizik."

"Da", reče Stace. "S tim moraš živjeti do kraja života. Biti svjestan da će te netko tražiti, plus murjaci, plus FBI."

"Kunem vam se", reče Heskow, "da newyorška policija neće dati sve od sebe. FBI se neće miješati."

"A Donovi nekadašnji prijatelji?" upita Stace.

"Mrtvaci nemaju prijatelje." Heskow na trenutak zašuti. "Kada se povukao, Don je presjekao sve veze. Nema razloga za zabrinutost."

Franky reče Staceu: "Nije li upravo neobično kako nam u svim poslovima uvijek govore da nema razloga za zabrinutost?"

Stace se nasmije. "To je zato što oni ne pucaju. John, znamo se već stoljećima. Vjerujemo ti. Ali što ako griješiš? Svatko može pogriješiti. Što ako Don još uvijek ima nekadašnje prijatelje? A znaš kako on radi. Nema milosti. Dođu li do nas, neće nas samo upucati. Najprije ćemo par sati provesti u pravom paklu. Usto, u opasnosti su i naše obitelji. A to se odnosi i na tvog sina. U grobu neće moći igrati u NBA-u. Možda bismo trebali znati tko sve to plaća."

Heskow se nagne prema njima, svijetle kože rumene od navale krvi. "To vam ne mogu reći. To dobro znate. Ja sam samo posrednik. I razmišljao sam o svim tim drugim sranjima. Mislite da sam totalni idiot? Tko još ne zna tko je jebeni Don? Ali nemoćan je. Dobio sam uvjeravanja s najviših razina. Policija će samo rutinski odraditi najnužnije poslove. FBI si ne može dopustiti istragu. A veliki se mafijaši neće miješati. Stvar je potpuno sigurna."

"Nikada nisam ni sanjao da bi mi don Aprile mogao postati metom", reče Franky. Taj je pothvat godio njegovu

egu. Ubiti čovjeka kojeg se svijet toliko boji i toliko ga cijeni.

"Franky, ovo nije košarka", upozori ga Stace. "Izgubimo li, nećemo se rukovati i izići s terena."

"Stace, radi se o milijunu", reče Franky. "A John nas još nikada nije odveo u pogrešnom smjeru. Ja sam za."

Stace je jasno osjećao kako ih obuzima sve veće uzbuđenje. Neka sve ide dovraga. On i Franky znaju se pobrinuti za sebe.

Naposljetku, ne treba zanemariti ni milijun dolara. Istini za volju, Stace je u odnosu na Frankyja više odgovarao predodžbi o pravom plaćeniku, imao više poslovnog duha i taj je milijun kod njega prevagnuo.

"U redu," reče Stace, "pristajemo. Ali Bog neka se smiluje našim dušama ako si pogriješio." Nekoć je bio ministrant.

"A što ako je Don pod prismotrom FBI-a?" upita Franky.

"Trebamo li razmišljati o tome?"

"Ne", reče Heskow. "Kada su svi njegovi dugogodišnji prijatelji završili u zatvoru, Don se povukao kao pravi gentleman. FBI je to znao cijeniti. Ostavljaju ga na miru. To vam jamčim. A sada mi dopustite da vam iznesem cijeli plan."

Iznošenje pojedinosti potrajalo je pola sata. Na koncu Stance upita: "Kada?"

"U nedjelju ujutro", reče Heskow. "Prva dva dana ostanite ovdje. Nakon toga privatnim mlažnjakom letite iz Newarka."

"Morat ćemo imati vrlo dobrog vozača", reče Stace. "Izvanrednog."

"Ja ću voziti", reče Heskow, a potom pridoda, gotovo se ispričavajući: "Velika plaća."

Preostali dio vikenda Heskow je pazio na braću Sturzo kao da čuva djecu, pripremao im jelo, za njih obavljao sitne poslove. Nije bio od onih na koje je lako ostaviti snažan dojam, no zbog Sturzovih bi katkada osjetio kako mu se ledi srce. Bili su poput riđovki, u svakom trenutku budni i uzdignute glave, a ipak su bili ugodni i srdačni, čak su mu pomagali i oko bilja u staklenicima.

Braća su neposredno prije večere igrala košarku jedan na jedan, a Heskow je općinjeno promatrao kako se tijela poput zmija obavijaju jedno oko drugog. Franky je bio brži i nepogrešiv strijelac. Stace nije bio toliko dobar, ali je bio lukaviji. Franky je mogao uspjeti u NBA-u, pomislio je Heskow. Ali ovo nije košarkaška utakmica. U trenucima prave krize, glavnu ulogu morao bi preuzeti Stace. Stace bi bio glavni strijelac.

Drugo poglavlje

Veliki prepadi kojima je FBI devedesetih godina obasuo mafijaške obitelji u New Yorku za sobom su ostavili samo dvojicu preživjelih. Don Raymonde Aprile, najveći među velikima i izvor najvećeg straha, ostao je netaknut. Drugi, don Timmona Portella, koji mu je po moći bio gotovo ravan, ali i neusporedivo lošiji kao čovjek, izbjegao je propast, činilo se, zahvaljujući čistoj sreći.

Međutim budućnost je bila jasna. S obzirom na tako nedemokratski oblikovane zakone RICO[2] iz sedamdesetih, na gorljivu predanost specijalnih ekipa FBI-a i nestanak vjere u *omertu* među pripadnicima američke mafije, don Raymonde Aprile znao je da je vrijeme da se dostojanstveno povuče s pozornice.

On je svojom obitelji vladao trideset godina i sada je već prerastao u legendu. Odgojen na Siciliji, nije imao pogrešnih predodžbi niti je ogrezao u neumjerenu bahatost mafijaških šefova rođenih u Americi. Zapravo je bio atavizam, nasljednik starih Sicilijanaca iz devetnaestog stoljeća koji su osobnom karizmom vladali gradićima i selima, vladali s osjećajem za časno te smrtonosno i neopozivo osuđivali sve u koje su sumnjali da bi mogli biti

---

[2] Racketeer and Corrupt Organizations, zakoni usmjereni protiv sudionika u urotams čiji su cilj organizirani zločini ili prikrivanje zločinačkih djelatnosti, zbog pretjerano revne primjene i odviše slobodnog tumačenja, na udaru su se našle i neke poslovne organizacije koje su djelovale posve u skladu sa zakonima.

neprijatelji. Dokazao je i da raspolaže strateškom genijalnošću tih junaka iz davnine.

Sada, u šezdeset trećoj godini, život mu je bio sređen. Riješio se neprijatelja i ispunio dužnosti prijatelja i oca. U poznoj životnoj dobi, mogao je uživati čiste savjesti, povući se iz nesklada svijeta i prijeći u prikladniju ulogu uglađenog, bankara i oslonca društva.

Njegovo troje djece bilo je na sigurnom, situirano i s uspješnim i časnim karijerama. Najstariji sin, Valerius, sada je imao trideset sedam godina, bio je oženjen, imao djecu, bio pukovnik u kopnenoj vojsci i predavač na West Pointu. Karijeru mu je odredila plahost u djetinjstvu; Don je sredio upis na West Point kako bi ispravio taj nedostatak u njegovu karakteru.

Drugi sin, Marcantonio, unatoč tome što je imao samo trideset pet godina, a zahvaljujući nekakvoj zagonetnoj varijaciji u genima, bio je jedan od čelnih ljudi jedne od nacionalnih televizijskih mreža. Kao dječak bio je mrzovoljan i hirovit i živio u izmišljenom svijetu, tako da je Don držao kako neće uspjeti ni u jednom ozbiljnom poslu. No danas se često spominjao u novinama kao nekakav kreativni vizionar, zbog čega je Donu bilo drago, ali i dalje nije bio uvjeren u sve to. Naposljetku, on mu je otac. Tko ga može poznavati bolje od njega?

Njegova kći, Nicole, koju su u djetinjstvu od milja zvali Nikki, ali koja je sa šest godina izričito zatražila da je zovu krsnim imenom, bila mu je najdraži sparing-partner. S dvadeset devet godina bila je odvjetnica specijalizirana za poslovanje velikih korporacija, feministica i k tome je besplatno zastupala siromašne i beznadne kriminalce koji nisu imali novca za valjanu obranu pred sudom. Bila je osobito uspješna u spašavanju ubojica od smaknuća na električnoj stolici, ženâ koje su ubile muža od zatvorskih

kazni, a višestrukih silovatelja od doživotnih kazni. Apsolutno se protivila smrtnoj kazni, vjerovala u rehabilitaciju svakog zločinca i oštro kritizirala gospodarski ustroj Sjedinjenih Država. Držala je kako bi tako bogata zemlja trebala puno više pozornosti posvećivati siromašnima, bez obzira na njihove mane. Unatoč svemu tome, bila je vrlo vješta i nepopustljiva u poslovnim pregovorima, iznimna i odlučna žena. Don se s njom nije slagao ni u čemu.

A Astorre... on je bio dio obitelji i, službeno kao nećak, najbliskiji s Donom. No ostalima je bio poput brata, i to upravo zbog svoje intenzivne vitalnosti i šarma. Od treće do šesnaeste godine bio je s njima prisan, obožavani najmlađi brat - sve do izgona na Siciliju prije jedanaest godina. Don ga je pozvao natrag kada se povukao.

* * *

Don je svoje povlačenje planirao dugo i pomno. Razdijelio je carstvo kako bi umirio potencijalne neprijatelje, ali i darovima odao priznanje odanim prijateljima, znajući da zahvalnost traje najkraće od svih vrlina i da je darove potrebno neprestano nadomještati novima. Osobito dobro pazio je da umiri Timmonea Portellu. Portella je bio opasan zbog svoje ekscentričnosti i strastvene sklonosti ubijanju koja katkada nije imala veze s potrebama.

Kako je Portella tijekom devedesetih godina izmakao udarima FBI-a, svima je ostalo zagonetkom. Jer to je bio Don rođen u Americi, nimalo profinjen, neoprezan i neumjeren čovjek eksplozivnog temperamenta. Imao je divovsko tijelo, silno velikog trbuha, a odijevao se poput kakvog palermskog *picciotta*, mladog šegrta u zvanju ubojice, sav u svili i raznovrsnim bojama. Njegova se moć temeljila na distribuiranju zabranjenih opojnih sredstava.

Nikada se nije ženio i u dobi od pedeset godina još je uvijek bio bezobzirni ženskar. Istinsku naklonost pokazivao je jedino prema mlađem bratu, Brunu, koji je izgledao blago retardirano, ali je bio jednako okrutan kao stariji brat.

Don Aprile nikada nije imao povjerenja u Portellu i rijetko je s njim poslovao. Taj je čovjek bio opasan zbog svoje slabosti, čovjek kojeg treba neutralizirati. Stoga ga je sada pozvao na sastanak.

Portella je na sastanak došao s bratom, Brunom. Aprile ih je dočekao uz uobičajenu suzdržanu uljudnost, ali je vrlo brzo prešao na stvar.

"Dragi moj Timmona," rekao je. "Povlačim se iz svih poslova osim iz svojih banaka. Ti ćeš sada u velikoj mjeri biti izložen pogledima javnosti i morat ćeš dobro paziti. Zatreba li ti ikada kakav savjet, obrati mi se. Jer ni u mirovini neću biti posve bespomoćan."

Bruno, ta manja replika brata, mafijaš ispunjen strahopoštovanjem prema Donovu ugledu, sa zadovoljstvom se nasmiješio na takav iskaz uvažavanja njegova starijeg brata. Međutim, Timmona je Dona shvatio neusporedivo bolje. Znao je da je to upozorenje.

S puno poštovanja kimnuo je Donu. "Oduvijek ste imali najbolje prosudbe od svih nas", rekao je. "I ja cijenim to što činite. Na mene računajte kao na prijatelja."

"Vrlo dobro, odlično", rekao je Don. "A sada, kao dar, molim te da se pridržavaš sljedećeg upozorenja. Taj tip iz FBI-a, Cilke, vrlo je nepouzdan. Nikako mu ne vjeruj. Opijen je uspjehom i ti ćeš mu biti sljedeća meta."

"Ali vi i ja već smo mu izmaknuli", rekao je Timmona. "Premda je oborio sve naše prijatelje. Ne bojim ga se, ali ipak hvala."

Dogovor su proslavili pićem, a braća Portella potom su otišli. U automobilu je Bruno rekao: "Kakav velik čovjek".

"Da", rekao je Timmona. "Bio je velik čovjek."

A Don... Don je bio vrlo zadovoljan. Uočio je znak uzbune u Timmoninu pogledu i uvjerio se da od njega više neće biti nikakve opasnosti.

Don Aprile zatražio je sastanak nasamo s Kurtom Cilkeom, prvim čovjekom FBI-a u New Yorku. Cilke je, na Donovo veliko iznenađenje, bio čovjek kojem se divio. Većinu mafijaških šefova s Istočne obale već je otpremio u zatvor i gotovo posve slomio njihovu moć.

Don Raymonde Aprile izmaknuo mu je jer je znao tko je Cilkeov tajni doušnik, osoba koja je omogućila ostvarivanje takvih uspjeha. No Don je Cilkea cijenio još više jer je uvijek igrao pošteno, nikada nije iskušavao namještaljke niti se upuštao u zastrašivanje, nikada nije javno prozivao Donovu djecu. Stoga je Don držao kako je u najmanju ruku pošteno upozoriti ga.

Sastanak se održao na Donovom imanju u Montauku. Cilke će morati doći sam, što je bilo protivno pravilima FBI-a. Direktor agencije osobno je odobrio takav korak, ali je izričito tražio da Cilke upotrijebi poseban uređaj za snimanje. Bila je to naprava usađena u njegovo tijelo, ispod prsnog koša, kako se ne bi vidjela na vanjskim obrisima torza; takav uređaj javnosti je bio nepoznat, budući da se njegova proizvodnja strogo nadzirala. Cilke je uvidio da je prava svrha uređaja snimati ono što će on reći Donu.

Sastali su se jednog zlaćanog listopadskog poslijepodneva na Donovoj terasi. Cilke dotada nije uspio ući u tu kuću s prislušnim uređajem, a sudac je zabranio stalni fizički nadzor. Tog dana Donovi ga ljudi uopće nisu pretražili, što ga je iznenadilo. Bilo je očito da mu don Raymond Aprile ne kani predložiti nešto nezakonito.

Kao i uvijek, Cilke se silno začudio dojmu koji je Don ostavljao na njega, zbog čega je osjetio čak i blagu uznemirenost. Unatoč tome što je znao da je taj čovjek naredio stotine ubojstava, prekršio nebrojene zakone, Cilke ga nije mogao mrziti. Pa ipak je vjerovao da su takvi ljudi zli, mrzio ih zbog načina na koji uništavaju samo tkivo civilizacije.

Don Aprile je bio u tamnom odijelu, u kombinaciji s tamnom kravatom i bijelom košuljom. Izraz njegova lica bio je ozbiljan, a ipak pun razumijevanja, blagih crta lica čovjeka odanog kreposti. Kako jedno tako milosrdno lice može pripadati nekom tako bešćutnom, pitao se Cilke.

Don mu nije pružio ruku, znajući da bi Cilkea time doveo u neugodan položaj. Gostu je rukom pokazao neka sjedne i u znak pozdrava pognuo glavu.

"Odlučio sam sebe i svoju obitelj staviti pod vašu zaštitu.Odnosno zaštitu društva", reče.

Cilke nije mogao vjerovati vlastitim ušima. Što mu to, dovraga, starac želi reći?

"Posljednjih dvadeset godina bili ste moj neprijatelj. Progonili ste me. Ali ja sam vam uvijek bio zahvalan zbog tog vašeg osjećaja za fair-play. Nijednom niste pokušali podmetnuti dokaze niti poticati krivokletstvo na moju štetu. Većinu mojih prijatelja pospremili ste u zatvor i silno ste se trudili to postići i u mojem slučaju."

Cilke se nasmiješi: "Na tome još uvijek radim", reče.

Don kimne s razumijevanjem. "Riješio sam se svega sumnjivog, osim nekoliko banaka, a to je svakako pošten posao. Stavljam se pod zaštitu društva. Zauzvrat, ja ću ispuniti svoje obveze prema njemu. To ćete uvelike olakšati ne budete li me progonili. Jer za tim više nema potrebe.

Cilke slegne ramenima. "O tome odlučuje FBI. Toliko sam vam dugo na tragu, čemu sada odustajati? Moglo bi mi se i posrećiti."

Na Donovu licu pojavila se još smrtnija ozbiljnost, još izraženiji tragovi umora. "Imam nešto što bih s vama mogao razmijeniti. Vaši silni uspjesi tijekom posljednjih nekoliko godina svakako su utjecali na moju odluku. Ali stvar je u tome što poznajem vašeg glavnog doušnika, znam o kome je riječ. I to nisam rekao nikome."

Cilke je oklijevao tek nekoliko trenutaka, a onda ravnodušnim tonom reče: "Nemam takvih doušnika. I, ponavljam, o svemu odlučuje FBI, ne ja. Stoga sam zbog vas uludo utrošio vrijeme."

"Ne, ne", reče Don. "Ne želim steći nekakvu prednost, iskoristiti vas, samo se želim dogovoriti. Dopustite mi, s obzirom na moju dob, da vam ispričam što sam doznao. Ne služite se moći koju posjedujete, jer vam je tako lako dostupna. I ne zanosite se uvjerenošću u pobjedu ako vam intelekt govori da postoji i najmanja mogućnost za tragediju. Dopustite da kažem kako vas sada smatram prijateljem, ne neprijateljem, i promislite što možete dobiti ili izgubiti odbijanjem moje ponude."

"A ako se istinski povlačite, od kakve će koristi biti vaše prijateljstvo?" upita Cilke, smiješeći se.

"Imat ćete moju dobru volju", reče Don. "A ona ima određenu vrijednost i kada je nudi najbeznačajniji čovjek."

Cilke je kasnije snimku pustio Billu Boxtonu, svome zamjeniku, koji ga je upitao: "Što je sve to, dobijesa, značilo?"

"To su stvari koje moraš naučiti", odgovorio mu je Cilke. "Želio mi je reći da nije posve bespomoćan, da me drži na oku."

"Kakvo sranje", reče Boxton. "Ne mogu dirati savezne agente."

"To je točno", reče Cilke. "Zato sam mu i ostao na tragu, bez obzira na to njegovo povlačenje. Ipak, i dalje sam na oprezu. Ne možemo biti apsolutno sigurni..."

Pomno proučivši povijest najuglednijih obitelji u Americi, onih kraljeva kriminala koji su bešćutno izgrađivali carstva, kršeći zakone i etička načela društva, don Aprile je, poput njih, postao dobročinitelj svima. Kao i oni, imao je svoje carstvo - bio je vlasnik deset privatnih banaka u najvećim gradovima svijeta. I stoga je velikodušno davao novac za izgradnju bolnice za siromašne. I potpomagao umjetnike. Na sveučilištu Columbia utemeljio je katedru za proučavanje renesanse.

Istina je da su i Yale i Harvard odbili njegovih dvadeset milijuna dolara za izgradnju studentskog doma koji bi bio nazvan po Kristofu Kolumbu, koji je u to vrijeme bio u nemilosti u intelektualnim krugovima. Yale je ponudio da će primiti novac i dom nazvati po Saccu i Vanzettiju, ali Dona oni nisu zanimali. Prezirao je mučenike.

Neki čovjek manjeg kalibra osjetio bi se uvrijeđenim i stao se duriti, ali ne i Raymonde Aprile. Umjesto toga, jednostavno je dao novac Katoličkoj crkvi, na ime svakodnevnih misa za njegovu suprugu, sada već punih dvadeset pet godina na nebu.

Milijun dolara darovao je dobrotvornoj organizaciji newyorške policije i još milijun društvu za zaštitu ilegalnih useljenika. Tijekom prve tri godine nakon povlačenja, svojim je bogatstvom obasuo svijet. Njegova je novčarka bila otvorena za sve svrhe osim jedne. Odbio je Nicoleine molbe da financijski potpomogne Kampanju za ukidanje

smrtne kazne - njezin križarski boj za ukidanje najstrože kazne.

Upravo je nevjerojatno kako tri godine dobrih djela i velikodušnosti mogu gotovo posve izbrisati tridesetogodišnju reputaciju stvorenu bešćutnim zločinima. Ali veliki ljudi kupuju i svoj ugled, oprost za izdaju prijatelja i provođenje smrtonosnih odluka. I Don je imao tu sveopću slabost.

Jer don Raymonde Aprile bio je čovjek koji je živio prema strogim pravilima svog vlastitog, osobitog morala. Zbog tog svog protokola bio je poštovan više od trideset godina i izazivao nevjerojatan strah koji je poslužio kao temelj njegove moći. Ključna postavka te filozofije bio je potpuni izostanak milosrđa.

A to nije bio izdanak prirođene okrutnosti, nekakve psihosomatske želje za nanošenjem boli, nego plod apsolutnog uvjerenja da ljudi uvijek odbijaju pokoravati se. Čak je i Lucifer, anđeo, prkosio Bogu te je stoga izopćen.

Stoga ambiciozan čovjek koji se bori za premoć i nije imao druge mogućnosti. Dakako da je bilo određenih načina uvjeravanja, određenih ustupaka nečijim interesima. To je bilo u najmanju ruku razborito. Ali ako ništa od toga ne bi uspjelo, ostajala je samo smrtna kazna. Nikada prijetnje ili neki drugi oblici kažnjavanja koji bi mogli izazvati odmazdu. Jednostavan progon iz ove zemaljske sfere, premještanje u svijet u kojem se s čovjekom više ne računa.

Izdaju je smatrao najvećim zločinom. Trpjela bi i izdajnikova obitelj, kao i njegov krug prijatelja; čitav njegov svijet bio bi uništen. Jer, postoje mnogi hrabri i ponosni ljudi koji su voljni za vlastiti dobitak na kocku staviti i život, ali bi dobro razmislili prije nego što bi pritom ugrozili i voljene osobe. I tako je na taj način don Aprile izazivao silan strah.

Na svoju velikodušnost u svjetovnim dobrima oslanjao se kako bi pridobio njihovu manje potrebnu ljubav.

No mora se reći da je jednako nemilosrdan bio i prema sebi. Iako je imao nevjerojatnu moć, nije mogao spriječiti smrt svoje mlade supruge nakon što mu je rodila troje djece. Umirala je polagano i u užasnim mukama, od raka, dok ju je on šest mjeseci njegovao. U tom je razdoblju počeo vjerovati da je nju snašla kazna za sve smrtne grijehe koje je počinio on, te je stoga odredio vlastitu pokoru: nikada se neće ponovno ženiti. Djecu će uputiti u najbolje škole unutar društva koje poštuje zakone kako ne bi odrasli u njegovu svijetu punom mržnje i opasnosti. Pomagat će im da pronađu put, no oni nikada neće sudjelovati u njegovim aktivnostima. S velikom tugom odlučio je da nikada neće spoznati pravu bit očinstva.

I tako je Nicole, Valeriusa i Marcantonija poslao u privatne internate. Nikada im nije omogućio pristup u svoj privatni život. Kući bi dolazili za praznike, kada je on igrao ulogu brižnog ali rezerviranog oca, međutim, oni nikada nisu postali dijelom njegova svijeta.

Ipak, unatoč svemu, i premda svjesna njegove reputacije, djeca su ga voljela. O tome nikada nisu govorili među sobom. Bila je to jedna od onih obiteljskih tajni koje nisu tajne.

Dona nitko ne bi mogao nazvati sentimentalnim. Imao je vrlo malo osobnih prijatelja, nije imao kućnih ljubimaca i izbjegavao je godišnje odmore i društvena okupljanja koliko god je to bilo moguće. Samo jednom, prije više godina, postupio je suosjećajno, time zapanjivši svoje kolege u Americi.

Vrativši se sa Sicilije s malenim djetetom, Astorreom, don Aprile je svoju ljubljenu ženu zatekao neizlječivo bolesnu od raka, a vlastito troje djece usamljeno i neutješno.

Ne želeći zadržavati malo dijete u takvim okolnostima, pribojavajući se da bi to na njega u toj dobi moglo štetno utjecati, Don je odlučio povjeriti ga na brigu jednom od svojih najbliskijih savjetnika, nekom čovjeku po imenu Frank Viola, i njegovoj supruzi. Pokazalo se da to nije bila mudra odluka. U to vrijeme Frank Viola kanio je naslijediti Dona.

No ubrzo po smrti Donove supruge, Astorre Viola postao je, u dobi od tri godine, članom Donove stvarne obitelji, kada je njegov "otac" počinio samoubojstvo u prtljažniku svog automobila, u vrlo neobičnim okolnostima, dok mu je "majka" umrla od krvarenja u mozgu. Don je tada uzeo Astorrea u svoj dom i sebi dodijelio ulogu njegova strica.

Kada je Astorre odrastao toliko da se počeo raspitivati za svoje roditelje, don Raymonde ispričao mu je da je ostao bez njih. Ali Astorre je bio znatiželjan i ustrajan dječak, tako da mu je Don, kako bi jednom zasvagda odgovorio na njegova pitanja, rekao da su mu roditelji bili seljaci, da ga nisu mogli prehraniti, te su umrli, nije se znalo ni kada ni kako, u nekom malom selu na Siciliji. Don je znao da dječak nije bio posve zadovoljan tim objašnjenjem, te je osjetio blagu grižnju savjesti jer ga je prevario, ali znao je da je u toj dobi važno u tajnosti zadržati njegove mafijaške korijene - i zbog Astorreove osobne sigurnosti i zbog sigurnosti Aprileove djece.

Don Raymonde bio je dalekovidan čovjek koji je znao da uspjeh ne može potrajati vječno - svijet je za takvo što odviše nestalan. Od početka je kanio prijeći na suprotnu stranu, pristupiti organiziranom društvu. Ne stoga što je bio posve svjestan cilja, nego zato što svi veliki ljudi imaju instinkt za buduće zahtjeve. A u tom je slučaju postupio

istinski suosjećajno. Jer Astorre Viola, u dobi od tri godine, nikako nije mogao ostaviti nekakav dojam, nikako dati naslutiti što će postati u zrelijoj dobi. Ni koliko će važna biti njegova uloga unutar Familije.

Don je uviđao da je Amerika nemjerljivu slavu stekla zahvaljujući pojavi velikih obitelji i da najbolja društvena klasa potječe od onih ljudi koji su najprije počinili velike zločine protiv tog istog društva. Upravo su takvi ljudi u potrazi za bogatstvom i izgradili Ameriku i iza sebe ostavili zlodjela koja su nestala u zaboravu. Kako bi to inače bilo moguće? Ostaviti velika prostranstva onim Indijancima koji nisu u stanju podignuti ni troetažnu nastambu? Ostaviti Kaliforniju Meksikancima koji nisu imali nikakvih tehničkih sposobnosti, nisu imali viziju velikih akvadukata za dovođenje vode na zemlju koja bi milijunima ljudi omogućila da uživaju u blagostanju? Amerika je imala dovoljno genijalnosti da privuče milijune vrijednih siromaha iz cijelog svijeta, da ih potiče na nužne napore i muke u izgradnji željeznica, brana i divovskih nebodera. Ah, taj Kip slobode bio je izraz istinske marketinške genijalnosti. I nije li na kraju sve ispalo najbolje? Svakako, bilo je i tragedija, ali i to je dio života. Nije li Amerika bila najveći primjer izobilja koje je svijet ikada upoznao? Nije li određena mjera nepravde bila upravo niska cijena za sve to? Uvijek je bilo tako da se pojedinci moraju žrtvovati kako bi unaprijedili razvoj civilizacije i svog društva.

Ali postoji još jedna definicija velikog čovjeka. Prije svega činjenica da ne prihvaća taj teret. Na određeni način, zahvaljujući kriminalu, nemoralu, ili čistoj lukavosti, plovit će na krijesti tog vala napretka bez žrtvovanja.

Don Raymonde Aprile bio je upravo takav čovjek. On je svoju individualnu snagu izgradio vlastitom inteligencijom i nedostatkom milosrđa. Izazivao je strah, prerastao u

legendu. Ali njegova djeca, kada su odrasla, ni u jednom trenutku nisu povjerovala u najužasnije priče.

Postojala je jedna legenda o početku njegove vladavine u ulozi šefa Familije. Don je imao nadzor nad nekakvom građevinskom tvrtkom koju je vodio jedan njegov potčinjeni, Tommy Liotti, kojemu je Don omogućio da se u mladoj dobi obogati zahvaljujući građevinskim ugovorima s gradom. Taj je muškarac bio zgodan, duhovit, rođeni šarmer i Don je uvijek uživao u njegovu društvu. Imao je samo jednu manu. Neumjereno je pio.

Tommy se oženio najboljom prijateljicom Donove supruge, Lizom, zgodnom staromodnom ženom oštra jezika koja je držala da joj je dužnost obuzdati suprugovu očitu samodopadnost. To je dovelo do određenih nesretnih događaja. On je njezine zajedljive primjedbe prihvaćao dobro kada bi bio trijezan, ali kada bi se napio, pljusnuo bi je tako jako da bi se ugrizla za jezik.

Nesretna okolnost bilo je i to što je suprug imao silnu snagu, koju je stekao u mladosti, radeći dugo i teško na građevini. Štoviše, uvijek je nosio košulje kratkih rukava, upravo kako bi pokazao veličanstvene podlaktice i velike bicepse.

Nažalost, takvi su sukobi tijekom sljedeće dvije godine braka eskalirali. Jedne noći Tommy je Lizi slomio nos i izbio joj nekoliko zuba, nakon čega joj je bio potreban skup kirurški zahvat. Žena se nije usuđivala od supruge don Aprilea zatražiti zaštitu, budući da bi zbog takve molbe vjerojatno postala udovicom, a još je uvijek voljela supruga.

Don Aprile nije se želio miješati u obiteljske sukobe svojih potčinjenih. Takve stvari nikada nije moguće riješiti. Da je muž ubio svoju ženu, on se time ne bi bavio. Ali fizičko zlostavljanje predstavljalo je opasnost za njegov poslovni odnos. Razjarena žena mogla bi u određenim

slučajevima svjedočiti, odavati štetne informacije. Dotični suprug je u kući čuvao velike količine gotovine, namijenjene onim povremenim podmazivanjima nužnima za ispunjavanje ugovora s gradom.

I tako je don Aprile pozvao supruga na razgovor. Krajnje ljubazno jasno mu je dao do znanja da se u njegov privatni život miješa isključivo zato što to utječe na posao. Savjetovao mu je da bez razmišljanja ubije ženu, ili se razvede, ili da se prema njoj više nikada ne ponaša tako nasilno. Suprug ga je uvjerio da se takvo što više neće ponoviti. Ali Don mu nije posve vjerovao. Uočio je tu nekakvu iskricu u njegovim očima, bljesak želje za izražavanjem slobodne volje. To je smatrao jednom od velikih životnih zagonetki, to što čovjek radi ono što mu se prohtije bez obzira na cijenu. Veliki ljudi udružili su se s anđelima uz plaćanje užasne osobne cijene. Zli ljudi zadovoljavaju i najmanji hir, a zbog malenog užitka pritom prihvaćaju sudbinu paklenog plamena.

Tako je bilo i s Tommyem Liottijem. Sve je potrajalo još gotovo godinu dana, a Lizin je jezik postajao sve oštriji i oštriji prema suprugovim slabostima. Unatoč Donovu upozorenju, unatoč ljubavi prema djeci i supruzi, Tommy ju je divljački pretukao. Završila je u bolnici sa slomljenim rebrima i probijenim plućnim krilom.

Zahvaljujući bogatstvu i političkim vezama Tommy je fantastičnim iznosom potkupio jednog od Donovih korumpiranih sudaca. Potom je nagovorio ženu da mu se vrati.

Don Aprile je sve to promatrao pomalo bijesno, te je sa žaljenjem stvar preuzeo u svoje ruke. Najprije se pozabavio praktičnom stranom problema. Došao je do primjerka Tommyeve oporuke i tako doznao da je ovaj, kao dobar obiteljski čovjek, sva svoja svjetovna dobra ostavio ženi i

djeci. Bit će to bogata udovica. Potom je na teren uputio posebnu ekipu s točno određenim uputama. Za manje od tjedan dana sudac je primio dugačku kutiju omotanu vrpcama, a u njoj, poput para skupih dugih svilenih rukavica, nalazile su se dvije krupne podlaktice nasilnog supruga. Na jednom ručnom zglobu nalazio se skupi Rolex, sat koji mu je Don još davno darovao u znak poštovanja. Sljedeći dan preostali dio tijela pronađen je kako pluta u vodi oko mosta Verrazano.

Jedna druga legenda bila je užasna zbog činjenice da nije bilo moguće utvrditi ni približan stupanj njezine vjerodostojnosti, kao kod kakve dječje priče o duhovima. Dok je troje Donove djece polazilo privatne škole, jedan ambiciozan i nadaren novinar poznat po duhovitom razotkrivanju slabosti slavnih ljudi pronašao ih je i naveo na nešto što se doimalo bezazlenim razgovorom. Autor se odlično zabavljao pišući o njihovoj nedužnosti, internatskoj odjeći, mladenačkom idealizmu u vezi s time kako izgraditi bolji svijet. Novinar je sve to usporedio s pričama o njihovu ocu, pritom ipak priznajući kako don Aprile još nijednom nije i osuđen za neki zločin.

Priča o tom članku ubrzo se pročula posvuda, tako da je kružio redakcijama širom zemlje još i prije nego što je objavljen. Bio je to upravo onakav uspjeh o kakvom sanja svaki pisac. Svi su bili oduševljeni.

Taj je novinar volio prirodu i svake godine vodio bi suprugu i dvoje djece u vikendicu na sjeveru države New York, gdje bi odlazili u lov i ribolov, odmarali se uživajući u jednostavnom životu. Ondje su tako boravili i za jednog produženog vikenda, za Dan zahvalnosti[3]. Vikendica,

---

[3] Četvrti četvrtak u studenome

udaljena petnaestak kilometara od najbližeg grada, u subotu se zapalila. Pomoć je došla tek nakon približno dva sata. Tada je od kuće ostalo još samo nekoliko trupaca koji su se dimili, a od novinara i njegove obitelji nekoliko pougljenjenih i krhkih štapića. Javnost je bila zgranuta, podignula se velika prašina i pokrenuta je istraga širokih razmjera, ali nigdje nije bilo nikakvih dokaza o nečemu protuzakonitom. Zaključak je glasio da se obitelj ugušila u dimu i nije uspjela pobjeći.

A onda se dogodilo nešto neobično. Nekoliko mjeseci nakon tragedije počele su kružiti glasine. FBI, policija i novinari počeli su dobivati anonimne dojave. Svima je bio zajednički zaključak da je požar zapravo posljedica osvete zloglasnog don Aprilea. Novinari, koji su silno priželjkivali novu senzaciju, ustrajno su zahtijevali obnavljanje sudskog postupka. Do njega je i došlo, ali ni ovaj put nitko nije optužen. Ipak, unatoč svim dokazima, i ta je priča prerasla u još jednu legendu o Donovoj nesmiljenosti.

Ali to je bila javnost; vlasti su bile uvjerene, u ovom slučaju, da se Donu ne može ništa prigovoriti. Svi su znali da su novinari izuzeti iz svih oblika odmazde. Čovjek bi ih morao poubijati tisuće, što onda znači jedna smrt? Don je odviše inteligentan da bi se izlagao takvoj opasnosti. Ipak, legenda nije nestala. Neke skupine iz FBI-a čak su držale kako je glasine pokrenuo sam Don, ne bi li ojačao reputaciju. I tako se legenda širila i povećavala.

Ali Don je imao i drugu stranu: velikodušnu. Služiš li mu odano, obogatit ćeš se i u teškim trenucima imat ćeš moćnog zaštitnika. Don je dijelio nevjerojatno velike nagrade, međutim kazne su kod njega bile konačne. To je bila ta legenda.

Nakon sastanaka s Portellom i Cilkeom, don Aprile je još trebao srediti pojedinosti. Pokrenuo je mehanizam za vraćanje Astorrea Viole kući nakon jedanaestogodišnjeg izgnanstva.

Trebao je Astorrea, zapravo, cijelo ga je vrijeme pripremao upravo za taj trenutak. Astorre je bio Donov miljenik, u toj naklonosti čak i iznad njegove vlastite djece. Kao dijete, Astorre je uvijek bio vođa, prerano dozreo na području društvenosti. Obožavao je Dona i nije ga se bojao onako kako su ga se katkada bojala rođena djeca. I premda su Valerius i Marcantonio tada imali dvadeset i osamnaest godina, desetogodišnji je Astorre sam uspostavio neovisnost u odnosu na njih. Štoviše, kada bi ga Valerius, s određenom vojničkom sklonošću za provođenjem stege, pokušao zbog nečega ukoriti, Astorre bi mu uzvratio. Marcantonio je prema njemu bio puno naklonjeniji i kupio mu prvi bendžo kako bi ga potaknuo u pjevanju. Astorre je dar prihvatio kao izraz ljubaznosti jednog odraslog čovjeka prema drugom.

Astorre je slušao jedino Nicole. I premda je od njega bila dvije godine starija, ona se prema njemu odnosila kao prema udvaraču, kao što je on to zahtijevao još kao maleni dječak. Tjerala ga je da joj obavlja sitne poslove i očarano slušala talijanske balade koje bi joj pjevao. I pljusnula bi ga kad god bi je pokušao poljubiti. Jer, Astorre je čak i kao maleni dječak bio opčinjen ženskom ljepotom.

A Nicole je bila prelijepa. Imala je velike tamne oči i senzualan osmijeh; na njezinu licu odražavala se svaka emocija koju bi osjetila. Žestoko bi se usprotivila svakom tko bi pokušao samo natuknuti da kao žensko biće nije ravna bilo kojem muškarcu u svom svijetu. Mrzila je to što fizički nije jaka kao braća i Astorre, to što svoju volju ne može nametnuti silom, nego samo ljepotom. Zbog svega toga postala je apsolutno neustrašiva i, rugala se i zajedljivo

bockala sve, čak i oca, unatoč zastrašujućem glasu koji je uživao.

* * *

Nakon ženine smrti, dok su djeca još bila mala, don Aprile je uveo običaj jednomjesečnog ljetnog boravka na Siciliji. Obožavao je život u svom rodnom selu, u blizini gradića Monteleprea, i ondje još uvijek imao imanje, kuću koja je nekoć služila za ladanje jednom grofu, kuću po imenu Villa Grazia.

Nakon nekoliko godina angažirao je i domaćicu, jednu mjesnu udovicu po imenu Caterina. Bila je to vrlo lijepa žena, snažna, obdarena raskošnom seljačkom ljepotom i dobrim osjećajem za to kako voditi imanje i pridobiti poštovanje suseljana. Ona mu je postala ljubavnicom. Sve to tajio je pred obitelji i prijateljima, premda je već bio četrdesetogodišnji muškarac i apsolutni kralj u svome svijetu.

Astorre Viola imao je samo deset godina kada je prvi put s don Raymondeom Aprileom otputovao na Siciliju. Od Dona su zatražili da posreduje u velikom sukobu između dviju *cosca*, Corleonesi i Clericuzio. Osim toga, uživao je u tih mjesec dana mira u Villi Graziji.

Desetogodišnji Astorre bio je srdačan - bolje riječi nije bilo. Uvijek je bio vedar, a lijepo okruglo lice s kožom boje masline zračilo je ljubavlju. Neprestano je pjevao milozvučnim tenorom. A kada ne bi pjevao, nudio je živahan razgovor. Ipak, imao je neobuzdane odlike rođenog buntovnika i terorizirao druge dječake svoje dobi.

Don ga je na Siciliju doveo jer je bio najbolje društvo za sredovječnog muškarca, što je na neobičan način govorilo i o jednom i o drugom, te pokazivalo kako je Don odgojio svoje troje djece.

Čim je sredio poslove, Don je posredovao u sporu i dogovorio privremeni mir. Sada je uživao u ponovnom proživljavanju djetinjstva u rodnome selu. Jeo je limune, naranče i masline iz bačava s rasolom i s Astorreom odlazio na duge šetnje pod nesmiljenim i smrtonosnim svjetlom sicilijanskog sunca koje se od kamenih kuća i nebrojenog stijenja odražavalo u obliku omamljujuće vrućine. Malenom dječaku pričao je priče iz davnina, priče o sicilijanskim inačicama Robina Hooda, o njihovoj borbi protiv Maura, Francuza, Španjolaca i samog pape. I priče o jednom mjesnom junaku, velikom don Zenu.

Noću, dok bi zajedno sjedili na terasi Ville Grazije, promatrali bi azurno sicilijansko nebo osvijetljeno tisućama meteora i bljeskovima munja koje su parale nebo između planina u neposrednoj blizini. Astorre je odmah pokupio sicilijansko narječje i jeo crne masline iz bačve kao da je riječ o slatkišima.

Za samo nekoliko dana Astorre je učvrstio ulogu vođe u seoskoj bandi koja se sastojala od malenih dječaka. Don se tome nije mogao načuditi, jer su sicilijanska djeca puna ponosa i ne boje se nikoga. Mnogi od tih desetogodišnjih anđela već su poznavali *luparu*, nezaobilaznu sicilijansku sačmaricu.

Don Aprile, Astorre i Caterina provodili su duge ljetne noći uz jelo i piće na svježem zraku, u raskošnome vrtu, u kojem su stabla naranača i limuna ispunjavala zrak svježim kiselkastim mirisom. Katkada bi na večeru i partiju karata Don pozvao svoje stare prijatelje iz djetinjstva. Astorre je pomagao Caterini u posluživanju pića.

Caterina i Don ni u jednoj prigodi nisu javno pokazivali naklonost, ali u selu se sve znalo, tako da se nitko od muškaraca nije usudio posvećivati joj pretjeranu pozornost i svi su samo iskazivali poštovanje kakvo i pripada

svakoj ženskoj glavi kuće. Don u životu nije imao ugodnijeg razdoblja.

Samo tri dana prije završetka njihova boravka na Siciliji dogodilo se ono što je bilo upravo nezamislivo: Dona su oteli dok je šetao seoskim ulicama.

U susjednoj pokrajini Cinesi, jednoj od najizoliranijih i najnerazvijenijih na Siciliji, šef seoske *cosce*, mjesni mafijaš, bio je okrutan, neustrašiv bandit po imenu Fissolini. S obzirom na apsolutnu vlast u lokalnim okvirima, zapravo uopće nije komunicirao s ostalim mafijaškim *coscama* na otoku. Nije imao pojma o silnoj moći don Aprilea, a nije znao ni da ona može doprijeti do njegova vlastitog dalekog i sigurnog svijeta. Odlučio je oteti Dona i zatražiti otkupninu. Koliko je on znao, time je kršio samo pravilo o neulaženju na područje susjedne *cosce*, no činilo mu se da bi se Amerikanac mogao pokazati nagradom koja svojim bogatstvom opravdava takav rizik.

Cosca je osnovna organizacijska jedinica onoga što se naziva mafijom i najčešće se sastoji od krvnih srodnika. Građani odani zakonu, poput odvjetnika ili liječnika povezuju se s *coscom* zbog zaštite svojih interesa. Svaka je *cosca* organizacija za sebe, ali može stupati u savezništva sa snažnijim i utjecajnijim organizacijama. Upravo se te međusobne veze uobičajeno nazivaju mafijom. Ali mafija nema zajedničkog šefa ili zapovjednika.

Cosca je obično specijalizirana za određeni oblik reketarenja na svom području. Postoji *cosca* koja nadzire cijenu vode i središnjoj vlasti ne dopušta izgradnju brana radi snižavanja cijena. Na taj način uništava vladin monopol. Neka druga *cosca* nadzire tržište hrane i poljoprivrednih proizvoda. U to vrijeme na Siciliji su najutjecajnije *cosce* bile Clericuzio u Palermu, koja je nadzirala nove

građevinske projekte na cijeloj Siciliji, te Corleonesi iz Corleonea, koja je imala nadzor nad političarima u Rimu i organizirala trgovinu drogom širom svijeta. Tu su još bile manje važne *cosce* koje su tražile prilog od zaljubljenih mladića kako bi mogli pjevati pod balkonima odabranica svoga srca. Sve *cosce* nadziru nezakonite aktivnosti. Ne trpe lijene propalice ni provalnike u stanove nedužnih građana koji plaćaju svoje obveze prema *cosci*. One koji se služe nožem kako bi otimali lisnice ili silovali, bez razlike i po kratkom postupku osuđuju na smrtnu kaznu. Usto, unutar *cosca* ne tolerira se nikakav preljub. Smaknuća se provode i nad muškarcima i nad ženama. To se pravilo jednostavno podrazumijeva.

Fissolinijeva *cosca* jedva je vezivala kraj s krajem. Nadzirala je prodaju svetih sličica, dobivala naknadu za zaštitu stoke i organizirala otmice neopreznih bogataša.

I tako su neupućeni Fissolini i njegova banda u dva prastara američka vojna kamiona oteli don Aprilea i malenog Astorrea, koji su u to vrijeme šetali ulicama svog sela.

Desetorica muškaraca u seljačkoj odjeći bili su naoružani puškama. Podignuli su don Aprilea s tla i ubacili ga u prvi kamion. Astorre je, bez oklijevanja, uskočio u otvoreni tovarni prostor kamiona kako bi ostao s Donom. Otmičari su ga pokušali izbaciti, ali on se čvrsto držao za drvene stupove. Kamioni su još čitav sat putovali do baze, negdje u planinama oko Monteleprea. Potom su se svi prebacili na konje i magarce i kamenim se terasama uputili prema obzoru. Tijekom cijelog putovanja, dječak je sve upijao velikim zelenim očima, pritom, međutim, ne izgovorivši ni riječi.

Tek nešto prije zalaska sunca stigli su do nekakve špilje duboko u planinama. Ondje su dobili večeru koja se satojala od janjetine s roštilja i domaćeg kruha i vina. Na

mjestu na kojem su se ulogorili nalazio se divovski kip Djevice Marije smješten u tami, rukom istesano drveno svetište. Fissolini je bio pobožan unatoč svoj okrutnosti. Usto ga je krasila i prirođena seljačka ljubaznost, tako da se lijepo predstavio Donu i dječaku. Nije bilo nikakve sumnje u to da je on vođa bande. Bio je nizak i snažno građen, nalik na gorilu, a nosio je pušku i dva pištolja na pojasu. Lice mu je bilo kameno poput Sicilije, ali se u očima vidjela vedra iskra. Uživao je u životu i njegovim malim šalama, osobito u činjenici da u šaci drži jednog bogatog Amerikanca koji u zlatu vrijedi koliko je težak. Ipak, u njemu nije bilo zlobe.

"Ekselencijo," rekao je Donu, "želio bih da se ne brinete za ovog malog dječaka. On će sutra ujutro u grad odnijeti poruku o otkupnini."

Astorre je pohlepno jeo. Još nikada nije jeo nešto slasno poput te janjetine. No onda je konačno progovorio, vedro i odvažno. "Ostajem sa svojim stricem Raymondom", rekao je.

Fissolini se nasmijao. "Dobra hrana ulijeva nam hrabrost. Kako bih iskazao poštovanje prema Njegovoj Ekselenciji, jelo sam priredio osobno. Upotrijebio sam posebne začine svoje majke."

"Ostajem sa svojim stricem", reče Astorre, zvonka, prkosna glasa.

Don Aprile Fissoliniju se obratio strogim, ali ljubaznim tonom: "Bila je ovo divna večer... ta hrana, planinski zrak, vaše društvo. Radujem se svježoj rosi u prirodi. Ali savjetujem vam da me potom vratite u moje selo."

Fissolini mu se s poštovanjem nakloni. "Znam da ste bogati. Ali jeste li toliko moćni? Tražit ću samo stotinu tisuća američkh dolara."

"To je za mene uvreda", reče Don. "Naškodit ćete mojem ugledu. Udvostručite iznos. I tražite još pedeset za dječaka. Sve će biti plaćeno. Ali u tom slučaju vaš će život dovijeka biti nezamislivo jadan." Na trenutak je zašutio. "Zapanjen sam takvom vašom nepromišljenošću."

Fissolini uzdahne. "Morate shvatiti, Ekselencijo, da sam ja samo siromah. U svojoj pokrajini svakako mogu uzeti što poželim, ali Sicilija je tako prokleta zemlja da su i bogataši presiromašni da bi uzdržavali čovjeka kao što sam ja. Morate shvatiti da ste mi vi prilika da se obogatim".

"U tom slučaju trebali ste mi se obratiti i ponuditi mi svoje usluge", reče Don. "Za nadarenog čovjeka uvijek imam posla."

"To sada govorite jer ste slabi i bespomoćni", reče Fissolini. "Slabi su uvijek tako velikodušni. Ali poslušat ću vaš savjet i zatražiti dvostruko više. Premda zbog toga osjećam i blagu grižnju savjesti. Nijedan čovjek ne vrijedi toliko. I pustit ću dječaka na slobodu. Djeca su mi slaba strana... imam četvero malih usta koja trebam nahraniti."

Don Aprile pogleda Astorrea. "Hoćeš li ići?"

"Neću", reče Astorre, spuštajući glavu. "Želim biti s tobom." Onda podigne glavu i pogleda strica.

"U tom slučaju, neka ostane", reče Don razbojniku.

Fissolini odmahne glavom. "Mali se vraća. Moram paziti na svoj ugled. Ne želim da me smatraju otmičarem djece. Jer, naposljetku, Vaša Ekselencijo, premda imam neizmjerno poštovanje, ako ne plate, bit ću prisiljen vratiti vas komad po komad. Ali ako plate, Pietro Fissolini daje vam časnu riječ da vam neće faliti ni dlaka iz brka."

"Novac će biti isplaćen", reče Don smirenim tonom. "A sada, iz ove situacije izvucimo koliko možemo. Nećače, otpjevaj ovoj gospodi jednu od onih svojih pjesama."

Astorre je tako zapjevao razbojnicima, koji su ostali očarani, obasipali ga pohvalama i s naklonošću mu mrsili kosu. I doista, bio je to magičan trenutak za sve njih, jer je dječakov dražesni glas ispunjavao planine pjesmama ljubavi.

Iz obližnje špilje razbojnici su donijeli pokrivače i vreće za spavanje.

Fissolini reče: "Vaša Ekselencijo, što sutra želite za doručak? Malo ribe, svježe ribe iz mora, možda? Potom za objed špagete i teletinu? Stojimo vam na usluzi."

"Hvala", reče Don. "Malo sira i voća bit će dovoljno."

"Dobro spavajte", reče Fissolini. Smekšao ga je nesretan izraz na dječakovu licu, tako da je sada potapšao Astorrea po glavi. "Sutra ćeš se odmarati u svom krevetu."

Astorre je zatvorio oči i istog trenutka zaspao na zemlji uz Dona. "Ostani uz mene", rekao je Don, ispruživši ruke kako bi zagrlio dječaka.

Astorre je spavao toliko čvrsto da mu se užareno ranojutarnje sunce već našlo iznad glave kada ga je probudilo neko komešanje i žamorenje. Ustao je i uvidio da se u rupi sada nalazi pedeset naoružanih muškaraca. Don Aprile, blag, smiren i dostojanstven, sjedio je na velikom kamenom izbojku i iz velike šalice pio kavu.

Don Aprile ugledao je Astorrea i pozvao ga pokretom ruke. "Astorre, želiš li malo kave?" Prstom je pokazao muškarca koji je stajao pred njim. "Ovo je moj dobar prijatelj, Bianco. On nas je spasio."

Astorre tada ugleda nekog muškarca divovskog stasa, koji je, premda je bio valjano obložen salom, odjeven u odijelo i kravatu i, kako se činilo, bio nenaoružan, ulijevao puno veći strah nego Fissolini. Imao je kovrčavu sijedu kosu i velike ružičaste oči, te je iz svih pora zračio neizmjernom snagom. Ali izgledalo je kao da je tu moć prigušio kada se oglasio tihim, hrapavim glasom.

Octavius Bianco reče: "Don Aprile, moram se ispričati zbog takvog kašnjenja i zbog toga što ste morali poput kakva seljaka spavati na zemlji. Ali krenuo sam čim sam dočuo za novosti. Oduvijek sam znao da je Fissolini budala, ali nikada nisam očekivao da će učiniti nešto takvo."

Tada se začuo zvuk udaranja čekićem i neki muškarci izišli su iz Astorreova vidnog polja. Ugledao je dva mala dječaka kako čavlima sastavljaju križ. Potom je uočio i Fissolinija, koji je ležao na suprotnoj strani udoline, te njegovih deset razbojnika koji su bili povezani na zemlji i konopcima vezani za stabla. Obavijala ih je prava mreža žica i konopaca, a udovi su im bili isprepleteni. Izgledali su poput hrpe muha na komadu mesa.

Bianco upita: "Don Aprile, kojemu iz ovog šljama želite prvom suditi?"

"Fissoliniju", odgovori Don. "On je vođa."

Bianco dovuče Fissolinija pred Dona; i dalje je bio čvrsto svezan, poput mumije. Bianco i jedan od njegovih ljudi pridignu ga i natjeraju da stoji. Bianco potom reče: "Fissolini, kako si mogao biti toliko glup? Zar ne znaš da je Don pod mojom zaštitom, jer bih ga inače oteo ja? Mislio si da posuđuješ tek nekakvu bočicu ulja? Malo octa? Jesam li ja kada ušao u tvoju pokrajinu? Ali oduvijek si bio tvrdoglav, i znao sam da ćeš nastradati. No, dobro, budući da kao Isus moraš visjeti na križu, ispričaj se don Aprileu i njegovu dječaku. A ja ću biti milosrdan i ustrijeliti te prije nego što zabijemo čavle."

"Onda..." reče Don Fissoliniju. "Objasni taj nedostatak poštovanja."

Fissolini se ponosno uspravi. "Ali to nije bilo nepoštovanje prema vama, Ekselencijo. Nisam znao koliko ste važni i dragocjeni mojim prijateljima. Ta budala, Bianco, mogao me bolje obavijestiti. Ekselencijo, pogriješio sam i

moram platiti." Na trenutak je zašutio, a onda bijesno i prijezirno poviče Biancu: "Neka oni tamo prestanu zabijati čavle. Oglušit ću. I prije nego što me ubiješ ne možeš me nasmrt prestrašiti!"

Fissolini ponovno zastane i reče Donu: "Kaznite me, ali poštedite moje ljude. Oni su se samo pridržavali mojih naloga. Imaju obitelji. Ubijete li ih, uništit ćete čitavo jedno selo."

"To su odgovorni ljudi", reče don Aprile sarkastičnim tonom. "Uvrijedio bih ih ne dopustim li im da podijele tvoju sudbinu."

U tom trenutku Astorre je, čak i u tako mladoj dobi, uvidio da govore o životu i smrti. Tada prošapće: "Striče, nemoj mu ništa učiniti". Don nije pokazao da ga je čuo.

"Nastavi", reče Fissoliniju.

Fissolini ga upitno pogleda, istodobno i ponosan i oprezan. "Neću moliti za svoj život. Ali onih desetero ljudi koji ondje leže... svi su mi krvni srodnici. Ubijete li njih, uništavate njihove žene i djecu. Trojica su mi zetovi. U mene su imali apsolutno povjerenje. Pouzdali se u moje prosudbe. Ako ih pustite, prije nego što umrem, natjerat ću ih da vam se obvežu na doživotnu odanost. I poslušat će me. To je nešto, imati desetoricu odanih prijatelja. To nije bezvrijedno. Kažu mi da ste velik čovjek, ali ne možete biti istinski veliki ako ne pokažete milosrđe. To vam, dakako, ne treba prijeći u naviku ali samo jednom, sada." U tom se trenutku nasmiješi Astorreu.

Donu Raymondu Aprileu to je bio dobro poznat trenutak i u vezi s odlukom nije imao nikakvih sumnji. Oduvijek je bio nepovjerljiv prema učinku zahvalnosti i držao je da nitko ni kod koga ne može usmjeravati utjecaj slobodne volje, osim smrću. Ravnodušno je promatrao Fissolinija i odmahnuo glavom. Bianco krene.

Astorre uto dugačkim koracima priđe stricu i pogleda ga izravno u oči. Shvatio je sve. Sada ispruži ruku kako bi zaštitio Fissolinija.

"Nije nam ništa učinio", reče Astorre. "Samo se želio domoći našeg novca."

Don se nasmiješi i reče: "I to je tebi ništa?"

Astorre reče: "Ali razlog je bio dobar. Tražio je novac kako bi prehranio obitelj. I sviđa mi se. Molim te, striče."

Don mu se nasmiješi i reče: "Bravo." Potom je još dugo šutio, ne obazirući se na Astorrea koji ga je povlačio za ruku. I prvi put nakon nebrojenih godina Don je osjetio potrebu da pokaže milosrđe.

Biancovi ljudi u međuvremenu su pripalili malene cigare, vrlo jake, i dim se sada provlačio jutarnjim zrakom, nošen planinskim povjetarcem. Jedan od njih priđe im i iz lovačke jakne izvadi svježu cigaru, te je ponudi Donu. Djetinjom pronicavošću, Astorre je shvatio da to nije tek pristojnost, nego i iskaz poštovanja. Don uzme cigaru, a onaj mu je muškarac pripali između skupljenih dlanova.

Don je vukao i otpuhivao dim polagano i promišljeno, a onda u jednom trenutku reče: "Neću te uvrijediti iskazujući milosrđe. Ali iznijet ću ti poslovnu ponudu. Svjestan sam toga da nisi pokazao nikakvu zlobu i da si pokazao najveće moguće poštovanje prema meni i ovom dječaku. Stoga evo i pogodbe. Ostaješ na životu. I tvoji prijatelji. Ali do konca života bit ćete pod mojim zapovjedništvom."

Astorre osjeti silno olakšanje, te se nasmiješi Fissoliniju.

Promatrao ga je kako se spušta na koljena i ljubi Donovu ruku. Astorre je primijetio da naoružani muškarci oko njih grozničavo puše, a čak je i Bianco, velik poput planine, zadrhtao od radosti.

Fissolini tiho reče: "Bog vas blagoslovio, Vaša Ekselencijo."

Don odloži cigaru na obližnji kamen. "Prihvaćam tvoj blagoslov, ali jedno moraš shvatiti... Bianco je ovamo došao spasiti me, a od tebe se očekuje da ispunjavaš jednake dužnosti. Ja njemu plaćam određeni iznos i isto ću svake godine činiti i za tebe. Ali ako samo jednim potezom pogaziš odanost, cijeli će se tvoj svijet urušiti. Ti, tvoja žena, tvoja djeca, tvoji nećaci, tvoji zetovi, nitko od vas više neće postojati."

Fissolini ustane. Zatim zagrli Dona i brizne u plač.

I tako su se Don i njegov nećak sjedinili na najformalniji mogući način. Don je volio dječaka jer ga je nagovorio na iskazivanje milosti, a Astorre je svog strica volio jer je poklonio život Fissoliniju i njegovoj deseteročlanoj skupini. Bila je to veza koja se održala doživotno.

* * *

Posljednje noći u Villi Graziji don Aprile pio je espresso u vrtu, dok je Astorre jeo masline iz bačve. Astorre je bio vrlo zamišljen, a ne, kao inače, društven.

"Žao ti je što odlazimo sa Sicilije?" upitao ga je Don.

"Volio bih kada bih ovdje mogao živjeti", rekao je Astorre. Koštice maslina spremao je u džep.

"Svako ljeto dolazit ćemo zajedno", rekao je Don.

Astorre ga je pogledao poput mudrog starog prijatelja, zabrinutog mladog lica.

"Je li ti Caterina djevojka?" upitao je.

Don se nasmijao. "Ona mi je dobra prijateljica", rekao je.

Astorre je još nekoliko trenutaka razmišljao o tim riječima. "Znaju li moji bratići za nju?"

"Ne, moja djeca to ne znaju." Dona je dječak još jednom dobro zabavio i sada se pitao što će sljedeće doći na red.

Astorre je sada bio vrlo ozbiljan. "Znaju li moji bratići da imaš tako moćne prijatelje, poput Bianca, koji će učiniti sve što im naložiš?"

"Ne", odgovorio mu je Don.

"Neću im ništa ispričati", rekao je Astorre. "Čak ni to o otmici."

Don je osjetio kako ga obuzima ponos. *Omertà* mu je usađena u gene.

Kasno te večeri, kada je ostao sam, Astorre je otišao u najudaljeniji kut vrta i golim rukama ondje iskopao rupu. U nju je stavio koštice maslina koje je bio spremio u džep. Potom je podignuo pogled prema blijedom noćnom plavetnilu sicilijanskog neba i zamislio sebe kao starca, poput svog strica, kako jedne slične noći sjedi u tom vrtu i promatra svoje masline kako rastu.

Nakon toga, sve je ostalo bila sudbina, činilo se Donu. On i Astorre odlazili su na Siciliju jednom u godini, sve dok Astorre nije napunio šesnaest. Negdje u Donovoj podsvijesti oblikovala se vizija, nekakav, ne posve jasan, obris dječakove sudbine.

A upravo je njegova kći izazvala krizu koja je Astorrea dovela unutar granica te sudbine. U dobi od osamnaest godina, kada je Astorreu bilo šesnaest, Nicole se u njega zaljubila i uza svoj vatreni temperament to nije ni pokušavala skrivati. Svojim je žarom posve preplavila osjetljivog mladića. Stupili su u intimne odnose uza svu gorljivu neobuzdanost mladosti.

Don to nikako nije mogao dopustiti, no on je bio od onih generala koji taktiku prilagođavaju stanju na terenu. Ni

u jednom trenutku ničim nije pokazao da zna za njihovu vezu.

Jedne je večeri pozvao Astorrea u svoju radnu sobu i rekao mu da ga šalje u Englesku, na školovanje i pripravnički staž u bankarstvu, kod nekog gospodina Pryora u Londonu. Nije mu pružio nikakva dodatna objašnjenja, znajući da će mladić shvatiti kako ga u inozemstvo šalje radi okončavanja te veze. Ali pritom nije računao na svoju kćer, koja ih je prisluškivala stojeći pred vratima. Bijesno je uletjela u sobu, još ljepša upravo zbog tako strastvene ogorčenosti.

"Ne šalješ ga nikamo", povikala je na oca. "Zajedno ćemo pobjeći."

Don joj se nasmiješio i umirujući je rekao: "I jedno i drugo morate dovršiti školovanje."

Nicole se tada obratila Astorreu, koji se crvenio od nelagode. "Astorre, nećeš ići, zar ne?" upitala ga je. "Je li tako?"

Astorre joj nije odgovorio i Nicole je briznula u plač.

Nijednom ocu ne bi bilo lako ostati nedirnut pred takvim prizorom, no Dona je to samo zabavljalo. Kći mu je fantastična, prava mafijašica u starom smislu riječi, pravi zgoditak u svakom obliku. Unatoč tome, još tjednima nakon toga odbijala je razgovarati s ocem, te bi se neprestano zaključavala u svojoj sobi. Ali Don se nije pribojavao da će zauvijek ostati slomljena srca.

Još se više zabavljao gledajući Astorrea u zamci u koju tijekom sazrijevanja upadaju svi adolescenti. Astorre je svakako volio Nicole. Njezina strast i odanost u njemu su pobudili dojam da je najvažniji čovjek na svijetu. Takva pozornost zavest će svakog mladića. No jednako tako izvjesno Don je razumio i da Astorre istodobno traži izgovor kako bi se oslobodio svake smetnje na putu do velikih

životnih uspjeha. Don se nasmiješio. Svi su dječakovi instinkti ispravni i sada je vrijeme za njegovo istinsko školovanje.

I tako je sada, tri godine nakon povlačenja, don Raymonde Aprile osjećao sigurnost i zadovoljstvo čovjeka koji je u životu donosio ispravne odluke. I doista, Don se osjećao toliko sigurnim da je počeo razvijati prisniji odnos s djecom, napokon uživajući u plodovima očinstva - u određenoj mjeri, dakako.

Kako je Valerius posljednjih dvadeset godina uglavnom boravio u vojnim bazama u inozemstvu, nikada nije razvio blizak odnos s ocem. Sada kada je bio stacioniran u West Pointu, njih su se dvojica viđali češće i počeli razgovarati otvorenije. Ipak, nije im išlo lako.

S Marcantonijem je bilo drukčije. Don i drugi sin djelomično su se slagali. Marcantonio je objašnjavao svoj posao na televiziji, uzbuđenost u vezi s vođenjem produkcije u dramskom programu, obveze prema gledateljima, želju da nekako poboljša svijet. Život takvih ljudi Donu je nalikovao na bajke. Općinjavao ga je.

Za obiteljskih večera Marcantonio i otac mogli bi se prijateljski prepirati i tako zabavljati druge. Jednom je Don rekao Marcantoniju: "Još nikada nisam vidio stvarne ljude koji bi bili toliko dobri ili toliko zli kao likovi u tim vašim dramama."

Marcantonio je odgovorio: "Naša publika u to vjeruje. To joj moramo pružiti."

Za jednog obiteljskog okupljanja Valerius je pokušao objasniti logiku koja opravdava Zaljevski rat, koji je, osim što je služio za zaštitu važnih gospodarskih interesa i ljudskih prava, zahvaljujući gledanosti donio pravo bogatstvo Marcantonijevoj televizijskoj mreži. Ali na sve to

Don je samo slegnuo ramenima. Takvi su sukobi profinjeni oblici iskazivanja moći kakvi ga ne zanimaju.

"Reci mi," rekao je Valeriusu, "kako pojedine zemlje doista dobivaju ratove? Koji je u tome odlučujući faktor?"

Valerius je još nekoliko trenutaka razmišljao o tom pitanju. "Jedan je od njih uvježbana vojska, genijalni generali. Postoje velike bitke, neke se gube, neke dobivaju. Kada sam radio u obavještajnoj službi i kada smo sve analizirali, cijela se stvar svela na sljedeće: zemlja koja proizvodi najviše čelika pobjeđuje u ratu, i ništa više."

Don je kimnuo, konačno zadovoljan.

Najsrdačniji i najintenzivniji odnos imao je s Nicole. Ponosio se njezinim postignućima, njezinom tjelesnom ljepotom, njezinom strastvenom prirodom i njezinom inteligencijom. I, doista, koliko god bila mlada, sa samo trideset dvije godine, bila je utjecajna i vrlo perspektivna odvjetnica s dobrim političkim vezama, te se nije bojala ni onih koji su zastupali odlično pozicionirane centre moći.

U tome joj je Don potajno pomogao; njezina odvjetnička tvrtka imala je prema njemu velika dugovanja. No njezina braća prema njoj su bila oprezna zbog dvaju razloga: nije imala muža i puno je radila u dobrotvorne svrhe. Unatoč tome što joj se divio, Don je nikako nije uspijevao shvaćati ozbiljno. Naposljetku, ipak je riječ o ženi. I to ženi čiji ukus na području odabira muškaraca u najmanju ruku uznemiruje.

Na obiteljskim večerama otac i kći neprestano bi se prepirali, poput dviju velikih mačaka koje se opasno poigravaju, s vremena na vrijeme dolazeći i do krvi. Postojalo je jedno ozbiljno prijeporno pitanje, jedina stvar koja je mogla utjecati na Donovu uobičajenu ljubaznost. Nicole je vjerovala u svetost ljudskog života, u to da je

smrtna kazna dostojna samo krajnjeg prijezira. Pokrenula je i vodila Kampanju za ukidanje smrtne kazne.

"Zašto?" pitao ju je Don.

I Nicole bi se ponovno razjarila oko iste stvari. Jer vjeruje da će smrtna kazna prije ili poslije razoriti čovječanstvo. Jer ako odobravamo ubijanje u određenim okolnostima, onda ga je moguće opravdati i u nekom drugom sklopu uvjeta, drukčijem sustavu vjerovanja.

Na koncu neće služiti ni evoluciji ni civilizaciji. A takvi stavovi neprestance su je dovodili u sukob s bratom Valeriusom. Naposljetku, koja je druga svrha vojske? Takvi joj razlozi nisu značili ništa. Ubijanje je ubijanje i sve će nas vratiti na ljudožderstvo ili nešto još gore. U svakoj prigodi Nicole bi se u sudnicama širom zemlje borila za spašavanje osuđenih ubojica. Premda je to smatrao krajnjom glupošću, Don joj je za obiteljskom večerom ipak održao zdravicu nakon pobjede u jednom glasovitom slučaju u kojem je osuđenika zastupala bez naknade. Uspjela je smrtnu kaznu izrečenu jednom od najzloglasnijih kriminalaca desetljeća, čovjeku koji je ubio najboljeg prijatelja i na analni seks prisilio njegovu udovicu, zamijeniti vremenskom. Tijekom bijega, taj je čovjek ubio dvojicu prodavača na benzinskoj postaji dok ih je pljačkao. Potom je silovao i ubio jednu desetogodišnju djevojčicu. Tako uspješna karijera završila je tek kada je pokušao ubiti dvojicu policajaca u patrolnim kolima. Nicole je slučaj preuzela na temelju navoda o mentalnoj poremećenosti, te uz jamstva da će zločinac preostali dio života provesti u psihijatrijskoj bolnici za kriminalce bez ikakve mogućnosti otpuštanja.

Sljedeća obiteljska večera priređena je u čast još jedne njezine pobjede na sudu - ovaj put bila je riječ o njezinu vlastitom slučaju. U jednom nedavnom postupku uz veliku opasnost za sebe zagovarala je jedno složeno i prijeporno

pravno načelo. Zbog neetičnog profesionalnog ponašanja izveli su je na saslušanje pred Odvjetničku udrugu. Optužbe su nakon saslušanja odbačene. Sada je bila izvan sebe od sreće.

Dobro raspoloženi Don pokazao je neuobičajeno zanimanje za taj slučaj. Čestitao je kćeri na oslobađanju, ali je ostao pomalo zbunjen, ili se tako barem držao, konkretnim okolnostima. Nicole mu je morala razložiti cijeli slučaj.

Branila je jednog tridesetogodišnjeg muškarca koji je silovao i ubio dvanaestogodišnju djevojčicu, a potom sakrio tijelo tako da ga policija nije mogla pronaći. Dokazi na temelju indicija bili su uvjerljivi, ali bez tijela porota i sudac nisu bili odviše voljni osuditi ga na smrt. Roditelji žrtve bili su shrvani boli, frustrirani u želji da pronađu tijelo.

Ubojica se povjerio Nicole, svojoj odvjetnici, rekao joj gdje je tijelo zakopano i ovlastio je da postigne dogovor - otkrit će gdje se nalazi tijelo u zamjenu za doživotni zatvor umjesto smrtne kazne.

Međutim, kada je Nicole započela pregovore s tužiteljem, suočila se s prijetnjom kaznene prijave protiv sebe same, ako odmah ne otkrije mjesto na kojem je zakopano tijelo. Bila je čvrsto uvjerena da je za društvo važno štititi povjerljivost odnosa između odvjetnika i klijenta. Stoga je odbila otkriti taj podatak, a jedan istaknuti sudac to je proglasio ispravnom odlukom.

Nakon konzultacija s roditeljima djevojčice, tužitelj je pristao na pogodbu.

Ubojica im je ispričao da je tijelo raskomadao, položio ga u kutiju prepunu leda i zakopao u obližnjim močvarama u New Jerseyu. I tako je tijelo pronađeno, a ubojica osuđen na doživotni zatvor. No potom je Odvjetnička udruga pred svojim sudom časti optužila Nicole za neetičnost u pregovaranju. I tog dana ona se oslobodila optužbe.

Don je nazdravio svoj svojoj djeci, a zatim upitao Nicole: "I ti si se u svemu tome ponijela časno?"

Nicole više nije bila onoliko ushićena. "Bila je to stvar načela. Vladi ni u jednoj situaciji, koliko god bila složena ili ozbiljna, ne smije biti dopušteno da narušava povlašteni odnos između odvjetnika i klijenta, jer to onda više nije nepovredivo."

"I nisi osjećala ništa prema roditeljima žrtve?" upita je Don.

"Dakako da jesam", odgovori mu Nicole razdraženo. "Ali kako sam mogla dopustiti da to utječe na temeljno zakonsko načelo? Zbog toga sam patila, istinski patila; zašto ne bih? Ali, nažalost, kako bi se postavili presedani za budućnost, žrtve su bile nužne."

"A cehovska udruga ipak te izvela pred sud..." reče Don.

"Kako bi spasili obraz pred javnošću", odgovori Nicole. "Bio je to politički potez. Obični ljudi, koji profesionalno ne poznaju složenost pravosudnog sustava, ne mogu prihvatiti ta zakonska načela, tako da je došlo do prave javne sablazni. I tako je moje suđenje raspršilo napetost. Jedan vrlo ugledan sudac morao je javno objasniti da prema Ustavu imam pravo odbiti otkriti tu informaciju."

"Bravo", reče Don veselo. "Zakon je uvijek prepun iznenađenja. Ali samo odvjetnicima, dakako."

Nicole je znala da je podbada. Stoga oštrim tonom reče: "Bez čvrstih zakona, nijedna se civilizacija ne može održati."

"To je točno", reče Don, kao da želi primiriti kćer. "Ali čini mi se nepravednim da se čovjek koji je počinio tako užasan zločin izvlači i ostaje na životu."

"To je istina", reče Nicole. "Ali naš pravosudni sustav temelji se na pregovaranju. Točno je da svaki kriminalac

dobije manju kaznu nego što je zaslužio. Ali to je na određeni način dobro. Opraštanje liječi. I, dugoročno gledano, oni koji počine zločin protiv našeg društva lakše će se rehabilitirati."

I tako je Don održao zdravicu popraćenu zdravim sarkazmom. "Ali, reci mi," dodao je još, "jesi li ti u bilo kojem trenutku vjerovala da je taj tip nedužan zato što je umno poremećen? Naposljetku, iskazao je svoju slobodnu volju."

Valerius pogleda Nicole hladnim očima, mjerkajući je. Bio je to visok muškarac, četrdesetogodišnjak s čekinjastim kratkim brkovima i kosom koja je već poprimala čeličnosivu boju. Kao obavještajni časnik, i sam je donosio odluke koje su se izdizale iznad uobičajenih granica morala. Zanimala su ga njezina objašnjenja.

Marcantonio je shvaćao sestru, bilo mu je jasno da normalnom životu teži djelomično i zbog stida zbog očeva načina života. Više ga je brinula mogućnost da izgovori nešto nepromišljeno, nešto što joj otac nikada ne bi mogao oprostiti.

A kada je bila riječ o Astorreu, njega je Nicole općinjala - njezine plamene oči, ta nevjerojatna energija kojom je reagirala na očevo podbadanje. Prisjećao se kako su kao tinejdžeri vodili ljubav i osjećao koliko joj je još uvijek očito drag. No on se sada promijenio, više nije bio isto kao onda kada su bili ljubavnici. To je bilo posve jasno. Pitao se znaju li njezina braća za tu davnu vezu. I on se brinuo da bi nekakva prepirka mogla pokidati unutarobiteljske odnose, povezanost obitelji koju voli, koja mu je jedino utočište. Nadao se da Nicole neće pretjerati. Ali nije nimalo suosjećao s njezinim stavovima. Tijekom godina provedenih na Siciliji naučio je nešto drugo i prigrlio drukčije stavove. Ipak se s beskrajnim čuđenjem pitao kako dvoje ljudi do kojih mu je

stalo najviše na svijetu mogu biti toliko različiti. I shvatio je da, čak i ako je ona u pravu, nikada ne bi mogao stati uz Nicole i svrstati se protiv njezina oca.

Nicole neustrašivo pogleda oca u oči. "Ne vjerujem da je provodio slobodnu volju", reče. "Na to su ga natjerale životne okolnosti - vlastite iskrivljene percepcije, genetsko naslijeđe, biokemija, nepoznavanje medicine - bio je lud. Stoga, dakako da vjerujem."

Don je još nekoliko trenutaka razmišljao o tim riječima. "Reci mi," reče, "da ti je kojim slučajem priznao da su svi njegovi izgovori bili lažni, bi li mu svejedno pokušala spasiti život?"

"Bih", reče Nicole. "Svet je život svakog pojedinca. Država nema nikakva prava oduzeti ga."

Don joj se podrugljivo nasmiješi. "To je tvoja talijanska krv. Znaš li da u suvremenoj Italiji nije bilo nijednog smaknuća? Koliki su samo ljudski životi spašeni." Njegovi sinovi i Astorre lecnuli su se zbog takvog sarkazma, no Nicole se nije dala smesti.

Neumoljivim tonom samo mu je odvratila: "Upravo je barbarski kada država pod plaštem nekakve pravde provodi ubojstvo s predumišljajem. Nekako sam mislila da bi se barem ti trebao s tim složiti." Bio je to izazov, pozivanje na glas koji ga je pratio. Nicole se nasmije, a onda ozbiljnijim tonom reče: "Imamo drugu mogućnost. Kriminalca zatvaramo u duševnu bolnicu ili zatvor, doživotno, bez mogućnosti oslobađanja ili uvjetnog puštanja. U tom slučaju više nije opasan za društvo."

Don joj uputi smiren pogled. "Samo polako, idemo korak po korak", reče. "Držim da država ima pravo oduzeti život. A to što ti govoriš o doživotnom zatvoru bez puštanja i uvjetnog izlaska, to je obična šala. Prođe dvadeset godina i navodno se pronađu nekakvi novi dokazi, ili se odredi

rehabilitacija i kriminalac se pretvorio u novu osobu, pa sada sipa mlijeko ljudske dobrote. Ali nitko ne razmišlja o mrtvima. Čovjek izlazi na slobodu. A to zapravo nije važno..."

Nicole se namršti. "Tata, nisam željela reći da žrtva nije važna. Ali oduzimanjem drugog života nećemo je vratiti u život. A što duže toleriramo ubijanje, bez obzira na okolnosti, to će ono duže trajati."

Nakon toga i Don je zastao i otpio gutljaj vina dok je istodobno pogledom kružio oko stola, promatrao sinove i Astorrea.

"Dopustite da vam objasnim kako to izgleda u stvarnosti", reče, a onda se okrene kćeri. Govorio je intenzitetom kakav je kod njega bio rijedak. "Kažeš da je čovjekov život svet? Na temelju kojih dokaza? Kada u povijesti? Sve vlade i religije odobravaju ratove u kojima su poginuli milijuni ljudi. Kroz čitavu povijest bilježimo masakre tisuća neprijatelja sukobljenih na političkom planu. Koliko je puta zarada nadređena svetosti čovjekova života? I ti sama oslobađanjem svog klijenta odobravaš oduzimanje čovjekova života."

Nicoleine tamne oči sijevnu. "Nisam odobravala", reče. "Nisam opravdavala. Držim da je to barbarski čin. Samo sam odbila utrti put daljnjim oduzimanjima života!"

Don je sada progovorio tiše, ali iskrenije. "I bez obzira na sve to", reče, "žrtva, osoba koju si volio, leži pod zemljom. Zauvijek prognana sa zemlje. Nikada joj nećemo vidjeti lice, nikada čuti glas, nikada je dotaknuti. Ona je u tami, za nas i naš svijet zauvijek izgubljena."

Svi su bez riječi slušali i čekali dok je Don otpijao još jedan gutljaj vina. "A sada, moja Nicole, poslušaj me. Tvoj klijent, tvoj ubojica, osuđen je na doživotni zatvor. Iza rešetaka ili u nekoj psihijatrijskoj ustanovi ostat će do konca

života. Tako barem kažeš. Ali svakog jutra vidjet će sunce kako izlazi, jest će toplu hranu, čuti glazbu, krv će mu protjecati žilama i u njemu održavati zanimanje za svijet. Njegovi najmiliji i dalje ga mogu zagrliti. Koliko čujem, može čak i čitati knjige, učiti stolarski zanat i izrađivati stolove i stolce. Ukratko, živi. A to nije pravedno."

Nicole je i dalje bila odlučna. Nije ni trepnula. "Tata, želiš li pripitomiti životinju, nećeš joj davati sirovo meso. Nećeš joj dopustiti da ga kuša, jer će tražiti još. Što više ubijamo, to ubijanje postaje lakše. Zar to ne možeš nekako shvatiti?" Kako joj nije odgovorio, nastavila je s pitanjem: "A kako ćeš odrediti što je pravedno a što nije? Gdje povući crtu?" To je trebao biti prkos, ali je zazvučalo više kao molba, želja da shvati sve te godine njezine sumnje u njega.

Svi su očekivali da će Don zbog njezine drskosti eksplodirati, no on je odjednom bio odlično raspoložen. "Imao sam svoje trenutke slabosti," reče, "ali nikada nisam dopustio djetetu da prosuđuje roditelje. Djeca su beskorisna i žive od naše milosti. A ja sebe u očinskoj ulozi smatram besprijekornim. Podignuo sam troje djece koji su stupovi društva, nadareni, svestrani i uspješni. I ne posve bespomoćni u suočavanju sa sudbinom. Može li mi tko od vas što prigovoriti?"

U tom trenutku Nicole je izgubila strpljenje. "Ne", reče. "U roditeljskoj ulozi nitko ti ne može ništa prigovoriti. Ali nešto si izostavio. Na koncu vise ugnjeteni. Bogataši na koncu izbjegnu kaznu."

Don joj uputi smrtno ozbiljan pogled. "Zašto se ti onda ne boriš za promjenu zakona tako da bogati vise zajedno sa siromasima? To je inteligentnije."

Astorre tada tiho reče, vedro se smiješeći: "Ostalo bi nas vrlo malo." I ta je primjedba raspršila napetost.

"Najveća vrlina čovječanstva upravo je milosrđe", reče Nicole. "Prosvijetljeno društvo ne ubija ljudska bića i susteže se od kažnjavanja koliko god zdrav razum i pravda omogućuju."

Tek je tada Don prestao biti uobičajeno dobro raspoložen. "Odakle ti takve pomisli?" upita. "To su sebične i kukavičke misli... štoviše, bogohulne su. Tko je nemilosrdniji od Boga? On ne oprašta. On ne zabranjuje kazne. On je odlučio da će postojati Raj i da će postojati Pakao. On u svom svijetu ne zabranjuje bol i tugu. Dužnost je Svemogućega da pokazuje tek onoliko milosrđa koliko je potrebno. Tko si onda ti da dijeliš takvu neviđenu milost? Riječ je o aroganciji. Misliš li da ako si takva svetica, možeš stvoriti bolji svijet? Zapamti, sveci mogu samo šaputati molitve u Božje uho i to tek kada to svojim mučeništvom zasluže. Ne, naša je dužnost progoniti jedni druge. Kad ne bi, kakve bi grozne grijehe mogli počiniti. Inače bismo svijet predali u ruke vragu."

Nicole je ostala bez riječi od silnog bijesa, a Valerius i Marcantonio samo su se smiješili. Astorre je pognuo glavu kao da moli.

Nicole na koncu reče: "Tata, jednostavno si odviše skandalozan kao moralist. I nikako nisi primjer koji bi trebalo slijediti."

Za stolom je nastala poduža tišina. Svatko od njih prisjećao se vlastitog neobičnog odnosa s Donom. Nicole nikada nije posve povjerovala u priče koje je slušala o ocu, a ipak se pribojavala da su istinite. Marcantonio se sjećao kako ga je neki kolega na poslu prepredeno upitao: "Kako se tvoj otac odnosi prema tebi i ostaloj djeci?"

A Marcantonio je tada, pomno promišljajući odgovor i znajući da ovaj misli na glas na kojem je njegov otac, posve ozbiljno rekao: "Moj je otac prema nama vrlo srdačan."

Valerius je razmišljao o tome koliko je njegov otac nalik na neke generale pod kojima je služio. Ljude koji bi posao obavljali bez moralnih skrupula, nimalo ne sumnjajući u dužnost. Strijele koje prema cilju jure ubojitom žestinom i preciznošću.

S Astorreom je bilo drukčije. Don je prema njemu uvijek pokazivao naklonost i povjerenje. No on je za stolom bio i jedini koji je znao da su priče i legende o Donu istinite. Prisjećao se jednog razdoblja, tri godine ranije, kada se tek bio vratio nakon dugogodišnjeg izbivanja. Don mu je tada dao određene upute.

Rekao mu je: "Čovjek u mojoj dobi može umrijeti i ako nožnim palcem udari u vrata, ili od crnog madeža na leđima, ili od nepravilnog rada srca. Neobično je kako čovjek u svakom trenutku svog života ne osjeća smrtnost. Nije ni važno. Ne treba imati neprijatelje. Ali čovjek ipak mora planirati. Ti ćeš naslijediti većinski dio u mojim bankama; imat ćeš nadzor nad njima i dobit dijeliti s mojom djecom. A razlog je ovaj: određene interesne grupe žele kupiti moje banke. Na čelu jedne od njih nalazi se generalni konzul Perua. Savezna vlada i dalje istražuje moje aktivnosti pod zakonima RICO, kako bi mogli preuzeti moje banke. Kako bi samo to za njih bio lijep poslić. Neće pronaći ništa. Sada ti dajem sljedeću uputu: nikada nemoj prodati moje banke. One će s vremenom donositi sve veću zaradu i stjecati sve veći utjecaj. Prošlost će se s vremenom zaboraviti.

Dogodi li se nešto neočekivano, nazovi gospodina Pryora, kako bi ti pomogao kao revizor. Dobro ga poznaješ. Iznimno je stručan, a i on ima dobiti od tih banaka. Duguje mi odanost. Usto, upoznat ću te s Benitom Craxxijem iz Chicaga. To je čovjek neograničenih mogućnosti i također zarađuje od mojih banaka. I on je dostojan punog povjerenja.

U međuvremenu, predajem ti posao s makaronima; jednostavno da ga vodiš i da od njega dobro živiš. Za sve to naplatit ću ti ovu cijenu: moraš jamčiti sigurnost i blagostanje mojoj djeci. Živimo u nesmiljenom svijetu, a ja sam njih podignuo kao idealiste."

Sada, tri godine kasnije Astorre je razmišljao o tim riječima. Prošlo je dosta vremena i nekako je izgledalo da takve njegove usluge neće biti potrebne. Donov svijet nije moguće uništiti.

Ali Nicole još nije bila završila. "A što je s kvalitetom milosrđa?" rekla je, obraćajući se ocu. "Znaš, s onim što propovijedaju kršćani?"

Don je odgovorio bez oklijevanja. "Milosrđe je porok, to pretvaranje da imamo moć kojom zapravo ne raspolažemo. Oni koji pružaju milosrđe čine neoprostiv grijeh prema žrtvi. I to nije naša zadaća ovdje, na zemlji."

"Ti stoga ne bi želio milost?" upita ga Nicole.

"Nikada", reče Don. "Ne tražim je i ne želim. Ako moram, prihvatit ću kaznu za sve svoje grijehe."

Upravo je na toj večeri pukovnik Valerius Aprile pozvao obitelj na krizmu svog dvanaestogodišnjeg sina, za dva mjeseca, u New Yorku. Njegova je supruga odlučno zatražila da prirede veliku svečanost u staroj crkvi njezine obitelji. Kao čovjek s posve novim karakterom, Don je poziv prihvatio.

I tako je jednog hladnog prosinačkog nedjeljnog podneva, obasjanog svjetlom boje limuna, obitelj Aprile otišla u katedralu Sv. Patricka u Petoj aveniji, gdje je blistavo sunce na okolnim ulicama sjenama slikalo obrise katedrale. Don Raymonde Aprile, Valerius i njegova supruga, Marcantonio, koji je vrebao priliku za što skoriji odlazak, te Nicole, prelijepa u crnom kostimu, tako su

gledali samog kardinala, s crvenom kapicom na glavi i vinom u ruci, kako daje pričest i dijeli upozorenje s neba: obrednu pljusku.

Sa zadovoljstvom i zagonetnim užitkom promatrali su dječake na samome pragu puberteta, djevojke koje dozrijevaju u žene u bijelim haljinama s crvenim svilenim maramama, kako prolaze između redova klupa, pod budnim okom kamenih anđela i svetaca. Potvrđuju da će do kraja života služiti Bogu. Nicole ih je gledala suznih očiju, premda nije vjerovala ni u jednu jedinu riječ koja je izišla iz kardinalovih usta. U sebi se nasmijala.

Vani, na stubama ispred katedrale, djeca su svlačila talare i razmetala se dotada skrivenom lijepom odjećom. Djevojčice u prozračnim paučinastim haljinama od bijele čipke, dječaci u tamnim odijelima, blistavim bijelim košuljama i tradicionalno crvenim kravatama čvrsto svezanima na vratu kako bi ih zaštitili od Sotone.

Don Aprile izišao je iz crkve hodajući između Astorrea na jednoj i Marcantonija na drugoj strani. Djeca su se razmiljela uokolo, a Valerius i supruga ponosno su držali sinovu togu dok ih je fotograf snimao. Don Aprile je niza stube krenuo sam. Udisao je zrak.

Dan je bio upravo veličanstven; osjećao se tako živahno i energično. A kada mu je tek konfirmirani unuk prišao i zagrlio ga, s ljubavlju ga je pogladio po glavi i u dlan mu utisnuo divovski zlatnik - tradicionalni dar za dan krizme. Potom je velikodušnu ruku uvukao u džep sakoa i izvadio šaku malenih zlatnih novčića kako bi ih dao i drugim dječacima i djevojčicama. Osjetio je zadovoljstvo zbog njihovih povika radosti, pa i zbog toga što je u samome gradu, među visokim sivim kamenim zdanjima dražesnima poput drveća. Bio je posve sam. Iza njega je, na nekoliko koraka, bio samo Astorre. Spustio je pogled niz kamene

stube, ispred sebe, a potom na trenutak zastao kada se divovski crni automobil zaustavio u njihovu podnožju, kao da čeka upravo njegov ulazak.

Tog nedjeljnog prijepodneva u Brightwatersu Heskow je ustao rano i otišao po pecivo i novine. Ukradeni automobil spremio je u garažu, divovski crni automobil prepun pištolja, maski i kutija sa streljivom. Provjerio je stanje guma, benzina i ulja, funkcioniranje stop-svjetala. Sve je bilo u savršenom redu. Vratio se u kuću kako bi probudio Frankya i Stacea, no oni su, dakako, već bili na nogama i Stace je već bio skuhao kavu.

Doručkovali su u tišini i čitali nedjeljne novine. Franky je pogledao rezultate sveučilišnih košarkaških momčadi.

U deset sati Stace upita Heskowa: "Auto je spreman?" a Heskow odgovori: "Sve je spremno."

Ušli su u automobil i odvezli se. Franky je sjedio naprijed uz Heskowa, Stace straga. Do grada će se voziti jedan sat, tako da će trebati utući još sat. Važno je bilo doći na vrijeme.

Franky je u autu provjerio pištolje. Stace je iskušao jednu masku, male bijele ljušturaste obloge učvršćene sa strane, kako bi ih mogli staviti oko vrata do trenutka kada će ih u posljednji čas navući na lice.

Do grada su se vozili slušajući operu na radiju. Heskow je bio izvrstan vozač, konzervativan, postojana tempa, bez naglih ubrzavanja i usporavanja. U svakom trenutku ostavljao bi dovoljno prostora i ispred i iza automobila. Stace je nešto tiho i zadovoljno progunđao, što je odagnalo dio napetosti; bili su napeti, ali ne i živčani.

Znali su da sve moraju obaviti besprijekorno. Ne smiju nijedanput promašiti.

Heskow je polagano vijugao kroz grad; činilo se da na svakom semaforu uspijeva doći na crveno. A onda je skrenuo u Petu aveniju i ostao čekati na pola bloka od veličanstvenih vrata katedrale. Oglasila su se crkvena zvona, a njihov zvuk odzvanjao je od okolnih čeličnih nebodera. Heskow ponovno pokrene motor. Sva trojica promatrala su djecu kako veselo trče na ulicu. To ih je zabrinjavalo.

Stace jedva čujno reče: "Franky, iznad glava." A onda su ugledali Dona kako izlazi, kako korača ispred dvojice muškaraca između kojih se bio našao, te kako se počinje spuštati stubama. Činilo se da ih izravno promatra.

"Maske", reče Heskow. Zatim blago ubrza, a Franky položi dlan na ručicu vrata. Pripravan za iskakanje na pločnik, u lijevoj je ruci držao *uzi*.

Automobil je ubrzao, i onda se zaustavio u trenutku kada je Don stigao do posljednje stube. Stace sa stražnjeg sjedala iskoči na ulicu, tako da se automobil našao između njega i cilja. Jednim brzim pokretom položio je pištolj na krov. Pucao je držeći ga objema rukama. Ispalio je samo dva metka.

Prvi je Dona pogodio izravno u čelo. Drugi mu je razmrskao grlo. Krv je šiknula po čitavom pločniku, zastirući žuto sunčano svjetlo ružičastim kapljicama.

Franky je istodobno, stojeći na pločniku, ispalio dug rafal iznad glava mase okupljene pred crkvom.

Potom su se obojica vratili u automobil i Heskow je pojurio avenijom. Već nekoliko minuta kasnije vozili su se kroz tunel i došli do malenog uzletišta, gdje su ušli u privatni mlažnjak.

Na zvuk prvih hitaca Valerius je bacio sina i suprugu na tlo i pokrio ih svojim tijelom. On zapravo nije vidio ništa od onoga što se dogodilo. Kao ni Nicole, koja je

zaprepašteno promatrala oca. Marcantonio je s nevjericom gledao prema dolje. Stvarnost je bila toliko drukčija od glume u njegovim televizijskim serijama. Metak je raznio Donovo čelo kao da je riječ o kakvoj lubenici, tako da se u glavi sada vidjela prava kaša, mješavina mozga i krvi. Metak koji je pogodio vrat odnio je nazubljeni komad mesa, tako da je izgledao kao da ga je netko udario sjekiricom za meso. A na pločniku oko njega nalazila se nevjerojatna lokva krvi. Toliko krvi da je bilo teško i zamisliti da se sve to može naći u čovječjem tijelu. Marcantonio je uočio dvojicu muškaraca koji su na licima imali maske nalik na polovine ljuske od jaja; vidio je i pištolje koje su imali u ruci, ali oni su mu izgledali nestvarno. Nije zapamtio nijednu pojedinost u vezi s njihovom odjećom, kosom. Ostao je paraliziran od silnog šoka. Ne bi znao odrediti ni jesu li bili crne ili bijele boje kože, goli ili odjeveni. Mogli su biti visoki tri metra ili pola metra.

Međutim, Astorre se trgnuo čim se onaj crni automobil zaustavio uz pločnik. Vidio je Stacea kako ispaljuje metke i učinilo mu se da okidač povlači lijeva ruka. Vidio je Frankyja kako puca iz uzija a on je posve izvjesno bio ljevak. U djeliću sekunde ugledao je i vozača, čovjeka okrugle glave, očito krupnog. Ona dvojica ubojica kretali su se skladno poput sportaša u dobroj formi. Kada se Astorre sjurio na pločnik, ispružio je ruku kako bi Dona povukao na tlo, no zakasnio je tek za djelić sekunde. I sada je bio pokriven Donovom krvi.

A onda je ugledao djecu koja su se uzbunila poput užasnutog stada. U središtu vrtloga isticala se ta divovska crvena točka. Vrištali su. Vidio je Dona ispruženog preko stuba, kao da mu se u smrti nekako razdvojio i sam kostur. I osjetio je neizreciv i užasan strah zbog onoga što će sve to

značiti za njegov život i život ljudi do kojih mu je najviše stalo.

Nicole je prišla i zaustavila se nad Donovim tijelom. Koljena su je odmah izdala, te se spustila pokraj njega. Bez riječi je ispružila ruku i dodirnula očevo krvavo grlo. A onda je počela plakati kao da nikada neće prestati.

Treće poglavlje

Ubojstvo don Raymondea Aprilea zapanjilo je pripadnike njegova nekadašnjeg svijeta. Tko bi se usudio izložiti takvoj opasnosti i ubiti takvog čovjeka? I s kojim ciljem? On je već podijelio svoje carstvo; nije bilo moguće nešto mu ukrasti. A s drugog svijeta neće moći svojim blagotvornim darovima obasipati ljude oko sebe, niti se svojim utjecajem služiti kako bi nekom nesretniku pomogao u vezi sa zakonom ili sudbinom.

Bi li mogla biti riječ o nekakvoj dugo odgađanoj osveti? Postoji li nekakav skriveni interes koji će se pokazati kasnije? Dakako, stvar bi mogla biti i u nekoj ženi, no on je bio udovac gotovo trideset godina i nikad ga nisu vidjeli s nekom ženom; nisu ga smatrali velikim štovateljem ženske ljepote. U Donovu se djecu nije moglo sumnjati. Usto, bio je to profesionalno izveden atentat, a oni nisu imali takve veze.

I tako njegovo ubojstvo nije bilo samo zagonetka, nego gotovo i svetogrđe. Čovjek koji je izazvao toliko straha, koji je bez ogrebotine izmakao i zakonu i šakalima iz svog svijeta dok je više od trideset godina vladao divovskim zločinačkim carstvom - kako ga je netko mogao tako ubiti? I kakva je to samo ironija... sada kada je konačno pronašao put pravičnosti i poštenja i stavio se pod zaštitu društva, pošto je u tom miru poživio tek tri kratke godine.

Još je neobičniji bio izostanak nekakve sveopće i dugotrajne strke nakon Donove smrti. Mediji su ubrzo zaboravili cijelu priču, policija se držala tajnovito, a FBI je stvar otpisao kao slučaj lokalnih razmjera. Činilo se da su

već i te tri kratke godine od povlačenja isprale svu slavu i moć don Aprilea.

Podzemni svijet nije pokazivao znakove zanimanja. Nije bilo nikakvih ubojstava u znak odmazde - svi Donovi prijatelji i nekadašnji odani vazali su ga, čini se, zaboravili. Činilo se da su čak i Donova djeca sve to ostavila iza sebe i prihvatila očev usud.

Činilo se da nikome nije stalo - nikome osim Kurtu Cilkeu.

Kurt Cilke, FBI-ev glavni agent u New Yorku, odlučio je okušati se u tom slučaju, premda je to za newyoršku policiju bilo strogo lokalno ubojstvo. Odlučio je razgovarati sa članovima obitelji Aprile.

Mjesec dana nakon Donova pokopa Cilke je svog zamjenika, Billa Boxtona, poveo u posjet Marcantoniju Aprileu. S njim su morali biti oprezni. On je bio šef programa u jednoj velikoj televizijskoj mreži i imao utjecajne prijatelje u Washingtonu. Uljudnim telefonskim razgovorom preko njegove su tajnice dogovorili sastanak.

Marcantonio ih je primio u svom raskošnom uredu, pravom apartmanu, u sjedištu mreže u središtu grada. Dočekao ih je ljubazno, ponudio im kavu, što su oni odbili. Bio je to visok, zgodan muškarac blijedožute, maslinaste kože, elegantan u profinjenom tamnom odijelu i iznimnoj ružičasto-crvenoj kravati iz butika kreatora omiljenog među televizijskim urednicima i voditeljima.

Cilke reče: "Pomažemo u vođenju istrage u vezi sa smrću vašeg oca. Znate li za nekoga tko je mogao imati nešto protiv njega?"

"To doista ne bih znao", odgovori Marcantonio uz osmijeh. "Moj je otac sve nas držao na određenoj distanci, sve, čak i unuke. Odrasli smo posve izvan njegova

poslovnog svijeta." Kratko je odmahnuo rukom, kao da se ispričava.

Cilkeu se ta gesta nije dopala. "Što mislite, koji je tome bio razlog?" upita.

"Vi, gospodo, poznajete njegovu prošlost", reče Marcantonio ozbiljno. "Nije želio da djeca imaju veze s njegovim aktivnostima. Slao nas je u škole i na studij kako bismo sami izborili mjesto pod suncem. Nikada nije dolazio k nama na večeru. Dolazio je na promocije; i to je bilo sve. I, dakako, kada smo shvatili u čemu je stvar, bili smo mu zahvalni."

Cilke reče: "Vi ste se užasno brzo uspeli do svog sadašnjeg položaja. Je li vam možda on malko pomogao?"

Marcantonio prvi put pokaže malo manje prijaznosti.

"Nikada. U mojem poslu nije neuobičajeno da mladi ljudi brzo napreduju. Otac me uputio u najbolje obrazovne ustanove i uzdržavao me velikodušnim iznosima. Tim novcem poslužio sam se u produciranju određenih dramskih projekata i - nisam pogriješio."

"I vaš je otac time bio zadovoljan?" upita Cilke. Pomno ga je promatrao, pokušavajući pročitati svaki izraz.

"Čini mi se da nije posve shvaćao čime se bavim, ali da", odgovori Marcantonio ironično.

"Znate," reče Cilke, "dvadeset godina progonio sam vašeg oca i nikada ga nisam uspio uhvatiti. Bio je to vrlo pametan čovjek."

"No, da, to nije uspjelo ni nama", reče Marcantonio. "Ni mojem bratu, ni sestri, ni meni."

Smijući se kao da je riječ o nekakvoj šali, Cilke reče: "I vi nemate nikakvu sicilijansku potrebu za osvećivanjem? Biste li razmišljali o nečemu sličnom?"

"Nikako", reče Marcantonio. "Otac nas je odgojio da ne razmišljamo na taj način. No nadam se da ćete uhvatiti ubojicu."

"Kako stoje stvari s njegovom oporukom?" upita Cilke. "Umro je kao vrlo bogat čovjek."

"To ćete morati pitati moju sestru, Nicole", reče Marcantonio. "Ona je ovlašteni provoditelj."

"Ali vi znate što u njoj stoji?"

"Naravno", reče Marcantonio. Glas mu je bio čeličan.

Tada se u razgovor ubaci Boxton. "I na pamet vam ne pada baš nitko tko mu je želio nauditi?"

"Ne", reče Marcantonio. "Da znam rekao bih vam."

"U redu", reče Cilke. "Ostavit ću vam posjetnicu. Za svaki slučaj."

Prije nego što se pripremio za razgovor s ostalom Donovom djecom, Cilke je odlučio posjetiti šefa gradskih detektiva. Kako nije želio nikakve službene tragove o tome, pozvao je Paula Di Benedetta u jedan od najotmjenijih talijanskih restorana u East Sideu. Di Benedetto je volio povlastice života na visokoj nozi, pod uvjetom da ne mora ništa vaditi iz svoje lisnice.

Njih dvojica s godinama su često surađivali, a Cilke je uvijek uživao u njegovu društvu. Sada je promatrao Paula kako iskušava sve što se našlo na stolu.

"Onda," reče Di Benedetto, "FBI-evci ne časte često tako raskošnim objedom. Što trebaš?"

Cilke reče: "Bio je to *fantastičan* objed. Nije li tako?"

Di Benedetto slegne krupnim ramenima. Bio je to pokret nalik na dizanje vala. Potom se nasmiješi pomalo zlobno. Za jednog tipa tako opasnog izgleda imao je divan osmijeh. Cijelo lice pretvarao je u lice kakvog omiljenog Disneyeva junaka.

"Kurt," reče, "ovo je mjesto obično sranje. Vode ga nekakvi svemirci. U redu, učine sve kako bi hrana izgledala talijanski, daju joj talijanski miris, ali okus podsjeća na čisto govno s Marsa. Ti su tipovi izvanzemljaci, kad ti kažem."

Cilke se nasmije. "Hej, ali vino je dobro."

"Sve to meni ima okus kao sirup protiv kašlja osim ako je digićko crno pomiješano s gaziranim sokom od vanilije."

"Tebe je teško zadovoljiti", reče Cilke.

"Ne", odvrati Di Benedetto. "Lako me zadovoljiti. U tome i jest cijeli problem."

Cilke uzdahne. "Dvjesto vladinih dolara bačeno u školjku."

"O, ne", odgovori Di Benedetto. "Cijenim tvoj trud. A sada mi reci, što se događa?"

Cilke za obojicu naruči espresso. Potom reče: "Istražujem ubojstvo don Aprilea. Jedan tvoj slučaj, Paul. Godinama smo ga pratili i ništa. Čovjek se povuče, živi u skladu sa zakonima. Nema ništa što bi netko mogao poželjeti. Zašto ga je onda netko ubio? A to je za svakoga vrlo opasna stvar."

"Vrlo profesionalno izvedeno", reče Di Benedetto. "Divno djelo."

Cilke reče: "I?"

"Nema nikakvog smisla", reče Di Benedetto. "Ti si sredio većinu velikih mafijaša, i to je također fantastično obavljen posao. Skidam ti kapu. Možda si čak i prisilio tog Dona na povlačenje. I tako ovi tipovi koji su ostali nemaju nikakvog razloga ubiti ga."

"A što je s tim njegovim lancem banaka?" upita Cilke.

Di Benedetto odmahne cigarom. "To je tvoja struka. Nas zanima samo svjetina."

"A njegova obitelj?" upita Cilke. "Droga, ženskarenje, bilo što?"

"Apsolutno ništa", reče Di Benedetto. "Ugledni građani s istaknutim karijerama. Don je tako planirao. Želio je da budu apsolutno čisti." Sada načas zašuti, a onda smrtno ozbiljno nastavi: "To nije bila ni zavist ni osveta. Riješio je sve račune sa svima. Nije bilo nešto nasumično. Mora postojati određeni razlog. Netko time nešto dobiva. Tražimo upravo to."

"Kako stoje stvari s njegovom oporukom?" upita Cilke.

"Njegova kći sutra će je predati na sud radi pokretanja ostavinske rasprave. Pitao sam. Rekla mi je neka pričekam."

"I ti si ostao mirno stajati?" upita Cilke.

"Svakako", reče Di Benedetto. "Ženska je vrhunska odvjetnica, vrlo utjecajna, a njezina odvjetnička tvrtka prava je politička sila. Zašto bih, dovraga, s njom bio grub? Lijepo sam joj jeo iz dlana."

"Ja se možda mogu bolje snaći", reče Cilke.

"U to sam uvjeren."

Kurt Cilke poznavao je pomoćnicu šefa detektiva, Aspinellu Washington, više od deset godina. Bila je to metar osamdeset tri visoka crnkinja kratko podšišane kose i crta lica koje su podsjećale na isklesano lice nekog kipa. Izazivala je užasno strahopoštovanje i kod policajaca kojima je zapovijedala i kod kriminalaca koje bi uhitila. Svjesno se držala koliko je mogla agresivnije i neljubaznije i doista nije bila pretjerano naklonjena Cilkeu i FBI-u.

Cilkea je u svojem uredu dočekala riječima: "Kurt, jesi li ovamo došao kako bi se ponovno pobrinuo da se netko od moje crne braće obogati?"

Cilke se nasmije. "Ne, Aspinella", reče. "Došao sam po određene informacije."

"Doista?" reče ona. "Besplatno? Nakon što je grad zbog tebe već morao isplatiti pet milijuna dolara?"

Na sebi je imala safari-jaknu i žućkastosmeđe hlače. Ispod jakne je vidio pištolj u futroli. Na desnoj je ruci imala dijamantni prsten koji je izgledao kao da bi meso na licu mogao rezati poput britve.

Još je uvijek bila kivna na Cilkea jer je FBI dokazao da su njezini detektivi postupili brutalno, te je sud žrtvi na temelju građanskih prava dodijelio veliku odštetu - i k tome su dvojica detektiva završili u zatvoru. Žrtva, koja se obogatila, dotada je radila kao svodnik i preprodavač droge kojeg je i Aspinella jednom ozbiljno pretukla. Premda je pomoćnicom šefa imenovana zbog političkog ustupka crnačkim glasačima, prema crnim je prijestupnicima bila puno nepopustljivija nego prema bijelima.

"Prestanite premlaćivati nedužne ljude", reče joj Cilke, "pa ću prestati i ja."

"Nikada nisam smjestila nekome tko nije bio kriv", reče ona, smiješeći se.

"Samo provjeravam neke stvari u vezi s ubojstvom don Aprilea", reče Cilke.

"A što se to tebe tiče? Ubojstvo je izvela neka lokalna banda. Ili se spremaš za još jedan od onih jebenih slučajeva s građanskim pravima?"

"Pa, stvar bi mogla imati veze s novcem ili drogom", reče Cilke.

"A odakle to znaš?" upita Aspinella.

"Imamo svoje izvore."

Aspinellu je odjednom obuzeo jedan od onih njezinih napadaja bijesa. "Vi jebeni tipovi iz FBI-a dolazite po informacije a onda meni ne želite otkriti ništa? Niste pošteni čak ni prema dobrim policajcima. Lijepo kružite uokolo i uhićujete idiote s pristojnim namještenjima. Nikada se ne bavite prljavijim poslovima. Nemate pojma što je to. Odjebi iz mog ureda."

Cilke je bio zadovoljan obavljenim razgovorima. Obrazac mu je bio jasan. I Di Benedetto i Aspinella postat će vrlo tajnoviti u vezi s ubojstvom don Aprilea. Neće surađivati s FBI-em. Samo će rutinski odraditi najnužnije postupke. Ukratko, potkupljeni su.

Za takav stav imao je i razloga. Znao je da promet drogom može preživljavati samo uz podmićivanje policijskih dužnosnika, a imao je informacije, ne dovoljno čvrste i za sud, da su i Di Benedetto i Aspinella na platnom popisu glavnog dilera.

Prije razgovora s Donovom kćeri, Cilke je odlučio okušati se sa starijim sinom, Valeriusom Aprileom. Zbog toga su se on i Boxton morali odvesti do West Pointa, gdje je Valerius kao pukovnik u kopnenoj vojsci predavao vojnu taktiku - što god to, dovraga, točno značilo, pomislio je Cilke.

Valerius ga je primio u prostranom uredu koji je gledao na prostor za parade na kojem su kadeti uvježbavali marširanje. Nije bio prijazan kao brat, premda nije bio ni neljubazan. Cilke ga je upitao zna li za kakve očeve neprijatelje.

"Ne", odgovori mu ovaj. "Veći dio posljednjih dvadeset godina proveo sam služeći u inozemstvu. Obiteljskim proslavama nazočio sam kad sam mogao. Mog je oca zanimalo samo moje promaknuće u generala. Želio me vidjeti s tom zvjezdicom. Usrećio bi ga čak i čin brigadira."

"Znači, bio je domoljub?" upita Cilke.

"Volio je ovu zemlju", reče Valerius kratko.

"On vam je sredio upis na akademiju?" nastavi Cilke ustrajno.

"Vjerojatno", reče Valerius. "Ali nikada mi ne bi mogao srediti generalski čin. Pretpostavljam da nije imao

utjecaja u Pentagonu, ili ja jednostavno nisam bio dovoljno dobar. Ali svejedno volim ovaj posao. Imam svoje mjesto."

"Sigurni ste da nam ne možete ukazati na trag koji bi vodio prema nekom očevu neprijatelju?" upita Cilke.

"Ne, nije ih imao", reče Valerius. "Moj bi otac bio izniman general. Kada se povukao, sve je bilo posve sređeno. Kada se služio silom, to je uvijek bilo preventivno. Raspolagao je i ljudstvom i sredstvima."

"Čini se da vas osobito ne muči to što vam je netko ubio oca. Nemate nimalo želje za osvetom?"

"Ne više nego da je riječ o suborcu palom u nekoj bitki", reče Valerius. "Zanima me, dakako. Nitko ne voli gledati kako mu netko ubija oca."

"Znate li što o njegovoj oporuci?"

"To ćete morati pitati moju sestru", reče Valerius.

* * *

Kasno tog poslijepodneva Cilke i Boxton sjedili su u uredu Nicole Aprile i ondje doživjeli posve drukčiji prijem. Do njezina ureda čovjek je mogao doći tek nakon triju tajničkih prepreka i nakon prolaska kroz ured žene koja je, prema Cilkeovu shvaćanju, bila nešto poput osobne pomoćnice za osiguranje, a koja je izgledala kao da bi i njega i Boxtona mogla za dvije sekunde rastrgati na komadiće. Po načinu na koji se kretala Cilkeu je bilo jasno da je tijelo uvježbala za postizanje muške snage. Kroz odjeću su se nazirali i mišići. Grudi su joj bile pritisnute uskim grudnjakom, a na sebi je imala laneni sako, pulover i crne hlače.

Nicole ih nije dočekala srdačno, premda je izgledala vrlo privlačno, u skupom odijelu zagasitoljubičaste boje. Na ušima je nosila velike zlatne kolutove, a crna kosa bila je sjajna i dugačka. Imala je profinjene i stroge crte lica,

međutim, tu strogoću ublažavale su velike i obzirne smeđe oči.

"Gospodo, mogu vam posvetiti dvadeset minuta", reče.

Ispod ljubičastog sakoa imala je bluzu s volanima, a njezino orukavlje gotovo joj je pokrilo dlan kada je jednu ruku ispružila kako bi pogledala Cilkeovu iskaznicu. Pomno je pregledavši, rekla je: "Specijalni agent i voditelj podružnice? To je poprilično visoka dužnost za jedan ovako rutinski razgovor."

Govorila je tonom koji je Cilkeu bio dobro poznat, tonom koji je oduvijek mrzio. Bio je to blago prijekoran ton saveznih tužitelja u odnosu prema istražnim aktivnostima koje nadziru.

"Vaš je otac bio vrlo važna osoba", reče Cilke.

"Da, sve dok se nije povukao i stavio pod zaštitu zakona", reče Nicole ogorčenim tonom.

"Zbog čega je to ubojstvo još zagonetnije", reče Cilke. "Nekako smo se nadali da biste nas mogli uputiti prema ljudima koji su mu mogli nešto krupno zamjerati."

"Stvar i nije toliko zagonetna", reče Nicole. "Vi njegov život poznajete bolje nego ja. Imao je mnoštvo neprijatelja. Među njima ste i vi."

"Čak ni naši najžešći kritičari nikada ne bi optužili FBI za ubojstvo na stubama ispred katedrale", reče Cilke oporim tonom. "I ja mu nisam bio neprijatelj. Samo sam provodio zakon. Nakon povlačenja nije imao neprijatelja. Sve ih je isplatio." Na trenutak je zastao. "Neobično mi je da ni vi ni vaša braća ne izgledate odviše zainteresirano za to da utvrdite tko vam je ubio oca."

"Jer nismo licemjeri", reče Nicole. "Moj otac nije bio svetac. Igrao je igru i platio određenu cijenu." Načas je zašutjela. "I griješite u vezi s tim da me ne zanima. Zapravo kanim na temelju Zakona o slobodi informacija od FBI-a

zatražiti očev dosje. I nadam se da s time nećete odugovlačiti jer ćemo onda mi postati neprijatelji."

"To je vaše pravo", reče Cilke. "Ali možda mi možete pomoći otkrijete li mi odredbe očeve oporuke."

"Ja je nisam sastavila", reče Nicole.

"Ali vi je provodite, koliko sam čuo. Sada već zasigurno poznajete glavne odredbe."

"Sutra je predajemo na potvrđivanje pravovaljanosti. Postat će službenim sudskim spisom."

"Postoji li nešto što mi možete reći a što bi mi pomoglo?" upita Cilke.

"Samo to da neću rano otići u mirovinu."

"Zašto mi onda danas ne želite ništa reći?"

"Jer ne moram", reče Nicole smirenim tonom.

"Dosta sam dobro poznavao vašeg oca", reče Cilke. "On bi u ovakvoj situaciji postupio razumno."

Nicole ga sad prvi put pogleda s poštovanjem. "To je istina", reče. "U redu. Moj je otac prije smrti darovao puno novca. Nama je ostavio samo banke. Moja braća i ja dobili smo četrdeset devet posto, a pedeset jedan posto pripast će našem bratiću, Astorreu Violi."

"Možete li mi reći nešto o njemu?" upita Cilke.

"Astorre je mlađi od mene. Nikada nije sudjelovao u poslovima mog oca i svi ga volimo jer je tako šarmantan čudak. Dakako, ja ga sada ipak volim nešto manje."

Cilke stane prebirati po sjećanju. Nije se sjećao nikakvog dosjea o Astorreu Violi. Ipak, nešto bi moralo postojati.

"Možete li mi dati njegovu adresu i broj telefona?" upita Cilke.

"Svakako", reče Nicole. "Ali gubite vrijeme. Vjerujte mi."

"Moram raščistiti određene pojedinosti", reče Cilke kao da se ispričava.

"A što u svemu tome zanima FBI?" upita Nicole. "To je ubojstvo lokalnog značaja."

Cilke smireno odgovori: "Onih deset banaka u vlasništvu vašeg oca međunarodne su banke. Moglo bi biti poteškoća u vezi s novcem."

"Oh, doista", reče Nicole. "U tom slučaju, bit će najbolje da taj dosje zatražim odmah. Naposljetku, i ja sam sada vlasnica dijela tih banaka." Uputila mu je sumnjičav pogled. Znao je da će na nju morati pripaziti.

Sutradan su se Cilke i Boxton odvezli u okrug Westchester kako bi se našli s Astorreom Violom. Na pošumljenom imanju nalazila se velika kuća i tri suše. Šest konja šetalo je pašnjakom okruženim do struka visokom ogradom od kalanih prečaka, a vrata u ogradi bila su izrađena od kovana željeza. Četiri automobila i jedan džip bili su parkirani na prostoru ispred kuće. Cilke je zapamtio dvije registracijske pločice.

Neka žena od kojih sedamdeset godina uvela ih je u kuću i dovela u raskošno namještenu dnevnu sobu pretrpanu opremom za snimanje. Četvorica mladića pred sobom su imali note na stalcima, a jedan je sjedio za glasovirom - profesionalni sastav sa saksofonom, bas-gitarom i bubnjevima.

Astorre je stajao za mikrofonom nasuprot njima i pjevao promuklim glasom. Čak je i Cilkeu bilo jasno da je riječ o glazbi koja će teško pronaći publiku.

Astorre prekine pjesmu i obrati se posjetiteljima: "Možete li, molim vas, pričekati samo pet minuta da dovršimo snimanje? Moji prijatelji potom mogu otići, a vama mogu posvetiti koliko je god potrebno vremena."

"Svakako", reče Cilke.

"Donesite im kavu", reče Astorre domaćici. Cilkeu je zbog toga bilo drago. Astorre ih nije samo uljudno ponudio; naložio je da donese kavu.

Ali Cilke i Boxton morali su čekati više od pet minuta. Astorre je snimao nekakvu talijansku narodnu pjesmu - istodobno udarajući po bendžu - i pjevao na tom nekakvom promuklom narječju koje Cilke nije razumio. Bilo ga je ugodno slušati, čovjek je imao dojam da sluša vlastiti glas pod tušem.

Kada su konačno ostali sami, Astorre je još brisao lice. "Nije bilo tako loše", reče, smijući se. "Nije li tako?"

Cilke uvidi da mu se taj čovjek već od prvog trenutka sviđa. Bilo mu je oko trideset godina, obilježavala ga je ta nekakva dječačka vitalnost i činilo se da samog sebe ne shvaća pretjerano ozbiljno. Bio je visok i dobro građen, a kretao se gipko i skladno poput kakva boksača. Obilježavala ga je ljepota tamnije puti i one nekakve nepravilne ali oštre crte lica kakve bi se katkada vidjele na portretima iz petnaestog stoljeća. Nije se doimao taštim, no oko vrata je nosio zlatnu ogrlicu široku barem pet centimetara, za koju je bio pričvršćen medaljon s ugraviranim likom Djevice Marije.

"Bilo je super", reče Cilke. "Snimate ploču za prodaju?"

Astorre se nasmiješi, široko, dobronamjerno. "Kad bi barem bilo tako. Nisam toliko dobar. Ali volim te pjesme i poklanjam ih prijateljima kao darove."

Cilke odluči prijeći na posao. "Ovo je običan rutinski razgovor", reče. "Znate li za nekoga tko je zbog nečega želio naškoditi vašem stricu?"

"Apsolutno nikoga", reče Astorre, nepromijenjena izraza lica. Cilkeu je već bilo dosta takvih izjava. Svi su imali neprijatelje, a osobito Raymonde Aprile.

"Naslijedit ćete kontrolni udio u bankama", reče Cilke. "Bili ste toliko bliski?"

"To doista ne razumijem", reče Astorre. "Kao dijete bio sam jedan od njegovih miljenika. On mi je pomogao da pokrenem svoje poslove i onda na mene nekako manje-više zaboravio."

"Kakve poslove?" upita Cilke.

"Iz Italije uvozim sve najkvalitetnije makarone."

Cilke ga sumnjičavo pogleda. "Makarone?"

Astorre se nasmiješi; već se bio naviknuo na takve reakcije. Posao nije glamurozan. "Znate kako Lee Iacocca[4] nikada ne spominje *automobile*, nego uvijek govori o autima? Eto, mi u ovom poslu nikada ne govorimo o *tjestenini* ni o *špagetima*, nego uvijek samo o *makaronima*."

"A sada ćete postati bankarom?" reče Cilke.

"Okušat ću se", reče Astorre.

Pošto su otišli s njegova imanja, Cilke upita Billa Boxtona: "Što kažeš?" Boxton mu je bio neizmjerno drag. Taj je čovjek vjerovao u FBI, kao i on - vjerovao u to da je pravedan, da je nepotkupiv i po učinkovitosti daleko nadmoćniji u odnosu na sve ostale državne agencije koje se bave pravosuđem i kriminalom. Te razgovore vodio je djelomično i zbog njega, kako bi Boxton stekao što veće iskustvo.

"Svi mi izgledaju poprilično čisto", reče Boxton. "Ali nije li uvijek upravo tako?"

---

[4] Američki menađer (1924.) koji je silno uvečao zaradu tvrtke Chrysler u vrijeme kada se nalazila u vrlo teškoj situaciji.

Da, uvijek izgledaju čisto, pomisli Cilke. A onda mu nešto sine. Onaj medaljon koji visi s Astorreove zlatne ogrlice nije se ni u jednom trenutku pomaknuo.

Posljednji je razgovor Cilkeu bio najvažniji. Trebao ga je obaviti s Timmonom Portellom, aktualnim šefom newyorške mafije, uz Dona jedinim koji je nakon Cilkeovih istraga izbjegao krivično gonjenje.

Portella je svoje poslove vodio iz jednog velikog stana na vrhu zgrade u West Sideu koja je bila u njegovu vlasništvu. Manje tvrtke pod njegovim nadzorom imale su sjedišta u preostalom dijelu zgrade. Sigurnosne mjere bile su na razini Fort Knoxa[5], a sam Portella putovao je helikopterom - na krovu zgrade nalazio se heliodrom - do svog imanja u New Jerseyu. Nogama je rijetko doticao newyorške pločnike.

Portella je Cilkea i Boxtona dočekao u svom uredu s pretjerano podstavljenim naslonjačima i za metke neprobojnim staklenim zidovima s kojih se pružao predivan pogled na grad. Bio je to visok i krupan muškarac, besprijekorno odjeven u tamno odijelo i blistavobijelu košulju.

Cilke stisne Portellin mesnati dlan i zadivljeno pogleda tamnu kravatu koja mu se spuštala s debelog vrata.

"Kurt, kako ti mogu pomoći?" upita Portella visokim tenorom koji je odjeknuo sobom. Na Billa Boxtona nije se obazirao.

---

[5] Vojna utvrda u Kentackyju u kojoj se čuvaju američke zlatne rezerve; poznata po neprobojnom osiguranju.

"Samo provjeravam slučaj Aprile", reče Cilke. "Pomislio sam da ti možda raspolažeš nekim informacijama koje bi mi mogle pomoći."

"Kakva šteta, ta njegova smrt", reče Portella. "Svi su voljeli Raymondea Aprilea. Tko je to mogao učiniti meni ostaje potpunom zagonetkom. U posljednjim godinama života Aprile je bio tako dobar čovjek. Postao je svecem, pravim svecem. Dijelio novac kao kakav Rockefeller. Kada ju je Bog uzeo, njegova je duša bila čista."

"Nije ju uzeo Bog", reče Cilke oporim tonom. "Bio je to iznimno profesionalno izveden atentat. Mora postojati nekakav motiv." Portellino se oko trznulo, no on ne reče ništa, tako da Cilke nastavi. "Ti si mu godinama bio kolega. Zasigurno znaš barem nešto. Što je s tim njegovim nećakom koji će naslijediti banke?"

"Don Aprile i ja imali smo određene zajedničke poslove još davno", reče Portella. "Ali kada se on povukao, mogao me lijepo i ubiti. Činjenica da sam živ dokazuje da nismo bili neprijatelji. O njegovu nećaku ne znam ništa osim da je umjetnik. Pjeva na vjenčanjima, malim zabavama, čak i u nekim manjim noćnim klubovima. Jedan od onakvih mladaca kakve starci kao ja vole. I prodaje dobre talijanske makarone. Svi moji restorani ih koriste." Tada zastane i uzdahne. "Ubojstvo velikog čovjeka uvijek je zagonetka."

"Znaš da ću jako cijeniti svaku pomoć", reče Cilke.

"Svakako", reče Portella. "FBI uvijek igra pošteno. Znam da čete cijeniti moju pomoć."

Potom se srdačno nasmiješi i jednom i drugom, pokazujući četvrtaste, gotovo savršene zube.

Na povratku u ured Boxton reče Cilkeu: "Pročitao sam tipov dosje. Ubojica, do grla u pornografiji i drogi. Kako to da ga nikada nismo uspjeli nagaziti?"

"Nije tako loš kao većina drugih", reče Cilke. "I jednog dana imat ćemo ga iza rešetaka."

Kurt Cilke naložio je elektronski nadzor doma Nicole Aprile i Astorrea Viole. Jedan pripitomljeni savezni sudac izdao je potreban nalog. Stvar nije bila u tome da je Cilke bio istinski sumnjičav - samo se želio posve uvjeriti. Nicole je od rođenja izazivala nevolje, a Astorre je izgledao neprirodno bezgrešan. Postavljati prislušne uređaje Valeriusu nije dolazilo u obzir, jer je stanovao u sklopu Akademije West Point.

Cilke je doznao da su oni konji ispred Astorreove kuće bili njegova strast. Da svakog jutra četka i timari jednog pastuha prije nego što ga izvodi van, što i nije bilo tako loše, osim što ga je jahao odjeven u potpunu englesku odoru, s crvenim kaputićem i svim ostalim, pa tako i crnom lovačkom kapom od antilopa.

Bilo mu je teško povjerovati da je Astorre bio tako bespomoćna žrtva kada su ga u Central Parku presrela trojica lopova. Pobjegao im je, činilo se - no policijski je izvještaj vrlo nejasno govorio o tome što se dogodilo s pljačkašima.

Dva tjedna kasnije Cilke i Boxton imali su priliku poslušati snimke iz kuće Astorrea Viole. Glasovi su pripadali Nicole, Marcantoniju, Valeriusu i Astorreu. Tek na snimci Cilkeu su počeli izgledati kao ljudi od krvi i mesa; ondje su skinuli maske.

"Zašto su ga morali ubiti?" upitala je Nicole, glasa drhtava od boli. U njemu nije bilo ni traga onoj hladnoći koju je pokazala Cilkeu.

"Mora postojati određeni razlog", reče Valerius tiho. Glas mu je bio puno blaži kada bi razgovarao s članovima obitelji. "Nikada nisam imao nikakve veze s njegovim poslovima, stoga se ne brinem za sebe. Ali kako je s vama?"

Marcantonio je progovorio prijezirnim tonom; bilo je očito da mu brat nije drag. "Val, stari ti je namjestio West Point jer si bio kilavac. Želio je da ojačaš. Onda je pomagao tvom obavještajnom radu u inozemstvu. Stoga si umiješan. Dopadala mu se mogućnost da postaneš nekakvim zapovjednikom. General Aprile... obožavao je zvuk tih riječi. Tko zna kakve je sve veze potegnuo." Njegov glas na snimci je bio puno energičniji, puno strastveniji nego uživo.

Nakon nekoliko trenutaka tišine, Marcantonio reče: "I dakako da je meni osigurao dobar početak. Financirao je moju producentsku kuću. Velike agencije olakšale su mi da dođem do njihovih zvijezda. Čujte, mi nismo bili u njegovu životu, ali stari je uvijek bio u našem. Nicole, stari ti je uštedio deset godina otplaćivanja dugova kada ti je pronašao posao u toj odvjetničkoj tvrtki. A što ti misliš, Astorre, tko ti je osigurao prostor za prodaju tjestenine u najvećim supermarketima?"

Iz Nicole je odjednom izbio bijes. "Tata mi je možda i pomogao da uđem na ta vrata, ali za uspjeh u karijeri zaslužna sam isključivo ja. Ja sam se s onim šakalima u firmi morala boriti za sve što imam. Ja sam tjedno radila i po osamdeset sati, čitala ugovore od slova do slova." Zastala je i onda nastavila hladnim tonom. Zacijelo se obratila Astorreu. "A sada me zanima zašto je tata tebe zadužio za banke. Kakve ti veze imaš bilo s čime?"

Astorre je odgovorio bespomoćnim tonom, kao da se ispričava. "Nicole, nemam pojma. Nisam to tražio. Imam posao, svoju tvrtku, volim pjevati i jahati. Usto, takav aranžman i za vas ima prednosti. Ja moram sve raditi, a zarada se u jednakim dijelovima dijeli među nama."

"Ali ti imaš nadzor, a samo si nam bratić", reče Nicole. A onda još sarkastično doda: "Zacijelo mu se jako dopalo tvoje pjevanje."

Valerius reče: "Hoćeš li pokušati sam voditi banke?"

Astorreov glas bio je ispunjen hinjenom užasnutošću. "O, ne, ne, Nicole će mi dati popis imena, jednog generalnog direktora koji će sve to raditi."

Činilo se da je Nicole na rubu suza od silne frustriranosti. "Još uvijek ne razumijem zašto tata nije imenovao mene. Zašto?"

"Jer nije želio da jedno njegovo dijete ima toliki utjecaj nad ostalima", reče Marcantonio.

Astorre tiho reče: "Možda vas je sve želio zaštititi od opasnosti."

"Što kažete na onog tipa iz FBI-a koji nam je došao kao da smo mu najbolji prijatelji?" reče Nicole. "Godinama je progonio tatu. A sada misli da ćemo mu samo tako odati sve obiteljske tajne. Kakav ljigavac."

Cilke osjeti kako mu se obrazi rumene. Takvo što nije zaslužio.

Valerius reče: "Samo radi svoj posao, a to nije lako. Zasigurno je vrlo inteligentan čovjek. Puno prijatelja našeg starog poslao je iza rešetaka. I to na duge zatvorske kazne."

"Izdajnici, doušnici", reče Nicole prijezirno. "A te zakone RICO primjenjuje vrlo selektivno. Prema tim zakonima u zatvor bi mogli strpati polovicu naših političara, kao i većinu od pet stotina najbogatijih Amerikanaca."

"Nicole, ti radiš u poslovnom svijetu", reče Marcantonio. "Zato prestani srati."

Astorre zamišljeno reče: "Odakle agentima FBI-a takva guba odijela? Postoji li nekakav specijalni 'FBI-ev krojač'?"

"Stvar je u tome kako ih nose", reče Marcantonio. "U tome je tajna. Ali na televiziji tipa kakav je Cilke nikako ne uspijevamo dobro pogoditi. Savršeno iskren, savršeno

pošten, u svakom pogledu častan. A ipak, nikad mu ne vjeruješ."

"Mare, zaboravi svoje televizijske predstave", reče Valerius. "Nalazimo se u situaciji u kojoj imamo potencijalne neprijatelje i s obavještajnog stajališta postoje dva aspekta ove situacije. Zašto, a potom tko. Zašto su tatu ubili? Potom, tko bi to uopće mogao biti? Svi kažu da nije imao neprijatelje i nešto što bi netko drugi želio."

"Podnijela sam zahtjev FBI-u za uvid u tatin dosje", reče Nicole. "Možda iz njega doznamo nešto korisno."

"Čemu?" reče Marcantonio. "U vezi s tim ne možemo ništa poduzeti. Tata bi želio da sve to lijepo zaboravimo. Stvar treba prepustiti vlastima."

Nicolein glas zvučao je prijezirno. "Znači, živo nam se fućka tko nam je ubio oca? A ti, Astorre? I ti dijeliš takav stav?"

Astorreov je glas bio tih, razuman. "A što možemo učiniti? Volio sam vašeg oca. Zahvalan sam mu što je prema meni u oporuci bio tako velikodušan. Ali pričekajmo, pa ćemo vidjeti što se događa. Cilke mi se zapravo sviđa. Ako postoji nešto što se može pronaći on će do toga i doći. Svi mi dobro živimo, čemu onda bilo što upropaštavati?" Trenutak kasnije još pridoda: "Čujte, moram nazvati jednog dobavljača, tako da moram ići. Ali vi svakako možete ostati ovdje i o svemu još detaljno popričati."

Na snimci je uslijedila poduža tišina. Cilke si nije mogao pomoći: osjećao je naklonost prema Astorreu i ogorčenost prema ostalima. Ipak, bio je zadovoljan. To nisu opasni ljudi; neće mu stvarati probleme.

"Doista volim Astorrea", reče sada Nicole. "S našim je ocem bio bliskiji od svih nas. Ali takav je zgubidan. Mare, može li on uopće nešto postići s tim pjevanjem?"

Marcantonio se nasmije. "Na poslu viđamo tisuće takvih tipova. Sada je kao nekakva zvijezda footbala u nekoj maloj srednjoj školi. Zabavan je, ali zapravo nema ništa vrijedno. Ali ima dobar posao i u njemu uživa, stoga, zašto ne?"

"Ima nadzor nad bankama vrijednim nekoliko milijardi dolara... nad svime što imamo, a njega zapravo zanimaju samo pjevanje i jahanje", reče Nicole.

Valerius žalosno i s primjesom humora reče: "S krojačkog je stajališta čudesan, ali loše sjedi u sedlu."

Nicole tada reče: "Kako je tata mogao učiniti takvo što?"

"Uspješno je razvio taj posao s makaronima", reče Valerius.

"Moramo zaštititi Astorrea", reče Nicole. "Odviše je fin za vođenje banaka i odviše naivan da bi poslovao s Cilkeom."

Po završetku snimke Cilke se obrati Boxtonu. "Što kažeš?"

"Oh, kao Astorre i ja mislim da si ti super", reče Boxton.

Cilke se nasmije. "Ne, hoću reći, je li takve ljude moguće s razlogom osumnjičiti za ubojstvo?"

"Ne", reče Boxton. "Kao prvo, to su njegova djeca, a kao drugo, nisu dovoljno stručni za takvo što."

"Ali su pametni", reče Cilke. "Postavljaju jedino važno pitanje. Zašto?"

"No, dobro, ali to nije naše pitanje", reče Boxton. "To je lokalna, ne savezna stvar. Ili imaš nešto što služi kao veza između tih dviju razina?"

"Međunarodne banke", reče Cilke. "Ali nema smisla i dalje trošiti FBI-ev novac; otkaži sva prisluškivanja telefona."

Kurt Cilke volio je pse jer ne mogu kovati urote. Ne mogu skrivati neprijateljske osjećaje i nisu prepredeni. Noću ne leže budni i ne planiraju pljačkanje ili ubojstva drugih pasa. Izdaja je svakako izvan kruga njihovih sposobnosti. Imao je dva njemačka ovčara koji su pomagali u čuvanju njegova doma, i uvečer bi s njima šetao obližnjim šumama u potpunom skladu i povjerenju.

Te se večeri kući vratio zadovoljan. U cijeloj situaciji nema nikakve opasnosti, barem ne od strane Donove obitelji. Neće biti krvave talijanske osvete.

Cilke je živio u New Jerseyju, sa ženom koju je istinski volio i desetogodišnjom kćeri koju je obožavao. Kuća mu je bila obavijena mrežom sigurnosnih uređaja i alarma, a imao je i ta dva psa. Sve to plaćala je vlada. Njegova supruga odbila je pohađanje tečaja za služenje pištoljem, a on se oslanjao na održavanje anonimnosti. Susjedi, pa čak i sama njegova kći, držali su da je odvjetnik (što je i bio). Kada bi boravio kod kuće, pištolj i metke uvijek bi držao zaključane zajedno sa službenom iskaznicom.

Putujući na posao vlakom, nikada ne bi automobilom išao do željezničke postaje. Sitni lopovi mogli bi mu iz automobila ukrasti radio. Kada bi se vratio u New Jersey, mobilnim bi telefonom nazvao suprugu koja bi došla po njega. Do kuće su imali pet minuta vožnje.

Te večeri Georgette ga je veselo poljubila u usta; osjetio je topao dodir njezina tijela. Kći Vanessa, tako bezgranično živahna, zaletjela se u njega tražeći zagrljaj. Ona dva psa poigravala su se oko njega, ali su ostala suzdržana. Svi su bez problema stali u veliki Buick.

Cilke je silno cijenio upravo taj dio svog života. U društvu obitelji osjećao je sigurnost i mir. Supruga ga voli, to dobro zna. Cijeni njegov karakter, to što svoj posao obavlja bez zlonamjernosti i smicalica, sa smislom za pravdu prema

drugima, koliko god ti drugi bili izopačeni. On je cijenio njezinu inteligenciju i u nju imao dovoljno povjerenja da joj priča o poslu. No, dakako, nije joj mogao reći sve. A ona je imala puno svog posla, pišući o glasovitim ženama u povijesti predajući etiku na mjesnom koledžu, boreći se za društvene reforme.

Cilke je sada promatrao suprugu kako spravlja večeru. Njezina je ljepota oduvijek očaravala. Gledao je Vanessu kako postavlja stol, kako oponaša majku, čak i pokušava hodati jednako skladno, poput balerine. Georgette nije vjerovala ni u kakav oblik plaćene pomoći u kući, a kćer je odgojila tako da bude samostalna. U dobi od šest godina Vanessa je već namještala svoj krevet, pospremala i čistila svoju sobu, majci pomagala kod kuhanja. Kao i uvijek, Cilke se pitao zašto ga supruga voli, i to prihvaćao kao blagoslov.

Kasnije, pošto su otpratili Vanessu na spavanje (Cilke je provjerio rad zvonca kojim ih u slučaju potrebe može pozvati), otišli su u svoju spavaću sobu. I kao i uvijek, Cilke je osjetio drhtaj gotovo vjerskog zanosa u trenutku kada se Georgette počela razodijevati. A onda su se njezine velike sive oči, tako inteligentne, zamutile od ljubavi. I kasnije, kada bi tonula u san, držala bi ga za ruku kako bi je vodio kroz snove.

Cilke ju je upoznao kada je istraživao slučaj radikalnih studentskih organizacija osumnjičenih za manja teroristička djela. Ona je bila politička aktivistica koja je predavala povijest na jednom malom fakultetu u New Jerseyu. Njegova je istraga pokazala da je ona tek liberal i da nema veze s jednom ekstremističkom skupinom. Cilke je to i naveo u svom izvještaju.

Ali kada je u sklopu istrage s njom razgovarao, silno ga se dojmilo to što kod nje nije bilo apsolutno nikakvih predrasuda, pa ni neprijateljskih osjećaja prema njemu kao

agentu FBI-a. Štoviše, činilo se da je zanima njegov posao, što on o njemu misli i osjeća. A što je bilo najneobičnije, on joj je odgovarao posve iskreno: jednostavno je jedan od čuvara društva koje ne bi moglo opstati bez određenih zakona i bez reda. Napola u šali pridodao je i da je on štit između ljudi poput nje i onih koji bi je progutali radi vlastitih interesa.

Razdoblje udvaranja trajalo je kratko. Vjenčali su se ubrzo, zapravo želeći da se zdrav razum ne ispriječi na putu njihove ljubavi, jer su i jedno i drugo uviđali da su posve različiti gotovo u svemu. On nije dijelio nijedan od njezinih svjetonazora; u usporedbi sa svijetom u kojem je živio on, bila je pravo nevinašce. A ona posve sigurno nije dijelila njegovo silno poštovanje prema FBI-u. Ali je slušala njegove tužaljke, to koliko mrzi što je javnost praktički ubila karakter jednog pravog FBI-eva sveca, J. Edgara Hoovera. "Prikazuju ga kao prikrivenog homoseksualca i reakcionarnog i zadrtog čovjeka. A to je zapravo bio čovjek vrlo predan svome poslu, čovjek kod kojeg se jednostavno nije razvila liberalna svijest." Još joj je rekao: "Publicisti ocrnjuju FBI kao Gestapo ili KGB. Ali mi nikada nismo pribjegavali mučenju i nikada nikome nismo nešto namjestili... za razliku, primjerice, od newyorške policije. Nikada nismo podmetali lažne dokaze. Klinci na faksu ne bi imali ni najmanje slobode da nema nas. Desničari bi ih uništili, jer su oni politički toliko glupi."

Ona se nasmiješila na tu njegovu strast, to ju je dirnulo.

"Ne očekuj od mene da se mijenjam", rekla mu je, smiješeći se. "Ako je to što govoriš istina, nemamo se oko čega svađati."

"Od tebe i ne očekujem da se mijenjaš", reče Cilke. "I ako FBI počne utjecati na naš odnos, jednostavno ću

potražiti drugi posao." Nije joj morao govoriti kakva bi to za njega bila žrtva.

Ali koliko ljudi može reći da je savršeno sretno, koliko ih može reći da uza sebe imaju ljudsko biće u koje mogu imati apsolutno povjerenje? On je takvu utjehu izvlačio iz te svoje zaštitničke uloge i vjernosti njezinu duhu i tijelu. Ona je u svakom trenutku i svakog dana jasno osjećala tu njegovu budnost, silnu želju da očuva njezinu sigurnost i život.

Cilkeu je užasno nedostajala kada bi odlazio na stručne tečajeve. Nikada nije osjetio iskušenje u vezi s nekom drugom ženom, jer nikada nije želio ulaziti u nekakvu urotu usmjerenu protiv nje. Silno je cijenio vrijednost svog povratka njoj, njezinu osmijehu punom povjerenja, njezinu tijelu koje ga objeručke prihvaća, kada bi ga čekala u spavaćoj sobi, gola, ranjiva, kada bi mu dijelila oprost za taj njegov posao, kada bi bila pravi blagoslov njegova života.

Ali tu sreću proganjale su tajne koje je pred njom morao čuvati, ozbiljne i složene stvari s posla, to njegovo poznavanje svijeta zatrovanog gnojem zloćudnih muškaraca i žena, tih užasnih mrlja čovječanstva koje se prelijevaju u njegov mozak. Bez nje jednostavno ne bi vrijedilo živjeti na ovom svijetu.

U jednom trenutku, još u početku veze, još uvijek nesiguran zbog straha od sreće, učinio je onu jednu jedinu stvar koje se istinski stidio. Postavio je prislušne uređaje u vlastitu kuću, kako bi snimio svaku riječ svoje supruge, a kasnije u podrumu preslušavao snimke. Osluškivao je svaku promjenu glasa. I položila je njegov ispit - ni u jednom trenutku nije bila zlobna, nikada nije sitničarila i nikada postupila izdajnički. Time se bavio cijelu jednu godinu.

Činjenica da ga voli unatoč njegovim nesavršenostima, unatoč životinjskoj prepredenosti, potrebi da tako lovi druga ljudska bića, Cilkeu je bila upravo čudesna. Ali nekako se

uvijek pribojavao da će ona otkriti njegovu stvarnu prirodu i zbog toga ga zamrziti. I tako je u svom poslu također postao koliko je mogao savjesniji i sitničaviji, stječući glas iznimno pravednog agenta.

Georgette u njega nikada nije sumnjala. To je dokazala jedne večeri kada su bili gosti u direktorovoj kući, zajedno s još dvadesetero uzvanika. Bila je to poluslužbena prigoda i iznimna čast.

U jednom trenutku tijekom te večeri direktor je nekako uspio na trenutak ostati sam s Cilkeom i njegovom suprugom. Tada se obratio Georgetti: "Čujem da se zalažete za mnogobrojne liberalne ideje. Dakako, poštujem vaše pravo na to. Ali možda posve ne shvaćate da bi vaši postupci mogli štetiti Kurtovoj karijeri u FBI-u?"

Georgette mu se nasmiješila i smirenim i trezvenim tonom rekla: "To dobro znam i takvo što bila bi FBI-eva pogreška i nesreća. Dakako, ako bi takvo što preraslo u pretjerano velik problem, moj bi suprug podnio ostavku."

Direktor se tada obratio Cilkeu, iznenađena izraza lica. "Je li to točno?" upitao je. "Bi li podnio ostavku?"

Cilke nije nimalo oklijevao. "Da, točno je. Sutra ću predati papire, ako tako želite."

Direktor se na to nasmijao. "Oh, ne", reče. "Na takve ljude ne nailazimo često." A onda je svojim čeličnim aristokratskim pogledom odmjerio Georgettu. "Papučarstvo je možda još posljednje utočište časnog muškarca", rekao je.

Kako bi pokazali dobru volju, svi su se nasmijali na tu usiljenu dosjetku.

Četvrto poglavlje

Punih pet mjeseci nakon Donove smrti Astorre je imao pune ruke posla sastajući se i vijećajući s nekima od Donovih nekadašnjih umirovljenih kolega, poduzimajući određene mjere u cilju zaštite Donove djece od opasnosti i utvrđivanju okolnosti pod kojima je došlo do njegova ubojstva. Iznad svega, morao je pronaći razlog za takav smion i nečuven čin. Tko bi dao nalog za ubojstvo velikog don Aprilea? Znao je da mora biti vrlo oprezan.

Astorre je prvi sastanak održao s Benitom Craxxijem u Chicagu.

Craxxi se iz protuzakonitih poslova povukao deset godina prije Dona. Bio je to čovjek koji je jednom bio i veliki consiglieri, savjetnik, samog Nacionalnog vijeća mafije te je u tančine poznavao strukturu svih mafijaških obitelji u Sjedinjenim Državama. On je prvi uočio slabljenje moći velikih obitelji, predviđajući njihovu propast. I tako se mudro povukao kako bi zaigrao na burzi, gdje se ugodno iznenadio uvidjevši da je u stanju krasti jednako velik novac, bez ikakve opasnosti od pravosudne kazne. Don je Astorreu naveo Craxxija kao jednog od ljudi s kojima se mora savjetovati, bude li nužno.

Sedamdesetogodišnji Craxxi živio je s dvojicom tjelohranitelja, vozačem i nekom mladom Talijankom, koja mu je bila kuharica i sluškinja i za koju se govorkalo da mu je družica i u postelji. Bio je besprijekornog zdravlja, jer je cijeli život živio umjereno u svemu; jeo razborito, pio tek povremeno. Za doručak zdjelica voća i sira; za objed omlet ili povrtna juha; uglavnom grah i endivija; za večeru čisti

goveđi ili janjeći kotlet i velika salata od luka, rajčice i zelene salate. Popušio bi samo po jednu cigaru na dan, neposredno nakon večere, uz kavu i anisovac. Novac je trošio velikodušno i mudro. Dobro je pazio i kome će davati savjete, jer čovjeka koji daje pogrešne savjete mrze kao neprijatelja.

Ali prema Astorreu je bio velikodušan, jer je Craxxi bio jedan od mnogih koje je don Aprile silno zadužio. Upravo je Don zaštitio Craxxija kada se povukao, što je u tom poslu uvijek opasan potez.

Sastali su se uz doručak. Na stolu su se nalazile zdjele s voćem - sjajne žute kruške, crvenkastosmeđe jabuke, zdjelica jagoda velikih gotovo poput limuna, bijelo grožđe i tamnocrvene trešnje. Velik komad sira bio je položen na dasku za rezanje, poput kakva kamena obložena zlatom. Domaćica im je poslužila kavu i anisovac a potom se povukla.

"Onda, mladiću moj," reče Craxxi. "Ti si skrbnik za kojeg se don Aprile odlučio."

"Tako je", reče Astorre.

"Znam da te uvježbavao za tu zadaću", reče Craxxi. "Moj je stari prijatelj uvijek gledao daleko naprijed. Savjetovali smo se o tome. Znam da si dovoljno stručan. Preostaje još samo pitanje, imaš li za to volje?"

Astorreov je osmijeh bio simpatičan, izraz lica otvoren. "Don mi je spasio život i dao mi sve što imam", reče. "Ono sam što je on od mene stvorio. I zarekao sam se da ću štititi obitelj. Ako Nicole ne postane partnericom u tvrtki, ako propadne Marcantonijeva televizijska kuća, dogodi li se nešto Valeriusu, i dalje će imati banke. Iza sebe imam sretan život. Žalim zbog razloga koji su me doveli do te zadaće. Ali Donu sam dao riječ, i sada je moram održati. U protivnom, u što ću do smrti moći vjerovati?"

Kroz um su mu sijevnuli određeni prizori iz djetinjstva, trenuci velike radosti zbog kojih je osjećao zahvalnost. Prizori u kojima je na Siciliji sa svojim stricem, hodaju nepreglednim planinskim prostorom, on sluša Donove priče. Tada je sanjao o nekom drugom vremenu, vremenu u kojem se pravda zadovoljava, odanost cijeni, a dobrodušni i moćni ljudi ostvaruju velika djela. I u tom trenutku osjetio je koliko mu nedostaju i Don i Sicilija.

"Dobro", reče Craxxi, prekidajući Astorreovo sanjarenje i vraćajući ga u sadašnjost. "Bio si na mjestu događaja. Opiši mi sve što se dogodilo."

Astorre ga posluša.

"I uvjeren si da su i jedan i drugi bili ljevaci?" upita Craxxi.

"Barem jedan od ubojica, a vjerojatno i drugi", reče Astorre.

Craxxi polagano kimne. Činilo se da se izgubio u mislima. Nakon, kako je izgledalo, nekoliko dugih trenutaka, pogledao je izravno Astorrea i rekao: "Mislim da znam tko je pucao. Ali ne valja prenagliti. Važnije je doznati tko ih je angažirao i zašto. Moraš dobro paziti. Nego, o tom sam pitanju razmišljao dugo i puno. Najvjerojatniji je sumnjivac Timmona Portella. Ali zbog kojih razloga i kako bi ugodio kome? U redu, Timmona je uvijek bio nagao i nepromišljen. Ali ubojstvo don Aprilea morao je biti vrlo riskantan potez. Čak se i Timmona bojao Dona, bez obzira na povlačenje.

Evo i što mislim o ubojicama. To su braća koja žive u Los Angelesu i riječ je o najstručnijim ljudima u ovoj zemlji. Nikada ne govore. Malo ih je koji uopće znaju da su njih dvojica blizanci. I obojica su ljevaci. Hrabri su i rođeni borci. Opasnost ih privlači, a nagrada je zacijelo bila silno velika. Usto, zasigurno su dobili određena jamstva da vlasti neće istraživati s puno žara. Čini mi se neobičnim to što ni

policija ni FBI nisu službeno nadzirali krizmu u katedrali. Naposljetku, don Aprile je i nakon povlačenja ostao FBI-evom metom.

Međutim, moraš shvatiti da je sve što sam rekao puka teorija. Te ćeš stvari morati istražiti i potvrditi. A onda, ako sam u pravu, morat ćeš udariti svom snagom kojom raspolažeš."

"Još samo jedna stvar", reče Astorre. "Jesu li Donova djeca u opasnosti?"

Craxxi slegne ramenima. Pomno je skidao koru s jedne zlatne kruške. "Ne znam", reče. "Ali nemoj biti odviše ponosan, pa da od njih ne zatražiš pomoć. Ti sam nesumnjivo si u određenoj opasnosti. I na koncu još jedan prijedlog. Iz Londona dovedi onog svog gospodina Pryora da vodi banke. Kako god okreneš, to je iznimno stručan čovjek."

"A Bianco na Siciliji?" upita Astorre.

"Njega ostavi gdje je", reče Craxxi. "Kada malo odmakneš ponovno ćemo se vidjeti."

Craxxi ulije anisovac u Astorreovu kavu. Astorre uzdahne. "To mi je tako neobično", reče. "Nisam ni sanjao da ću jednom morati zamjenjivati Dona, velikog don Aprilea."

"Ah, da", reče Craxxi. "Život je mladima okrutan i težak."

Dvadeset godina Valerius je proveo živeći u svijetu vojnih obavještajaca, a ne u izmišljenom svijetu u kakvom je živio njegov brat. Činilo se da predviđa svaku Astorreovu riječ i reagira bez imalo iznenađenja.

"Potrebna mi je tvoja pomoć", reče Astorre. "Možda ćeš morati prekršiti neko od svojih strogih pravila ponašanja."

Valerius ciničnim tonom reče: "Sada konačno pokazuješ pravo lice. Pitao sam se koliko će do toga trebati proći vremena."

"Ne znam što to znači", reče Astorre, ponešto iznenađen. "Držim da je smrt tvog oca posljedica zavjere u kojoj su sudjelovali i newyorška policija i FBI. Možda ćeš pomisliti da imam bujnu maštu, ali to su stvari koje čujem."

"Nije nemoguće", reče Valerius. "Ali ja na ovom poslu nemam pristupa tajnim dokumentima."

"Ali zasigurno imaš prijatelje", reče Astorre. "U obavještajnim organizacijama. Možeš im postaviti određena pitanja."

"Ne moram ništa pitati", reče Valeris uz osmijeh. "Blebeću kao svrake. Oznaka 'povjerljivo' ne znači im ništa. Imaš li kakvu predodžbu o tome što tražiš?"

"Bilo kakav podatak o ubojicama tvog oca", reče Astorre.

Valerius se nasloni i povuče dim iz cigare, svog jedinog poroka. "Ne seri mi, Astorre", reče. "Dopusti mi da ti nešto kažem. Proveo sam jednu malu analizu. To bi mogao biti mafijaški čin odmazde ili osvete. I razmišljao sam o tome kako ti sada imaš nadzor nad bankama. Stari je uvijek imao spreman plan za sve. Meni to izgleda ovako. Don te zadužio za obitelj. Što slijedi iz toga? Da si ti obučen, da si ti bio njegov agent pripravan za aktiviranje u kritičnom trenutku. U tvom životu postoji jedanaestogodišnja rupa, a paravan iza kojeg se skrivaš jednostavno je predobar da bi bio istinit - pjevač amater i pasionirani jahač? I ta zlatna ogrlica koju uvijek nosiš također je sumnjiva." Zastao je, duboko udahnuo i rekao: "Što kažeš na tu analizu?"

"Vrlo dobro", reče Astorre. "Nadam se da si to zadržao za sebe."

"Svakako", reče Valerius. "Ali iz toga proizlazi da si opasan čovjek. Te da ćeš stoga poduzeti određene ekstremne mjere. Međutim, evo i jedan savjet: paravan ti je tanak, ubrzo će te razotkriti. A što se tiče moje pomoći, imam više nego dobar život i protivim se svemu onome što mislim da utjelovljuješ. Stoga je moj odgovor za sada ne. Neću ti pomoći. Ako se nešto promijeni, javit ću ti se."

Neka je žena izišla kako bi Astorrea uvela u Nicolein ured. Nicole ga je zagrlila i poljubila. Još uvijek joj je bio drag; njihova tinejdžerska veza nije ostavila bolne ožiljke.

"Moramo razgovarati nasamo", reče Astorre.

Nicole se obrati svojoj tjelohraniteljici. "Helene, možemo li ostati sami? S njim sam sigurna."

Helene ga dobro odmjeri. Pokušavala mu se trajno utisnuti u svijest i u tome je uspjela. Poput Cilkea, Astorre je uočio njezinu iznimnu samouvjerenost - onakvo samopouzdanje kakvo iskazuje kartaš sa skrivenim adutom ili netko tko ima skriveno oružje. Pogledao ju je ne bi li utvrdio gdje ga drži. Uske hlače i sako odražavali su njezinu dojmljivu građu - ondje nema pištolja. A onda je primijetio prorez na nogavici hlača. Nosi futrolu na gležnju, što i nije odviše pametno. Nasmiješio joj se kada je izlazila, iskazujući svoj šarm. Ona mu je uzvratila bezizražajnim pogledom.

"Tko ju je odabrao?" upita Astorre.

"Moj otac", reče Nicole. "A to se pokazalo odličnom odlukom. Nevjerojatno je kako se nosi s uličnim pljačkašima i nasrtljivcima."

"Mogu misliti", reče Astorre. "Jesi li uspjela iz FBI-a izvući tatin dosje?"

"Jesam", reče Nicole. "I to je najužasniji popis optužaba koje sam ikada pročitala. Jednostavno ne vjerujem u to, a oni nisu uspjeli dokazati ni jednu jedinu stvar."

Astorre je znao da bi Don u takvoj situaciji želio da porekne istinu. "Hoćeš li mi ga dati na dan-dva?" upita.

Nicole ga pogleda onako odvjetnički, bezizražajna izraza lica.

"Držim da ti to u ovom trenutku još ne bi trebao vidjeti. Želim napraviti analizu, podvući što je važno i onda ti ga dati. Unutra zapravo nema ničega što bi ti moglo pomoći. Ti i moja braća to možda i ne biste trebali vidjeti."

Astorre je zamišljeno pogleda, a onda se nasmiješi. "Tako je gadno?"

"Dopusti mi da sve dobro proučim", reče Nicole. "Ovi iz FBI-a takva su govna."

"Kako god želiš, ja nemam ništa protiv. Samo zapamti, ovo je opasan posao. Čuvaj se."

"Hoću", reče Nicole. "Imam Helene."

"A i ja sam tu zatrebaš li me." Astorre joj položi dlan na ruku kako bi je umirio, a ona ga na trenutak pogleda tako čeznutljivo da je osjetio nelagodu. "Samo nazovi."

Nicole se nasmiješi. "Hoću. Ali sve je u redu. Doista." Zapravo se silno radovala večeri koju će provesti s jednim nevjerojatno šarmantnim i privlačnim diplomatom.

U svom pomno uređenom uredskom apartmanu, u kojem je na jednom zidu bilo poredano šest televizijskih ekrana, Marcantonio Aprile imao je sastanak s čelnim čovjekom najmoćnije newyorške reklamne agencije. Richard Harrison bio je visok muškarac aristokratskog izgleda, besprijekorno odjeven. Izgledom je podsjećao na nekadašnjeg manekena, a prodornošću na pripadnika specijalnih padobranskih jedinica.

Harrison je u krilu držao malenu kutiju s videovrpcama. Uz apsolutno samopouzdanje, ne tražeći

dopuštenje, prišao je ormariću s videouređajem i ubacio jednu od kaseta.

"Pogledaj ovo", reče. "Nije nitko od mojih klijenata, ali držim da je svar apsolutno nevjerojatna."

Na ekranu se pojavila reklama za pizzu, a nudio ju je Mihail Gorbačov, nekadašnji predsjednik Sovjetskog Saveza. Gorbačov ju je reklamirao samozatajnim dostojanstvom, ne govoreći ni riječi, samo hraneći unuke pizzom dok je masa bučno izražavala divljenje.

Marcantonio se nasmiješi. "Pobjeda slobodnog svijeta", reče. "I što onda?"

"Bivši vođa Sovjetskog Saveza, a sada se kao klaun pojavljuje u reklami za jednu američku tvrtku koja peče pizze. Nije li to upravo zapanjujuće? I koliko čujem platili su mu samo pola milijuna."

"U redu", reče Marcantonio. "Ali zašto?"

"Zašto bilo tko čini nešto što ga toliko ponižava?" reče Harrison. "Očajnički mu je potreban novac."

I Marcantonio se tada odjednom sjeti oca. Don bi osjetio bezgraničan prijezir prema čovjeku koji je vladao jednom velikom zemljom i nije se pobrinuo za financijsku sigurnost obitelji. Don Aprile bi ga smatrao najvećom budalom.

"Lijepa lekcija iz povijesti i ljudske psihologije", reče Marcantonio. "Ali, još jednom... i što onda?"

Harrison potapše svoju kutiju s kasetama. "Imam još i očekujem određeni otpor. Ove su malo uvredljivije. Ti i ja već dugo surađujemo. Želim se pobrinuti za to da ove reklame svakako prikažeš na svojoj mreži. Ostali će te nužno slijediti."

"Ne mogu ni zamisliti", reče Marcantonio.

Harrison ubaci sljedeću kasetu i objasni. "Kupili smo prava za korištenje preminulih zvijezda u reklamama. Prava

je šteta što glasoviti ljudi koji su umrli u našem društvu više nemaju nikakvu funkciju. To želimo promijeniti i povratiti im nekadašnju slavu."

Zatim je pokrenuo vrpcu. U nizu kadrova koji su uslijedili vidjelo se kako Majka Tereza pomaže siromasima i bolesnicima u Calcutti, kako polaže redovničku odoru preko tijela umrlih. Kadar u kojem prima Nobelovu nagradu za mir, ozarenog, jednostavnog i srdačnog lica, neizrecivo dirljive svetačke poniznosti. A onda i kadar u kojem iz divovskog lonca dijeli juhu siromasima na ulici. Sve snimke u crno-bijeloj tehnici.

I onda u jednom trenutku ekran odjednom preplavljuje boja. Neki elegantno odjeveni muškarac s praznim tanjurom prilazi loncu. Obraća se nekoj prelijepoj mladoj ženi: "Mogu li dobiti juhe? Čujem da je čudesna." Mlada mu se žena blistavo smiješi i ulijeva mu juhu u tanjur. U trenutku kada je kušao prvu žlicu, njegovo lice preplavio je izraz zanosnog uživanja.

Na ekranu se tada pojavljuje neko samoposluživanje i cijela polica limenki s juhom na kojima piše "Calcutta". Glas spikera govori: "Juha Calcutta, udahnjuje život i bogatima i siromašnima. Svatko si može priuštiti dvadeset različitih vrsta ove juhe profinjenog okusa, i recepti potekli su od Majke Tereze."

"Držim da to nije nimalo neukusno", reče Harrison.

Marcantonio podigne obrve.

Harrison ubaci još jednu kasetu. Predivna snimka princeze Diane u vjenčanici, a nakon nje kadrovi s Buckinghamskom palačom u pozadini. Ona potom pleše s princom Charlesom, okružena kraljevskom svitom, sve to u nezaustavljivom pokretu.

Glas spikera objavljuje: "Svaka princeza zaslužuje princa. Ali ova je princeza imala i jednu tajnu." Neka mlada

manekenka u ruci drži elegantnu kristalnu bočicu s parfemom i jasno vidljivom etiketom. Glas nastavlja: "Uz samo nekoliko kapljica parfema Princeza i vi možete doći do svog princa - i nikada nećete morati razmišljati o neugodnom vaginalnom mirisu."

Marcantonio pritisne jedan gumb na radnome stolu i ekran se zacrni.

Harrison reče: "Čekaj, imam još."

Marcantonio odmahne glavom. "Richarde, nevjerojatno si maštovit - i bešćutan. Te se reklame nikada neće prikazivati na mojoj televiziji."

Harrison se pobuni. "Ali dio prihoda odlazi i dobrotvornim organizacijama - i nisu neukusne. Nekako sam se nadao da ćeš ti utrti put. Naposljetku, dobri smo prijatelji."

"I jesmo", reče Marcantonio. "Ali odgovor je ipak ne." Harrison odmahne glavom i polagano vrati kasete u kutiju.

Smiješeći se, Marcantonio upita: "Usput, kako je išlo to s Gorbačovom?"

Harrison slegne ramenima. "Užasno. Jadnik ne može prodati ni pizzu."

Marcantonio je riješio ostale hitne poslove i pripremio se za večernje obveze. Večeras mora nazočiti dodjeli Emmyja[6]. Njegova tvrtka ima tri velika stola za dužnosnike i zvijezde, te nekoliko nominacija. Onamo će otići s Matildom Johnson, uspješnom televizijskom novinarkom.

---

[6] Američka godišnja nagrada za postignuća na području televizijskog stvaralaštva.

Njegov je ured imao i apartman sa spavaćom sobom i tušem, te zidni ormar prepun odjeće. Ondje bi često noćio kada bi morao dokasna raditi.

Neki od njegovih pobjednika na dodjeli su ga spomenuli kao osobu važnu za njihov uspjeh. To je uvijek bilo ugodno. No dok je pljeskao i ljubio obraze, pomislio je na sve proslave, dodjele i svečane večere na koje mora ići tijekom godine: dodjelu Oscara, nagrade People's Choice, priznanja Američkog instituta za film i drugih specijalnih priznanja ostarjelim zvijezdama, producentima i redateljima. Osjećao se poput učitelja koji ocjenjuje zadaće djeci u prvom razredu koja će sada otrčati kući kako bi ih pokazali majci. A onda je na trenutak osjetio stid zbog tolike zlobe - ti ljudi zaslužili su svoja priznanja, a odobravanje im je potrebno koliko i novac.

Nakon svečanosti, zabavljao se promatrajući glumce ne baš osobito uspješnih biografija kako se pokušavaju nametnuti osobama poput njega, ljudima koji imaju moć, te urednicu jednog uspješnog časopisa kojoj se udvarala skupina slobodnih novinara - uočio je oprez na njezinu licu, promišljenu i hladnu srdačnost, kao da je riječ o Penelopi koja čeka slavnijeg prosca.

Bili su tu onda još i voditelji udarnih emisija, muškarci i žene obilježeni inteligencijom, karizmatičnošću i talentom, a opterećeni iznimnom i profinjenom dvojbom: snubiti zvijezde koje žele intervjuirati, a istodobno odbijati one koji još ipak nisu dovoljno važni.

Muške zvijezde blistale su od nade i silne želje. Već su dovoljno uspješni da s televizije prijeđu na filmsko platno, i da se više nikada ne vrate - tako su barem mislili.

Marcantonio je na koncu osjetio iscrpljenost; to neprestano oduševljeno osmjehivanje, vedar glas kojim se mora obraćati gubitnicima, prizvuk neobuzdane razigranosti

kojim se morao obraćati svojim pobjednicima... sve ga je to iscrpilo. Matilda mu prošapće: Dolaziš li večeras k meni, malo kasnije?

"Umoran sam", reče Marcantonio. "Naporan dan, naporna večer."

"Sve je u redu", reče ona suosjećajno. I jedno i drugo imalo je naporan raspored. "U gradu sam cijeli tjedan."

Bili su dobri prijatelji jer nije bilo potrebe da jedno drugo iskorištavaju. Matilda je bila sigurna. Nije trebala mentora ni pokrovitelja A Marcantonio nikada nije sudjelovao u pregovorima s novinarima informativnog programa; bio je to posao šefa Poslovnog odjela. Način života kojim su živjeli nikako nije mogao dovesti do zaključenja braka. Matilda je neprestano putovala; on je radio petnaest sati na dan. Ali bili su dobri prijatelji koji bi katkada zajedno proveli noć. Tada bi vodili ljubav, prepričavali tračeve s posla i zajedno se pojavljivali na određenim priredbama i svečanostima. Podrazumijevalo se da je njihov odnos sekundarne naravi. Onih nekoliko puta kada se Matilda zaljubila u nekog novog muškarca, nisu noćili zajedno. Marcantonio se nikada nije zaljubljivao, tako da to kod njega nije bilo problematično.

Večeras je osjetio određeni zamor svijetom u kojem živi. Tako da se gotovo oduševio kada je u predvorju zgrade u kojoj je živio zatekao Astorrea koji ga je čekao.

"Hej, baš mi je drago što te vidim", reče Marcantonio. "Gdje si cijelo ovo vrijeme?"

"U poslu preko glave", reče Astorre. "Mogu li doći na piće?"

"Svakako", reče Marcantonio. "Ali čemu ta zagonetnost? Zašto me nisi nazvao? Mogao si me tu čekati satima; ja sam još trebao ići na jedan prijem."

"Bez brige", reče Astorre. Bratića je cijelu večer imao pod nadzorom.

Kada su se našli u stanu, Marcantonio je i jednom i drugom natočio piće.

Izgledalo je da je Astorreu pomalo neugodno. "Ti u svojoj kući možeš inicirati određene projekte, zar ne?"

"To činim svakodnevno", reče Marcantonio.

'Imam jedan za tebe", reče Astorre. "Ima veze s ubojstvom tvog oca."

Ne", reče Marcantonio. Bilo je to njegovo glasovito ne za koje su znali svi koji su se bavili televizijom i koje je prekidalo svaku daljnju raspravu. No činilo se da Astorrea nije zastrašilo.

"Mene nemoj tako odbijati", reče Astorre. "Ne pokušavam ti ništa prodati. Ovo ima veze sa sigurnošću tvog brata i sestre. I tvojom." A onda se široko nasmiješi. "I mojom."

"Pričaj mi", reče Marcantonio. Svog je bratića ugledao u nevjerojatnom novom svjetlu. Može li taj bezbrižni klinac ipak imati nešto u sebi?

"Želim da snimiš dokumentarac o FBI-u", reče Astorre.

"Konkretno, o tome kako je Kurt Cilke uspio razoriti većinu mafijaških obitelji. Takvo što privuklo bi masu gledatelja, zar ne?"

Marcantonio kimne. "Što ti time želiš postići?"

"Jednostavno ne mogu doći ni do kakvih podataka o Cilkeu", reče mu Astorre. "Bilo bi preopasno pokušati. Ali ako ti snimaš dokumentarac, nijedna državna ustanova neće se usuditi nagaziti tvoje prste. Možeš doznati gdje živi, njegovu povijest, način rada, položaj unutar strukture FBI-a. Trebam sve te informacije."

"FBI i Cilke nikada ne bi surađivali na takvom dokumentarcu", reče Marcantonio. "Stoga bi ga bilo teško snimiti." Zatim načas zastane. "To više nije kao nekada, kada je direktor bio Hoover. Ovi novi tipovi jako paze na svoje karte."

"Ti to možeš", reče Astorre. "Potrebna mi je takva pomoć. Ti imaš cijelu vojsku producenata i novinara koji mogu istraživati stvar. Moram doznati sve o njemu. Sve. Jer držim da bi on mogao biti sudionik zavjere protiv tvog oca i naše obitelji."

"To je stvarno suluda teorija", reče Marcantonio.

"Svakako", reče Astorre. "Možda i nije točna. Ali znam da to jednostavno nije bilo obično mafijaško ubojstvo. A taj Cilke provodi nekakvu neobičnu istragu. Gotovo kao da prikriva, a ne otkriva tragove."

"I recimo da ti ja pomognem doći do informacija. Što tada možeš učiniti?"

Astorre raširi ruke i nasmiješi se. "Što mogu učiniti, Mare? Samo me zanima. Možda mogu izvući obitelj iz svake opasnosti. I trebam samo pogledati dokumentaciju. Neću ništa kopirati. Neću te kompromitirati."

Marcantonio ga je nepomično promatrao. U mislima se pokušavao prilagoditi tom ugodnom, šarmantnom Astorreovu licu. Zazamišljeno reče: "Astorre, zanima me jedna stvar u vezi s tobom. Stari ti je ostavio kontrolni udio. Zašto? Ti si uvoznik tjestenine. Oduvijek sam te smatrao šarmantnim ekscentrikom... s tim crvenim jahaćim kaputićem i tom tvojom grupom. Ali stari nikada ne bi imao povjerenja u jednog takvog tipa."

"Više ne pjevam", reče Astorre uz osmijeh. "I ne jašem često kao nekada. Don je uvijek imao oštro oko; imao je vjere u mene. I vi biste mi trebali vjerovati." Na trenutak je zašutio, a onda s krajnjom iskrenošću reče: "Mene je odabrao

kako njegova djeca ne bi morala biti pod pritiskom. Odabrao je mene i naučio me. Volio me, ali je mene mogao i žrtvovati. Stvar je posve jednostavna."

"Imaš mogućnost uzvratiti?" upita Marcantonio.

"Oh, da", reče Astorre, te se nasloni i pogleda bratića. Bio je to promišljeno zlokoban osmijeh kakav bi neki televizijski glumac odabrao kako bi pokazao koliko je zao. No to je izveo toliko očito raspoloženo da se Marcantonio nasmijao.

On sada upita: "I to je sve što trebam učiniti? Neću se upletati više od toga?"

"Nemaš potrebne vještine da bi išao dalje", reče Astorre.

"Mogu li dan-dva razmišljati?"

"Ne", reče Astorre. "Odbiješ li, ostat ću sam protiv njih."

Marcantonio kimne. "Drag si mi, Astorre, ali ne mogu. Rizik je jednostavno prevelik."

Sastanak s Kurtom Cilkeom u Nicoleinu uredu Astorrea je iznenadio. Cilke je doveo Billa Broxtona i izričito zahtijevao da sastanku nazoči i Nicole. Usto je bio i vrlo izravan.

"Raspolažem informacijama prema kojima Timmona Portella u vašim bankama pokušava utemeljiti fond od milijardu dolara. Je li to točno?"

"To su povjerljive informacije", reče Nicole. "Zašto bismo vam to trebali otkriti?"

Znam da vam je iznio jednaku ponudu kao vašem ocu", reče Cilke. "A vaš ju je otac odbio."

"Zašto bi sve to trebalo zanimati FBI?" upita Nicole glasom čiji je ton govorio "jebi se".

Cilke se nije dao razljutiti. "Držimo da pere novac stečen preprodajom droge", reče obraćajući se Astorreu. "Željeli bismo da s njim surađujete kako bismo mogli pratiti što radi. Željeli bismo da neke od naših knjigovođa zaposlite u svojoj banci." Zatim otvori aktovku. "Imam određene dokumente koje ćete potpisati, a koji će zaštititi i vas i nas."

Nicole mu iz ruku uzme papire i vrlo brzo pročita te dvije stranice.

"Ne potpisuj", upozori Astorrea. "Klijenti banke imaju pravo na tajnost podataka. Ako žele istraživati Portellu, moraju pribaviti nalog."

Astorre uzme dokumente i pročita ih. Onda se nasmiješi Cilkeu. "Vjerujem vam", reče. Potpisavši se, papire je vratio Cilkeu.

"Što dobivamo zauzvrat?" upita Nicole. "Što nam nudite za suradnju?"

"Obavljate svoju građansku dužnost", reče Cilke. "Pismenu pohvalu predsjednika i prekid kontrole u vašim bankama koja bi vam mogla izazvati puno glavobolje ako niste apsolutno čisti."

"A kako bi bilo da nam date i pokoju informaciju o ubojstvu mog strica?" reče Astorre.

"Svakako", reče Cilke. "Samo pitajte."

"Zašto na krizmi nije bilo policijskog nadzora?" upita Astorre.

"Tu odluku donio je šef detektiva, Paul Di Benedetto", reče Cilke. "Kao i njegova desna ruka. Žena po imenu Aspinella Washington."

"A kako to da nije bilo ni FBI-evih promatrača?" upita Astorre.

"Bojim se da je to bila moja odluka", reče Cilke. "Držao sam da nema potrebe."

Astorre odmahne glavom. "Čini mi se da ne mogu pristati na vaš prijedlog. Treba mi još nekoliko tjedana kako bih razmislio."

"Ali već ste potpisali dokumente", reče Cilke. "Ti su podaci sada povjerljivi. Možete završiti na sudu otkrijete li ovaj razgovor."

"A zašto bih to učinio?" upita Astorre. "Samo ne želim poslovati ni s FBI-em ni s Portellom."

"Promislite još", reče Cilke.

Kada su dvojica agenata FBI-a otišli, Nicole se gnjevno obrati Astorreu. "Kako se usuđuješ gaziti moju odluku i potpisivati one papire?!? To je bila čista glupost."

Astorre ju je bijesno promatrao; bilo je to prvi put da je na njemu opazila i tračak bijesa. "On se s tim mojim potpisom osjeća sigurno", reče Astorre. "A ja želim da osjeća sigurnost."

Peto poglavlje

Marriano Rubio bio je čovjek koji je uspješno sjedio na više stolaca, a svi oni bili su izrađeni od čistog zlata. Imao je titulu generalnog konzula Perua, premda je velik dio vremena provodio u New Yorku. Osim toga, na međunarodnoj je razini zastupao interese velikih tvrtki mnogobrojnih južnoameričkih zemalja, kao i komunističke Kine. Bio je prisan prijatelj s Inziom Tulippom, čelnim čovjekom glavnog narkokartela u Kolumbiji.

Rubija je u osobnom životu pratila jednaka sreća kao i u poslu. Kao četrdesetpetogodišnji neženja bio je ugledan ženskar. Uvijek bi imao samo po jednu ljubavnicu, a sve one ostale bi prikladno i dobro zbrinute pošto bi ih naslijedila neka mlađa ljepotica. Bio je zgodan, uvijek je vodio zanimljive razgovore, plesao je upravo čudesno. Imao je istinski izniman vinski podrum i vrhunskog kuhara.

Međutim, poput mnogih sretnika, Rubio je vjerovao u izazivanje sudbine. Uživao je u nadmudrivanju s opasnim ljudima.

Opasnost mu je bila potrebna kao začin tom egzotičnom jelu koje je bilo njegov život. Sudjelovao je u nezakonitom izvozu tehnologije u Kinu; šefovima narkomafije osiguravao je komunikaciju na najvišim razinama; i bio je posrednik s vrećama novca koji je američkim znanstvenicima plaćao da se isele u Južnu Ameriku. Poslovao je čak i s Timmonom Portellom, koji je bio jednako ekscentrično opasan kao Inzio Tulippa.

Poput svih kockara koji ulažu na visok rizik, Rubio se ponosio svojim skrivenim adutom. Diplomatski imunitet

štitio ga je od svih opasnosti od strane pravosudnog sustava, ali znao je da postoje i druge zamke, te je u tim područjima bio oprezan.

Prihodi su mu bili astronomski, a trošio je raskošno. Osjećao je silnu moć jer je bio u stanju kupiti što god bi poželio pod kapom nebeskom, uključujući i žensku ljubav. Uživao je u pružanju potpore nekadašnjim ljubavnicama, koje bi mu i dalje bile cijenjene prijateljice. Bio je velikodušan poslodavac i inteligentno je cijenio dobru volju ljudi koji su o njemu ovisili.

Sada, u svom newyorškom stanu, koji je, a to je bila vrlo sretna okolnost, bio dio peruanskog konzulata, Rubio se odijevao za večernji izlazak s Nicole Aprile. Dogovor je, kao što je kod njega bio i običaj, imao djelomično poslovni, a djelomično društveni karakter. Nicole je upoznao na jednoj večeri koju je u Washingtonu priredio jedan od njezinih prestižnih klijenata. Već na prvi pogled zaintrigirala ga je njezina ne posve uobičajena i pravilna ljepota, to odlučno lice oštrih crta, inteligentnih očiju i usta, njezino maleno, puteno tijelo, ali i činjenica da je bila riječ o kćeri velikog mafijaškog šefa, don Raymondea Aprilea.

Rubio ju je šarmirao, ali ne toliko da bi izgubila glavu i zbog toga se njome ponosio. Kod žena koje bi je imale, uvijek bi se divio toj inteligenciji na romantičnome planu. Njezino poštovanje morat će zaslužiti djelima, ne riječima. Na što se odmah i dao, moleći je da jednog od njegovih klijenata zastupa u jednom osobito unosnome poslu. Doznao je da ona puno radi i u dobrotvorne svrhe, da radi na ukidanju smrtne kazne, te da je branila čak i neke zloglasne osuđenike, ubojice čije je smaknuće zbog toga odgođeno. Za njega je to bila idealna suvremena žena - lijepa, visokorazvijene profesionalne karijere, i usto još suosjećajna.

Osim u slučaju nekakve spolne abnormalnosti, bila bi to više nego ugodna pratilja za sljedeću godinu ili dvije.

Sve to dogodilo se još prije smrti don Aprilea.

Sada je glavna svrha njegova udvaranja bila doznati hoće li ona i njezina dva brata staviti banke na raspolaganje Portelli i Tullippi. Inače ne bi imalo smisla ubiti Astorrea Violu.

Inzio Tulippa čekao je i predugo. Više od devet mjeseci nakon ubojstva Raymondea Aprilea još uvijek nije imao nikakav dogovor s nasljednicima Donovih banaka. Utrošen je velik novac; Timmoni Portelli već je dao milijune dolara kako bi podmitio FBI i newyoršku policiju, i kako bi osigurao usluge braće Sturzo, a njegov plan ipak nije napredovao ni za korak.

Tulippa nije bio vulgarno utjelovljenje nekakvog svemoćnog preprodavača droge. Potekao je iz ugledne i imućne obitelji, čak igrao i polo za svoju rodnu Argentinu. Sada je živio u Kostariki i imao diplomatsku putovnicu te zemlje, a ona mu je jamčila imunitet od sudskog progona u svim zemljama. Brinuo se za odnose s narkokartelima u Kolumbiji, uzgajivačima u Turskoj, pročišćavaonicama u Italiji. Organizirao je transport, dogovarao neophodno podmićivanje dužnosnika od najviše do najniže razine. Planirao je krijumčarenje velikih količina droge u Sjedinjene Države. Bio je to i čovjek koji je američke nuklearne fizičare mamio u latinskoameričke zemlje i pribavljao novac za njihova istraživanja. U svemu je bio razborit, sposoban menadžer, te je na taj način zgrnuo silno bogatstvo.

Ali bio je revolucionar. Žestoko je zagovarao prodaju droge. Droga je spas čovjekova duha, utočište onih koji su zbog neimaštine i mentalnih bolesti osuđeni na krajnji očaj. Droga je pravi melem za one koji venu od ljubavi, za

izgubljene duše u našem duhovno ogoljelom svijetu. Naposljetku, ako više ne vjeruješ u Boga, društvo, u vlastitu vrijednost, što trebaš učiniti? Ubiti se? Droga ljude održava na životu u kraljevstvu snova i nade. Potrebno je samo pokazati malo umjerenosti. Naposljetku, umire li od droge toliko ljudi koliko ih umire od alkohola i cigareta, siromaštva i beznađa? Ne. U pitanju moralnih zasada, Tulippa je bio siguran.

Inzio Tulippa imao je nadimak po kojem je bio poznat širom svijeta. Svi su ga znali kao "Vakcinatora". Strani industrijalci i ulagači sa silnim posjedima u Južnoj Americi - bilo da je bila riječ o naftnim poljima, tvornicama automobila ili usjevima, onamo su nužno morali upućivati najviše dužnosnike. Velik broj njih došao je iz Sjedinjenih Država. Najveći su problem bile otmice njihovih menadžera u stranim zemljama, za što su morali plaćati milijunske otkupnine u dolarima.

Inzio Tulippa nalazio se na čelu tvrtke koja je te dužnosnike osiguravala od otmica, te bi svake godine dolazio u Sjedinjene Države kako bi obavio pregovore i sklopio nove ugovore s takvim korporacijama. To je činio ne samo zbog novca nego i zato što je trebao dio industrijskog i znanstvenog potencijala tih tvrtki. Ukratko, nudio je usluge cijepljenja. A to mu je bilo važno.

Ali krasila ga je i jedna još opasnija ekscentričnost. Na međunarodne progone sudionika nezakonitog trgovanja drogom gledao je kao na sveti rat protiv sebe, te je bio čvrsto nakanio zaštititi svoje carstvo. I stoga je imao apsurdne ambicije. Želio se domoći nuklearnog potencijala kako bi stekao značajnu moć za slučaj da ga jednom pogodi nekakva katastrofa. Dakako da nuklearno oružje ne bi i upotrijebio, osim ako ne bi bilo drugog izlaza, no to bi svakako bilo učinkovito sredstvo u pregovorima. Bila je to želja koja bi se

doimala posve besmislenom svima osim glavnom newyorškom agentu FBI-a, Kurtu Cilkeu.

U jednoj fazi rada, FBI je Kurta Cilkea uputio u svoju antiterorističku školu. Činjenica da su ga odabrali za šestomjesečno školovanje pokazivala je kako velik ugled uživa kod direktora. Tijekom tog razdoblja imao je pristup (potpun ili ne, to nije znao) najstrože čuvanim dopisima i scenarijima za mogućnost da teroristi iz nekakvih malih zemalja upotrijebe nuklearno oružje. U tim se dokumentima točno navodilo koje zemlje raspolažu takvim oružjem. U javnosti se znalo za Rusiju, Francusku i Englesku, eventualno Indiju i Pakistan. Pretpostavljalo se da mogućnost za korištenje nuklearnog naoružanja ima i Izrael. Kurt je općinjeno čitao scenarije u kojima se podrobno predviđalo kako bi Izrael upotrijebio nuklearno oružje ako bi se našao pred opasnošću od potpune prevlasti arapskog bloka na svom području.

Sjedinjene Države imale su dva rješenja za takav problem. Prvo je predviđalo da bi u slučaju takvog napada na Izrael Sjedinjene Države stupile na stranu te zemlje prije nego što upotrijebi nuklearno oružje. Ili bi, u presudnom trenutku, ako ne bi bilo moguće spasiti Izrael, Sjedinjene Države bile prisiljene posve uništiti izraelske nuklearne kapacitete.

Englesku i Francusku nisu smatrali problematičnima; one se nikada ne bi mogle upustiti u rizik nuklearnog ratovanja. Indija nije imala ambicija, a Pakistan bi bilo moguće trenutačno sravniti sa zemljom. Kina se ne bi usudila; u kratkoročnim okvirima ne raspolaže dovoljnim industrijskim potencijalom.

Najveća neposredna opasnost prijeti od malenih zemalja poput Iraka, Irana i Libije, zemalja koje imaju

bezobzirne vođe, tako se barem tvrdilo u scenarijima. Rješenje je u tim slučajevima bilo gotovo jedinstveno. Te zemlje trebalo bi bombardirati nuklearnim oružjem i to do potpunog istrebljenja.

Najveću kratkotrajnu opasnost predstavljala je mogućnost da teroristička organizacije koje potajno financira i podupire neka strana sila nešto od nuklearnog naoružanja prokrijumčare u Sjedinjene Države i to oružje aktiviraju u nekom velikom gradu. Vjerojatno Washingtonu, D.C. ili New Yorku. To je bilo neizbježno. Kao rješenje predlagalo se osnivanje interventnih ekipa koje bi se služile protuobavještajnim podacima, nakon čega bi se protiv tih terorista i njihovih potpomagatelja, o kome god bila riječ, upotrijebile krajnje kaznene mjere. Za to bi bilo potrebno donijeti posebne zakone koji bi umanjili prava američkih građana. U scenarijima se, doduše, navodilo kako takve zakone ne bi bilo moguće donijeti dok netko napokon ne uspije u zrak dignuti dobar dio nekog američkog velegrada. Nakon toga zakoni bi se izglasali bez poteškoća. Ali dotada, kako se nehajnim tonom navodilo u jednom scenariju, "sve je čista lutrija".

Samo se nekoliko scenarija bavilo zločinačkom uporabom nuklearnih sredstava. Kriminalce se gotovo posve otpisivalo na temelju pretpostavke da bi tehnički kapaciteti, dobavljanje materijala i širok krug ljudi koji bi u tome morao sudjelovati, neizbježno vodili do curenja informacija. Jedno od rješenja bila je i mogućnost da Vrhovni sud odobri ubijanje, bez ikakva sudskog postupka, svakog pokretača takvog plana. Ali to su obične maštarije, razmišljao je tada Kurt Cilke. Obična nagađanja. Američka će javnost morati pričekati da se nešto dogodi.

Međutim sada, godinama nakon toga, Cilke je uvidio da se to i događa. Inzio Tulippa želi svoju vlastitu malu

nuklearnu bombu. Vabi američke znanstvenike u Južnu Ameriku, oprema im laboratorije i osigurava novac za istraživanja. A upravo Tulippa sada želi pristup bankama don Aprilea i želi utemeljiti višemilijunski ratni proračun za kupnju opreme i materijala - to je Cilke zaključio na temelju vlastite istrage. Što mu je sada činiti?

O tome će ubrzo, za sljedećeg posjeta sjedištu FBI-a u Washingtonu, razgovarati s direktorom. No sumnja da će čelništvo njegove ustanove biti u stanju riješiti taj problem. A čovjek kakav je Inzio Tulippa nikada neće odustati.

Inzio Tulippa doputovao je u Sjedinjene Države kako bi se sastao s Timmonom Portellom i kako bi poradio na preuzimanju banaka don Aprilea. Istodobno je u New York doputovao i čelni čovjek *cosce* Corleonesi sa Sicilije, Michael Grazziella, koji je s Tulippom i Portellom trebao razraditi pojedinosti distribuiranja droge širom svijeta. Njih dvojica doputovali su na vrlo različit način.

Tulippa je u New York stigao privatnim mlažnjakom, u kojem su bila i pedesetorica njegovih sljedbenika i tjelohranitelja. Ti su muškarci nosili i svojevrsne odore: bijela odijela, plave košulje i ružičaste kravate, dok su na glavi imali mekane žute slamnate šešire. Izgledali su poput članova kakvog južnoameričkog sastava koji svira rumbu. I Tulippa i svi iz njegove pratnje imali su kostarikanske putovnice; Tulippa je, dakako, imao i diplomatski imunitet.

Tulippa i njegovi ljudi odsjeli su u jednom malom privatnom hotelu čiji je vlasnik, u ime konzulata, bio generalni konzul Perua. Tulippa se nije skrivao poput kakvog mutnog dilera. On je, naposljetku, ipak Vakcinator, a predstavnici velikih američkih korporacija nadmetali su se kako bi njegov boravak u Sjedinjenim Državama bio što ugodniji. Odlazio bi na premijere broadwayskih predstava,

na balet u Lincoln Center, u operu Metropolitan, te na koncerte južnoameričkih zvijezda. Pojavljivao bi se čak i u televizijskim emisijama, u ulozi predsjednika Južnoameričke konfederacije poljodjelaca i u tim prilikama zagovarao korištenje droga. O jednom od tih intervjua - s Charliejem Roseom na PBS-u - pričalo se i pisalo još tjednima nakon.

Tulippa je tvrdio kako je riječ o sramotnom obliku kolonijalizma: kako se Sjedinjene Države bore protiv uživanja kokaina, heroina i marihuane širom svijeta. Golo preživljavanje južnoameričkih radnika ovisi o prihodu od droge. A tko može okrivljavati čovjeka, kojem se neimaština uvlači i u snove, što drogom kupuje nekoliko sati olakšanja? To su jednostavno nehumane prosudbe. A što je s duhanom i alkoholom? Oni su neusporedivo štetniji.

Na te je riječi pedesetero sljedbenika u studiju, sa slamnatim šeširima u krilu, energično zapljeskalo. Kada ga je Charlie Rose upitao što kaže na štetu koju izaziva droga, Tulippa je iskazao osobitu iskrenost. Njegova organizacija ulaže velike količine novca u istraživanja čiji je cilj drogu modificirati tako da ne bude štetna; ukratko, bili bi to lijekovi koji bi se izdavali na recept. Takve programe vodili bi ugledni liječnici, a ne marionete Američke liječničke udruge, koji se toliko nerazumno protive opojnim sredstvima i žive u strahu od američke Agencije za suzbijanje narkotika. Ne, narkotici bi mogli postati novim izvorom sreće za cijelo čovječanstvo. Pedeset žutih šešira poletjelo je uvis.

U međuvremenu, šef *cosce* Corleonesi, Michael Grazziella, u Sjedinjene je Države ušao posve drukčije. Nenametljivo, samo s dvojicom tjelohranitelja. Bio je to mršav, suh muškarac glave nalik na fauna i s velikim ožiljkom, tragom noža koji je prešao preko usta. Hodao je oslanjajući se o štap, budući da mu je metak raznio nogu dok

je u Palermu još bio mladi *picciotto*. Pratio ga je glas đavolskog prepredenjaka - i govorkalo se da je upravo on isplanirao ubojstvo dvojice najvećih protumafijaških sudaca na Siciliji.

Grazziella je odsjeo na Portellinu imanju, kao njegov gost. Nije strepio za osobnu sigurnost, jer je cijeli Portellin posao s drogom ovisio o njemu.

Njihov je sastanak dogovoren s ciljem planiranja stjecanja nadzora nad Aprileovim bankama. To je bilo neobično važno radi pranja milijarda dolara s crnog tržišta droge, ali i radi stjecanja moći u financijskome svijetu New Yorka. A za Inzija Tulippu od presudne je važnosti bilo ne samo prati novac od droge nego i financirati nuklearni arsenal. Na taj bi način i njegova uloga Vakcinatora postala sigurnijom.

Njih trojica sastali su se u peruanskom konzulatu, koji je bio posve siguran, a usto je nudio i plašt diplomatskog imuniteta.

Generalni konzul, Marriano Rubio, bio je velikodušan domaćin. Kako je dobivao dio od svih njihovih prihoda, a k tome će voditi i njihove zakonite interese u Sjedinjenim Državama, bio je silno dobrohotan.

Tako okupljeni oko malenog ovalnog stola, činili su vrlo zanimljiv prizor.

Grazziella je u svom sjajnom crnom odijelu, bijeloj košulji i uskoj crnoj kravati, još uvijek u koroti zbog majke koja je umrla prije pola godine, izgledao kao kakav pogrebnik. Govorio je prigušenim, turobnim glasom, uz vrlo izražen strani naglasak, ali svi su ga dobro razumjeli. S obzirom na činjenicu da je bio odgovoran za smrt stotinu sicilijanskih pravosudnih dužnosnika, doimao se vrlo stidljivim i uljudnim.

Timmona Portella, jedini od četvorke kojem je engleski bio materinji jezik, govorio je glasno, gotovo vikao, kao da su svi nazočni gluhi. Činilo se da mu je i odjeća jednako nametljiva: na sebi je imao sivo odijelo i košulju boje limete, te sjajnoplavu svilenu kravatu. Savršeno skrojen sako posve bi skrivao veliki trbuh da nije bio otkopčan i otkrivao plave naramenice.

Inzio Tulippa imao je klasičan južnoamerički izgled, s bijelom, nabranom svilenom košuljom i grimiznom maramom oko vrata. U ruci je smjerno nosio svoj žuti slamnati šešir. Engleski je govorio pjevajućom intonacijom, a taj je glas šarmom podsjećao na slavuja. Ali danas se njegovo indijansko lice oštrih crta odbojno mrštilo; bio je to čovjek nezadovoljan svijetom.

Marriano Rubio jedini je izgledao zadovoljno. Njegova je prijaznost šarmirala sve. Govorio je poput britanskog višeg sloja, a svoj stil odijevanja on je nazivao *en pantoufle*[7]: zelena svilena pidžama i kućni ogrtač tamnozelene boje. Na nogama je imao meke smeđe papuče podstavljene bijelom vunom. Naposljetku, zgrada je njegova i može se opustiti.

Razgovor je otvorio Tulippa, obraćajući se izravno Portelli, smrtno ozbiljnom uljudnošću: "Timmona, prijatelju moj," reče, "platio sam lijep novac kako bih Dona uklonio s puta, a banke još uvijek nisu naše. I to nakon čekanja od gotovo godinu dana."

Generalni konzul javio se svojim baršunastim, umirujućim glasom. "Dragi moj Inzio," reče. "Pokušao sam kupiti te banke. Portella ih je pokušao kupiti. Ali pojavila se prepreka koju nismo predvidjeli. Taj Astorre Viola, Donov nećak. On sada ima nadzor i odbija mogućnost prodaje."

---

[7] Franc. u papučama, opušteno, neformalno

"Pa što?" reče Inzio. "Zašto je još na životu?"

Portella se gromoglasno nasmije. "Jer ga nije tako lako ubiti", reče. "Postavio sam četiri čovjeka da nadziru njegovu kuću. I nestali su. Sada ne znam gdje je, a čim načini korak, oko njega se stvori oblak tjelohranitelja."

"Nema čovjeka kojeg bi bilo tako teško ubiti", reče Tulippa svojim šarmantnim pjevnim glasom zbog kojeg se stjecao dojam da su to bile riječi neke popularne pjesme.

Sada se prvi put javi Grazziella. "Poznavali smo Astorrea još na Siciliji, davno. Veliki sretnik, ali, s druge strane, i iznimno sposoban. Ustrijelili smo ga na Siciliji i mislili da je mrtav. Udarimo li još jednom, moramo biti sigurni. To je opasan čovjek."

Tulippa reče Portelli: "Tvrdiš da imaš svog čovjeka u FBI-u? Pa iskoristi ga, za ime Božje!"

"Nije toliko moj", reče Portella. "FBI je otmjeniji od newyorške policije. Ni slučajno ne bi izveli klasično ubojstvo."

"U redu", reče Tulippa. "Onda ćemo oteti nekoga od Donove djece, pa ćemo tako pregovarati s Astorreom. Marriano, ti poznaješ njegovu kćer." Tada namigne. "Ti nam je možeš namjestiti."

Rubio nije bio oduševljen takvim prijedlogom. Otpuhnuo je dim iz svoje tanke prijepodnevne cigare i zatim ljutito i nimalo ljubazno, rekao: "Ne". Na trenutak je zastao. "Ta mi je djevojka draga. Ni slučajno je neću podvrgavati takvim stvarima. Ulažem veto na svaki takav plan."

Na te riječi ostali su uzdignuli obrve. Po stvarnoj moći generalni je konzul bio ispod njih. Primijetio je njihove reakcije i nasmiješio im se, ponovno postajući uobičajeno srdačan.

"Svjestan sam te svoje slabosti. Zaljubljujem se. Ali udovoljite mi. Na čvrstom sam i ispravnom političkom tlu.

Inzio, znam da su ti otmice uža specijalnost, ali to u Americi doista ne funkcionira. Osobito ne sa ženama. Međutim, otmeš li nekog od braće i brzo se nagodiš s Astorreom, imaš određenih izgleda."

"Valeriusa ne", reče Portella. "To je vojni obavještajac i ima prijatelje u CIA-i. Na glavu nikako ne bi bilo dobro navući takva sranja."

"Znači, morat će biti Marcantonio", reče generalni konzul. "Ja se mogu nagoditi s Astorreom."

"Ponudi mu veći iznos za banke", reče Grazziella tiho. "Izbjegavaj nasilje. Vjeruj mi, proživio sam takve stvari. Služio sam se pištoljem umjesto novcem i uvijek bih platio više."

Svi su ga zapanjeno pogledali. Grazziella je bio na glasu po užasnoj nasilnosti i okrutnosti.

"Michael," reče generalni konzul, "riječ je o milijardama dolara. A Astorre i dalje neće prodavati."

Grazziella slegne ramenima. "Ako moramo stupiti u akciju, neka tako i bude. Ali budite vrlo oprezni. Ako ga za vrijeme pregovora uspijete izvući na otvoreno, moći ćemo ga se riješiti."

Tulippa im se svima široko nasmiješi. "To volim čuti. I, Marriano," reče, "nemoj se više zaljubljivati. To je vrlo opasan porok."

Marriano Rubio naposljetku je nagovorio Nicole i njezinu braću da sjednu s njegovim konzorcijem i popričaju o prodaji banaka. Dakako, sastanku je morao nazočiti i Astorre Viola, premda Nicole to nije mogla jamčiti.

Prije sastanka Astorre je Nicole i njezinu braću uputio u to što točno trebaju reći i kako se trebaju držati. Njegova im je strategija bila jasna: udruženi mafijaši moraju steći dojam da im je on jedini protivnik.

Sastanak se održao u konferencijskoj dvorani peruanskog konzulata. Nije bilo dobavljača hrane, nego ih je dočekao švedski stol, a Rubio je osobno točio vino. Zbog nespojivosti dnevnih rasporeda, sastanak je počeo u deset navečer. Na samom početku on je Nicole uručio jedan fascikl. "Ovo su pojedinosti prijedloga. Ali da vam ga iznesem u najkraćim mogućim crtama... nudimo pedeset posto više od tržišne cijene. Premda ćemo imati potpuni nadzor, Aprileovi će na temelju svog udjela u sljedećih dvadeset godina dobivati deset posto od naše zarade. Svi možete lijepo biti bogati i uživati bez užasnih napora koje takav poslovni život nužno donosi."

Svi su čekali dok je Nicole prelistala papire. Na koncu je podigla pogled i rekla: "Ovo je vrlo dojmljivo, ali reci mi koji su razlozi za tako velikodušnu ponudu."

Rubio joj se s naklonošću nasmiješi. "Sinergičnost", reče. "U poslu se sada sve svodi na sinergičnost; kao i kod računala i zrakoplova, knjiga i izdavaštva, glazbe i kemijskih sredstava, sporta i televizije. Sve je sinergično. A kada je riječ o Aprileovim bankama, postići ćemo sinergičnost na međunarodnom financijskom tržištu, nadzirat ćemo izgradnju gradova, izbor vlada. Ovaj konzorcij ima globalne interese i zato su nam potrebne vaše banke, pa je tako i naša ponuda velikodušna."

Nicole se obrati ostalim članovima poduzetničke udruge. "A vi ste, gospodo, svi ravnopravni partneri?"

Tulippa je bio pod poprilično snažnim dojmom Nicoleine tamnopute ljepote i strogog držanja, tako da je pri odgovaranju upotrijebio sav svoj šarm. "Pravno gledano, u ovoj smo kupovini svi jednaki, ali možete biti uvjereni da povezivanje s imenom Aprile smatram velikom čašću. Nema čovjeka koji se vašem ocu divio više od mene."

Posve hladna izraza lica, Valerius se postojanim tonom obrati izravno Tulippi. "Ne bih volio da me pogrešno shvatite, želim prodati. Ali bih više volio to obaviti jednostavno i potpuno, bez ikakvih postotaka. Kada je riječ o meni osobno, želim posve izići iz cijele priče."

"Ali voljni ste prodati?" upita Tulippa.

"Svakako", reče Valerius. "Želim oprati ruke od svega."

Portella nešto zausti, ali ga Rubio prekine.

"Marcantonio," reče, "što ti misliš o našoj ponudi? Sviđa li ti se?"

Marcantonio rezigniranim glasom reče: "Ja sam uz Vala.

Dogovorimo se bez postotaka. A onda se svi lijepo možemo oprostiti i jedni drugima poželjeti sreću."

"U redu, možemo vam dati i takvu ponudu i dogovoriti se", reče Rubio.

Nicole tada mirnim tonom reče. "Ali u tom slučaju, dakako, morate povisiti premiju. To možete?"

Tulippa reče: "Nema problema", i uputi joj blistav osmijeh.

Zabrinuta lica, uljudna glasa, Grazziella upita: "A što kaže naš dragi prijatelj Astorre Viola? Slaže li se i on?"

Astorre se nasmije kao da mu je nelagodno. "Mogu vam reći da sam nekako zavolio bankarstvo. A don Aprile tražio je da mu obećam kako nikada neću ništa prodavati. Nikako mi se ne sviđa što se moram usprotiviti cijeloj svojoj obitelji, ali moram reći ne. A ja imam većinu glasova."

"Ali Donova djeca imaju određeni udio", reče generalni konzul. "Mogli bi podnijeti sudsku tužbu."

Astorre se glasno nasmije.

Nicole kratko reče: "To nikako ne bismo činili."

Valerius se gorko nasmiješi, dok je Marcantoniju ta pomisao, činilo se, bila beskrajno smiješna.

Portella promrmlja: "Dovraga i sve", te već ustane kako bi izišao.

Astorre tada pomirljivim tonom reče: "Budite strpljivi. Možda mi dosadi ta uloga bankara. Možemo se ponovno naći za koji mjesec."

"Svakako", reče Rubio. "Ali možda nećemo biti u stanju tako dugo održati ovaj financijski paket. Možda ćemo vam morati ponuditi nižu cijenu."

Na odlasku nije bilo rukovanja.

Pošto su Aprileovi otišli s Astorreom, Michael Grazziella obrati se kolegama: "Samo pokušava dobiti na vremenu. Nikada neće prodati."

Tulippa slegne ramenima: "Čovjek je tako simpatico. Mogli bi' postat' dobri prijatelji. Možda bi' ga trebao pozvati na svoju plantažu u Kostariki. Zabavio bi se ko nikad."

Ostali su se nasmijali. Portella hrapavim glasom reče: "Inzio, neće ići s tobom na medeni mjesec. Ja ga moram srediti ovdje."

"Uz više uspjeha nego do sada, nadam se", reče Tulippa.

"Potcijenio sam ga", reče Portella. "A kako sam mogao znati? Tip koji pjeva na vjenčanjima? Kod Dona nisam pogriješio. Nitko se ne može požaliti na to kako sam obavio posao."

Generalni konzul, lijepa lica koje je blistalo od uvažavanja, reče: "Fantastičan posao, Timmona. U tebe imamo puno povjerenje. Ali ovaj novi posao treba obaviti što prije."

Nakon sastanka, članovi obitelji Aprile i Astorre otišli su na večeru u restoran Partinico koji je imao zasebne

odvojene prostore sa stolovima, a vlasnik mu je bio jedan dugogodišnji Donov prijatelj.

"Rekao bih da ste svi bili vrlo dobri", reče im Astorre. "Uvjerili ste ih da ste protiv mene."

"I jesmo", reče Val.

"Zašto moramo igrati takve igre?" upita Nicole. "To mi se doista ne sviđa."

"Ti tipovi mogli bi imati veze sa smrću vašeg oca", reče Astorre. "Nikako ne bih želio da steknu dojam da mogu nešto postići naude li nekome od vas."

"Jesi li siguran da se možeš nositi sa svime što ti pripreme?" upita Marcantonio.

"Ne, ne", pobuni se Astorre. "Ali se mogu sakriti a da zbog toga ne upropastim život. Dovraga, otići ću nekamo u Dakotu i nikada me neće pronaći." Smiješio se toliko vedro da bi tim širokim osmijehom zavarao svakoga osim djece don Aprilea. "A sada..." reče, "svakako me obavijestite ako se obrate izravno nekome od vas."

"Mene je u posljednje vrijeme često zvao detektiv Di Benedetto", reče Valerius.

Astorrea su te riječi iznenadile. "A zašto te, dovraga, zvao?"

Valerius mu se nasmiješi. "Dok sam bio obavještajac na terenu, primali smo pozive koje smo zvali 'što znaš'. Netko bi ti želio dati određene informacije ili ti u nečemu pomoći. A zapravo ga je zanimalo kako napreduje tvoja istraga. I tako me Di Benedetto zove, kako bi mi ljubazno prenio novosti o slučaju na kojem radi. A onda iz mene pokušava izvući informacije o tebi Astorre. Ti ga silno zanimaš."

"To mi vrlo laska", reče Astorre uz osmijeh. "Zacijelo me negdje čuo kako pjevam."

"Nema teorije", reče Marcantonio ciničnim tonom. "Di Benedetto je više puta zvao i mene. Kaže da ima dobru zamisao za seriju o policajcima. Kako na televiziji uvijek ima mjesta za još jednu takvu seriju, dosad sam ga poticao. Ali stvari koje mi je poslao obično su smeće. Ne misli ozbiljno. Samo nas želi imati na oku."

"Odlično", reče Astorre.

"Astorre, ti im želiš postati ciljem umjesto nas?" reče Nicole. "Nije li to preopasno? Od onog se Grazzielle ježim."

"Ah, znam ja njega", reče Astorre. "Vrlo razuman čovjek. A onaj tvoj generalni konzul pravi je diplomat; može nadzirati Tulipa. Trenutačno me treba zabrinjavati samo Portella. Taj je tip dovoljno glup da izazove pravu frku." Sve to izgovorio je kao da je riječ o uobičajenim poslovnim sporovima.

"Ali koliko će sve to potrajati?" upita Nicole.

"Dajte mi još koji mjesec", reče Astorre. "Obećajem da ćemo se do tada suglasiti."

Valerius ga samo prijezirno pogleda. "Astorre, oduvijek si bio optimist. Da si bio obavještajac pod mojim zapovjedništvom, prebacio bih te u pješaštvo, samo da te probudim."

Cijela večer nije bila osobito vedra. Nicole je neprestano pomno promatrala Astorrea, kao da nastoji doprijeti do neke tajne. Bilo je očito da Valerius u njega uopće nema povjerenja, dok je Marcantonio bio rezerviran. Na koncu je Astorre podigao čašu s vinom i veselo rekao: "Svi ste mi sumorni, ali meni je svejedno. Ovo će biti jako zabavno. Pijmo u čast vašeg oca."

"Velikog don Aprilea", reče Nicole gorko. Astorre joj se nasmiješi i reče: "Da, velikog Dona."

Astorre bi uvijek jahao kasno poslije podne. To ga je opuštalo, poboljšavalo mu tek za večeru. Ako bi se udvarao nekoj ženi, uvijek bi je vodio na jahanje. Ako ne bi znala jahati, podučavao bi je. A ako ne bi voljela konje, s njom se više ne bi viđao.

Na imanju je uredio posebnu jahačku stazu koja je vodila kroz šumu. Uživao je u cvrkutu ptica, šuškanju malenih životinja, povremeno pogledu na kakvog jelena. Ali najviše od svega volio se odijevati za jahanje. Taj žarkocrveni kaputić, smeđe jahaće čizme, bič u ruci koji nijednom nije upotrijebio. Crna lovačka kapa od antilopa. Smiješio se vlastitom odrazu u zrcalu, zamišljajući se kao da je kakav engleski velmoža.

Spustio se do staje u kojoj je držao svojih šest konja i sa zadovoljstvom primijetio da je dreser, Aldo Monza, već pripremio jednog od njegovih pastuha. Uzjahao je i laganim kasom otišao u šumu. Sve više ubrzavajući, jahao je ispod čipkastog svoda crvenog i zlatnog lišća, nalik na zavjesu ispred sunca na zalasku. Stazu su obasjavali samo uski snopovi zlaćanog svjetla. Konj je kopitima podizao miris lišća u raspadanju. U jednom trenutku ugledao je mirisavu hrpu rahlog gnojiva i konja proveo pokraj nje, a onda skrenuo jednim odvojkom staze, kako bi se kući vratio drugim kružnim putem. Zlato sa staze se izgubilo.

Zaustavio je konja. U tom trenutku pred njim su se pojavila dvojica muškaraca. Na sebi su imali široku odjeću radnika s farme. Ali preko glava su im bile navučene maske, a u njihovim rukama ugledao je srebrni odbljesak metala. Astorre podbode konja i spusti glavu uz jedan njegov bok. Šumu je odjednom ispunilo svjetlo, popraćeno zvukom prasaka. Ona su mu dvojica bili vrlo blizu i Astorre osjeti kako ga meci pogađaju u slabine i leđa. Konj se uspaničeno dao u mahnit bijeg, a Astorre se usredotočio na održavanje u

sedlu. Tako je nastavio galopirati stazom, a onda su se pojavila još dvojica muškaraca. Nisu imali ni maske ni oružje. Izgubivši svijest, s konja je skliznuo njima u ruke.

Nepun sat kasnije Kurt Cilke primio je izvještaj ekipe za praćenje koja je spasila Astorrea Violu. Međutim, ono što ga je istinski iznenadilo bila je činjenica da je Astorre, ispod sve one kićene odjeće, nosio pancirni prsluk koji mu je pokrivao torzo ispod cijele dužine crvenog kaputa. I to ne obični *Kevlar*, nego model izrađen ručno, po narudžbi. Zašto bi, dovraga, tip kakav je Astorre nosio takav oklop? Uvoznik tjestenine, klupski pjevač, ekscentrični jahač. Dakako, sami ga je udar metaka omamio, ali zrna nisu ušla u njegovo tijelo. Astorre je već izišao iz bolnice.

Cilke je počeo pisati dopis kojim je tražio ispitivanje Astorreova života od samog djetinjstva. Taj bi čovjek mogao biti ključ cijelog slučaja. Međutim, bio je siguran u jedno: zna tko je pokušao ubiti Astorrea Violu.

Astorre se sa svojim rođacima sastao u Valeriusovu domu. Opisao im je napad, ispričao kako su ga gađali pištoljima. "Zamolio sam vas za pomoć", reče u jednom trenutku. "Odbili ste i ja sam za to imao razumijevanja. Ali sada držim da biste trebali još jednom razmisliti o cijeloj stvari. Svi vi sada se nalazite u određenoj opasnosti. Čini mi da bi cijelu situaciju bilo moguće riješiti prodajom banaka. U tom lučaju svi bismo bili na dobitku. Svi dobivaju što žele. Ili se možemo odlučiti za situaciju u kojoj jedni dobivaju, a drugi gube. Zadržavamo banke, odupiremo se i uništavamo neprijatelja, tko god to bio postoji još i mogućnost u kojoj svi gubimo, i moramo dobro paziti da ne upadnemo u nju. Da se borimo protiv neprijatelja i pobijedimo, ali nas svejedno nagazi vlada."

"U tom slučaju nema lakše odluke", reče Valerius. "Jednostavno prodaj banke. Svi dobivamo."

Marcantonio reče: "Mi nismo Sicilijanci; ne želimo sve odbaciti zbog nekakve osvete."

"Prodamo li banke, odbacujemo vlastitu budućnost", reče Nicole smirenim tonom. "Mare, jednog ćeš dana poželjeti imati vlastitu televizijsku mrežu. Val, uz velike donacije političarima, mogao bi postati veleposlanikom ili ministrom obrane. Astorre, ti bi mogao pjevati s Rolling Stonesima." Tada im se nasmiješi. "U redu, to je već malko prenategnuto", reče mijenjajući ton. "Šalu na stranu. To što nam je netko ubio oca ne znači nam ništa? Još ćemo ga i nagraditi? Držim da bismo Astorreu trebali pomoći koliko god možemo."

"Znaš li ti što govoriš?" reče Valerius.

"Znam", reče Nicole tiho.

Astorre im se tada obrati obzirnim glasom: "Vaš me otac učio da čovjek ne može dopuštati drugima da mu nameću mišljenje, jer njegov život tada ne vrijedi ništa. Val, to je bit rata, zar ne?"

"Rat je situacija u kojoj su obje strane na gubitku", reče Nicole oštrim tonom.

Valerius je jasno pokazao koliko ga to iritira: "Što god govorili liberali, rat je situacija u kojoj jedna strana dobiva, a druga gubi. U ratu ti je puno bolje pobijediti. Poraz je nezamisliv užas."

"Vaš je otac imao određenu prošlost", reče Astorre. "I tu prošlost sada svi moramo uzeti u obzir. Stoga vas sada ponovno molim za pomoć. Zapamtite, postupam prema nalozima vašeg oca a moja je zadaća zaštititi obitelj, što znači zadržati banke."

Valerius reče: "Za najviše mjesec dana podastrijet ću ti određene informacije."

Astorre reče: "Mare?"

Marcantonio reče: "Odmah ću početi raditi na toj emisiji. Trebat će mi dva ili tri mjeseca."

Astorre tada pogleda Nicole. "Nicole, jesi li dovršila analizu očeva dosjea kod FBI-a?"

"Ne, još nisam." Doimala se uzrujanom. "Ne bismo li u tome trebali zatražiti Cilkeovu pomoć?"

Astorre se nasmiješi. "Cilke je jedan od likova na koje sumnjam", reče. "Tek kada prikupim sve informacije moći ćemo donijeti određene odluke."

* * *

Nakon mjesec dana Valerius je doista donio određene podatke - neočekivane, neželjene. Zahvaljujući vezama u CIA-i, doznao je istinu o Inziju Tulippi. Ima veze na Siciliji, u Turskoj, Indiji, Pakistanu, Kolumbiji i drugim latinskoameričkim zemljama. Ima čak i određene veze s Corleonesima na Siciliji; s njima je više od ravnopravnog partnera.

Prema Valeriusovim informacijama, upravo Tulippa financira određene juznoameričke laboratorije u kojima se provode nuklearna istraživanja. Tulippa koji, radi kupnje opreme i materijala, pod svaku cijenu nastoji u Americi utemeljiti astronomski velik fond. Tulippa koji, u svojim megalomanskim snovima, želi postati vlasnikom tog strašnog oružja kojim bi se branio od vlasti dođe li do najgoreg. Iz toga proizlazi da je Timmona Portella Tulippin paravan. A to je za Astorrea bila radosna vijest. Još jedan igrač u igri, još jedna fronta na kojoj se treba boriti.

"Je li to što Tulippa planira moguće?" upita Astorre.

"On je posve sigurno uvjeren da jest", reče Valerius. "A laboratorije je smjestio tako da ga štite vladini dužnosnici."

"Hvala, Val", reče Astorre i srdačno potapše bratića po ramenu.

"Nema problema", reče Valerius. "Ali to je sve što od mene možeš očekivati."

Marcantoniju je trebalo šest tjedana kako bi obavio pripremna istraživanja za televizijski portret Kurta Cilkea. Astorreu je predao velik fascikl prepun podataka; Astorre ga je zadržao dvadeset četiri sata i zatim ga vratio.

Zabrinjavala ga je samo Nicole. Posudila mu je primjerak FBI-eva dosjea o don Aprileu, ali je u njemu cijeli jedan dio bio posve zacrnjen. Kada joj je u vezi s tim postavio pitanje, rekla je samo: "Takav je došao do mene."

Astorre je pomno proučio taj spis. Činilo se da se taj zacrnjeni dio odnosi na razdoblje kada su njemu bile samo dvije godine. "Sve je u redu", rekao je Nicole. "To je bilo tako davno da više nije važno."

Astorrea sada više nije bilo moguće zadržavati. Imao je dovoljno podataka da krene u rat.

* * *

Nicole je bila općinjena Marrianom Rubiom i njegovim udvaranjem. Zapravo se nikada nije oporavila od toga što ju je Astorre onako izdao u mladosti, odlučivši se za poslušnost njezinu ocu. Premda je iza sebe imala nekoliko promišljenih kratkotrajnih veza s utjecajnim muškarcima, znala je da će muškarci uvijek kovati urote protiv žena.

Činilo se, međutim, da je Rubio u tome iznimka. Nikada se ne bi ljutio kada ona zbog svojih obaveza ne bi mogla doći na nešto što su već bili dogovorili. Shvaćao je da joj je karijera na prvome mjestu. I nikada se ne bi upuštao u one besmislene uvredljive ispade mnogobrojnih muškaraca koji drže da je njihova ljubomora dokaz ljubavi.

Od pomoći je bilo i to što je velikodušno darivao; a još je važnije bilo što joj je bio zanimljiv i što je uživala slušajući ga kako priča o književnosti i kazalištu. Međutim, najveća mu je odlika bila to što je bio gorljiv ljubavnik, pravi stručnjak u postelji, a, osim svega, nije joj oduzimao odviše vremena.

Jedne večeri Rubio ju je izveo na večeru u Le Cirque, zajedno s nekolicinom prijatelja: jednim svjetski poznatim južnoameričkim romanopiscem koji je Nicole šarmirao svojim vragolanskim duhom i ekstravagantnim pričama o duhovima; glasovitim opernim pjevačem koji je uz svako jelo pjevušio ariju oduševljenja i jeo kao da se sprema na električnu stolicu; jednim konzervativnim kolumnistom, glavnim prorokom na području međunarodnih zbivanja, koji je pisao za The New York Times i silno se ponosio činjenicom da ga podjednako mrze i liberali i konzervativci.

Nakon večere, Rubio je odveo Nicole u svoj raskošni stan u sklopu peruanskog konzulata. Ondje je s njom strastveno vodio ljubav, i fizički i šaputanjem. Nakon toga, golu ju je podignuo s kreveta i s njom plesao, istodobno recitirajući pjesme na španjolskome.

Nicole se čudesno zabavljala. Osobito je uživala kada je u tišini čekala da joj pruži pjenušac i kada je iskreno rekao: "Doista te volim." Njegov veličanstveni nos i čelo blistali su od iskrenosti. Kako su muškarci samo bestidni. Nicole je osjećala tiho zadovoljstvo zbog činjenice da ga je prevarila. Otac bi se njome svakako ponosio. Ponijela se kao prava mafijaška kći.

* * *

Kao prvi čovjek newyorške podružnice FBI-a, Kurt Cilke je pred sobom imao i neusporedivo važnijih slučajeva od ubojstva don Raymondea Aprilea. Jedan od njih bila je

istraga širokih razmjera koja je obuhvaćala šest divovskih korporacija udruženih u protuzakonitu zavjeru izvoza zabranjenih uređaja, među njima i kompjuterske tehnologije, u komunističku Kinu. Drugi je bio urota najvećih proizvođača cigareta koji su pred kongresnim istražnim odborom lagali pod prisegom. Treći je bio iseljavanje znanstvenika srednje kategorije u južnoameričke zemlje poput Brazila, Perua i Kolumbije. Direktor je tražio podatke o svim tim slučajevima.

Dok su zrakoplovom putovali u Washington, Boxton u jednom trenutku reče: "Pritisnuli smo tipove iz duhanske industrije; sredili smo i pitanje izvoza u Kinu - interni dokumenti, doušnici spašavaju vlastito dupe. Jedino o čemu nemamo ništa jesu ti znanstvenici. Ali pretpostavljam da ćeš nakon ovoga postati zamjenikom direktora. Ne mogu samo tako prijeći preko rezultata koje si ostvario."

"To ovisi o direktoru", reče Cilke. Znao je zašto znanstvenici odlaze u Južnu Ameriku, ali nije ispravio Boxtona.

U zgradi Hoover, sjedištu FBI-a, Boxtonu nije omogućen pristup sastanku.

Od ubojstva don Aprilea prošlo je jedanaest mjeseci. Cilke je priredio sve bilješke. Slučaj Aprile je mrtav, ali ima bolje novosti u vezi s još važnijim slučajevima. I ovaj put postoje realni izgledi da mu ponude mjesto jednog od ključnih zamjenika direktora FBI-a. Ostavio je trag dobrim radom i u posao uložio puno truda i vremena.

Direktor je bio visok elegantan muškarac čiji su preci u Ameriku došli Mayflowerom[8]. Osobno je bio iznimno bogat, a u politiku je ušao smatrajući takav korak svojom građanskom dužnošću. Na samome početku mandata postavio je vrlo stroga pravila. "Nema nikakvih smicalica i kuhinja", rekao je tada onako srdačno, jenkijevski kroz nos. "Sve po propisima. Nema rupa u amandmanima o građanskim pravima. Agent FBI-a uvijek je uljudan, uvijek pravedan. Uzoran i u privatnom životu." Svaki, pa i najmanji skandal - pretučena supruga, pijanstvo, prebliska veza s nekim iz lokalne policije, pregrubo ispitivanje - i letiš van, čak i ako ti je stric senator. Ta pravila bila su na snazi posljednjih deset godina. Također, pretjerani publicitet u medijima, čak i pozitivan, vodi te na nadzor iglua na Aljasci.

Direktor je Cilkea pozvao da sjedne u jedan iznimno neudoban naslonjač na suprotnoj strani njegova masivnog radnog stola od hrastovine.

"Agente Cilke," reče, "pozvao sam vas zbog nekoliko razloga. Kao prvo: u vaš osobni dosje uložio sam posebnu pohvalu za vaš rad protiv mafije u New Yorku. Zahvaljujući vama, slomili smo im kičmu. Čestitam." Tada se nagnuo kako bi Cilkeu stisnuo ruku. "To sada ne ide u javnost, jer FBI preuzima zasluge za pojedinačne uspjehe. Usto, objavljivanje pohvale moglo bi vas dovesti u određenu opasnost."

"Samo od strane nekih luđaka", reče Cilke. "Organizirani kriminalci svjesni su toga da ne smiju dirati jednog saveznog agenta."

---

[8] Brod kojim je u Ameriku 1620. doputovala skupina sengleskih doseljenika poznata po čvrstim vjerskim stavovima; obično se smatraju utemeniteljima suvremene američke nacije.

"Želite reći da FBI provodi osobne osvete?" reče direktor.

"Oh, ne", reče Cilke. "Stvar je samo u tome da bismo tako posvećivali više pozornosti."

Direktor se više nije vraćao na tu temu. Postoje određene granice. Sve što je kreposno uvijek se mora kretati vrlo tankom linijom između dviju krajnosti. "Nije u redu držati vas u neizvjesnosti", reče direktor. "Odlučio sam ne imenovati vas jednim od svojih zamjenika s uredom ovdje, u Washingtonu. Barem ne zasada. Razlozi su sljedeći... Imate silne sposobnosti snalaženja u konkretnim situacijama, u praksi, a na terenu još ima puno posla. Mafija, u nedostatku bolje riječi, još uvijek funkcionira. Drugo: službeno imate doušnika čije ime odbijate otkriti čak i najvišim dužnosnicima FBI-a. Neslužbeno ste nam rekli. To je tajna. To znači da je sve u redu, neslužbeno. Treće: vaš odnos s jednim newyorškim šefom detektiva odveć je prisan."

Direktor i Cilke na dnevnom su redu imali i druge točke. "A kako napreduje naša operacija Omerta ?" upita direktor. "Moramo jako dobro paziti da su nam svi potezi pokriveni s pravne strane."

"Svakako", reče Cilke i ne trepnuvši. Direktor je vraški dobro znao da će ponegdje biti nužno poslužiti se prečacima. "Naišli smo na nekoliko prepreka. Raymonde Aprile odbijao je surađivati. Ali ta prepreka, dakako, više ne postoji."

"Ubojstvo gospodina Aprilea nekima je došlo kao naručeno", reče direktor cinično. "Kurt, neću te uvrijediti pitanjem jeste li unaprijed znali nešto o tome. Možda od svog prijatelja Portelle?"

"Nismo", reče Cilke. "Talijani se nikada ne obraćaju vlastima. Moramo jednostavno čekati da se pojave trupla. Nego, kao što smo razgovarali, stupio sam u vezu s Astorreom Violom. Potpisao je dokumente o povjerljivosti,

ali je odbio suradnju. Neće poslovati s Portellom i ne želi prodati banke."

"I što ćemo dalje?" upita direktor. "Znaš koliko je to važno. Kada bismo tog bankara mogli optužiti prema RICO-u, banke bismo mogli priskrbiti vladi. A tih deset milijardi utrošilo bi se za suzbijanje zločina. Bila bi to silno velika pobjeda FBI-a. Tada bismo mogli prekinuti tvoju vezu s Portellom. On je nadživio rok u kojem nam je bio koristan. Kurt, našli smo se u vrlo delikatnoj situaciji. Samo moji zamjenici i ja znamo za tvoju suradnju s Portellom. Za to da si od njega primao novac, da te smatrao saveznikom. Tvoj život mogao bi se naći u opasnosti."

"Ne bi se usudio nešto učiniti jednom agentu FBI-a", reče Cilke. "Lud je, ali ne toliko."

"No dobro, Portellu ovom operacijom u svakom slučaju treba ukloniti", reče direktor. "Kakvi su planovi?"

"Taj tip Astorre Viola nije nedužan kakvim ga svi proglašavaju", reče Cilke. "Moji ljudi sada provjeravaju njegovu prošlost. U međuvremenu, od Aprileove ću djece tražiti da ga nadglasaju. Ali brinem se... možemo li postići to da se RICO primijeni deset godina retroaktivno za nešto što netko čini danas?"

"To je posao za našeg ministra pravosuđa", reče direktor.

"Trebamo samo ugurati nogu u otvor na vratima, a onda će tisuću odvjetnika ići dalje, u prošlost. Sigurno ćemo pronaći nešto što sud može prihvatiti."

"Još nešto o onom mojem tajnom računu na Kajmanima na koji Portella uplaćuje novac", reče Cilke. "Mislim da biste trebali nešto podignuti tako da misli da taj novac i trošim."

"Pobrinut ću se za to", reče direktor. "Moram reći da taj tvoj Timmona Portella nije štedljiv."

"Uistinu je uvjeren da sam mu se prodao", reče Cilke uz osmijeh.

"Dobro pazi", reče direktor. "Ne dopusti im da te uvuku tako da postaneš njihovim pravim saveznikom, suučesnikom u zločinu."

"Razumijem", reče Cilke. I pomisli: to je lakše reći nego učiniti.

"I ne izlazi se nepotrebnim rizicima", reče direktor. "Pripadnici narkomafije u Južnoj Americi i na Siciliji povezani su s Portellom, a to su tipovi koji nemaju nikakvih obzira."

"Hoću li vam dnevne izvještaje dostavljati usmeno ili pismeno?" upita Cilke.

"Ni jedno ni drugo", reče direktor. "Imam apsolutno povjerenje u tvoje poštenje. Usto, ne želim se dovesti u situaciju da moram lagati pred nekim kongresnim odborom. Kako bi postao jednim od mojih zamjenika, morat ćeš raščistiti te stvari." Željno je iščekivao odgovor.

Cilke se u direktorovoj nazočnosti ni u jednom trenutku nije usudio ni pomisliti na ono što je doista mislio, kao da bi mu ovaj nekako mogao pročitati misli. Ipak, tračak pobune načas je bljesnuo. Što taj direktor, dobijesa misli, da je jebeni predsjednik Američke udruge za građanska prava? S tim svojim dopisima u kojima govori da mafija nije talijanska, da muslimani nisu teroristi, da crnci nisu zločinačka klasa. A što onda misli, tko je počinitelj jebenih zločina na ulicama?

Međutim, Cilke samo tiho reče: "Gospodine, želite li moju ostavku, skupio sam dovoljno staža za prijevremenu mirovinu."

"Ne", reče direktor. "Odgovori mi na pitanje. Možeš li očistiti te svoje veze?"

"Dao sam imena svih doušnika", reče Cilke. "A kada je riječ o traženju prečaca, to je više pitanje tumačenja. I još nešto, kada je riječ o prijateljstvu s mjesnom policijom, to je dobro za ugled FBI-a u javnosti."

"Rezultati koje si postigao rječito govore o tvom radu", reče direktor. "Pokušajmo još jednu godinu. Idemo dalje." Nakon još jednog podužeg trenutka tišine, on uzdahne. A onda gotovo nestrpljivo upita: "Imamo li po tvom sudu dovoljno dokaza da šefove iz duhanske industrije optužimo za krivokletstvo?"

"Bez problema", reče Cilke i upita se zašto ga je ovaj to uopće pitao. Ima svu dokumentaciju.

"Ali to bi mogli biti njihovi osobni stavovi", reče direktor. "Prema našim anketama, pola Amerikanaca slaže se s njima."

"To nije važno za ovaj slučaj", reče Cilke. "Ispitanici u anketama nisu lažno svjedočili pred Kongresom. Snimke i interni dokumenti kojima raspolažemo dokazuju da su svjesno lagali. Bila je to zavjera."

"Imaš pravo", reče direktor uz uzdah. "Ali ministar je dogovorio jednu stvar. Nema optužnica, nema zatvorskih kazni. Platit će kazne u visini od više milijardi dolara. Stoga zaključi tu istragu. To je izvan naše moći."

"Baš dobro, gospodine", reče Cilke. "Uvijek mi dobro dođu agenti koje mogu koristiti za druge stvari."

"Odlično", reče direktor. "Još ću te više usrećiti. Ono s ilegalnim izvozom tehnologije u Kinu vrlo je ozbiljna stvar."

"Nema druge mogućnosti", reče Cilke. "Te su tvrtke namjerno prekršile savezni zakon zbog financijske koristi i ugrozile sigurnost Sjedinjenih Država. Čelni ljudi tih tvrtki udružili su se u toj zavjeri."

"Imamo dovoljno dokaza", reče direktor, "ali dobro znaš da je zavjera univerzalna stvar. Svi kuju nekakve urote.

Ali to je još jedan slučaj koji možeš zaključiti i za druge stvari osloboditi još neke agente."

Cilke s nevjericom u glasu reče: "Gospodine, želite mi reći da se i u vezi s tim postignut određeni dogovor?"

Direktor se nasloni i namršti se zbog Cilkeove prikrivene drskosti, ali mu ipak popusti. "Cilke, najbolji si FBI-ev čovjek na terenu Ali nemaš osjećaja za politiku. A sada me poslušaj i to nikada nemoj zaboraviti: ne možeš poslati šestoricu milijardera u zatvor. U demokratskom društvu to ne ide."

"I to je sve?" upita Cilke.

"Novčane će kazne biti izrazito visoke", reče direktor. "A sada prijeđimo na druge stvari, od kojih je jedna vrlo povjerljiva. Jednog saveznog zatvorenika razmijenit ćemo za jednog od naših doušnika koji je talac u Kolumbiji. Taj nam je čovjek vrlo vrijedan u borbi protiv trgovanja drogom. Slučaj poznaješ vrlo dobro". Pritom je mislio na jedan slučaj otprije četiri godine u kojem je neki preprodavač droge oteo petero talaca, jednu ženu i četvero djece i ubio ih. Također je ubio jednog agenta FBI-a. Osuđen je na doživotni zatvor bez mogućnosti uvjetnog otpuštanja. "Sjećam se da si ustrajno zahtijevao smrtnu kaznu", reče direktor. "A sada ćemo ga pustiti i znam da te to neće usrećiti. Zapamti, sve je to u tajnosti, ali novinari će se priče vjerojatno nekako dokopati i podignuti veliku prašinu. Ti i tvoj ured nećete dati nikakve izjave. Jesmo li se razumjeli?"

Cilke reče: "Nikome ne možemo dopustiti da ubija naše agente i da se onda nekažnjeno izvlači."

"Takav stav kod jednog saveznog dužnosnika nije prihvatljiv", reče direktor.

Cilke se trudio da ne pokaže koliko je ogorčen. "U tom slučaju u opasnosti će se naći svi naši agenti", reče. "Tako je to na ulici. Taj je agent poginuo u pokušaju da spasi taoce.

Bilo je to hladnokrvno smaknuće. Oslobađanje ubojice uvreda je za život tog agenta."

"U FBI-u ne može vladati mentalitet osvete", reče direktor. 'Inače nismo nimalo bolji od njih. Nego, reci mi što imaš o tim znanstvenicima koji su emigrirali?"

U tom trenutku Cilke uvidi da ne može imati puno povjerenje u direktora. "Ništa novo", slaže. Odlučio je da od tog trenutka više ne sudjeluje u političkim kompromisima u koje se upušta FBI. Igrat će na svoju ruku.

"Eto, sada imaš puno slobodnih ljudi, pa poradite na tome", reče direktor. "A pošto središ Timmonu Portellu, volio bih te dovesti ovamo i imenovati zamjenikom."

"Hvala", reče Cilke. "Ali odlučio sam da se nakon Portelle povučem u mirovinu."

Direktor duboko uzdahne. "Promisli još jednom. Jasno mi je koliko te uzrujavaju svi ti dogovori i pogodbe. Ali zapamti jedno: FBI nije odgovoran samo za zaštitu društva od onih koji krše zakon, nego mora poduzimati samo ono što će, dugoročno gledano, koristiti društvu kao cjelini."

"Toga se sjećam iz škole", reče Cilke. "Cilj opravdava sredstva."

Direktor slegne ramenima. "Katkada. Bilo kako bilo, razmisli još jednom u vezi s tim umirovljenjem. Pohvalu sada prilažem u tvoj dosje. Bez obzira na to odlaziš li ili ostaješ, predsjednik Sjedinjenih Država uručit će ti odlikovanje."

"Hvala, gospodine", reče Cilke. Direktor odmahne glavom i otprati ga do vrata. Ali imao je još jedno, posljednje pitanje. "Što je bilo s tim slučajem Aprile? Prošlo je već nekoliko mjeseci, a izgleda da nije ostvaren ni najmanji napredak."

"Slučaj nije naš, pripada newyorškoj policiji", reče Cilke. "Dakako, pogledao sam kako stoje stvari. Zasada

nema motiva. Nema ni tragova. Nekako mi se čini da nema izgleda da bude riješen."

Tog dana Cilke je večerao s Billom Boxtonom.

"Imam dobre novosti", reče mu Cilke. "Zaključeni su slučajevi duhanske industrije i izvoza u Kinu. Ministar pravosuđa traži novčane kazne, a ne krivično gonjenje. Tako ćemo osloboditi velik broj agenata."

"Nemoj me zezati", reče Boxton. "Oduvijek sam mislio da je direktor čist. Da se ne bavi takvim stvarima. Hoće li podnijeti ostavku?"

"Ima čistih, a ima i onih koji su čisti, ali imaju male ureze na rubovima", reče Cilke.

"Još nešto?" upita Boxton.

"Kada skinem Portellu, postajem zamjenikom direktora. Zajamčeno. Ali tada ću se već povući u mirovinu."

"Da", reče Boxton. "Možeš mene preporučiti za to mjesto."

"Nema teorije. Direktor zna da psuješ." Zatim se nasmije.

"Sranje", reče Boxton, hineći razočaranje. "Ili možda jebi ga?"

Sutradan navečer Cilke se sa željezničke postaje kući vraćao pješice. Georgette i Vanessa bile su na Floridi, u jednotjednom posjetu Georgettinoj majci, a on nikako nije volio ići taksijem. Kada je došao na garažni prilaz iznenadio se jer nije začuo lajanje pasa. Zazvao ih je, ali nije se dogodilo ništa. Zacijelo su odlutali nekamo u susjedstvo ili obližnju šumu.

Obitelj mu je nedostajala, osobito za kuhinjskim stolom. Prečesto je večerao sam ili s drugim agentima, širom Amerike, uvijek budno pazeći na moguće znakove opasnosti. Sada je priredio jednostavan obrok, čemu ga je podučila

supruga - povrće, zelena salata i maleni odrezak. Bez kave, ali uz konjak u malenoj čašici. Potom je otišao na kat kako bi se otuširao i nazvao suprugu. Nakon toga kanio je zaspati uz knjigu. Obožavao je knjige i uvijek bi bio nesretan kada bi u detektivskim romanima o FBI-u čitao kao o nekakvim užasnim negativcima. Što oni, dovraga, znaju?

Čim je otvorio vrata spavaće sobe osjetio je miris krvi i cijeli mozak pretvorio mu se u kaotičnu masu; učas su ga obuzeli svi inače prikriveni životni strahovi.

Dva njemačka ovčara ležala su na njegovu krevetu. Smeđe-bijelo krzno bilo im je umrljano crvenom bojom, noge povezane, njuške omotane gazom. Izvađena srca ležala su im na slabinama.

Uza silan napor uspio se pribrati. Instinktivno je nazvao suprugu kako bi se uvjerio da je s njom sve u redu. Nije joj rekao ništa. A onda je nazvao dežurnog agenta u FBI-u i zatražio da mu pošalje specijalnu jedinicu forenzičara i ekipu za čišćenje. Morat će se riješiti posteljine, madraca, saga. O tom događaju nije obavijestio mjesnu policiju.

Šest sati kasnije ekipe FBI-a napustile su njegovu kuću i uputile izvještaj direktoru agencije. Tad si je natočio veliku čašu konjaka i pokušao proanalizirati situaciju.

Nekoliko trenutaka razmišljao je o tome kako bi mogao slagati Georgetti, smisliti priču o tome kako su psi pobjegli. Ali tada bi trebao objasniti i nestanak saga i posteljine. Usto, takvo što prema njoj ne bi bilo pravedno. Ona mora donijeti odluku. I što je bilo najvažnije, nikada mu ne bi oprostila laganje. Morat će joj ispričati istinu.

Sutradan je Cilke najprije otputovao u Washington kako bi se posavjetovao s direktorom, a potom na Floridu,

gdje su se njegova supruga i kći odmarale s njezinom obitelji.

Nakon ručka s njima, poveo je Georgettu u šetnju obalom. Dok su promatrali svjetlucavu plavu vodu, ispričao joj je priču o psima i rekao kako je riječ o starom znaku upozorenja kojim se sicilijanska mafija služi kako bi nekoga zastrašila.

"Prema pisanju novina, ti si iskorijenio svu mafiju u ovoj zemlji", reče Georgette zamišljeno.

"Manje-više", reče Cilke. "Ostalo je još nekoliko narkoorganizacija, a poprilično sam uvjeren da znam čije je ovo maslo."

"Jadni psi", reče Georgette. "Kako ljudi uopće mogu biti tako okrutni? Jesi li razgovarao s direktorom?"

Cilke osjeti blagu uzrujanost zbog činjenice da pokazuje toliku brigu za pse. "Direktor mi je ponudio tri mogućnosti", reče. "Da se povučem iz FBI-a i preselim. To sam odbio. Druga je da preselim obitelj koja sve do okončanja slučaja ostaje pod zaštitom FBI-a. A treća je da ostanete u kući kao da se ništa nije dogodilo. Imali bismo osiguranje dvadeset četiri sata dnevno. Jedna agentica živjela bi u kući s vama, a kamo god bi pošle, tebe i Vanessu štitila bi dvojica tjelohranitelja. Oko kuće bi postavili sigurnosne punktove s najsuvremenijim alarmima. Što kažeš? Za šest mjeseci sve će biti završeno."

"Misliš da blefiraju", reče Georgette.

"Da. Ne bi se usudili ozbiljno nauditi saveznom agentu ili njegovoj obitelji. Za njih bi to bilo pravo samoubojstvo."

Georgette je nepomično promatrala mirnu plavu vodu u zaljevu. Stisak njezine ruke na njegovu dlanu se pojačao.

"Ostat ću", reče ona. "Previše bi mi nedostajao, a znam da nećeš napustiti taj slučaj. Kako možeš biti siguran da će za šest mjeseci biti zaključen?"

"Siguran sam", reče Cilke.

Georgette odmahne glavom. "Ne sviđa mi se kada si toliko iskren. Molim te, ne čini ništa užasno. I od tebe tražim jedno obećanje. Kada završiš ovaj slučaj, povući ćeš se iz FBI-a. Otvori odvjetnički ured ili se negdje zaposli kao predavač. Ne mogu do kraja života ovako." Obraćala mu se smrtno ozbiljno.

U Cilkeovim mislima ostale su odzvanjati njezine riječi o tome kako bi joj previše nedostajao. I, kao što bi to bio čest slučaj, pitao se kako takva žena uopće može voljeti muškarca kakav je on. Ali nekako je oduvijek znao da će jednog dana pred njega postaviti takav zahtjev. Uz uzdah, on sada reče: "Obećajem."

Nastavili su šetati obalom i nakon nekog vremena sjeli u maleni park u kojem su bili zaštićeni od sunca. Svjež povjetarac s mora mrsio je Georgettinu kosu, zbog čega je izgledala vrlo mlado i sretno. Cilke je znao da nikada ne bi mogao pogaziti obećanje koje joj je dao. Čak se i ponosio time što je bila tako lukava i obećanje od njega iznudila točno u odgovarajućem trenutku, kada je opasnosti izlagala vlastiti život, samo da bi ostala uz njega. Naposljetku, tko bi još želio da ga voli neinteligentna žena? Cilke je istodobno znao i da bi se njegova žena užasnula, da bi se osjećala poniženom, kada bi znala o čemu on razmišlja. Njezina je prepredenost vjerojatno nedužna. I tko je on da je tako prosuđuje? Ona njega nikada ne prosuđuje, nikada ne sumnja u njegova ne toliko bezazlena lukavstva.

Šesto poglavlje

Franky i Stace Sturzo bili su vlasnici jedne velike prodavaonice sportske opreme u Los Angelesu, te kuće u Santa Monici koja se nalazila na samo pet minuta od plaže u Malibuu. I jedan i drugi iza sebe su imali po jedan brak, ali ni jedna ni druga veza nisu se održale, tako da su njih dvojica sada živjeli zajedno.

Nikome od prijatelja nikada nisu ispričali da su blizanci, a očita nije bila čak ni činjenica da su braća, osim što su i jedan i drugi na jednak način bili opušteni i samopouzdani te posjedovali iznimnu sportsku gipkost. Franky je bio šarmantniji i temperamentniji. Stace je bio staloženiji i razboritiji, pomalo ravnodušan, no i jedan i drugi bili su poznati po srdačnosti.

Bili su učlanjeni u jedan veliki i otmjeni fitness-centar, kakvih je Los Angeles prepun, dvoranu zakrčenu digitalnim uređajima za body-building i zidnim televizorima velikih ekrana kako bi članovi tijekom vježbanja mogli pratiti program. U sklopu centra nalazio se i košarkaški teren, bazen, čak i boksačko borilište. U centru su radili stručni ljudi, zgodni muškarci pomno njegovanih mišićavih tijela i lijepe žene oblikovanih mišića. Braća su u centru vježbala i koristila priliku za upoznavanje žena. Bilo je to veliko lovište za takve muškarce, prepuno djevojaka s glumačkim ambicijama koje su nastojale održavati tjelesnu ljepotu, te zanemarenih, dosadom opterećenih supruga moćnika iz filmske industrije.

No Franky i Stace najčešće su uživali u igri na jedan koš. U centar su dolazili dobri košarkaši - katkada čak i

jedna rezerva iz momčadi L. A. Lakersa. Franky i Stace igrali su protiv njega i stekli dojam da su mu se dobro oduprli. Zbog toga su se s toplinom oko srca prisjetili razdoblja kada su bili srednjoškolske košarkaške zvijezde. Ali nisu imali iluzija da bi u pravom susretu imali toliko sreće. Oni su dali sve od sebe, a tip iz Lakersa samo se dobro zabavljao.

U restoranu sa zdravom hranom, koji je radio u sklopu centra, sprijateljili su se s trenericama i članovima i s ponekom slavnom osobom. Uvijek bi se dobro zabavljali, no to je bio tek maleni dio njihova života. Franky je bio trener košarkaške momčadi u mjesnoj osnovnoj školi i tom se poslu posvećivao vrlo ozbiljno. Uvijek se nadao da će otkriti neku novu superzvijezdu, i zračio je nekakvom strogom srdačnošću zbog koje su ga klinci obožavali. Imao je i svoju najdražu taktiku treniranja. "U redu," rekao bi djeci, "gubite s dvadeset poena razlike, u posljednjoj četvrtini. Izađete na parket i postignete prvih deset poena. I sada imate ono što ste željeli - možete pobijediti. Stvar je samo u živcima i samopouzdanju. Uvijek možete pobijediti. Razlika je deset poena, pa pet i onda ste izjednačeni. I imate ih!"

Dakako, u praksi stvari nikada ne bi funkcionirale tako. Klinci nisu bili dovoljno tjelesno razvijeni, ni mentalno izdržljivi. Bila su to tek djeca. Ali Franky je znao da oni istinski nadareni nikada neće zaboraviti tu lekciju i da će im ona kasnije pomoći.

Stace se usredotočio na vođenje prodavaonice, te donosio konačne odluke u vezi s tim koje će plaćeničke poslove preuzimati. Uvjeti su bili minimalna opasnost i maksimalna zarada. Stace je u potpunosti bio pobornik postotaka i usto imao sumoran temperament. Kod njih dvojice dobro je bilo to što su se rijetko razilazili u mišljenju. Imali su isti ukus i gotovo uvijek bili podjednaki u tjelesnim

sposobnostima. Katkada bi boksali jedan protiv drugog ili igrali košarku "jedan na jedan".

Sada su imali četrdeset tri godine i takav im je način života odgovarao, no često su razgovarali o novom braku i obitelji. Franky je imao ljubavnicu u San Franciscu, a Stace djevojku u Vegasu, plesačicu. Ni jedna ni druga nisu pokazale sklonosti prema braku, a njih dvojica imali su osjećaj da se jednostavno drže na površini, u nadi da će se netko već pojaviti.

Kako su bili tako ugodni i srdačni, lako su stjecali prijatelje i imali bogat društveni život. Ipak, onih godinu dana nakon Donova ubojstva proveli su u određenom strahu. Čovjeka kakav je bio Don nije moguće ubiti bez određene opasnosti.

Negdje u studenome Stace je obavio onaj nužni telefonski poziv, nazvao Heskowa kako bi se dogovorili u vezi s preuzimanjem drugih pet stotina tisuća naknade. Razgovor je bio kratak i naoko dvosmislen.

"Bok", reče Stace. "Dolazimo približno za mjesec dana. Sve u redu?"

Činilo se da je Heskowu drago što čuje taj glas. "Sve je savršeno", reče. "Sve je spremno. Možeš li malo točnije odrediti vrijeme? Ne želim da dođeš kada sam negdje na putu."

Stace se nasmije i nehajno reče: "Već ćemo te pronaći. Može? Računaj za mjesec dana." Nakon toga je spustio slušalicu.

Novac za takav posao sa sobom uvijek donosi i određeni element opasnosti. Ljudi katkada ne vole plaćati nešto što je već obavljeno. To se događa u svakom poslu. Zatim ima onih koji se zavaravaju lažnom veličinom. Misle da su jednako dobri kao profesionalci. Opasnost je u slučaju Heskowa minimalna - on je oduvijek bio pouzdan posrednik.

Ali Donov slučaj bio je osobit, kao i novac. Stoga nisu željeli da Heskow točno poznaje njihove planove.

Braća su prošle godine počela igrati tenis, ali to je bio jedini sport koji nisu uspijevali svladati. Bili su toliko sportski nadareni da nisu mogli priznati takav poraz, premda su im objasnili da je riječ o sportu u kojem čovjek udarce mora svladati u vrlo ranoj dobi, uz pomoć trenera, te da zapravo ovisi o određenim mehanizmima, nalik na učenje jezika. Stoga su uplatili tri tjedna boravka u jednom teniskom kampu u Scottsdaleu, u Arizoni, na početničkom tečaju. Odande će otputovati u New York kako bi se našli s Heskowom. Dakako, za boravka u kampu, pokoju večer mogu prikratiti i u Vegasu, od Scotsdalea udaljenom manje od sata zrakoplovom.

Teniski je kamp bio superluksuzan. Franky i Stace dobili su dvosobni bungalov od sušene opeke s klimaurađajem, blagovaonicom ukrašenom indijanskim motivima, dnevnom sobom s balkonom, te malenom kuhinjom. Pružao im se divan pogled na planine. U kućici su imali bar, veliki hladnjak i divovski televizor.

Ali ta su tri tjedna počela u blago neugodnom ozračju. Jedan od trenera silno je gnjavio Frankya. Franky je svakako bio najbolji u početničkoj skupini, a osobito se ponosio servisom, koji je bio posve nepravilan i nekontroliran. Učitelju, nekom Leslieju, to je, međutim, kako se činilo, silno smetalo.

Jednog je prijepodneva Franky udario lopticu, kojoj njegov suparnik nije uspio ni prići, te je ponosno rekao Leslieju: "To je as, ne?"

"Nije", rekao je Leslie ledenim tonom. "To je prijestup. Nožnim si prstom prešao liniju. Pokušaj još jednom, uz

valjani servis. S tim tvojim servisom loptica će ćešće završiti u autu nego u polju."

Franky je raspalio još jedan servis, brz i točan. "As, je li tako?" upita.

"To se zove prijestup", reče Leslie polagano. "I to je sranje od servisa. Samo prebaci lopticu i pogodi polje. Igraš posve pristojno za jednog netalentiranog amatera. Samo odigraj poen."

Frankyu je to podiglo tlak, ali se suzdržao. "Daj mi nekoga tko nije amater", reče. "Pa da vidimo kako se držim." Zastavši na trenutak, još upita: "Mogu s tobom?"

Leslie mu uputi pogled prepun gađenja. "Ne igram s amaterima", reče. Potom rukom pokaže prema nekoj mladoj ženi u kasnim dvadesetim ili ranim tridesetim godinama. "Rosie," reče, "odigraj set s gospodinom Starzom."

Djevojka je bila upravo došla na teren. Imala je predivne potamnjele noge koje su izlazile iz bijelih kratkih hlača, a gore je imala ružičastu majicu s logotipom tenis-kampa. Imala je zgodno i vragolasto lice, a kosa joj je bila svezana u rep.

"Morate mi dati prednost", reče Frank razoružavajućim tonom. "Predobro izgledate. Vi ste učiteljica?"

"Nisam", reče Rosie. "Došla sam samo na malu poduku servisa. Leslieju na tom području nema konkurencije."

"Daj mu prednost", reče Leslie. "Daleko je ispod tebe."

Franky žurno reče: "Može po dva gema u svakom setu od po četiri gema?" Bio je spreman pristati na manje.

Rosie mu se nasmiješi kratko i zarazno. "Ne," reče, "to vam neće pomoći. Trebate tražiti po dva boda u svakom gemu. U tom biste slučaju imali izgleda. A dođemo li do izjednačenja, moram pobijediti sa četiri, a ne s dva razlike."

Franky joj stisne ruku. "Idemo", reče. Stajali su jedno uz drugo i on je jasno osjećao slatkast miris njezina tijela. Ona prošapće. "Želite li da vam pustim meč?"

Franky je bio oduševljen. "Ne", reče. "Ne možete me pobijediti uz takvu prednost."

Počeli su igrati, a Leslie ih je gledao i nije sudio prijestupe. Franky je dobio prva dva gema, no nakon toga Rosie ga je jednostavno pregazila. Imala je besprijekorne udarce s osnovne linije i nije imala ni najmanjih poteškoća s njegovim servisom. Uvijek bi stajala na mjestu na koje je Franky morao uputiti lopticu, i premda je nekoliko puta došao do izjednačenja, pobijedila ga je rezultatom 6:2.

"Hej, vrlo ste dobri za jednog amatera", reče Rosie. "Ali niste počeli igrati prije dvadesete, zar ne?"

"Tako je." Franky je već polagano mrzio riječ amater.

"Udarce i servise čovjek mora naučiti još kao klinac", reče ona.

"Doista?" zadirkivao ju je Franky. "Ali pobijedit ću vas prije nego što odemo odavde."

Rosie se nasmiješi. S obzirom na tako maleno lice, imala je široka, raskošna usta. "Svakako", reče. "Ako se vama dogodi najbolji, a meni najgori dan u životu." Franky se nasmije.

Tada im je prišao Stace i predstavio se. On reče: "Kako bi bilo da danas s nama večerate? Franky vas neće pozvati jer ste ga pobijedili, ali će doći."

"To nije istina", reče Rosie. "Upravo se spremao pozvati me. Može u osam?"

"Odlično", reče Stace i reketom pljesne Frankya po stražnjici. "Doći ću", reče Franky.

Večerali su u restoranu u sklopu centra, velikoj nadsvođenoj prostoriji staklenih zidova kroz koje su se vidjele i pustinja i planine. Pokazalo se da je Rosie pravo

otkriće, kako je Franky kasnije rekao Staceu. Očijukala je s obojicom, razgovarala o svim sportovima i znala što priča, i u prošlosti i u sadašnjosti - o velikim utakmicama, o velikim sportašima, o velikim trenucima. Kako je i dobro slušala, navela ih je na poprilično razotkrivanja. Franky je njoj pričao čak i o tome kako trenira djecu, te kako iz svoje prodavaonice dobivaju najbolju opremu, a Rosie je srdačnim tonom rekla: "Hej, pa to je super, fantastično." A onda su joj ispričali kako su u mladosti redovito igrali u srednjoškolskoj reprezentaciji.

Rosie je imala zdrav tek, što su oni kod žena odobravali. Jela je polagano i profinjeno, i imala naviku spuštanja i naginjanja glave u stranu, gotovo kao da glumi stidljivost, kada bi govorila o sebi. Na Sveučilištu New York dovršava doktorat iz psihologije. Potekla je iz umjereno imućne obitelji i već je proputovala Europu. U srednjoj školi bila je teniska zvijezda. Ali sve to ispričala je blagim autoironičnim tonom kojim ih je šarmirala, pritom im često dodirujući ruke kako bi u razgovoru održala kontakt.

"Još uvijek ne znam što bih radila kada doktoriram", reče. "Uza sve znanje iz knjiga, nisam u stanju prokužiti ljude u stvarnom životu. Na primjer vas dvojicu. Ispričali ste mi svoju priču, vi šarmantni pokvarenjaci, ali ja ipak nemam pojma kakvi ste i što vas pokreće."

"Budi bez brige", reče Stace. "Mi smo točno to što vidiš, ništa nije skriveno."

"Mene ne pitaj", reče joj Franky. "Trenutačno mi je cijeli život usredotočen na to kako te pobijediti u tenisu."

Nakon večere njih su dvojica crvenom zemljanom stazom otpratili Rosie do njezine kućice. I jednog i drugog nakratko je poljubila u obraz i potom su ostali sami okruženi pustinjskim zrakom. Na posljednjoj slici koju su zapamtili Rosieno živahno lice blistalo je na mjesečini.

"Rekao bih da je izvanredna", reče Stace. "I više od toga", reče Franky.

U preostala dva tjedna, koliko se zadržala u kampu, Rosie im je postala bliskom prijateljicom. Predvečer, nakon tenisa, zajedno bi odlazili na golf. Bila je dobra, ali ne tako kao dvojica braće. Njih su dvojica istinski mogli raspaliti lopticu, odbaciti je daleko i još imati čelične živce kada je trebalo pogoditi rupu. Neki sredovječni tip iz kampa otišao je s njima na golf kako bi ih bilo četvero, te je ustrajno tražio da igra s Rosie i to za deset dolara po rupi. Premda je bio dobar, izgubio je. A onda im se tog dana pokušao pridružiti za večerom u kampu. Rosie ga je odbila, na veliku radost blizanaca. "Pokušavam navesti jednog od ove dvojice da me zaprosi", rekla mu je.

Do konca prvog tjedna Rosie je u postelju uspio odvesti Stace. Franky je te večeri otišao u Vegas, radi kockanja i kako bi Staceu dao slobodnog prostora. U ponoć, kada se vratio, Stacea nije bilo u sobi. Kada se sutradan pojavio, Franky ga upita: "Kakva je bila?"

"Izvanredna", reče Stace.

"Bi li ti smetalo da i ja pokušam?" upita Franky.

To je već bilo neuobičajeno. Još nikada nisu imali istu ženu; ukus im se razlikovao jedino u tom području. Stace dobro promisli. Rosie je savršeno odgovarala i jednom i drugom. Ali njih troje neće se moći nastaviti družiti ako Stace praši Rosie, a Franky ne. Osim ako bi Franky u kombinaciju uveo još neku djevojku - a to bi sve pokvarilo.

"Nema problema", reče Stace.

I tako je sljedeće večeri Stace otišao u Vegas, a Franky se okušao kod Rosie. Rosie se uopće nije opirala i u postelji je bila čudesna - bez složenih trikova, čista dobronamjerna zabava i igra. Činilo se da joj nije nimalo nelagodno.

No sutradan, kada su njih troje doručkovali, Franky i Stace nisu točno znali kako bi se trebali ponašati. Bili su malo odveć službeni i uljudni. Puni poštovanja. Više nije bilo onog savršenog sklada. Rosie je očistila tanjur: jaja, slaninu i prepečenac, a onda se naslonila i zabavljeno rekla: "Hoću li ja, dečki, s vama dvojicom imati nevolja? Mislila sam da smo nas troje prijatelji."

Stace iskreno reče: "Stvar je samo u tome da smo oboje ludi za tobom i da točno ne znamo kako sada postupiti."

Rosie kroza smijeh reče: "Ja ću sve srediti. I jedan i drugi jako mi se sviđate. Odlično se zabavljamo. Nećemo se vjenčati i pošto odemo iz ovog kampa vjerojatno se više nikada nećemo vidjeti. Ja ću se vratiti u New York, a vas dvojica u Los Angeles. Stoga, nemojmo sada sve pokvariti, osim ako je netko od vas dvojice baš ljubomoran. U tom slučaju jednostavno možemo izbaciti seks."

Njih su dvojica odjednom osjetili olakšanje, a svake je nelagode nestalo. "Nema šanse", reče Stace.

Franky reče: "Nismo ljubomorni, a ja ću te jednom, prije nego što odemo odavde, pobijediti u tenisu."

"Nemaš udarce za to", rekla je Rosie odlučno, ali je ispružila ruke i obojicu uhvatila za ruku.

"Riješimo to danas", reče Franky.

Rosie stidljivo nagne glavu. "Dat ću ti tri boda u svakom gemu", reče. "A ako izgubiš, prestaješ s tim mačističkim sranjima."

Stace reče: "Ulažem stotinu dolara na Rosie."

Franky se i jednom i drugom nasmiješi poput vuka. Nema šanse da mu se dogodi poraz uz prednost od tri boda. Sada reče Staceu: "Neka bude pet."

Rosie uz vragolast osmijeh reče: "A ako ja pobijedim, noć sa mnom provest će Stace."

I jedan i drugi glasno su se nasmijali. Uživali su u činjenici da Rosie nije toliko savršena, i da u sebi ima tračak zlobe.

Kada su se našli na terenu, Frankyu jednostavno nije bilo spasa - nisu mu pomagali ni uraganski servis, ni akrobatski reterni, ni prednost od tri boda. Rosie je raspolagala top-spinom, koji do tada nije upotrijebila, a koji je Frankya posve zbunio. Učas ga je pobijedila sa 6:0. Kada je set završio, Rosie je Frankya poljubila u obraz i prošaptala: "Ovo ću ti nadoknaditi sutra navečer." Kao što je i obećala, nakon večere utroje spavala je sa Staceom. Preostali dio tjedna pravilno su se izmjenjivali, svaki jednu noć.

Na dan odlaska, blizanci su odvezli Rosie u zračnu luku.

"Zapamtite, ako se kada nađete u New Yorku, nazovite me", rekla im je. Oni su nju već pozvali da ih posjeti kad god se nađe u Los Angelesu. A onda ih je iznenadila. Uručila im je dvije malene kutije umotane u papir za darove. "Darovi", reče ona i veselo se nasmiješi. Njih dvojica ih otvore i ugledaju u svakoj po jedan prsten iz radionica plemena Navajo s plavim dragim kamenom. "Podsjećat će vas na mene."

Kasnije, kada su otišli u grad u kupovinu, vidjeli su da se prsteni prodaju po tri stotine dolara.

"Mogla nam je kupiti kravate ili svakom jedan od onih smiješnih kaubojskih pojasa za pedeset dolara", reče Franky. Bilo im je silno drago.

Preostao im je još jedan tjedan u kampu, no tenisu su u tom razdoblju posvetili vrlo malo vremena. Igrali su golf, a uvečer avionom odlazili u Las Vegas. No utvrdili su i pravilo po kojem ondje neće noćiti. Na taj način čovjek može izgubiti velik novac - nanizati poraze u ranim jutarnjim

satima, kada nema energije i kada mu je sposobnost prosuđivanja bitno umanjena.

Uz večeru su razgovarali o Rosie. Ni jedan ni drugi nisu izgovorili ni riječ protiv nje, premda su je duboko u srcu manje cijenili jer se ševila i s jednim i s drugim.

"I stvarno je uživala", rekao je Franky. "Nakon seksa nikada ne bi postala zlobna ili mrzovoljna."

"Da", reče Stace. "Bila je izvanredna. Mislim da smo pronašli savršenu mačku."

"Ali one se uvijek promjene", reče Franky.

"Da je nazovemo kada dođemo u New York?" upita Stace.

"Ja ću je nazvati", reče Franky.

Tjedan dana nakon odlaska iz Scottsdalea upisali su se u knjigu gostiju hotela Sherry-Netherland na Manhattanu. Sutradan ujutro unajmili su automobil i odvezli se do kuće Johna Heskowa na Long Islandu. Kada su se zaustavili na prilazu garaži, ugledali su Heskowa kako svoje košarkaško igralište čisti od tankog snježnog pokrova. Podigao je ruku u znak pozdrava. A onda im je pokazao neka se parkiraju u garaži spojenoj s kućom. Njegov je automobil bio vani. Franky je iskočio iz automobila prije nego što je Stace njime ušao u garažu, kako bi Heskowu stisnuo ruku, ali zapravo kako bi ga imao na maloj udaljenosti dođe li do nečeg nepredviđenog.

Heskow otključa vrata i pusti ih unutra.

"Sve je spremno", reče. Potom ih povede na kat, do velikog sanduka u spavaćoj sobi i otključa ga. Unutra su se nalazile hrpe novčanica gumenim vrpcama povezane u svežnjeve debele po petnaest centimetara, zajedno s jednom presavijenom kožnom torbom, velikom gotovo poput kakva kovčega. Stace pobaca svežnjeve na krevet. Braća su ih

potom pregledala, želeći se uvjeriti da je riječ samo o stoticama i da među njima nema krivotvorenih novčanica. Prebrojili su samo jedan svežanj i iznos pomnožili sa stotinu. A onda su novac potrpali u kožnu torbu. Kada su završili, podigli su pogled prema Heskowu. On se smiješio. "Popijte kavu prije nego što odete", reče. "Poslužite se nužnikom, ili tako nešto."

"Hvala", reče Stace. "Trebamo još nešto znati? Ima li kakve gužve?"

"Apsolutno ne", reče Heskow. "Sve je upravo savršeno. Samo nemojte trošiti prenapadno."

"To nam je za starost", reče Franky i njih se dvojica nasmiju.

"A što je sa svim njegovim prijateljima?" upita Stace.

"Mrtvaci nemaju prijatelja", reče Heskow.

"A djeca?" upita Franky. "Oni nisu podizali nikakvu prašinu?"

"Odgojio ih je u potpuno čistom okruženju", reče Heskow. "Oni nisu Sicilijanci. Riječ je o profesionalcima s vrlo uspješnim karijerama. Vjeruju u zakon. I sretnici su što nisu na popisu osumnjičenih."

Blizanci se nasmiju, a Heskow se nasmiješi. Bila je to dobra šala.

"No, da, ne mogu vjerovati", reče Stace. "Tako velik čovjek, a tako malo prašine."

"Prošla je već godina, a nismo čuli ni glasa", reče Heskow.

Pošto su popili kavu, braća su se rukovala s Heskowom. "Držite se", reče Heskow. "Možda vas ponovno pozovem."

"Svakako", reče Franky.

Vrativši se u grad, novac su ostavili u zajedničkom sefu. Zapravo u dva sefa. Nisu uzeli čak ni pokoju stoticu za trošenje. A onda su se vratili u hotel i nazvali Rosie.

Iznenadila se i razveselila što su joj se javili tako brzo. Željnim glasom pozvala ih je da odmah dođu u njezin stan. Pokazat će im New York, ona časti. I tako su te večeri došli u njezin stan, a ona im je poslužila piće prije nego što će izići na večeru i u kazalište.

Rosie ih je odvela u Le Cirque, kako im je rekla, najbolji newyorški restoran. Hrana je bila izvrsna, a Franky je, na svoj zahtjev, iako ih nije bilo na jelovniku, dobio tanjur špageta, najbolje koje je ikada kušao. Braća nikako nisu mogla shvatiti da jedan tako otmjen restoran može posluživati jela koja oni toliko vole. Primijetili su i da se šef sale prema Rosie odnosi na osobit način, a to ih se dojmilo.

Kao i obično, odlično su se zabavljali, a Rosie ih je neprestano nagovarala da joj pričaju svoje priče. Izgledala je iznimno lijepo. Tada su je prvi put vidjeli u svečanoj odjeći.

Braća su joj dar predala uz kavu. Kupili su ga tog poslijepodneva kod Tiffanya i dali ga spremiti u tamnocrvenu baršunastu kutijicu. Koštao je pet tisuća, jednostavan zlatni lančić s medaljonom od bijele platine ukrašenim dijamantima.

"Od mene i Stacea", reče Franky. "Svaki je dao malo."

Rosie je ostala bez riječi. Oči su joj se zablistale od suza. Stavila je lančić i privjesak joj se tako našao među grudima. A onda se nagnula i obojicu poljubila. Bio je to jednostavan i sladak poljubac u usta koji je okusom podsjećao na med.

Braća su joj jednom prilikom rekla da nikada nisu bili na nekom broadwayskom mjuziklu, tako da je ona odlučila sljedeće ih večeri odvesti na *Jadnike*. Jamčila im je da će se

oduševiti. Tako je i bilo, ali uz nekoliko ograda. Kasnije, kada su se našli u njezinu stanu, Franky je rekao: "Ne mogu vjerovati da nije ubio onog drota Javerta kada mu se ukazala prilika."

"To je mjuzikl", reče Stace. "A u njima nema logike čak ni na velikom platnu. To im jednostavno nije svrha."

Ali Rosie se usprotivila. "To samo pokazuje da je Jean Valjean postao istinski dobrim čovjekom", reče. "Riječ je o iskupljenju. O čovjeku koji griješi i krade, a onda se miri s društvom."

To je uzrujalo čak i Stacea. "Čekaj malo", reče. "Tip je počeo kao lopov. A lopov ostaje lopov, ne, Franky?"

Sada se ražestila Rosie. "A što bi vas dvojica znali o čovjeku poput Valjeana?" A braća su nato prsnula u smijeh. Rosie im uputi svoj dobroćudni osmijeh. "Koji od vas dvojice večeras ostaje?" upita.

Kako nije dočekala odgovor, još reče: "Ne radim ništa utroje. Morat ćete se mijenjati."

"Koga večeras želiš za gosta?" upita Franky.

"Ne počinjite mi s tim", upozori ih Rosie. "Inače ćemo završiti u onako lijepim odnosima kao u filmovima. Bez ševe. A to nikako ne bih željela", reče, smiješeći se kako bi ublažila napetost. "Obojicu vas volim."

"Večeras ću ja otići kući", reče Franky. Želio joj je dati do znanja da nad njim nema moć.

Rosie ga je poljubila za laku noć i otpratila do vrata. A onda je prošaptala: "Sutra navečer bit ću ti jedinstvena."

* * *

Na raspolaganju su imali šest dana. Rosie je danju morala raditi na disertaciji, ali navečer je bila slobodna.

Jedne večeri braća su je odvela na utakmicu Knicksa u Madison Square Garden, kada su na gostovanju bili Lakersi,

i njih su dvojica s oduševljenjem uvidjeli da ona poznaje sve finese košarke. Kasnije su otišli u neki otmjeni restoran s delikatesama i Rosie im je onda rekla da sutradan, dan uoči Badnjaka, mora na tjedan dana otputovati iz New Yorka. Međutim, oni su sada primijetili da prvi put otkako su je upoznali izgleda pomalo potišteno.

"Ne, Božić ću provesti sama u kući koju moja obitelj ima na sjeveru. Željela sam izbjeći sve te lažne božične gluposti, samo učiti i razmišljati o životu."

"Onda to lijepo otkaži i Božić provedi s nama", reče Franky. "Zamijenit ćemo karte za Los Angeles."

"Ne mogu", reče Rosie. "Moram učiti, a tamo mi je najbolje."

"Posve sama?" upita Stace.

Rosie pogne glavu. "Tako sam jadna", reče.

"A što kažeš da mi pođemo s tobom na par dana?" upita Franky. "Otputovat ćemo dan nakon Božića."

"Da", reče Stace. "I nama bi dobro došlo malo mira i tišine."

Rosieno se lice ozarilo. "Doista biste išli sa mnom?" reče radosno. "Pa to je divno. Na Božić možemo ići na skijanje. Skijaški centar nalazi se samo na pola sata od kuće. A ja ću prirediti božičnu večeru." Trenutak kasnije, neuvjerljivim tonom doda: "Ali obećajte mi da odlazite nakon Božića; doista moram učiti."

"Mi se moramo vratiti u Los Angeles", reče Stace. "Čeka nas posao."

"Bože, dečki, kako vas volim", reče Rosie.

Stace tada nehajnim tonom reče: "Franky i ja baš smo nešto razgovarali. Znaš da nikada nismo bili u Europi, pa smo mislili, kada ti na ljeto diplomiraš, mogli bismo poći zajedno. Ti ćeš nam biti vodič. U obzir dolaze samo

vrhunske stvari. Samo na dva-tri tjedna. Mogli bismo se divno provesti ako pođeš s nama."

"Da", reče Franky. "Mi ne možemo ići sami." Svi su se nasmijali.

"To je fantastična zamisao", reče Rosie. "Pokazat ću vam London, Pariz i Rim. A Venecija će vas oboriti s nogu. Možda više nećete željeti otići iz tog grada. Ali, dovraga, ljeto je još daleko, dečki. Znam ja vas, tada ćete već naganjati druge ženske."

"Želimo tebe", reče Franky, gotovo ljutito.

"Bit ću spremna čim me nazovete", reče Rosie.

Ujutro dvadeset trećeg prosinca Rosie je došla pred hotel kako bi pokupila blizance. Vozila je divovski Cadillac u čijem su prtljažniku bili njezini veliki kovčezi i nekoliko šarenim papirom umotanih darova. Uza sve to, unutra je još bilo mjesta za njihove skromnije stvari.

Stace je sjeo straga i pustio Frankya da sjedi naprijed s Rosie. Slušali su radio i nijedno od njih troje tijekom idućeg sata nije reklo ništa. Upravo je to kod Rosie bilo tako divno.

Dok su čekali da dođe po njih, braća su razgovarala uz doručak. Staceu je bilo jasno da Franky osjeća određenu nelagodu, što je u njihovim odnosima bila rijetkost.

"Da te čujem", reče Stace.

"Nemoj me pogrešno shvatiti", reče Franky. "Nisam ni ljubomoran ni bilo što slično. Ali bi li mogao malo pustiti Rosie dok smo tamo gore?"

"Svakako", reče Stace. "Reći ću joj da sam u Vegasu pokupio trišu."

Franky se naceri i reče: "Ne moraš ići tako daleko. Samo bih volio vidjeti kako je to da je samo moja. U protivnom, ja ću odustati, pa može biti tvoja."

"Baš si budala", reče Stace. "Sve ćeš upropastiti. Nismo je prisiljavali, nismo je varali. Ona želi ovako. A ja mislim da je to za nas super."

"Samo bih volio pokušati sam", ponovi Franky. "Samo nakratko."

"Nema problema", reče Stace. "Ja sam stariji brat, moram paziti na tebe." Bila im je to najdraža šala i zapravo je uvijek nekako izgledalo da je Stace od Frankyja stariji nekoliko godina, a ne deset minuta.

"Ali znaš da će te za tren oka prokužiti", reče Stace. "Rosie je pametna. Shvatit će da si se zaljubio."

Franky zapanjeno pogleda brata. "Ja sam se zaljubio u nju?" reče. "U tome je stvar? Jebemti! Obojica su prasnuli u smijeh.

Već su bili izišli iz grada i sada su automobilom prolazili poljoprivrednim područjem okruga Westchester. Tišinu je prekinuo Franky: "U životu nisam vidio toliko snijega", reče. "Kako ljudi ovdje, dovraga, žive?"

"Jeftino je", reče Rosie.

Stace upita: "Koliko još?"

"Oko sat i pol", reče Rosie. "Trebate neko zaustavljanje?"

"Ne," reče Franky, "idemo tamo."

"Osim ako ti trebaš stati", reče Stace obraćajući se Rosie.

Rosie odmahne glavom. Doimala se vrlo odlučnom, rukama čvrsto držala upravljač, koncentrirana na pahulje pred sobom.

Kojih sat kasnije prošli su kroz neki gradić i Rosie reče: "Još samo petnaest minuta."

Uspeli su se jednom strmom cestom, a na vrhu brežuljka nalazila se njezina kuća, siva poput slona,

okružena snijegom pokrivenim poljima. Snijeg je bio besprijekorno čist, bijel i bez ikakvih tragova.

Rosie zaustavi automobil ispred ulaza na trijem pred kućom i njih troje iziđu. Ona ih natovari kovčezima i darovima. "Uđite", reče. "Vrata su otvorena. Ovdje ništa ne zaključavamo."

Uz škripu snijega Franky i Stace uspeli su se stubama na trijem i otvorili vrata. Našli su se u divovskoj dnevnoj sobi zidova ukrašenih životinjskim glavama. U kaminu velikom poput kakve špilje plamtjela je divovska vatra.

A onda su iznenada izvana čuli grmljavinu Cadillacova motora i u tom trenutku na dvama ulazima u kuću pojavila su se šestorica muškaraca. U rukama su imali puške, a njihov vođa, veliki muškarac ogromnih brkova, glasom s blagim stranim naglaskom rekao je: "Ne mičite se. Ne ispuštajte kutije." I onda su im prislonili puške uz tijelo.

Staceu je sve odmah bilo jasno, no Franky se brinuo za Rosie. Trebalo mu je još oko pola minute da zbroji dva i dva - to što je zagrmio motor i činjenicu da Rosie nije s njima. A onda je, uz najužasniji predosjećaj koji se u njemu ikada pojavio, spoznao istinu.

Rosie je bila mamac.

Sedmo poglavlje

Večer uoči Badnjaka Astorre je došao na prijem koji je Nicole priredila u svom apartmanu. Pozvala je kolege s posla i pripadnike dobrotvornih organizacija, među njima i ljude iz njoj najdraže Kampanje za ukidanje smrtne kazne.

Astorre je volio takve zabave. Obožavao je čavrljati s ljudima koje više nikada neće vidjeti i koji su toliko drukčiji od njega. Katkada bi upoznao i neku zanimljivu ženu s kojom bi se upustio u kratkotrajnu vezu. I svaki se put nadao da bi se mogao zaljubiti; to mu je nedostajalo. Te ga je večeri Nicole podsjetila na njihovu tinejdžersku ljubav, ne plaho i čedno, ne zavodnički, nego dobronamjerno i raspoloženo.

"Slomio si mi srce kada si poslušao mog oca i otputovao u Europu", rekla je.

"Naravno", reče Astorre. "Ali to ti nije smetalo da izlaziš s drugim tipovima."

Zbog nekog nedokučivog razloga večeras joj je bio drag. Držala ga je za ruku, prisno, poput osmoškolke, i poljubila u usta, držala se za njega kao da je znala da će joj još jednom pobjeći.

Njega je to zbunilo jer je osjećao kako se u njemu bude svi oni nježni osjećaji. Međutim, bilo mu je jasno da bi početi novu vezu s Nicole u tom trenutku bila užasna pogreška. Uza sve te odluke koje mora donijeti. Ona ga je na koncu povela do jedne skupine ljudi i predstavila ga.

Kako je u stan dovela i glazbeni sastav, Nicole je Astorrea zamolila da zapjeva svojim sada hrapavim ali i

melodioznim glasom, za što je on uvijek bio raspoložen. Zajedno su otpjevali jednu staru talijansku ljubavnu baladu.

Kada joj je zapjevao, Nicole se čvrsto privila uz njega i zagledala mu se u oči, tražeći nešto u njegovoj duši. A onda ga je, uz posljednji tužni poljubac, pustila.

Kasnije mu je priredila iznenađenje. Dovela ga je do jedne gošće, vrlo lijepe žene velikih inteligentnih sivih očiju. "Astorre," reče mu, "ovo je Georgette Cilke, predsjednica Kampanje za ukidanje smrtne kazne. Nas dvije često surađujemo."

Georgette mu stisne ruku i pohvali njegovu pjevačku točku. "Podsjećate me na mladog Sinatru", reče.

Astorreu je bilo silno drago. "Hvala", reče. "On mi je idol. Napamet znam sve njegove pjesme."

"I moj je suprug njegov veliki obožavatelj", reče Georgette. "Sviđa mi se njegova glazba, ali mi se ne sviđa kako se odnosi prema ljudima."

Astorre uzdahne, svjestan činjenice da je već poražen, ali i toga da se ipak mora usprotiviti kao dokazani i gorljivi pobornik svoje teorije. "Da, ali moramo odvajati umjetnika od čovjeka."

Georgette se dopala takva viteška obrana. "Doista?" upita uz zaigranu iskru u oku. "Čini mi se da ni u kojem slučaju ne bismo smjeli tolerirati takvu bezobzirnost i neodgojeno ponašanje, a da i ne govorimo o nasilju."

Astorreu je bilo jasno da Georgette ne kani popustiti, tako da je jednostavno otpjevao nekoliko taktova jedne od Šefovih najpoznatijih ljubavnih pjesama. Zagledao joj se duboko u oči, ljuljajući se u ritmu glazbe, te je uočio kako se ona počinje smiješiti.

"U redu, u redu", reče ona. "Priznajem da su pjesme dobre. Ali i dalje mu nisam pripravna progledati kroz prste."

Prije nego što se udaljila, još mu je blago dodirnula rame. Astorre je preostalo vrijeme proveo promatrajući je. Bila je to žena koja nije činila ništa kako bi naglasila ljepotu, nego ju je krasila nekakva prirodna elegancija i blagost koje su poništavale svaku prijetnju koju sa sobom donosi ljepota. A Astorre se, kao i svi nazočni, malko zaljubio u nju. Unatoč svemu tome, činilo se da ona posve iskreno nije svjesna toga kako djeluje na druge. U njoj nije bilo ni trunka koketnosti.

U to vrijeme Astorre je već bio pročitao Marcantonijeve bilješke o Cilkeu, ustrajnoj krtici koja je kopala na tragu čovjekovih mana, u svome poslu ledeno učinkovit. Tako je pročitao i da ga supruga istinski voli. Kakva zagonetka.

Negdje u pola zabave, Nicole mu je prišla i prošaptala da je u prijemnoj sobi Aldo Monza.

"Žao mi je, Nicole", reče Astorre. "Moram ići."

"U redu", reče Nicole. "Nekako sam se nadala da ćeš se bolje upoznati s Georgettom. To je bez konkurencije najpametnija i najbolja žena koju sam ikada upoznala."

"No, da, svakako je prelijepa", reče Astorre, u sebi misleći kako je još uvijek glup u vezi sa ženama - na temelju samo jednog susreta već izgrađuje takve maštarije.

Kada je ušao u prijemnu sobu, zatekao je Alda Monzu kako neudobno sjedi u jednom od Nicoleinih krhkih ali predivnih antiknih naslonjača. Monza ustane i prošapće: "Imamo blizance. Na raspolaganju su ti."

Astorre osjeti kako ga napušta dobro raspoloženje. Sada počinje. Sada će se ponovno naći na kušnji. "Koliko će trajati vožnja do tog mjesta?" upita.

"Najmanje tri sata. Očekuje nas snježna mećava."

Astorre pogleda na ručni sat. Bilo je pola jedanaest. "Krenimo", reče.

Kada su izišli na ulicu, zrak je bio bijel od snijega, a parkirani automobili već su bili napola pod nanosima. Monzu i njega čekao je divovski tamni Buick.

Monza je vozio, a Astorre je sjedio uz njega. Bilo je vrlo hladno i Monza je uključio grijanje. Malo-pomalo automobil se pretvorio u pećnicu koja je zaudarala po duhanu i vinu.

"Spavaj", reče Monza Astorreu. "Pred nama je još duga vožnja i cjelonoćni rad."

Astorre dopusti tijelu da se opusti, a umu da utone u sanjarenje. Snijeg je zakrivao pogled na cestu. Prisjećao se paklene sicilijanske vrućine i onih jedanaest godina tijekom kojih ga je Don pripremao za završnu zadaću. I sada je znao koliko mu je sudbina neizbježna.

Astorreu Violi bilo je šesnaest godina kada mu je don Aprile odredio da pođe na studij u London. Astorrea to nije iznenadilo. Don je svu svoju djecu uputio u privatne škole i tako ih naveo na odrastanje na fakultetu; ne samo zato što je vjerovao u školovanje, nego i kako bi bili posve odvojeni od njegovih poslova i načina života.

U Londonu je Astorre boravio kod jednog imućnog para koji se onamo još davno doselio sa Sicilije i koji je, kako se činilo, u Engleskoj živio vrlo lagodno. Bili su u srednjim godinama i nisu imali djece, a prezime Priola bili su promijenili u Pryor. Izgledali su iznimno engleski, kože izblijedjele od engleske klime, odjeće i pokreta smirenih i posve u neskladu sa sicilijanskim podrijetlom. Gospodin Pryor na posao je odlazio u polucilindru i s kišobranom; gospođa Pryor nosila je haljine s cvjetnim uzorkom i ovješene šeširiće staromodnih engleskih matrona.

U miru svoga doma vraćali bi se korijenima. Gospodin Pryor nosio je pokrpane široke hlače i crne košulje bez

ovratnika, dok je gospođa Pryor odijevala vrlo široku crnu haljinu i priređivala tradicionalna talijanska jela. On je nju zvao Marizza, a ona njega Zu.

Gospodin Pryor bio je generalni direktor jedne privatne banke u vlasništvu neke velike banke iz Palerma. Prema Astorreu se odnosio kao prema omiljenom nećaku, ali je ipak zadržavao određenu distancu. Gospođa Pryor obasipala ga je omiljenim jelima i ljubavlju kao da joj je unuk.

Gospodin Pryor Astorreu je dao automobil i lijep džeparac. Školovanje je već bilo dogovoreno na jednom malenom i nepoznatom sveučilištu u neposrednoj okolici Londona specijaliziranom za gospodarstvo i bankarstvo, ali na dobrom glasu i po humanističkim smjerovima. Astorre je upisao tražene predmete, no zapravo su ga istinski zanimali gluma i pjevanje. Raspored je ispunio izbornim predmetima s područja glazbe i povijesti. Upravo se tijekom boravka u Londonu zaljubio u prizore iz lova na lisice - ne ubijanje i samu potjeru, nego u svečani izgled cijelog obreda - crvene kaputiće, smeđe pse i crne konje.

Na jednom glumačkom kolegiju Astorre je upoznao vršnjakinju, Rosie Conner. Bila je iznimno lijepa, nedužna izgleda kakav može djelovati razorno na mladiće, a starije muškarce izazivati. Usto je bila i nadarena te je igrala neke od glavnih uloga u predstavama njihove grupe. Astorre je, s druge strane, bio spao na manje važne uloge. Bio je dovoljno zgodan, no određeni dio njegove ličnosti onemogućavao mu je da svoje biće podijeli s publikom. Rosie nije imala takvih problema. Čovjek je stjecao dojam da svaku publiku poziva da je zavede.

Zajedno su imali i satove pjevanja i Rosie se divila Astorreovu glasu. Bilo je očito da profesor ne dijeli njezino mišljenje; štoviše, savjetovao mu je da prekine s glazbenim

obrazovanjem. Nema zapravo ništa više od ugodnog glasa, ali, što je još i gore, uopće ne shvaća glazbu.

Nakon samo dva tjedna Astorre i Rosie postali su ljubavnici. To je prije bio plod njezine nego njegove nakane, premda je u to vrijeme već bio ludo zaljubljen u nju - onako kako to mogu samo šesnaestogodišnjaci. Gotovo je posve zaboravio Nicole. Činilo se da se Rosie više zabavlja nego što pokazuje nekakvu strast. Ali bila je toliko živahna i imala nepresušnu energiju i toliko ga obožavala kada bi bila s njim; u postelji je bila gorljiva i uvijek velikodušna u svakom pogledu. Tjedan dana pošto su postali ljubavnici kupila mu je skup dar: crveni lovački kaput s crnom lovačkom kapom od antilopa, te elegantan kožni bič. To mu je predala djelomično u šali.

Kako to već biva kod mladih ljubavnika, jedno drugome pričali su životnu priču. Rosie mu je ispričala kako njezini roditelji imaju divovski ranč u Južnoj Dakoti, te kako je djetinjstvo provela u jednom bezličnom gradiću usred Visokog ravnjaka[9]. Na koncu je pobjegla tvrdeći kako želi studirati glumu u Engleskoj. Ali to djetinjstvo nije smatrala potpunim gubitkom. Naučila je jahati, loviti i skijati, a u srednjoj je školi bila glumačka i teniska zvijezda.

I Astorre je otvorio srce. Ispričao joj je kako žudi za time da postane pjevač, kako obožava engleski način života, ta srednjovjekovna zdanja, kraljevske ceremonijale, polo i lov na lisice. Ali joj ni u jednom trenutku nije spomenuo svog strica, don Raymondea Aprilea, te odlaske na Siciliju u dječačkoj dobi.

---

[9] Great Plains, središnji dio SAD-a, istočno od lanca Rocky Mountains (veliki stijenjak)

Ona ga je navela da odjene svoju lovačku odjeću, a onda ga je svukla. "Tako si lijep", rekla mu je. "Možda si u prošlom životu bio nekakav engleski plemić."

Bila je to jedina stvar u vezi s njom koja je kod Astorrea izazivala nelagodu. Istinski je vjerovala u reinkarnaciju. Ali onda je s njim vodila ljubav i on je zaboravio na sve ostalo. Izgledalo mu je da nikada nije bio toliko sretan, osim na Siciliji.

No na završetku školske godine, gospodin Pryor pozvao ga je u svoju radnu sobu i priopćio mu loše vijesti. Gospodin Pryor na sebi je imao široke hlače koje su sezale do iznad gležnjeva i seljački pleteni kaputić, dok je na glavi nosio kariranu kapu sa zaslonom čija mu je sjena pokrivala oči.

Tada je rekao Astorreu: "Uživali smo u tvom boravku kod nas. Moja supruga obožava tvoje pjevanje. Ali sada se nažalost moramo oprostiti. Don Raymonde naložio ti je da odeš na Siciliju, gdje ćeš biti kod njegova bliskog prijatelja Bianca. Ondje moraš naučiti određene stvari. Želi da odrasteš kao Sicilijanac. A ti znaš što to znači."

Astorre je ostao šokiran tom viješću, ali ni u jednom trenutku nije dovodio u pitanje nužnost pokoravanja. I premda je žudio za novim boravkom na Siciliji, nije mogao podnijeti pomisao na to da se više nikada ne bi trebao vidjeti s Rosie. Gospodinu Pryoru rekao je: "Dođem li u London jednom na mjesec, mogu li biti kod vas?"

"Uvrijedio bih se da odsjedneš negdje drugdje", rekao je gospodin Pryor. "Ali koji bi tome bio razlog?"

Astorre mu objasni kako stoje stvari s Rosie i objavi koliko je voli.

"Ah", reče gospodin Pryor, uzdišući od zadovoljstva. "Kakav si samo sretnik što se odvajaš od voljene žene. Prava ekstaza. A ta jadnica, koliko će samo patiti. No, idi samo, i

budi bez brige. Ostavi mi njezino ime i adresu kako bih se mogao brinuti za nju."

Astorre i Rosie rastali su se u suzama. On se zarekao da će avionom svaki mjesec dolaziti u London kako bi bio s njom. Ona se zarekla da nikada neće ni pogledati nekog drugog muškarca. To što će neko vrijeme biti odvojeni čudesno je sladak osjećaj. Astorre će biti zabrinut za nju. Njezin izgled, njezino vedro držanje, njezin osmijeh uvijek mami na zavođenje. Upravo one odlike zbog kojih ju je volio predstavljale su opasnost. Kako to često biva sa zaljubljenima koji vjeruju da svi muškarci svijeta žele objekt njihova obožavanja, Astore je stalno viđao kako Rosiena ljepota, duh i vedrina privlače druge.

Astorre je već sutradan avionom otputovao u Palermo. Ondje ga je dočekao Bianco. Taj div od čovjeka sada je nosio po mjeri izrađeno svileno odijelo i bijeli šešir široka oboda. Odijevao se u skladu sa svojim položajem, jer je Biancova *cosca* sada nadzirala najveći dio građevinskih poslova u ratom razorenom Palermu. Živio je na neusporedivo višoj nozi ali i puno složenije nego ranije. Sada je morao podmićivati sve gradske i vladine dužnosnike iz Rima i svoje područje braniti od suparničkih *cosca*, primjerice od moćnih Corleonesija.

Octavius Bianco zagrlio je Astorrea i prisjetio se one davnašnje otmice, a onda mu prepričao upute koje mu je dao don Raymonde. Astorrea će obučiti za svog tjelohranitelja i bit će mu naučnik u poslu. To će potrajati najmanje pet godina, no nakon toga Astorre će biti pravi Sicilijanac i tako dostojan stričeva povjerenja. Usto ima i veliku prednost: zahvaljujući boravcima u djetinjstvu, mjesnim dijalektom služi se poput pravog Sicilijanca.

Bianco je živio u divovskoj vili u neposrednoj okolici Palerma, zdanju koje je imalo mnoštvo posluge i cijeli vod

stražara dvadeset četiri sata na dan. Zahvaljujući bogatstvu i moći, Bianco je sada bio prisno povezan s pripadnicima najviših društvenih slojeva u Palermu. Tijekom dana Astorre je uvježbavao pucanje, rukovanje eksplozivima i služenje konopcem. Uvečer bi ga Bianco vodio u kuće raznih prijatelja i kavane. Katkada bi odlazili na plesove, gdje je Bianco bio miljenik bogatih konzervativnih udovica, dok bi Astorre njihovim kćerima pjevao nježne ljubavne pjesme.

Astorrea je najviše od svega zapanjila neskrivena potkupljivost visokih dužnosnika u Rimu.

Jedne nedjelje u posjet im je došao državni ministar za obnovu koji je vedrim tonom, bez imalo stida, uzeo aktovku prepunu gotovine, gorljivo zahvaljujući Biancu. Gotovo se ispričavajući, objasnio je da polovica iznosa nužno ide samom talijanskom premijeru. Kasnije, kada su se vratili kući, Astorre je upitao Bianca je li to moguće.

Bianco je samo slegnuo ramenima. "Ne polovica, ali nadam se da nešto ipak ide. Čast je Njegovoj Ekselenciji dati mali džeparac."

Tijekom sljedeće godine Astorre je posjećivao Rosie u Londonu, dolazeći samo na jedan dan i noć. Za njega su to bile noći blaženstva.

Te je godine doživio i vatreno krštenje. Prije tog događaja bilo je dogovoreno primirje između Bianca i *cosce* Corleonesi.

Corleonese je vodio čovjek po imenu Tosci Limona. Nizak muškarac kojeg je mučio užasan kašalj i koji je imao markantan profil i duboko usađene oči, zbog čega je nalikovao na jastreba. Čak je i Bianco izražavao određeni strah od njega.

Sastanak između dvojice vođa trebao se održati na neutralnom terenu i uz nazočnost jednog od najviše pozicioniranih sicilijanskih sudaca.

Taj sudac, zvali su ga "Lav iz Palerma", silno se ponosio svojom apsolutnom potkupljivošću. Umanjivao je kazne pripadnicima mafije osuđenima zbog ubojstava i nije dopuštao tužiteljima da idu dalje. Uopće nije tajio svoje prijateljstvo s *coscom* Corleonesi, kao ni s Biancovom *coscom*. Imao je veliko imanje petnaestak kilometara od Palerma i upravo ondje trebao se održati sastanak čiji je cilj bio spriječiti nasilje.

Svakom vođi bilo je dopušteno da povede četvoricu tjelohranitelja. U jednakom iznosu platili su Lavovu naknadu za organiziranje sastanka, predsjedavanje skupom i, dakako, najamninu za njegovu kuću.

S bujnom sijedom kosom koja mu je gotovo zakrivala lice, Lav je bio utjelovljenje uglednog pravosuđa.

Astorre je zapovijedao Biancovim tjelohraniteljima, a na tom skupu silno ga se dojmila međusobna naklonost koju su iskazala dvojica vođa. Limona i Bianco jedan su drugog obasuli zagrljajima, poljupcima u obraz i čvrstim stiskom ruke. Smijali su se i prisno se došaptavali uz raskošnu večeru koju im je priredio Lav.

Stoga se iznenadio kada mu je po završetku skupa i pošto su njih dvojica ostali sami, Bianco rekao: "Moramo jako dobro paziti. Taj će nas gad Limona sve pobiti."

I pokazalo se da je Bianco imao pravo.

Tjedan dana kasnije jedan policijski inspektor koji je bio na Biancovoj platnoj listi ubijen je dok je izlazio iz kuće svoje ljubavnice. Dva tjedna kasnije jednog od najvećih kicoša u Palermu, partnera u Biancovim građevinskim poslovima, ubio je odred maskiranih muškaraca koji su mu upali u kuću i izrešetali ga.

Bianco je reagirao tako što je povećao broj tjelohranitelja i osobito pomno osiguravao vozila kojima bi putovao. Corleonesi su bili poznati po umješnosti s

eksplozivom. Bianco se usto najčešće držao blizine svoje vile.

Ali došao je i dan kada je morao otići u Palermo, isplatiti dvojicu visokih gradskih dužnosnika. Nakon obavljenog posla odlučio je večerati u svom najdražem restoranu. Odabrao je Mercedes i vrhunskog vozača-čuvara. Astorre je s njim sjedio straga. Jedan automobil vozio je ispred njega, a drugi iza. U svakom od njih uz vozača su bila još i dvojica naoružanih tjelohranitelja.

Prolazili su jednim širokim bulevarom kada se iznenada, iz jedne pokrajnje ulice, uz njih pojavio motocikl s dvojicom muškaraca. Onaj koji je sjedio straga imao je kalašnjikov i mecima je zasuo automobil. No Astorre je tada već bio gurnuo Bianca na pod i uzvratio vatru dok se motocikl udaljavao velikom brzinom. Pošto je skrenuo u jednu drugu pokrajnju ulicu, izgubio mu se svaki trag.

Tri tjedna kasnije, pod okriljem noći, uhvaćena su petorica muškaraca koje su priveli u Biancovu vilu, gdje su ih svezali i skrili u podrum. "To su Corleonesi", reče Bianco Astorreu. "Dođi sa mnom u podrum."

Bili su svezani u starom Biancovu seljačkom stilu, isprepletenih udova. Uz njih su stajali naoružani čuvari. Bianco uzme pušku jednom od čuvara i bez riječi pobije svu petoricu, ustrijelivši ih u zatiljak.

"Bacite ih na ulice Palerma", zapovjedi. A onda se obrati Astorreu. "Pošto odlučiš nekoga ubiti, više mu se ne obraćaj. Inače dovodiš i njega i sebe u neugodan položaj."

"Jesu li to bili oni motociklisti?" upita Astorre.

"Nisu", reče Bianco. "Ali poslužit će svrsi."

Tako je i bilo. Od tog trenutka između *cosce* iz Palerma i Corleonesija vladao je mir.

Astorre nije dolazio u London gotovo puna dva mjeseca. Jednog dana rano ujutro nazvala ga je Rosie. On joj je bio dao svoj broj, zamolivši je neka se njime posluži samo u krajnjoj nuždi.

"Astorre", rekla je ona vrlo smirenim glasom. "Možeš li odmah doći? U užasnim sam nevoljama."

"Reci mi o čemu je riječ", rekao je Astorre.

"Ne mogu preko telefona", rekla je Rosie. "Ali ako me istinski voliš, doći ćeš."

Kada je Astorre od Bianca zatražio dopuštenje da otputuje, Bianco je samo rekao: "Ponesi novac." I potom mu je dao velik svežanj engleskih funti.

Kada je Astorre došao u njezin stan, Rosie ga je brzo uvela unutra i zatim oprezno zaključala vrata. Lice joj je bilo bijelo kao zid, a sva je bila umotana u veliki frotirni ogrtač koji on dotada nije vidio. Nakratko ga je poljubila, s puno zahvalnosti. "Jako ćeš se naljutiti na mene", reče mu tužno.

U tom trenutku Astorre je pomislio da je trudna, te brzo reče: "Draga, na tebe se nikada ne bih mogao naljutiti."

Ona ga čvrsto stisne. "Nema te već više od godine, to znaš. I davala sam sve od sebe kako bih ti ostala vjerna. Ali nema te tako dugo..."

Astorreove misli odjednom su se posve razbistrile, istog trenutka obavio ih je led. Ponovno nailazi na izdaju. Ali ovaj put to nije sve. Zašto je tražila da dođe tako brzo? "U redu," reče, "zašto sam došao ovamo?"

"Moraš mi pomoći", reče Rosie i povede ga u spavaću sobu.

Nešto se nalazilo u postelji. Astorre podigne plahtu i ugleda nekog sredovječnog muškarca kako leži na leđima, posve gol, a ipak nekako dostojanstven. To je djelomično bila zasluga male sijede kozje bradice ili možda sitnih bora na njegovu licu. Tijelo mu je bilo sitno i mršavo, a cijela prsa

pokrivalo je gusto krzno; što je bilo najneobičnije, na otvorenim je očima imao naočale sa zlatnim okvirom. Premda mu je glava u odnosu na tijelo bila velika, bio je to zgodan muškarac. Bio je mrtav, u to uopće nije bilo sumnje, premda nigdje nije bilo nikakvih rana. Naočale su bile nakrivljene i Astorre ispruži ruku kako bi popravio njihov položaj.

Rosie prošapće: "Vodili smo ljubav i on se odjednom počeo užasno grčiti. Zacijelo je doživio infarkt."

"Kada se to dogodilo?" upita Astorre. Bio je u stanju blagog šoka.

"Sinoć", reče Rosie.

"Zašto jednostavno nisi pozvala hitnu?" upita Astorre. "Ti nisi ništa skrivila."

"Oženjen je, a ja sam možda ipak kriva. Upotrijebili smo amilnitrit. Imao je problema s postizanjem orgazma." To je izgovorila bez i najmanjeg traga nelagode.

Astorrea je njezina pribranost istinski zapanjila. Dok je promatrao mrtvo tijelo stekao je nekakav neobičan osjećaj da bi tog muškarca trebao odjenuti i skinuti mu naočale. Prestar je da bi bio gol, najmanje mu je pedeset - i to nekako ne izgleda u redu. Bez imalo zlobe, samo s nevjericom mladog čovjeka, upitao je Rosie: "Što si vidjela u tom tipu?"

"Bio je to moj profesor povijesti", reče Rosie. "Uistinu vrlo drag, iznimno dobar. Sve se dogodilo spontano, bez imalo razmišljanja. Ovo nam je bilo tek drugi put. Bila sam tako usamljena." Na trenutak je zašutjela, a potom, gledajući ga izravno u oči, reče: "Moraš mi pomoći."

"Zna li netko da se viđao s tobom?" upita Astorre.

"Ne."

"I dalje mislim da bismo trebali pozvati policiju."

"Ne", reče Rosie. "Ako se bojiš, ja ću sve srediti sama."

"Odjeni se", reče Astorre uz oštar pogled. Potom ponovno navuče plahtu preko mrtvaca.

Sat vremena kasnije već su bili u kući gospodina Pryora; vrata im je otvorio on. Bez riječi ih je poveo u radnu sobu i poslušao njihovu priču. Suosjećao je s Rosie i potapšao je po ruci, želeći je nekako utješiti, a Rosie je tada briznula u plač. Gospodin Pryor skinuo je kapu i čak suosjećajno coknuo jezikom.

"Dajte mi ključeve svog stana", rekao je Rosie. "Prenoćite ovdje. Sutra se možete vratiti kući i sve će biti sređeno. Vašeg prijatelja više neće biti. Potom ćete ovdje ostati još jedan tjedan, a onda se vratiti u Ameriku."

Gospodin Pryor odveo ih je u njihovu sobu, kao da je zaključio da se nije dogodilo ništa što bi narušilo njihovu ljubavnu vezu. A onda ih je napustio kako bi se pozabavio poslom.

Astorre će se uvijek sjećati te noći. Ležao je na krevetu s Rosie, tješio je, brisao joj suze. "Bilo je to tek drugi put", prošaptala mu je. "I nije mi ništa značilo, bili smo tako bliski prijatelji. Ti si mi toliko nedostajao. Divila sam se njegovu intelektu a onda se jedne večeri to jednostavno dogodilo, samo od sebe. Nije mogao svršiti i, nikako mi se ne sviđa što to govorim o njemu... nije mogao čak ni održati erekciju. I zato je pitao može li se poslužiti nitritom."

Doimala se tako ranjivom, tako povrijeđenom, toliko slomljenom nakon velike tragedije, da je Astorre uspijevao samo tješiti je. Ali jedne se misli nikako nije mogao osloboditi. U svom je stanu s mrtvim tijelom do njegova dolaska provela dvadeset četiri sata. To je bila velika zagonetka, a ako postoji jedna zagonetka, moglo bi ih biti još. Ipak, brisao joj je suze i ljubio obraze ne bi li je nekako utješio.

"Hoćeš li se ikada htjeti ponovno vidjeti sa mnom?" upitala ga je, licem uranjajući u pregib njegova ramena, pokazujući mu svu mekoću svog tijela.

"Dakako da hoću", rekao je Astorre. Duboko u sebi, međutim, u to nije bio posve uvjeren.

Sutradan ujutro pojavio se gospodin Pryor i rekao Rosie da se može vratiti u svoj stan. Rosie ga je zahvalno zagrlila, a on je to prihvatio srdačno. Sredio je sve; vani ju je čak čekao i automobil.

Nakon njezina odlaska, gospodin Pryor, besprijekorno odjeven, s polucilindrom i kišobranom, odvezao je Astorrea u zračnu luku. "Budi bez brige u vezi s njom", reče. "Mi ćemo se pobrinuti za sve."

"Obavijestite me", reče Astorre.

"Svakako. To je čudesna djevojka, prava mafijašica. Moraš joj oprostiti taj mali izlet."

Osmo poglavlje

Tijekom tih godina provedenih na Siciliji, Astorre je učenjem i vježbanjem postao majstorom. Jednom je prilikom šestoricu ljudi iz Biancove *cosce* vodio čak i u sam Corleone, kako bi smaknuli njihova glavnog bombaša, čovjeka koji je izveo uspješan atentat na jednog generala talijanske vojske i dvojicu najsposobnijih sudaca koji su se na Siciliji borili protiv mafije. Bio je to vrlo odvažan pothvat kojim je stekao ugled među pripadnicima viših razina *cosce* iz Palerma koju je vodio Bianco.

Astorre je vodio i aktivan društveni život, redovito je posjećivao kafiće i noćne klubove u Palermu - uglavnom kako bi se ondje upoznavao s lijepim ženama. Palermo je bio prepun mladih mafijaških *picciotta*, odnosno "običnih vojnika" različitih *cosca*, a svi su ustrajno željeli dokazivati svoju muškost, svi su dobro pazili da izgledaju elegantno, u odijelima krojenima po mjeri, s manikiranim noktima i nauljene kose strogo začešljane unatrag. Svi su željeli ostaviti određeni trag - izazivati strah i ljubav. Najmlađi među njima bili su još tinejdžeri i imali su pomno njegovane brkove, iznad usana crvenih poput koralja. Nikada ni za centimetar ne bi popustili nekom drugom muškarcu i Astorre ih je izbjegavao. Nisu imali obzira i ubijali su čak i one koji su bili na najvišim položajima u njihovu svijetu, time jamčeći i vlastitu, gotovo trenutačnu smrt. Jer ubijanje kolege iz mafije bilo je ravno spavanju s njegovom ženom: jedina predviđena kazna bila je smrt. Kako bi umirio njihov ponos, Astorre je prema tim mladićima uvijek iskazivao srdačnu popustljivost. I među njima je bio popularan. Dobro

mu je došlo i to što se napola zaljubio u jednu klupsku plesačicu po imenu Buji i tako izbjegao njihov bijes u pitanjima srca.

Astorre je nekoliko godina bio Biancova desna ruka u borbi protiv *cosce* Corleonesi. S vremena na vrijeme primao bi upute od don Aprilea, koji više nije dolazio u redovite posjete Siciliji.

Veliko sporno pitanje između *cosce* Corleonesi i Biancove organizacije bila je dugoročna strategija. *Cosca* Corleonesi odlučila se za vladavinu terora usmjerenu protiv predstavnika vlasti. Ubijali bi suce istražitelje i generale koji bi dolazili sa zadaćom suzbijanja sicilijanske mafije. Bianco je držao da je to dugoročno štetno, unatoč određenim kratkoročnim prednostima. Ali njegovi prigovori doveli su do smrti njegovih vlastitih prijatelja. Bianco se za sve to osvećivao i krvoprolića su postala toliko raširena da su obje strane ponovno željele ostvariti primirje.

Za boravka na Siciliji Astorre je stekao jednog prisnog prijatelja. Nello Sparra bio je pet godina stariji od Astorrea i svirao je sa svojim sastavom u nekom noćnom klubu u Palermu u kojem su hostese bile vrlo lijepe, a neke od njih imale su i ulogu prvorazrednih prostitutki.

Nellu nije nedostajalo novca - činilo se da ima više raznih vrsta prihoda. Lijepo se oblačio, u skladu sa stilom mafijaša iz Palerma. Uvijek je bio dobro raspoložen i spreman za pustolovine, a djevojke u klubu voljele su ga jer im je za rođendane i blagdane davao male darove. I zato što su pretpostavljale da je on jedan od tajnih vlasnika kluba, ugodnog i sigurnog radnog mjesta zahvaljujući zaštiti palermske *cosce* koja je nadzirala sve oblike zabave u toj pokrajini. Djevojke su više nego rado pratile Nella i Astorrea na privatnim zabavama i izletima na selo.

Buji je bila visoka, markantna i putena brineta koja je plesala u noćnom klubu Nella Sparre. Bila je poznata po svom temperamentu i samostalnosti u izboru ljubavnika. Nikada ne bi ohrabrivala nekoga iz redova *picciotta*. Njezini udvarači morali su imati i novac i moć. Bila je na glasu kao plaćenica, i to na iskren i otvoren način koji se smatrao mafijaškim. Zahtijevala je skupe darove, ali zbog njezine ljepote i gorljivosti, bogati muškarci iz Palerma takve su potrebe zadovoljavali više nego rado.

Tijekom godina, Buji i Astorre uspostavili su vezu na opasnome rubu prave ljubavi. Astorre je njoj bio najdraži ljubavnik, premda nije oklijevala kada ga je trebalo napustiti zbog osobito unosnog vikenda s nekim bogatim poslovnim čovjekom iz Palerma. Kada je to učinila prvi put, Astorre ju je pokušao ukoriti, no ona ga je utišala zdravim razumom.

"Dvadeset jedna mi je godina", rekla je. "Moj je kapital moja ljepota. Kada napunim trideset, bit ću domaćica s hrpom djece, ili neovisna i imućna zahvaljujući svojoj maloj prodavaonici. Svakako, nas se dvoje odlično zabavljamo, ali ti ćeš se vratiti u Ameriku, kamo ja ne želim ići... i kamo me ti ne želiš voditi. Stoga jednostavno uživajmo kao slobodna ljudska bića. I unatoč svemu, prije nego što te se zasitim iz mene ćeš izvući ono što je najbolje. Stoga prestani s tim glupostima. Moram zaraditi za život." Potom je još prepredeno dodala: "Usto, zanimanje ti je preopasno da bih na tebe ozbiljno računala."

Nello je u okolici Palerma, na obali, imao divovsku vilu. Kako je imala deset spavaćih soba, u njoj su se bez organizacijskih poteškoća održavale sve njihove zabave. Na imanju se nalazio i bazen izrađen u obliku Sicilije, te dva zemljana teniska igrališta, koja su se koristila tek rijetko.

Vikendom bi vilu napunili članovi Nellove šire obitelji, koji bi dolazili sa sela. Djecu koja nisu znala plivati

zatvorili bi na teniske terene s igračkama i starim reketima, gdje bi se igrala žutim teniskim lopticama koje su ona udarala nogama sve dok ne bi ostale razasute crvenom podlogom, nalik na malene žute ptice.

Astorrea su uključili u obiteljski život i prihvatili ga kao dragog nećaka. Nello mu je postao poput brata. Noću bi ga čak pozivao na klupsku pozornicu, gdje bi pjevali talijanske balade na veliku radost hostesa i burno odobravanje publike.

Lav iz Palerma, taj izrazito potkupljivi sudac, ponovno je ponudio svoju kuću i nazočnost na sastanku između Bianca i Limone. I ovaj put i jednom i drugom bila su dopuštena po četiri tjelohranitelja.

Bianco je bio voljan čak i odreći se jednog malog dijela svog građevinskog carstva u Palermu, samo da zajamči mir.

Astorre nije želio ništa prepustiti slučaju. On i njegova trojica čuvara za taj su se sastanak odlično naoružali.

Limona i njegova pratnja već su čekali u sučevoj kući kada su onamo došli Bianco, Astorre i čuvari. Večera s više raznovrsnih jela već je bila pripremljena. Nitko od čuvara nije sjeo za stol, samo sudac - guste sijede kose povezane ružičastom vrpcom - te Bianco i Limona. Limona je jeo vrlo malo, ali je iznimno srdačno i s radošću prihvaćao Biancove izraze naklonosti. Obećao je da neće biti novih smaknuća dužnosnika, osobito onih koje Bianco drži u džepu.

Po završetku večere, kada su se pripremali za završni razgovor u dnevnoj sobi, Lav se ispričao i rekao da se vraća za pet minuta. To je učinio uz osmijeh pun ispričavanja, zbog čega je ostalima bilo jasno da odgovara na zov prirode.

Limona je otvorio novu bocu vina i napunio Biancovu čašu.

Astorre je prišao prozoru i pogledao prema velikom prilaznom putu. Ondje je stajao samo jedan automobil, a dok je tako gledao, pred kućom se pojavila i velika sijeda Lavova glava. Sudac je ušao u automobil koji je brzo odjurio.

Astorre više nije oklijevao ni trenutka. U njegovoj glavi sve kockice odmah su došle na pravo mjesto. Pištolj mu se našao u ruci i bez razmišljanja. Limona i Bianco isprepleli su ruke i istovremeno opalili. Astorre im priđe, podigne pištolj i opali u Limonino lice. Metak je najprije pogodio čašu, a onda ušao u Limonina usta, dok su se komadići stakla poput dijamanata razasuli po stolu. Astorre istog trenutka okrene pištolj prema Limoninim tjelohraniteljima i zapuca. I njegovi su ljudi već pucali. Tijela su se stropoštala na pod.

Bianco ga zaprepašteno pogleda.

Astorre reče: "Lav je napustio vilu", i Bianco istog trenutka shvati da su ušli u stupicu.

"Moraš dobro paziti", reče Bianco Astorreu, pokazujući prema Limoninu tijelu. "Njegovi će prijatelji krenuti na tebe."

Tvrdoglav čovjek može biti odan, ali mu nije lako izbjegavati nevolje. Pokazalo se da je tako bilo i u slučaju Pietra Fissolinija. Nakon što je don Raymonde prema njemu iskazao rijetko milosrđe, Fissolini ga nijednom nije izdao, ali je izdao vlastitu obitelj. Zaveo je suprugu svog nećaka Alda Monze. A to se dogodilo dugo nakon onog obećanja Donu, kada mu je već bilo šezdeset godina.

Takav njegov čin bio je nevjerojatno i nepromišljeno odvažan. Zavevši nećakovu ženu, Fissolini je potkopao svoju vodeću ulogu unutar *cosce*. Zbog rascjepkanosti mafijaških skupina i kako bi održao vlast, čovjek obitelj mora nadrediti svemu ostalome. Situacija je bila još opasnija zbog činjenice

da je ta žena bila Biancova nećakinja. A Bianco ne bi podnio nikakav osvetnički čin supruga prema njegovoj nećakinji. I tako je suprug neizbježno morao ubiti Fissolinija, svog najdražeg ujaka i vođu *cosce*. Dvije pokrajine nakon toga bi nužno utonule u krvavo ratovanje a to bi desetkovalo stanovništvo na cijelom području. Astorre je poslao poruku Donu u kojoj mu je objasnio situaciju i zatražio upute.

Odgovor je glasio: "Spasio si ga jednom; i ovaj put moraš sam donijeti odluku."

Aldo Monza bio je jedan od najcjenjenijih pripadnika *cosce* i šire obitelji. Bio je jedan od onih kojima je Don jednom prilikom, davno, sačuvao život. Stoga se, kada ga je Astorre pozvao u Donovo selo, rado odazvao pozivu. Astorre nije dopustio Biancu da nazoči sastanku, jamčeći mu da će zaštititi njegovu nećakinju.

Monza je za sicilijanska mjerila bio visok, preko metar osamdeset. Bio je veličanstveno građen, tijela koje je još od djetinjstva oblikovao težak fizički rad. Ali oči su mu bile upale, a lice gotovo bez mesa, kože toliko zategnute da je izgledalo gotovo kao lubanja. Zbog toga je izgledao osobito odbojno i opasno - te, u određenom smislu, tragično. Monza je bio najinteligentniji i najobrazovaniji pripadnik Fissolinijeve *cosce*. U Palermu je studirao veterinu i sa sobom uvijek nosio svoju torbicu s opremom. Osjećao je prirodnu sklonost prema životinjama i uvijek je bio vrlo tražen. Ipak, sicilijanskom kodeksu časti bio je privržen jednako kao svaki seljak. Nakon Fissolinija, bio je najmoćniji pripadnik te cosce.

Astorre je već bio donio odluku: "Ovamo nisam došao moliti da Fissoliniju poštediš život. Koliko znam, tvoja se *cosca* složila s tvojom osvetom. Razumijem i tvoju bol. Ali došao sam moliti milost za majku tvoje djece."

Monza ga pogleda s nevjericom. "Ona nas je izdala, i mene i moju djecu. Ne mogu je ostaviti na životu."

"Poslušaj me", reče Astorre. "Nitko nikada neće željeti osvetiti Fissolinija. Ali ta je žena Biancova nećakinja. Njegova je *cosca* jača od tvoje. Bit će to krvav rat. Razmisli o svojoj djeci."

Monza samo prijezirno odmahne rukom. "Tko zna jesu li uopće moja. Ta je žena kurva." Trenutak kasnije doda: "I umrijet će kao kurva." Čitavo lice obasjala mu je smrt. Njegovo je stanje već odavno nadišlo bijes. Bio je voljan uništiti i čitav svijet.

Astorre pokuša zamisliti njegov život u selu, bez žene, ugleda, koji su razorili njegov ujak i njegova vlastita žena.

"Dobro me slušaj", reče Astorre. "Jednom davno don Aprile ti je spasio život. A sada od tebe traži tu uslugu. Osveti se Fissoliniju, kao što znaš da moraš. Ali poštedi svoju ženu i Bianco će srediti sve da ona i djeca odu rođacima u Brazil. A kada je riječ o tebi osobno, uz Donovo odobrenje dajem ti sljedeću ponudu. Pođi sa mnom, bit ćeš moj osobni pomoćnik, moj prijatelj. Živjet ćeš bogato i zanimljivo. I nećeš se morati izlagati sramoti života u svom selu. Usto ćeš biti zaštićen i od osvete Fissolinijevih prijatelja."

Astorreu je bilo drago što Aldo Monza nije pokazao ni ljutnju ni iznenađenost. Još pet minuta samo je šutio, pomno razmišljao. A onda reče: "Hoćeš li nastaviti plaćati moju obiteljsku *coscu*? Na čelu će im biti moj brat."

"Svakako", reče Astorre. "Oni nam puno znače."

"U tom slučaju, pošto ubijem Fissolinija, poći ću s tobom. Ni ti ni Bianco ni na koji se način ne možete miješati u to. Moja žena neće otputovati u Brazil dok ne vidi mrtvo tijelo mog ujaka."

"Dogovoreno", reče Astorre. I, prisjetivši se Fissolinijeva radosnog, vedrog lica i nestašnog lopovskog osmijeha, načas osjeti grižnju savjesti. "Kada će do toga doći?"

"U nedjelju", reče Monza. "Kod tebe ću biti u ponedjeljak. I neka Bog spali Siciliju i moju ženu u tisućama vječnih paklova."

"Poći ću s tobom u tvoje selo", reče Astorre. "Tvoju ću suprugu uzeti pod svoju zaštitu. Bojim se da bi se mogao zanijeti."

Monza slegne ramenima. "Ne mogu dopustiti da moju sudbinu određuje ono što žena stavlja u vaginu."

* * *

Fissolinijeva *cosca* sastala se te nedjelje rano ujutro. Nećaci i zetovi morali su odlučiti treba li ubiti i Fissolinijeva mlađeg brata, kako bi se izbjegla njegova osveta. Brat je svakako znao za preljub i na neki ga način odobravao, jer je o njemu šutio. Astorre nije sudjelovao u tom dijelu rasprave. Samo im je dao do znanja da ne smiju nauditi ni ženi ni djeci. Ali krv mu se sledila zbog krvožednosti tih ljudi u vezi s nečim što njemu nije izgledalo kao tako težak prijestup. Tek je sada shvatio kako je Don prema njemu bio milosrdan.

Bilo mu je jasno da pitanje nema samo spolnu stranu. Kada žena prevari muža s ljubavnikom, u političku strukturu *cosce* uvodi mogućeg trojanskog konja. Može odavati tajne i slabiti obranu; svome ljubavniku daje određenu moć nad suprugovom Familijom. Ona je ratni špijun. A ljubav nije dovoljna izlika za takvo izdajstvo.

Tako se *cosca* u nedjelju ujutro okupila uz doručak u domu Alda Monze, a žene su onda s djecom otišle na misu. Trojica pripadnika *cosce* izvela su Fissolinijeva brata u polja - i u smrt. Drugi su slušali Fissolinija kako vijeća s

preostalim dijelom *cosce* okupljenim oko sebe. Samo se Aldo Monza nije smijao njegovim šalama. Kao počasni gost, Astorre je sjedio uz Fissolinija.

"Aldo," reče Fissolini svome nećaku uz vulgaran osmijeh, "postao si jednako odbojan kao što izgledaš."

Monza je nepomično promatrao ujaka. "Ne mogu biti vedar kao ti, ujače. Naposljetku, ja s tobom ne dijelim tvoju ženu, zar ne?"

U istom trenutku trojica pripadnika *cosce* ščepala su Fissolinija i držala ga prikovana za stolac. Monza ode u kuhinju i vrati se sa svojim veterinarskim pomagalima. "Ujače," reče, "sada ću te naučiti ono što si zaboravio."

Astorre okrene glavu na drugu stranu.

Pod blistavim nedjeljnim suncem, na zemljanom putu koji vodi do glasovite crkve Blažene Djevice Marije, polagano je kasao jedan veliki bijeli konj. Na njemu se nalazio Fissolini. Bio je žicom svezan za sedlo, a leđa mu je pridržavao veliki drveni križ. Izgledao je gotovo kao da je živ. No na glavi, nalik na krunu od trnja, nosio je gnijezdo od grančica ispunjeno hrpom zelene trave. A usred tog gnijezda nalazili su se njegov penis i testisi. Tanki potočići krvi s gnijezda su se slijevali njemu na čelo.

Aldo Monza i njegova prelijepa mlada supruga promatrali su ga s ulaza u crkvu. Ona se već počela križati, ali joj je Monza naglim pokretom spustio ruku i okrenuo joj glavu izravno prema konju, kako bi sve dobro vidjela. A onda ju je odgurnuo na cestu, da pođe za truplom.

Astorre je krenuo za njom i uveo je u automobil, te je odvezao u Palermo, na sigurno.

Monza je već krenuo prema njemu i ženi, lica zastrta mržnjom. Astorre ga pogleda bez riječi i podigne prst u znak upozorenja. Monza ih samo pusti da odu.

Šest mjeseci nakon Limonine smrti Nello je pozvao Astorrea na vikend u svoju vilu. Igrat će tenis i kupati se u moru. Gostit će se fantastičnom ribom, a društvo će im raditi dvije najljepše hostese iz kluba, Buji i Stella. U vili, osim toga, neće biti ni rodbine, koja će se okupiti na nekoj velikoj obiteljskoj svadbi na selu.

Vrijeme je bilo lijepo, pravo sicilijansko, uz onu osobitu nijansu sunčane svjetlosti zbog koje vrućina nije nepodnošljiva, a nebo je jedinstven i nevjerojatan pokrov. Astorre i Nello igrali su tenis s djevojkama, koje su reket vidjele prvi put u životu, ali su udarale požudno i upućivale loptice preko ograde. A onda je Nello na koncu predložio da odšeću do plaže i okupaju se.

Četvorica tjelohranitelja uživali su u hladu verande, a pripadnici posluge donosili su im pića i hranu. No njihova budnost zbog toga nije popuštala. Ako ništa drugo, uživali su u gipkim tijelima djevojaka u kupaćim kostimima, nagađali o tome koja je od njih bolja u postelji, te se jednoglasno odlučili za Buji, čiji su živahni govor i smijeh ukazivali na veći potencijal uzbuđivanja. Sada su se za šetnju do plaže pripremali dobro raspoloženi, čak i podižući nogavice.

Ali Astorre im je pokazao rukom prema plaži. "Bit ćemo vam na oku", reče im. "Uživajte u piću."

Njih četvero šetali su obalom na samome rubu mora, Astorre i Nello ispred, a dvije žene iza njih. Kada su žene prešle pedesetak metara, počele su svlačiti kostime. Buji je spustila naramenice i obnažila grudi, uhvatila ih rukama i okrenula prema suncu.

Svi su se bacili u plićak, topao i namreškan. Nello je bio prvorazredan plivač; zaronio je i došao Stelli među noge, tako da se, kada se uspravio, našla njemu na ramenima. Tada je doviknuo Astorreu: "Dođi!!!" a Astorre je došao do mjesta na kojem je mogao plivati, dok se Buji držala za njega

stojeći mu straga. On ju je potopio, s njom se spuštajući pod površinu, ali umjesto da se prestraši, Buji mu je povukla gaćice i obnažila stražnjicu.

Pod vodom je začuo prigušenu tutnjavu. Istodobno je vidio Bujine bijele dojke kako lebde u zelenoj vodi i njezino nasmiješeno lice u neposrednoj blizini. A onda se ono podrhtavanje pojačalo, postalo zaglušujuće i on je izronio, dok mu se Buji držala za gole bokove.

Prvo je ugledao gliser koji je uz grmljavinu motora jurio na njih, za sobom ostavljajući kovitlac zraka i vode. Nello i Stella bili su na obali. Kako su samo izišli tako brzo? Daleko od obale vidio je tjelohranitelje, podignutih nogavica, kako od vile trče prema moru. Potopio je Buji i odgurnuo je od sebe, te pokušao otrčati do obale. Ali bilo je prekasno. Gliser je već bio jako blizu i on na njemu ugleda nekog muškarca s puškom kako pomno cilja prema njemu. Hici se gotovo i nisu čuli od silne grmljavine motora.

Prvi je metak okrenuo Astorrea tako da se pretvorio u odličnu, široku metu. Učinilo mu se da mu je tijelo iskočilo iz vode, a onda se stropoštalo pod površinu. Čuo je čamac kako se udaljava, a onda osjetio kako ga Buji povlači, vuče i pokušava izvući na obalu.

Kada su došli do njega, tjelohranitelji su Astorrea zatekli na trbuhu, u plićaku, s metkom u grlu, dok je Buji uz njega plakala.

Astorre se od rana oporavljao četiri mjeseca. Bianco ga je potajno smjestio u neku malu privatnu bolnicu u Palermu, gdje su ga čuvali i liječili. Bianco ga je posjećivao svakodnevno, a Buji je dolazila kada bi u klubu imala slobodan dan.

Potkraj boravka u bolnici Buji mu je donijela onu pet centimetara široku zlatnu ogrlicu koja je na središnjem dijelu

imala zlatni privjesak s ugraviranim likom Djevice Marije. Stavila ju je oko vrata, kao ovratnik, i medaljon položila točno na ranu. Bio je premazan nekakvim ljepljivim sredstvom zbog kojeg je prianjao uz kožu. Medaljon nije bio veći od srebrnog dolara, ali je pokrivao ranu i izgledao kao ukras. Unatoč tome, ničim nije ukazivao na nekakvu ženstvenost.

"Jako dobro služi svrsi", rekla je Buji s ljubavlju. "Ne bih mogla podnijeti pogled na tu ranu." Potom ga je nježno poljubila.

"Samo jednom na dan isperi to ljepilo", rekao je Bianco.

"Netko željan zlata prerezat će mi grkljan", reče Astorre cinično. "Je li to uistinu potrebno?"

"Jest", reče Bianco. "Ugledan čovjek ne može se razmetati ranom koju mu je nanio neprijatelj. Usto, Buji ima pravo. Nitko ne može podnijeti pogled na nju."

Astorreu je do svijesti doprla jedino činjenica da ga je Bianco nazvao uglednim čovjekom. Octavio Bianco, taj mafijaš nad mafijašima, ukazao mu je tako veliku čast. To ga je iznenadilo i laskalo mu.

Pošto je Buji otišla - na vikend s najbogatijim trgovcem vinom u Palermu - Bianco Astorreu pridrži ogledalo pred licem. Zlatna je ogrlica bila lijepo izrađena. Madona, pomisli Astorre; ima je po cijeloj Siciliji, u kapelicama uz cestu, u automobilima i kućama, na dječjim igračkama.

On sada upita Bianca: "Zašto Sicilijanci tako štuju Madonu, a ne Krista?"

Bianco slegne ramenima: "Isus je, naposljetku, bio muškarac, tako da mu se ne može u potpunosti vjerovati. Bilo kako bilo, zaboravi sve. Stvar je riješena. Prije povratka u Ameriku, godinu dana provest ćeš u Londonu, s

gospodinom Pryorom, kako bi naučio osnove bankarstva. Nalozi tvog strica. I još nešto. Treba ubiti Nella."

Astorre je u mislima nebrojeno puta ponovio onaj događaj i znao je da je Nello kriv. Ali zašto? Tako su dugo bili dobri prijatelji i njihovo je prijateljstvo bilo iskreno. Ali onda je ubijen jedan Corleonesi. Nello je zasigurno nekako povezan s *coscom* Corleonesi, pa nije imao izbora.

Bila je tu još i činjenica da ga Nello nijednom nije pokušao posjetiti u bolnici. Štoviše, Nello je bio nestao iz Palerma. Više nije svirao u klubu. Ipak, Astorre se nekako nadao da je možda pogriješio.

"Jesi li siguran da je on kriv?" reče Astorre. "Bio mi je najdraži prijatelj."

"A koga su drugog mogli upotrijebiti?" reče Bianco.

"Najogorčenijeg neprijatelja? Prijatelja, dakako. U svakom slučaju, kao ugledan čovjek, morat ćeš ga osobno kazniti. Stoga ozdravi."

Kad ga je Bianco sljedeći put posjetio, Astorre mu reče: "Nemamo nikakvih dokaza protiv Nella. Neka sve zasada ostane kako jest, a ti sklopi mir s Corleonesima. Neka se pročuje da sam podlegao ranama."

Isprva se Bianco žestoko protivio, ali onda je ipak prihvatio mudrost Astorreova savjeta i počeo ga smatrati pametnim čovjekom. On se može pomiriti s Corleonesima, a rezultat će biti poravnat. A što se tiče Nella, on je tek pijun i nije vrijedan metka. Do neke druge prilike.

Pripreme su trajale cijeli tjedan. Astorre će se u Sjedinjene Države vratiti preko Londona, gdje će dobiti upute od gospodina Pryora. Bianco je Astorreu rekao da će Alda Monzu uputiti izravno u Ameriku, gdje će boraviti kod don Aprilea i čekati ga u New Yorku.

Astorre je proveo godinu dana u Londonu, kod gospodina Pryora. Bilo je to posve novo iskustvo koje ga je prosvijetlilo.

U radnoj sobi gospodina Pryora, uz vrč vina s limunom, doznao je da u vezi s njim već postoje iznimni planovi. Da je njegov boravak na Siciliji bio dio točno određenog plana kojim ga je Don kanio pripremiti za jednu silno važnu ulogu.

Astorre ga upita što je s Rosie. Ni slučajno je nije zaboravio, njezinu dražest, dobrotu, čisto uživanje u životu, velikodušnost u svemu, pa tako i u vođenju ljubavi. Nedostajala mu je.

Gospodin Pryor uzdigne obrve. "Ona mafijašica", reče. "Znao sam da je nećeš zaboraviti."

"Znate li gdje je?" upita Astorre.

"Svakako", reče Pryor. "U New Yorku."

Astorre uz ponešto oklijevanja reče: "Razmišljao sam o njoj. Naposljetku, mene nije dugo bilo, a ona je bila mlada. To što se dogodilo bilo je posve prirodno. Nadao sam se da bih se mogao ponovno vidjeti s njom."

"Svakako", reče gospodin Pryor. "A zašto ne? Nakon večere dobit ćeš sve potrebne podatke."

I tako je kasno te večeri, u radnoj sobi gospodina Pryora, Astorre čuo cijelu priču o Rosie. Gospodin Pryor reproducirao mu je snimke Rosienih telefonskih razgovora koji su otkrili njezine sastanke s muškarcima u njezinu stanu. Na temelju tih snimaka bilo je jasno da Rosie s njima održava spolne veze, a da oni njoj daju skupe darove i novac. Astorre se šokirao začuvši njezin glas, tonove za koje je mislio da su namijenjeni samo njemu taj zvonki smijeh, duhovite opaske pune naklonosti. Bila je iznimno šarmantna, ni u jednom trenutku gruba ili vulgarna. Govorila je kao

kakva maturantica koja s nekim izlazi na maturalni ples. Ta njezina nedužnost bila je upravo genijalna.

Gospodin Pryor bio je navukao kapu gotovo na same oči, ali je promatrao Astorrea.

Astorre reče: "Jako je dobra, zar ne?"

"Prirodno nadarena", reče gospodin Pryor.

"Jesu li ti razgovori snimani kada sam ja hodao s njom?" upita Astorre.

Gospodin Pryor daljnja pitanja i prigovore odvrati pokretom ruke. "Dužnost mi je bila štititi te. Da."

"I nikada mi niste rekli ni riječi?" reče Astorre.

"Bio si zaljubljen preko ušiju", reče gospodin Pryor. "Zašto da ti kvarim užitak? Nije bila pohlepna, prema tebi je bila dobra. I ja sam nekoć bio mlad i vjeruj mi da u ljubavi istina uopće nije važna. Unatoč svemu, to je ipak jedna čudesna djevojka."

"Vrlo otmjena prostitutka", reče Astorre, gotovo s gorčinom u glasu.

"Zapravo i nije", reče gospodin Pryor. "Morala se snalaziti kako god je znala i umjela. Od kuće je pobjegla u četrnaestoj, ali je bila iznimno inteligentna i željela se školovati. Usto je željela ostvariti i sretan život. Sve je to savršeno normalno. Znala je usrećivati muškarce, što je rijedak dar. Tako da je bilo upravo pravedno da joj plaćaju određenu cijenu."

Astorre se nasmije. "Vi ste prosvijetljeni Sicilijanac. A što je s ona dvadeset četiri sata koja je provela s tijelom umrlog ljubavnika?"

Gospodin Pryor s užitkom se nasmije. "To i jest najbolji dio njezine ličnosti. Prava mafijašica. Toplo srce, ali proračunat um. Kakva kombinacija! Veličanstveno. No s druge strane, s njom uvijek moraš biti na oprezu. Takva je osoba uvijek opasna."

"A onaj amilnitrit?" upita Astorre.

"To nije skrivila. Vezu s tim profesorom imala je još prije nego što je upoznala tebe i on je ustrajno tražio da ga koriste. Ne, riječ je o djevojci koja jednostavno misli samo na vlastitu sreću i to toliko da isključuje sve ostalo. Uopće nema društvenih inhibicija. Savjetujem ti da ostaneš u vezi s njom. Mogla bi ti dobro doći na profesionalnom planu."

"Slažem se", reče Astorre. Iznenadilo ga je to što prema Rosie ne osjeća nimalo ljutnje, da je njezin šarm dovoljan razlog za oprost. Prijeći će preko toga, rekao je gospodinu Pryoru.

"Odlično", reče gospodin Pryor. "Nakon što godinu dana provedeš ovdje, vratit ćeš se don Aprileu."

"A što će biti s Biancom?" upita Astorre.

Gospodin Pryor odmahne glavom i uzdahne. "Bianco mora popustiti. *Cosca* Corleonesi je prejaka. Oni neće krenuti za tobom. Don je dogovorio mir. Bianco je smekšao zbog svog dugotrajnog uspjeha."

Astorre je pratio Rosiene aktivnosti. Dijelom iz opreza, a dijelom zbog toplih uspomena na tu veliku životnu ljubav. Znao je da se vratila školovanju i da radi na doktoratu iz psihologije na sveučilištu New York, te da živi u jednoj čuvanoj stambenoj zgradi u blizini, gdje je konačno postigla viši stupanj profesionalnosti sa starijim i bogatijim muškarcima.

Bila je vrlo pametna. Istodobno bi održavala po tri veze i proporcionalno distribuirala nagrade: veliki novčani darovi, skupi nakit, odlasci u okupljališta bogatih - gdje bi upoznavala nove muškarce. Nitko je nije mogao nazvati profesionalnom prostitutkom, budući da nikada nije ništa tražila, ali dar nikada ne bi ni odbila.

To što su se ti muškarci u nju zaljubljivali bilo je neizbježno. Ali ona nikada nije prihvaćala njihove bračne ponude. Ustrajno je tvrdila da su prijatelji koji se vole, da brak nije prikladan ni za nju ni za njih. Većina muškaraca takvu je odluku prihvaćala sa zadovoljstvom i olakšanjem. Ta žena ne traži zlato; ne zahtijeva novac i ne pokazuje znakove pohlepe. Želi samo raskošno živjeti, bez velikih opterećenja. Ali imala je instinkt koji joj je omogućavao da gomila novac i čuva ga za crne dane. Imala je pet različitih bankovnih računa i dva sefa.

Nekoliko mjeseci nakon Donove smrti Astorre je odlučio ponovno se vidjeti s Rosie. Bio je uvjeren da želi samo njezinu pomoć u ostvarivanju svojih planova. Samome sebi govorio je da zna njezine tajne i da ga ona više ne može zaslijepiti. Usto mu je i dužnica i on zna njezinu kobnu tajnu.

Zna da je u određenom smislu i nemoralna. Da sebe i svoj užitak podiže u nekakav uzvišeni krug, gotovo kao kakvu vjeru. Svim srcem vjeruje da ima pravo biti sretna i da ta težnja ima prednost pred svim ostalim.

Ali više od svega želio ju je ponovno vidjeti. Kao kod mnogih ljudi, vrijeme je umanjilo važnost njezine izdaje i pojačalo, njezin šarm. Njezini su se grijesi sada doimali više kao nekakva mladenačka nepromišljenost, a ne dokaz o tome da ga ne voli. Prisjećao se njezinih grudi, toga kako bi postajale ružičaste kada bi vodili ljubav; načina na koji je stidljivo spuštala glavu; njezina zaraznog raspoloženja; njezina blagog smisla za humor. Načina na koji bez napora hoda nogama nalik na duge motke i tu nevjerojatnu toplinu njezinih usta na svojim usnama. Unatoč svemu tome, Astorre je sebe uvjeravao da je riječ strogo o poslu. Ima jedan posao koji mu ona može obaviti.

Rosie se upravo spremala ući u svoju zgradu kada ju je on zaustavio pred ulazom, nasmiješio se i pozdravio je. Ona

je u desnoj ruci nosila knjige i u tom trenutku ispustila ih je na pločnik. Lice joj se zarumenjelo od užitka; oči su blistale. Ona ga snažno zagrli i poljubi u usta.

"Znala sam da ću te opet vidjeti", reče. "Znala sam da ćeš mi oprostiti." A onda ga povuče u zgradu i povede jednim krakom stuba do svog stana.

Ondje im je natočila piće, sebi vino, njemu konjak. Zatim je sjela na sofu uz njega. Soba je bila namještena raskošno, a on je znao podrijetlo tog novca.

"Zašto si toliko čekao?" upita ga Rosie. Dok je govorila, s prstiju je skidala prstene, otkopčavala naušnice, povlačila ušne resice. Skinula je i tri narukvice s lijeve ruke, samo zlato i dijamanti.

"Imao sam posla", reče Astorre. "I dugo sam te tražio."

Rosie ga pogleda s ljubavlju, nježno. "Još uvijek pjevaš? Još uvijek jašeš u onoj smiješnoj crvenoj odori?" Ponovno ga je poljubila i Astorre osjeti kako mu toplina obuzima mozak, osjeti reakciju kojoj nije bilo pomoći.

"Ne", reče. "Rosie, ne možemo se vratiti."

Rosie ga povuče na noge. "Bilo je to najsretnije razdoblje mog života", reče. A onda su se našli u spavaćoj sobi i već nekoliko trenutaka kasnije bili su goli.

Rosie s noćnog stolića uzme bočicu parfema i najprije poprska sebe, a onda njega. "Nemamo vremena za kupanje", reče, smijući se. I onda su se našli u postelji i on je gledao kako se na njezinim dojkama polagano pojavljuju one ružičaste mrlje.

Astorreu je to bilo pravo izvantjelesno iskustvo. Uživao je u seksu, ali nije mogao uživati u Rosie. U mislima mu se pojavio prizor u kojem ona čuva tijelo mrtvog profesora, cijelu jednu noć i jedan dan. Da je bio živ, bi li mu netko mogao pomoći da preživi? Što je Rosie učinila tako sama, suočena sa smrću i profesorom?

Ležeći na leđima, Rosie ispruži ruku i dodirne mu obraz. Onako spusti glavu i tiho reče: "Ona nekadašnja magija više ne vrijedi." Poigravala se onim zlatnim medaljonom na njegovu vratu i onda ugledala onu ružnu grimiznu ranu, te ju je poljubila.

Astorre reče: "Bilo je dobro."

Rosie sjedne, golim se torzom i dojkama nadvijajući nad njega. "Ne možeš mi oprostiti onog profesora, to što sam ga pustila da umre i ostala s njim. Nije li tako?"

Astorre joj ne odgovori. Nikada joj neće reći što sada zna o njoj. To da se nije promijenila.

Rosie ustane i počne se odijevati. On se poveo za njom.

"Ti si puno užasnija osoba", reče Rosie. "Posvojeni nećak don Aprilea. A onaj tvoj prijatelj bankar u Londonu, koji je pomogao riješiti moj problem? Čudno, zar ne, kako je to profesionalno obavio, ali ne i kada znaš da se doselio iz Italije. Sve to nije bilo teško prokužiti."

Našli su se u dnevnoj sobi i ona im je ponovno donijela pića. S punom se ozbiljnošću zagledavši u njegove oči, sada reče: "Znam što si. I to mi ne smeta, doista mi ne smeta. Zapravo smo srodne duše. Nije li to upravo savršeno?"

Astorre se nasmije. "Samo mi još treba srodna duša", reče. "Ali došao sam ti zbog posla."

Rosie se sada držala ravnodušno. S njezina lica nestalo je svakog traga šarmu. Ponovno je počela stavljati prstenje. "Moja je cijena za seks na brzinu petsto dolara", reče. "Primam i čekove." Potom mu se vragolasto nasmiješi - bila je to šala. Znao je da samo prima darove, i to na odmoru i na rođendanima, a oni su bili puno vredniji. Zapravo je i stan u kojem su se nalazili bio rođendanski dar jednog obožavatelja.

"Ne, ozbiljno", reče Astorre. I onda joj ispriča priču o braći Sturzo i tome što želi da mu ona obavi. Tome je pridodao i iznos. "Sada ću ti dati dvadeset tisuća za troškove", reče, "i još stotinu tisuća kada obaviš posao."

Rosie ga zamišljeno pogleda. "A što biva nakon toga?" upita.

"Budi bez brige", reče Astorre.

"Tako, znači", reče Rosie. "A što ako odbijem?"

Astorre slegne ramenima. O tome nije želio ni razmišljati. "Ništa", reče.

"Nećeš me predati engleskim vlastima?" upita ona.

"To ti nikako ne bih mogao učiniti", reče Astorre, a ona nije mogla sumnjati u iskrenost u njegovu glasu.

Rosie uzdahne. "U redu." On tada u njezinim očima ugleda iskru. Ona mu se široko nasmiješi. "Još jedna pustolovina", reče.

Sada, dok su prolazili Westchesterom, Astorrea je iz sjećanja trgnuo Aldo Monza koji mu je gurkao nogu. "Još pola sata", reče Monza. "Moraš se pripremiti za braću Sturzo."

Astorre kroz prozor pogleda mnoštvo novih snježnih pahulja. Kraj kojim su prolazili bio je pust i vidjela su se samo velika gola stabla čije su blistave grane izgledale poput čarobnih štapića. Zbog pokrivača od svjetlucavog snijega stijene su nalikovale na blistave zvijezde. U tom trenutku Astorre u srcu osjeti ledenu usamljenost. Nakon ove noći njegov će se svijet promijeniti, on će se promijeniti, i na određeni način počet će njegov pravi život.

Astorre je do kuće došao u tri ujutro, okružen krajobrazom sablasne bjeline i snijegom u divovskim nanosima.

Braća Sturzo bili su vezani lisicama, sputanih nogu i s posebnim košuljama navučenima na tijelo. Ležali su na podu jedne spavaće sobe, uz dvojicu naoružanih čuvara.

Astorre ih suosjećajno pogleda. "Ovo je kompliment", reče im. "Znamo koliko ste opasni."

Njih dvojica držali su se posve različito. Stace se doimao smirenim, pomirenim, no Franky ih je gledao s takvim bijesom i mržnjom da mu se lice iz onog uobičajenog srdačnog izraza pretvorilo u zastrašujuću grimasu.

Astorre sjedne na krevet. "Pretpostavljam da ste shvatili u čemu je stvar", reče.

Stace tiho reče: "Rosie je bila mamac. Ali bila je jako dobra, zar ne, Franky?"

"Izvanredna", reče Franky. Trudio se da mu glas bude uobičajen, a ne histerično povišen.

"Razlog je to što ste joj se vas dvojica doista dopali", reče Astorre. "Bila je luda za vama, osobito za Frankyjem. Bilo joj je teško. Jako teško."

Franky s prijezirom u glasu reče: "Zašto je to onda učinila?"

"Jer sam joj ja dao puno novca", reče Astorre. "Stvarno jako puno novca. A ti znaš kako je to, Franky."

"Ne, ne znam", reče Franky.

"Pretpostavljam da su dva pametna momka kao vas dvojica za Donovo ubojstvo morala dobiti veliku lovu", reče Astorre.

"Milijun? Dva milijuna?"

Stace reče: "Sve si pobrkao. Mi s tim nismo imali veze. Nismo toliko glupi."

Astorre reče: "Znam da ste vi pucali. Poznati ste po mudima. I provjerio sam neke stvari. Ja sada od vas tražim samo ime posrednika."

"Griješiš", reče Stace. "Nema teorije da nam to pripišeš. Osim toga, tko si ti, dovraga?"

"Ja sam Donov nećak", reče Astorre. "Njegov čistač. I vas dvojicu pratim već gotovo šest mjeseci. U vrijeme ubojstva niste bili u Los Angelesu. Ondje se niste pojavili više od tjedan dana. Franky, nisi održao dva treninga s klincima. Stace, ti nijedanput nisi svratio da vidiš kako stoje stvari u prodavaonici. Nisi čak ni nazvao. Stoga mi samo lijepo recite gdje ste bili."

"Ja sam kockao u Vegasu", reče Franky. "I lakše bismo razgovarali da nam skineš nešto od ovoga. Nisam jebeni Houdini, kao ni on."

Astorre mu se suosjećajno nasmiješi. "Ubrzo", reče. "Stace, a ti?"

"Ja sam bio s djevojkom gore, u Tahoeu", reče Stace. "Ali tko bi se, dovraga, točno sjećao?"

Astorre reče: "Možda ću imati više sreće budem li s vama razgovarao odvojeno."

Izišao je i spustio se u kuhinju, gdje ga je Monza čekao s kavom. Njemu je naložio neka premjesti braću u zasebne sobe, te neka sa svakim od njih u svako doba budu po dvojica čuvara. Aldo je radio sa šesteročlanom ekipom.

"Jesi li siguran da imaš ljude koje tražiš?" reče Monza.

"Mislim da imam", reče Astorre. "Ako nisu oni, onda imaju smolu. Ne volim te tražiti takvo što, Aldo, no možda ćeš im morati pomoći da propjevaju."

"Znaš, nekad neki ne progovore", reče Monza. "Čovjek ne bi povjerovao, ali ljudi su jako tvrdoglavi. A čini mi se da su ovi jako teški."

"Jednostavno mrzim spuštati se tako nisko", reče Astorre.

U Frankyevu sobu došao je nakon sat vremena. Unatoč tami, u svjetlu svjetiljke pred kućom vidio je pahulje kako se

polagano spuštaju na tlo. Frankyja je zatekao na podu, posve sputanog.

"Stvar je vrlo jednostavna", reče mu Astorre. "Dajte nam ime posrednika, pa se odavde možda izvučete živi."

Franky mu uputi pogled prepun mržnje. "Nikada ti neću reći ništa, jebeni dupeglavče. Uhvatio si pogrešne ljude. I zapamtit ću tvoje lice i zapamtit ću Rosie."

"To je apsolutno pogrešan odgovor", reče mu Astorre.

"I ti si je ševio?" reče Franky. "A što si ti, svodnik?"

Astorre je sada razumio u čemu je stvar. Franky nikada neće oprostiti to što ga je prevarila. Kakva nepromišljena reakcija na vrlo ozbiljnu situaciju.

"Mislim da se držiš jako glupo", reče Astorre. "A vas ste dvojica poznati kao pametni dečki."

"Živo mi se jebe za to što ti misliš", reče Franky. "Ne možeš mi ništa bez dokaza."

"Doista? Znači da s tobom samo gubim vrijeme", reče Astorre. "Idem razgovarati sa Staceom."

Astorre se spusti u kuhinju, uzme još kave, a onda se uputi Staceu. Razmišljao je o činjenici da je Franky u stanju izgledati tako samouvjereno i govoriti tako smiono dok je tako sputan. No, da, sa Staceom će se morati držati malo bolje. Njega je zatekao u neudobnom položaju na krevetu.

"Skinite mu košulju", reče Astorre. "Ali provjerite lisice i noge."

"Sve mi je jasno", reče mu Stace smirenim tonom. "Znaš da smo pospremili velik novac. Mogu srediti sve da ti podigneš lovu i da završimo s ovim glupostima."

"Upravo sam razgovarao s Frankyem", reče Astorre. "Razočarao me. Ti i tvoj brat navodno ste jako pametni dečki. Ti meni sada pričaš o lovi, a znaš da se radi o Donovu ubojstvu."

"Griješiš", reče Stace.

Astorre strpljivim glasom reče: "Znam da nisi bio u San Franciscu i znam da Franky nije bio u Vegasu. Jedina ste dvojica slobodnjaka koji su imali dovoljno muda da preuzmu taj posao. A ubojice su bili ljevaci, kao ti i Franky. Zanima me samo tko je bio posrednik."

"A zašto bih ti to trebao reći?" reče Stace. "Znam da je priča završena. Niste nosili maske, razotkrio si Rosie, a to znači da nas odavde nećeš pustiti žive. Što god nam obećao."

Astorre uzdahne. "Neću te pokušati prevariti. To je sve. Ali imate jednu stvar oko koje se možete pogađati: želite li lakši ili teži način. Sa sobom imam jako stručnog čovjeka koji će početi raditi na Frankyu." Na te riječi Astorre osjeti blagu mučninu u želucu. Prisjetio se Alda Monze kako radi na Fissoliniju.

"Gubiš vrijeme", reče Stace. "Franky neće propjevati."

"Možda neće", reče Astorre. "Ali tip će ga rastaviti, komadić po komadić, a svaki taj komadić donosit će tebi da ga vidiš. Pretpostavljam da ćeš progovoriti kako bi ga od toga spasio. Ali zašto uopće krenuti tim smjerom? Usto, Stace, zašto biste trebali štititi tog posrednika? On je trebao štititi vas, a nije."

Stace mu ne odgovori. A onda reče: "Zašto ne pustiš Frankya?"

Astorre reče: "Nisi tako glup."

"Kako znaš da ti neću lagati?" reče Stace.

"A zašto bi mi lagao?" reče Astorre. "Što time dobivaš? Stace, možeš spasiti Frankya od nečeg doista užasnog. To ti je zacijelo posve jasno."

"Bili smo samo strijelci, odrađivali posao", reče Stace. "Trebaš tipa iznad nas. Zašto nas jednostavno ne pustiš?"

Astorre je bio strpljiv. "Stace, ti i tvoj brat preuzeli ste zadaću ubijanja jednog velikog čovjeka. Velika cijena, velika stvar za ego. Hajde, priznaj... to vam je donijelo

veliko zadovoljstvo i još veći ugled. Pokušali ste i niste uspjeli, a sada morate platiti jer će inače cijeli svijet propasti. Tako mora biti. I sada još samo možete birati: lagano ili teško. Za sat vremena na tom stolu možeš gledati neki jako važan dio Frankyeva tijela. Vjeruj mi da to ne želim, doista se ne želim upuštati u to."

Stace reče: "Kako ću znati da ne sereš?"

Astorre reče: "Razmisli, Stace. Razmisli o tome kako sam vas spojio s Rosie. Za to je trebalo puno vremena i strpljivosti. Razmisli, doveo sam vas ovamo i imam osam naoružanih ljudi. Puno troškova i puno truda. I to neposredno uoči Badnjaka. Ja sam vrlo ozbiljan čovjek, Stace, to ti je jasno. Dajem ti sat vremena za razmišljanje. Obećajem ti, progovoriš li, Franky ni u jednom trenutku neće imati pojma što mu se sprema."

Astorre se ponovno spusti u kuhinju. Monza ga je čekao. "Onda?" upita Monza.

"Ne znam", reče Astorre. "Ali sutra moram biti kod Nicole na Badnjoj večeri, tako da to moramo završiti večeras."

"Neće trajati duže od sata", reče Monza. "Ili će propjevati ili će biti mrtav."

Astorre se još neko vrijeme opuštao pokraj gromoglasne vatre, a onda ponovno otišao na kat do Stacea. Ovaj je izgledao vrlo umorno i pomireno. O svemu je dobro promislio. Znao je da Franky nikada ne bi progovorio - Franky je držao da još uvijek ima nade. Stace je vjerovao da je Astorre stavio sve karte na stol. I sada je Stace upoznao strah koji su doživljavali svi oni ljudi koje je ubio, posljednju očajničku i besplodnu nadu u nekakav prst sudbine koji će ih spasiti. Unatoč svim okolnostima koje ukazuju na suprotno. I nije želio da Franky umire tako, dio po dio. Sada se pomno

zagledao u Astorreovo lice. Bilo je strogo, neumoljivo, unatoč mladosti. Odlikovao se ozbiljnošću kakvog važnog suca.

Gust snijeg pokrivao je prozorska okna poput bijelog krzna. Franky je u svojoj sobi sanjario o tome kako je s Rosie u Europi, dok snijeg pokriva pariške bulevare, nestaje u kanalima Venecije. Snijeg nalik na čaroliju. Rim nalik na čaroliju.

Stace je ležao na svom krevetu i brinuo se za Frankya. Pokušali su i doživjeli neuspjeh. I tu je priči kraj. Ali može pomoći Frankyu da misli kako gube sa samo dvadeset poena razlike.

"U redu, pristajem na tvoj plan", reče Stace. "Samo pazi da Franky ne dozna što se događa, može?"

"Obećajem", reče Astorre. "Ali znat ću ako lažeš."

"Neću lagati", reče Stace. "Što bih time dobio? Posrednik je neki tip po imenu Heskow i živi u Brightwatersu, neposredno iza Babylona. Razveden je, živi sam i ima šesnaestogodišnjeg klinca, pravog diva koji odlično igra košarku. Heskow nas već godinama angažira za određene poslove. Poznajemo se još iz djetinjstva.

Cijena je bila milijun, ali Franky i ja ipak se nismo lako odlučili na to. Prekrupna stvar. Posao smo preuzeli jer nam je rekao da ne moramo razmišljati ni o FBI-u ni o policiji. Da je sve već sređeno negdje visoko gore. Rekao nam je i da Don više nema konkretnih veza. Ali tu je očito pogriješio. Ti si ovdje. Lova je jednostavno bila prevelika da bismo je odbili."

"Daješ puno informacija tipu za kojeg misliš da sere", reče Astorre.

"Želim te uvjeriti da govorim istinu", reče Stace. "Sve sam skužio. Priča je završena. Ne želim da Franky dozna za to."

"Bez brige", reče Astorre. "Vjerujem ti."

Izišao je iz sobe i spustio se u kuhinju kako bi uputio Monzu. Treba njihove iskaznice, dozvole, kreditne kartice itd. Održao je riječ zadanu Staceu; Frankya treba ustrijeliti u potiljak bez ikakva upozorenja. A Stacea također smaknuti bezbolno.

Astorre je otišao kako bi se odvezao u New York. Snijeg se u međuvremenu pretvorio u kišu koja je sada s tla ispirala snijeg.

* * *

Monza tek rijetko ne bi poslušao nalog, no kao egzekutor imao je osjećaj da ima pravo zaštititi sebe i svoje ljude. Neće biti nikakvih pištolja. Poslužit će se konopcem.

Najprije je poveo četvoricu čuvara da mu pomognu udaviti Stacea. Ovaj se nije ni pokušao oduprijeti. No s Frankyem je bilo drukčije. Punih dvadeset minuta pokušavao je umaknuti konopcu. Tih užasnih dvadeset minuta Franky Sturzo znao je da ga ubijaju.

Potom su dva tijela omotali dekama i odnijeli ih preko negostoljubivih proplanaka dok je kiša ponovno prelazila u snijeg. Ostavili su ih u šumi iza kuće. U rupi u velikom gustišu, gdje ih neće otkriti do proljeća, možda i nikada. Tijela će priroda dotada već toliko nagristi da neće biti moguće, nadao se Monza, odrediti uzrok smrti.

Ali se šefovu nalogu nije usprotivio samo zbog tog razloga. On je, naime, kao i don Aprile, držao da milosrđe može udijeliti samo Bog. Prezirao je i svaku pomisao na milosrđe prema ljudima koji za novac ubijaju druge. Čovjek je drzak kada oprašta nekom drugom čovjeku. To je Božja zadaća. Ljudi koji hine takvu milost odaju se ispraznom ponosu i nemaju poštovanja. On za sebe nije želio takvu milost.

Deveto poglavlje

Kurt Cilke vjerovao je u zakon, u ona pravila koja je čovjek izmislio kako bi stvorio miran život. Oduvijek je nastojao izbjegavati kompromise koji potkopavaju pravedno društvo i nemilosrdno se borio protiv neprijatelja države. Nakon dvadeset godina takve borbe, izgubio je velik dio vjere.

Očekivanja je ispunila samo njegova supruga. Političari su lažljivci, bogataši nemilosrdni u pohlepnoj želji za stjecanjem moći, siromasi zli. A tu su još i rođeni prevaranti, muljatori, nasilnici i ubojice. Provoditelji zakona samo su malko bolji, ali on je svim srcem vjerovao da je FBI najbolji od svih.

Tijekom protekle godine često mu se ponavljao jedan san. U njemu je bio dvanaestogodišnji dječak i spremao se za najvažniji školski ispit koji će potrajati cijeli dan. Kada je odlazio od kuće, majka mu je bila u suzama, a njemu je u snu bilo jasno i zašto. Ne položi li, više je nikada neće vidjeti.

U snu je znao i da su se ubojstva toliko proširila da su uz pomoć uglednih psihijatara uvedeni zakoni za utvrđivanje protokola ispitivanja mentalnog zdravlja kojima bi bilo moguće predvidjeti koji će dvanaestogodišnjaci u kasnijoj dobi postati ubojicama. Oni koji ne bi položili ispit, jednostavno bi nestali. Jer je medicinska znanost dokazala da ubojice ubijaju zbog samog užitka u tom činu. Da su politički zločini, pobune, terorizam, ljubomora i krađa jednostavno površinski izgovori. Stoga je nužno samo u ranoj dobi iskorijeniti te genetske ubojice.

U snu bi onda vidio svoj povratak kući nakon ispita. Majka bi ga grlila i ljubila. Stričevi i bratići priredili su mu veliku proslavu. A onda bi se našao sam u svojoj sobi i drhtao od straha. Jer je znao da je došlo do pogreške. Nikako nije trebao položiti ispit i sada će odrasti i postati ubojicom.

To je sanjao dvaput, ali san nije spominjao supruzi jer je znao što znači, ili je tako barem mislio.

Cilkeov odnos s Timmonom Portellom sada je trajao više od šest godina. Započeo je kada je Portella u slijepome bijesu ubio jednog svog podređenog mafijaša. Cilke je istog trenutka uvidio kakve se otvaraju mogućnosti. U zamjenu za odustajanje od optužnice, organizirao je sve što je bilo potrebno da Portella postane doušnikom iz redova mafije. Direktor je odobrio njegov plan, a ostalo pripada povijesti. Uz Portellinu pomoć Cilke je zgazio newyoršku mafiju, ali je morao žmiriti pred Portellinim operacijama, pa tako i njegovim nadzorom nad trgovinom drogom.

Ali Cilke je, uz direktorovo odobrenje, imao i planove za novo rušenje Portelle. Portella je bio čvrsto odlučio doći do Aprileovih banaka kako bi prao novac od droge. No don Aprile pokazao se tvrdoglavim. Na jednom kobnom sastanku Portella je upitao Cilkea: "Hoće li FBI nadzirati don Aprilea kada dođe na unukovu krizmu?" Cilke je odmah shvatio što ovaj želi, ali je odgovorio tek nakon kraćeg oklijevanja. Polagano je rekao: "Jamčim da neće biti nadzora. Ali što je s newyorškom policijom?"

"To je već sređeno", rekao je Portella.

Cilke je znao da će tako postati suučesnikom u ubojstvu. Ali nije li Don to zaslužio? Veći dio života bio je bešćutni kriminalac. Povukao se pošto je stekao silno bogatstvo, netaknut od strane zakona. A kakve su samo prednosti takvog poteza. Portella će stjecanjem Aprileovih banaka ući u vlastitu stupicu. Dakako, u pozadini je uvijek

Inzio, koji sanja o vlastitom nuklearnom arsenalu. Cilke je znao da bi uz malo sreće mogao srediti sve njih, a vlada bi prema RICO-u dobila banke vrijedne deset milijardi dolara, jer nema sumnje da će Donovi nasljednici postići dogovor s Portellinim tajnim izaslanicima i prodati banke. A deset ili jedanaest milijardi poslužilo bi kao vrlo snažno oružje u borbi protiv zločina.

No Georgette bi ga prezirala, stoga to nikada ne smije doznati. Naposljetku, ona živi u drukčijem svijetu.

Međutim, sada se ponovno mora vidjeti s Portellom. Tu je pitanje njegovih izmasakriranih njemačkih ovčara, pitanje tko stoji iza toga. Počet će od Portelle.

Timmona Portella bio je rijetka pojava među uspješnim Talijanima: neoženjeni muškarac pedesetih godina. Ipak, to nikako nije značilo i da živi u celibatu. Svakog petka veći dio noći proveo bi s nekom prelijepom ženom iz jednog od eskort-servisa pod nadzorom nekoga od njegovih potčinjenih. Prema uputama, djevojka je morala biti mlada, ne predugo u igri, lijepa i profinjenih crta lica. Vesela i energična, ali ne i od onih koje su sklone mudrijašenju. I očekivalo se da ne predlaže nikakve nastranosti. Timmona je u seksu bio tip koji je volio samo jednostavne, uobičajene stvari. Imao je svoje male osobitosti, no one su bile nedužne, gotovo očinske. Jedna od njih bio je i zahtjev da djevojka ima obično anglosaksonsko ime, na primjer Jane ili Susan; mogao je pristati na nešto poput Tiffany, čak i Merle, ali ništa što bi ukazivalo na neko drugo etničko podrijetlo. Rijetko bi se dogodilo da bi s istom ženom spavao dvaput.

Ti sastanci redovito su se održavali u jednom razmjerno malenom hotelu u East Sideu koji je bio u vlasništvu jedne od njegovih tvrtki. Ondje se mogao služiti cijelim katom, koji se sastojao od dvaju povezanih

apartmana. U jednom je bila kuhinja sa svim potrepštinama i namirnicama, jer je Portella bio nadareni kulinarski amater, i to, što je bilo najneobičnije, specijalist za sjevernotalijansku kuhinju, premda su mu se roditelji rodili na Siciliji. Obožavao je kuhati.

Te večeri djevojku je u apartman doveo vlasnik eskort-službe koji se nakratko zadržao na piću, a onda nestao. Potom je Portella na brzinu priredio večeru za dvoje, dok je čavrljao s djevojkom i dok su se upoznavali. Zvala se Janet. Portella je kuhao brzo i učinkovito. Te je večeri odabrao svoj specijalitet: teletinu na milanski, špagete u umaku s tvrdim švicarskim sirom, malene pečene patlidžane kao prilog i zelenu salatu s rajčicama. Za desert su imali raznovrsne kolače iz glasovite francuske slastičarnice u susjedstvu.

Janet je posluživao s uglađenošću koja je bila u suprotnosti s njegovim izgledom; bio je to krupan, dlakav muškarac velike glave i grube kože, ali je uvijek jeo u košulji, kravati i sakou. Uz večeru ju je ispitivao o njezinu životu, sa zanimanjem koje je kod tako bezobzirnog čovjeka bilo neočekivano. Uživao je slušajući njezine priče o životnoj nesreći, o tome kako su je izdali otac, braća i ljubavnici, te moćni muškarci koji su je na grešan život naveli s pomoću ekonomskih pritisaka i neželjenih trudnoća, a da bi nekako spasila svoju neimaštinom pogođenu obitelj. Nije se mogao načuditi rasponu nečasnih oblika ponašanja od strane svoje vrste, muškaraca, te se divio vlastitoj dobroti prema ženama. Bio je velikodušan prema njima, što se nije odražavalo samo u velikim novčanim iznosima koje bi im davao.

Nakon večere ponio je vino u dnevnu sobu i Janet pokazao šest kutija s nakitom: zlatni sat, prsten s rubinom, dijamantne naušnice, ogrlica od žada, narukvica s dragim kamenjem, te savršena niska bisera. Rekao joj je kako jednu

od tih stvari može odabrati kao dar. Svaki je vrijedio po nekoliko tisuća dolara - djevojke bi ih obično odnosile na procjenu.

Prije više godina jedna od njegovih ekipa otela je kamion s nakitom, a on je sadržaj uskladištio, radije nego da ga prodaje. Tako ga darovi nisu stajali ni centa.

Dok je Janet razmišljala o tome što želi, te na koncu odabrala ručni sat, on joj je priredio kupku, pomno pazeći na temperaturu vode i ostavljajući joj svoje najdraže mirise i pudere. Tek tada, pošto se ona opustila, povukli su se u postelju i odali se normalnom seksu, poput kakvog bračnog para.

Ako bi bio osobito raspoložen za ljubav, djevojku bi zadržao do četiri-pet izjutra, ali nikada ne bi zaspao dok bi djevojka bila u apartmanu. Te je večeri Janet otpustio rano.

Sve to činio je zbog zdravlja. Znao je da ima neobuzdan temperament koji bi ga mogao dovesti u nevolje. Taj ga je redoviti seks, jednom na tjedan, smirivao. Žene bi ga općenito smirivale, a učinkovitost takvog pristupa dokazivao je tako što bi svake subote odlazio svom liječniku i sa zadovoljstvom slušao kako mu se krvni tlak vratio u normalu. Kada mu je naveo razloge, liječnik je samo tiho rekao: "Vrlo zanimljivo". Portella se jako razočarao u njemu.

Takva je organizacija imala još jednu prednost. Portellini tjelohranitelji bili su izolirani ispred apartmana. Ali stražnja su vrata vodila u susjedni apartman, koji je izlazio na jedan drugi hodnik, i upravo je ondje Portella održavao sastanke koje je želio sakriti od svojih najbližih savjetnika. Jer, potajni susreti jednog šefa mafije i jednog specijalnog agenta FBI-a bili su vrlo opasna stvar. U njega bi posumnjali kao u doušnika, a FBI bi u Cilkea mogao posumnjati kao u agenta koji prima mito.

Upravo je Portella osigurao brojeve telefona koje treba prisluškivati, imenovao one slabiće koji će pod pritiskom popustiti, ukazao na dokaze za ubojstva zbog reketa, te objasnio kako pojedini sustavi reketa funkcioniraju. I upravo je Portella obavio nekoliko prljavih poslova koje FBI nije mogao obaviti legalno.

Tijekom godina, njih su dvojica razvili sustav šifriranih poruka za dogovaranje sastanaka. Cilke je imao ključ od vrata apartmana u hodniku na suprotnoj strani, tako da je onamo mogao ući a da ga ne primijete Portellini tjelohranitelji, te pričekati u tom pomoćnom apartmanu. Portella bi se riješio djevojke i njihov bi sastanak počeo. Te je večeri Portella čekao Cilkea.

Cilke je na tim sastancima redovito bio pomalo nervozan. Znao je da se čak ni Portella ne bi usudio nauditi jednom agentu FBI-a, ali taj je tip imao temperament koji je graničio s pravim ludilom. Cilke je bio naoružan, ali kako bi očuvao tajnost identiteta doušnika, nije mogao voditi i tjelohranitelje.

Portella je u ruci držao čašu vina, a prve njegove riječi, riječi pozdrava, bile su: "Što sad, jebemu, nije u redu?" Međutim, srdačno se smiješio i čak napola zagrlio Cilkea. Portellin veliki trbuh skrivao je elegantan kineski ogrtač navučen preko pidžame.

Cilke je odbio piće, sjeo na sofu i smirenim tonom rekao: "Prije nekoliko tjedana vratio sam se kući s posla i zatekao svoja dva psa s izvađenim srcem. Nekako sam mislio da bi ti mogao znati nešto o tome." Pomno je promatrao Portellu.

Činilo se da se ovaj iskreno iznenadio. Dotada je sjedio u naslonjaču i izgledalo je da su ga te riječi kao nekakav snažan strujni udar izbacile u stojeći položaj. Lice mu je preplavio bijes. Cilkea se to nije osobito dojmilo; prema

njegovu iskustvu, krivci mogu reagirati i kao najveća nevinašca. On sada reče: "Ako me želiš na nešto upozoriti, zašto mi to ne kažeš otvoreno?"

Portella na to gotovo u suzama reče: "Kurt, ovamo si došao naoružan; osjetio sam tvoj pištolj. Ja nisam naoružan. Možeš me ubiti i ustvrditi da sam se opirao uhićenju. Vjerujem ti. Na tvoj račun na Caymanima uložio sam više od milijun dolara. Nas smo dvojica partneri. Zašto bih se služio takvim starim sicilijanskim trikom? Netko nas pokušava zavaditi. To ti mora biti jasno."

"Tko?" reče Cilke.

Portella je još nekoliko trenutaka razmišljao. "To može biti samo onaj mali Astorre. On je općinjen nekakvim iluzijama o veličini jer mi je jednom izmaknuo. Provjeri ga, a ja ću u međuvremenu naložiti da ga likvidiraju."

Cilkeu je to konačno bilo dovoljno uvjerljivo. "U redu," reče, "ali držim da moramo biti jako oprezni. Ne potcjenjuj tog tipa."

"Bez brige", reče Portella. "Hej, jesi li večerao? Imam nešto teletine i špageta, salatu i još malo dobrog vina."

Cilke se nasmije. "Vjerujem ti. Ali nemam vremena za večeru."

Prava je istina bila da nije želio jesti s čovjekom kojeg će uskoro strpati iza rešetaka.

Astorre je sada imao dovoljno informacija da izradi plan ratovanja. Bio je uvjeren da u Donovu ubojstvu prste ima i FBI, te da je operaciju vodio Cilke. Sada je znao i tko je bio posrednik. Znao je da je ubojstvo naručio Timmona Portella. Ipak, uza sve to, neke su zagonetke ostale neriješene. Veleposlanik je, preko Nicole, ponudio otkup banaka u suradnji sa stranim ulagačima. Cilke mu je ponudio dogovor kojim bi izdao Portellu i tako ga doveo u nezakonit

položaj. Astorre je sada odlučio posavjetovati se s Craxxijem u Chicagu i sa sobom povesti gospodina Pryora.

Astorre je već zamolio gospodina Pryora da dođe u Ameriku voditi Aprileove banke. Gospodin Pryor prihvatio je ponudu i bilo je upravo nevjerojatno koliko se brzo od engleskog gentlemana pretvorio u energičnog i svemoćnog američkog menadžera. Nosio je hamburg šešir umjesto polucilindra; odbacio je kišobran i umjesto njega nosio presavijene novine, a doputovao je sa suprugom i dvojicom nećaka. Njegova je supruga iz odore engleske matrone prešla u elegantniju odjeću, posve modernu. Dvojica nećaka bili su Sicilijanci koji su besprijekorno govorili engleski i imali diplome iz računovodstva. Obojica su bili gorljivi lovci i lovačku opremu držali u prtljažniku limuzine koju je vozio jedan od njih. Obojica su zapravo bili tjelohranitelji gospodina Pryora.

Pryorovi su se smjestili u jednu kuću u Upper West Sideu koju su osiguravale ophodnje iz jedne privatne agencije za zaštitu. Nicole, koja se protivila tom imenovanju, ubrzo je pokleknula pred šarmom gospodina Pryora, osobito pošto joj je rekao da su u dalekom srodstvu. Uopće nije bilo sumnje u to da gospodin Pryor prema ženama iskazuje određeni očinski šarm; obožavala ga je čak i Rosie. I nije bilo sumnje u to da zna voditi banke - čak se i Nicole dojmilo njegovo veliko poznavanje međunarodnog bankarskog tržišta. Zaradu je povećao već i samim trgovanjem valutama. A Astorre je znao da je gospodin Pryor bio intimus don Aprilea. I upravo je gospodin Pryor nagovorio don Aprilea da kupi banke povezane s kućama koje je gospodin Pryor vodio u Engleskoj i Italiji. Gospodin Pryor jednom je opisao njihov odnos.

"Rekao sam tvome stricu", rekao je gospodin Pryor, "da banke mogu donositi više bogatstva uz manje rizika nego

posao kojim se on bavio. Te su stare organizacije stvar prošlosti; vlada je prejaka i odviše koncentrirana na naše ljude. Bilo je vrijeme za izlazak iz tih poslova. Banke su put do stjecanja novca, samo ako imaš iskustvo, ljude i političke veze. Bez imalo razmetanja, mogu reći da sam dobru volju talijanskih političara stekao novcem. Svi se bogate, a nitko ne biva povrijeđen i ne završava u zatvoru. Mogao bih na sveučilištima predavati o načinima na koje se čovjek može obogatiti a da ne krši zakon i ne pribjegava nasilju. Samo se moraš pobrinuti za donošenje odgovarajućih zakona. Naposljetku, obrazovanje je ključ kojim se dolazi do jednog višeg oblika civilizacije."

Gospodin Pryor se pomalo šalio, ali je u određenoj mjeri bio i iskren. Astorre je osjetio duboku povezanost i usklađenost s njim te mu poklonio bezrezervno povjerenje. Don Craxxi i gospodin Pryor bili su ljudi na koje se može osloniti. Ne samo na temelju prijateljstva: i jedan i drugi stekli su pravo malo bogatstvo na temelju rada onih deset banaka u Donovu vlasništvu.

Kada je s gospodinom Pryorom došao u dom don Craxxija u Chicagu, Astorrea je iznenadila velika srdačnost kojom su se zagrlili Pryor i Craxxi. Bilo je očito da se dobro poznaju.

Craxxi im je ponudio voće i sir, te je čavrljao s gospodinom Pryorom dok su sva trojica jeli. Astorre ih je slušao s intenzivnim zanimanjem; obožavao je slušati priče koje bi pričali starci. Craxxi i gospodin Pryor složili su se da su nekadašnje metode poslovanja bile opterećene opasnostima. "Svi su imali povišeni tlak, svi su imali problema sa srcem", rekao je Craxxi. "Bio je to užasan način života. A novi nemaju osjećaj za čast. Lijepo je gledati ih kako nestaju."

"Ah", reče gospodin Pryor. "Ali svi smo morali od nečega početi. Pogledaj nas sada."

Zbog svih tih priča Astorre se počeo pitati treba li uopće govoriti o poslu koji je pred njim. Što to, dovraga, ovi starci uopće misle da sada rade? Gospodin Pryor zadovoljno se nasmije uočivši Astorreov pogled. "Budi bez brige, još nismo postali svecima. A ova situacija izazov je i našim vlastitim interesima. Stoga nam reci što trebaš. Spremni smo za posao."

"Treba mi vaš savjet, ništa konkretno na terenu", reče Astorre. "To je moj posao."

Craxxi reče: "Ako je riječ isključivo o osveti, savjetovao bih ti da se vratiš pjevanju. Ali ja uviđam, a nadam se da je to jasno i tebi, da je riječ o zaštiti tvoje obitelji od opasnosti."

"I jedno i drugo", reče Astorre. "I jedan i drugi razlog bili bi dovoljni. Ali moj me stric uvježbavao upravo za ovu situaciju. Ne mogu ga iznevjeriti."

"Odlično", reče gospodin Pryor. "Ali, budi svjestan sljedeće činjenice: to što činiš u tvojoj je prirodi. Pripazi na opasnosti kojima se izlažeš. Ne dopusti da te to zanese."

Don Craxxi blagim tonom upita: "Kako ti mogu pomoći?"

"Imali ste pravo u vezi s braćom Sturzo", reče Astorre. "Priznali su ubojstvo i rekli da je posrednik bio John Heskow, čovjek za kojeg nikada nisam ni čuo. Stoga sada moram potražiti njega."

"A braća Sturzo?" upita Craxxi.

"Oni su van igre."

Njih su dvojica ostala šutjeti. Craxxi zatim reče: "Heskowa znam. Posrednik je već dvadeset godina. Neutemeljeno se priča da je posredovao i u nekim političkim atentatima, ali ja u to ne vjerujem. Mogu ti samo reći da

taktika kojom si naveo braću Sturzo da progovore, kakva god bila, neće upaliti kod Heskowa. Silno je dobar u pregovaranju i bit će mu jasno da mora postići nagodbu kako bi ostao na životu. Znat će da moraš doći do informacija koje ti može dati jedino on."

"Ima sina kojeg obožava", reče Astorre. "Košarkaš; on mu znači sve."

"To je stari trik i on će sigurno baciti jaču kartu", reče gospodin Pryor. "Uskratit će ključne, a dati informacije koje nemaju presudno značenje. Moraš razumjeti Heskowa. Cijeli život sklapa pogodbe sa smrću. Smisli drukčiji pristup."

"Puno je toga što želim doznati prije nego što budem u stanju krenuti dalje", reče Astorre. "Tko stoji iza ubojstva i, ponajviše, zašto? Evo što ja mislim. Stvar mora biti u bankama. Nekome su te banke potrebne."

"Heskow bi mogao znati nešto od toga", reče Craxxi.

"Muči me", reče Astorre, "to što na krizmi u katedrali nije bilo ni policije ni FBI-a. A braća Sturzo rekla su mi da su dobili jamstva da neće biti nikakvog nadzora. Mogu li vjerovati da su policija i FBI unaprijed znali za atentat? Je li to moguće?"

"Moguće je", reče don Craxxi. "A u tom slučaju moraš biti vrlo oprezan. Osobito s Heskowom."

Gospodin Pryor smirenim glasom reče: "Astorre, glavni ti je cilj spasiti banke i zaštititi djecu don Aprilea. Osveta je manje važan cilj od kojeg možeš i odustati."

"Ne znam", reče Astorre, sada već neodređenim tonom. "Morat ću razmisliti o tome." Potom se obojici iskreno nasmiješi. "Ali vidjet ćemo kako će sve to ispasti."

Ova dvojica nisu mu ni na trenutak povjerovali. Astorre nije bio prvi takav mladić kojeg su poznavali i prepoznali. U njemu su vidjeli evolucijski povratak na one velike mafijaške vođe iz davnih vremena, ljude u koje sami

nisu izrasli jer im je nedostajalo određene karizmatičnosti i volje koju imaju samo oni najveći: poštovanja vrijedni ljudi koji su vladali pokrajinama, opirali se državnim zakonima, i iz svega izlazili kao veliki pobjednici. U Astorreu su sada prepoznali upravo tu volju, taj šarm, tu odlučnost i ustrajnost koje on sam nije bio svjestan. Čak i njegova glupost, to njegovo pjevanje, jahanje konja, bile su slabosti koje nisu negativno utjecale na njegovu sudbinu. To su bile tek mladenačke radosti i odraz dobronamjernog srca.

Astorre im je ispričao i kako generalni konzul, Marriano Rubio, i Inzio Tulippa pokušavaju kupiti banke. Kako ga je Cilke pokušao iskoristiti ne bi li namamio Portellu u stupicu. Njih dvojica pomno su ga slušali.

"Sljedeći ih put uputi meni", reče gospodin Pryor. "Prema mojim informacijama, Rubio je financijski menadžer svjetske trgovine drogom."

"Neću prodati banke", reče Astorre. "Takvi su bili Donovi nalozi."

"Svakako", reče Craxxi. "One su budućnost i mogu te zaštititi." Nakon trenutka predaha, nastavi: "Dopusti da ti ispričam jednu pričicu. Prije nego što sam se povukao, imao sam jednog suradnika, vrlo savjesnog i poštenog poslovnog čovjeka. Bio je pravi uzoran građanin. On me pozvao na objed u jednu poslovnu zgradu, u svoju osobnu blagovaonicu. Kasnije mi je pokazao te divovske sobe s tisućama odjeljaka i računala na kojima su radili mladići i djevojke.

I onda mi je rekao: 'Ova mi soba donosi milijardu dolara na godinu. U ovoj zemlji živi gotovo tri stotine milijuna ljudi, a mi smo se posvetili tome da ih pokušamo navesti na kupnju naših proizvoda. Planiramo posebne nagradne igre, lutrije i raznovrsne pogodnosti, dajemo ekstravagantna obećanja, a sve to u zakonskim ih okvirima

navodi na to da troše novac u korist svih naših tvrtki. I znate što je tu ključno? Moramo imati banke koje će tim ljudima, njih tri stotine milijuna, osigurati kredite, da bi mogli trošiti novac koji nemaju.' Banke su ključ cijele igre, moraš ih imati na svojoj strani."

"To je točno", reče gospodin Pryor. "I obje su strane na dobitku. Premda su kamate visoke, ti dugovi ljude pokreću, motiviraju ih na veće rezultate."

Astorre se nasmije. "Drago mi je što je pametno zadržati banke. Ali to nije važno. Don mi je rekao neka ih ne prodajem. Meni je to dovoljno. Važno je to što su ga oni ubili."

Craxxi se vrlo odlučno obrati Astorreu: "Ne možeš nauditi čovjeku kakav je Cilke. Vlada je sada prejaka da bi protiv nje poduzimao takve korake, zadavao joj tako velike udarce. Ali slažem se da predstavlja određenu opasnost. Moraš igrati jako pametno."

"Sljedeći ti je korak Heskow", reče Pryor. "On je ključ, no i tu moraš dobro paziti. Zapamti, za pomoć se možeš obratiti don Craxxiju, a i ja na raspolaganju imam podosta mogućnosti. Nismo se posve povukli. I imamo interes u tim bankama... a da i ne spominjemo naklonost prema don Aprileu, počivao u miru."

"U redu", reče Astorre. "Možemo se ponovno naći pošto obavim razgovor s Heskowom."

Astorre je bio i više nego svjestan opasnog položaja u kojem se našao. Znao je da je uspjeh koji je postigao neznatan, unatoč tome što je kaznio ubojice. Ali to je bila tek nit izvučena iz zagonetke koju je činilo ubojstvo don Aprilea. Međutim, oslanjao se na svoju nepogrešivu paranoju, duboko usađenu tijekom godina učenja u svijetu beskrajnih sicilijanskih izdaja. Sada mora osobito dobro

paziti. Činilo se da je Heskow laka meta, ali je isto tako mogao biti minirana zamka.

Jedna ga je stvar iznenadila. Samog sebe smatrao je zadovoljnim životom malog poslovnog čovjeka i pjevača amatera, no sada je osjećao ushićenje kao nikada ranije. Imao je osjećaj da se vratio u svijet kojem pripada, i da ima određenu misiju. Štititi djecu don Aprilea, osvetiti smrt čovjeka kojeg je volio. Jednostavno treba slomiti volju neprijatelju. Aldo Monza iz svog je sela na Siciliji doveo desetoricu dobrih ljudi. Po Astorreovim uputama doživotno je osigurao sredstva za život njihovim obiteljima, što god se s njima kasnije događalo.

"Ne računaj na zahvalnost zbog djela koja si za nekoga učinio u prošlosti", prisjećao se Donovih riječi. "Kod njih moraš izazvati zahvalnost za ono što ćeš za njih činiti u budućnosti." Banke su bile budućnost obitelji Aprile, Astorrea i njegove sve brojnije vojske. Bila je to budućnost vrijedna borbe, bez obzira na cijenu.

Don Craxxi dodijelio mu je još šestoricu ljudi za koje je apsolutno jamčio. Astorre je s pomoću tih ljudi i najsuvremenijih sigurnosnih uređaja svoj dom pretvorio u pravu utvrdu. Usto je uredio i jednu sigurnu kuću u koju je mogao nestati u slučaju da ga vlasti zbog nekog razloga požele privesti.

Nije se služio tjelohraniteljima koji bi ga pratili u stopu. Umjesto toga, oslanjao se na vlastitu brzinu a čuvare koristio kao izvidnicu na putu kojim će se kretati.

Heskowa će još neko vrijeme pustiti na miru. Astorre se pitao koliko je stvaran Cilkeov ugled časnog čovjeka, budući da ga je takvim opisao čak i don Aprile.

"Postoje časni ljudi koji se cijeli život pripremaju za jedan jedini, ali vrhunski čin izdaje", rekao mu je jednom Pryor. No unatoč svemu tome, Astorre je osjećao

samopouzdanje. Trebat će samo ostati živ dok se ne posložе svi djelići zagonetne slagalice.

U pravom iskušenju naći će se ljudi poput Heskowa, Portelle, Tulippe i Cilkea. On će još jednom morati osobno uprljati ruke krvlju.

Astorreu je trebalo još mjesec dana da točno smisli kako se pozabaviti Johnom Heskowom. Taj će čovjek biti težak, varljiv, bit će ga lako ubiti ali teško iz njega izvući informacije. Pritom se kao pomagalom poslužiti njegovim sinom bilo bi preopasno - Heskowa bi tako natjerao da kuje planove protiv njega dok se istodobno drži kao da surađuje. Stoga je odlučio Heskowu ne dati do znanja da su mu braća Sturzo rekla kako je Heskow u trenutku atentata bio vozač. Na taj bi ga način previše zastrašio.

U međuvremenu, prikupio je nužne podatke o Heskowljevim svakodnevnim navikama. Činilo se da je riječ o mirnom čovjeku koji najviše od svega voli uzgajati cvijeće i na veliko ga prodavati, cvjećarima, ali i osobno, na jednom štandu uz cestu u Hamptonima. Od užitaka, odavao bi se jedino odlasku na košarkaške utakmice sinove momčadi, i odano poput vjerskog fanatika pratio je raspored košarkaških utakmica Villanove.

Jedne subote uvečer, u siječnju, Heskow se uputio na utakmicu Villanova-Temple u newyorškom Madison Square Gardenu. Odlazeći iz kuće, zaštitio ju je sofisticiranim alarmnim sustavom. Uvijek je dobro pazio na svakodnevne životne pojedinosti, uvijek bio uvjeren da se unaprijed pripremio za sve moguće nesretne slučajeve.

Upravo je tu sigurnost Astorre želio poljuljati na samome početku razgovora.

John Heskow odvezao se u grad i sam večerao u jednom kineskom restoranu u blizini dvorane. Na izlascima

bi uvijek jeo u kineskim restoranima jer jedino takva jela nije mogao kod kuće spraviti bolje. Sviđali su mu se srebrni poklopci na svakom jelu, kao da bi pod njima moglo biti nekakvo čudesno iznenađenje. Volio je Kineze. Drže se svog posla, ne ćaskaju iz pristojnosti i ne iskazuju poniznu srdačnost. I nijednom, ali baš nijednom, nije pronašao pogrešku u računu, koji bi uvijek pomno provjerio jer je naručivao mnogobrojna jela.

Te se večeri nije sustezao. Osobito je volio pekinšku patku, potočne rakove i kantonski umak od jastoga. Naručio je i posebnu bijelu prženu rižu i, dakako, nekoliko prženih valjušaka i pikantna svinjska rebra. Obrok je zaključio sladoledom od zelenog čaja, neobična okusa, ali kojim je pokazivao da je pravi gurman na području istočnjačke hrane.

Kada je došao u Garden, dvorana je bila tek napola ispunjena, premda je sveučilište Temple imalo momčad visoko na ljestvici. Heskow je sjeo na svoje pomno odabrano mjesto, koje mu je osigurao sin, u blizini parketa i oko sredine igrališta. Zbog toga se ponosio Jockom.

Utakmica nije bila uzbudljiva. Temple je pregazio Villanovu, ali Jocko je postigao najviše koševa. Nakon utakmice, Heskow je otišao u svlačionicu.

Sin ga je dočekao zagrljajem. "Hej, tata, drago mi je što si došao. Hoćeš li s nama izići na večeru?"

Heskowu je bilo neizmjerno drago. Sin mu je pravi gentleman. Dakako da ti klinci u društvu ne žele nekakvog fosila kada sami izlaze u grad. Žele se napiti, dobro se nasmijati i možda nešto poševiti.

"Hvala", reče Heskow. "Već sam večerao, a čeka me i duga vožnja do kuće. Izvrsno si igrao. Ponosim se tobom. A sada idi van i dobro se zabavi." Na odlasku ga je poljubio, pitajući se kako mu se tako posrećilo. No, dobro, njegov sin ima dobru majku, iako je njemu bila loša supruga.

Kući u Brightwaters Heskow se vratio samo za sat vremena - autoceste na Long Islandu u to su vrijeme gotovo puste. Kada je došao kući bio je umoran, ali prije nego što je ušao, još je jednom obišao staklenike, kako bi se uvjerio da su temperatura i vlaga na odgovarajućoj razini.

Pod mjesečinom koja se odražavala kroz stakleni krov, cvijeće je obilježavala neka neobuzdana ljepota koja je podsjećala na prizore iz noćnih mora; crvena je boja bila gotovo crna, a bijela činila sablasne i prozračne aureole. Obožavao ih je gledati, osobito neposredno prije odlaska na spavanje.

Pošljunčanim prilazom došao je do kuće i otključao vrata. Čim se našao unutra, brzo je utipkao brojeve na brojčaniku, kako bi deaktivirao alarm i onda ušao u dnevnu sobu.

U tom trenutku srce mu je nekontrolirano poskočilo. Unutra su ga čekala dvojica muškaraca; prepoznao je Astorrea. O smrti je znao dovoljno da je učas prepozna. Ovo su bili njezini glasnici.

Ali reagirao je besprijekornim obrambenim mehanizmom. "Kako ste, dovraga, vas dvojica ušli ovamo, i koji kurac tražite?"

"Samo bez panike", reče Astorre. Potom se predstavi, dodajući da je nećak pokojnog don Aprilea.

Heskow se prisili na mir. To nije prvi škripac u kojem se našao i nakon prvog vala adrenalina uvijek bi sve bilo u redu. On sada sjedne na sofu kako bi položio ruku na drveni naslon i mogao doći do skrivenog pištolja. "Onda, što trebate?"

Astorreu je na licu titrao osmijeh kao da se dobro zabavlja, a to je iritiralo Heskowa, koji je kanio pričekati pravi trenutak. Sada naglo otvori naslon i posegne za pištoljem. Kutija je bila prazna.

U tom trenutku na prilazu garaži pojavila su se tri automobila koja su svojim svjetlima obasjala sobu. U kuću su ušla još dvojica muškaraca.

Astorre ugodnim glasom reče: "Nisam te potcijenio, Johne. Pretražili smo cijelu kuću. Pronašli smo pištolj u kutiji s kavom, još jedan trakom zalijepljen ispod kreveta, treći u onoj lažnoj kutiji za pisma i još jedan u kupaonici, iza školjke. Je li nam koji promaknuo?"

Heskow mu ne odgovori. Srce mu je ponovno stalo neobuzdano udarati. Osjećao je pulsiranje u grlu.

"Što to, dovraga, uzgajaš u tim staklenicima?" upita Astorre smijući se. "Dijamante, travu, koku, što li? Već sam mislio da uopće nećeš ući. Usput, to je poprilična vatrena moć za čovjeka koji uzgaja azaleje."

"Prestani me zajebavati", reče Heskow tiho.

Astorre sjedne u naslonjač nasuprot Heskowu i na stolić između njih dobaci dva novčanika - Guccijeva, jedan zlatni, jedan smeđi. "Pogledaj", reče.

Heskow ispruži ruku i otvori ih. Prvo je ugledao vozačke dozvole s fotografijama braće Sturzo. Žuč u grlu bila je toliko gorka da je zamalo povratio.

"Oni su te odali", reče Astorre. "Rekli su mi da si ti bio posrednik u organiziranju ubojstva don Aprilea. Rekli su i da si jamčio da na crkvenom obredu neće biti ni newyorške policije ni FBI-a."

Heskow odmah shvati što se dogodilo. Nisu ih samo ubili, premda su braća Sturzo posve sigurno mrtva. Samo načas osjetio je blago razočaranje zbog činjenice da su ga izdali. Ali činilo se da Astorre ne zna da ih je on vozio. Pred njim je pregovaranje, najvažnije cjenkanje u životu.

Heskow slegne ramenima. "Ne znam o čemu pričaš."

Aldo Monza dotada je budno pazio na svaku riječ, pomno promatrao Heskowa. Sada je otišao u kuhinju i vratio

se s dvjema šalicama crne kave. Jednu je dodao Astorreu, a drugu Heskowu. Zatim reče: "Hej, imaš talijansku kavu... super." Heskow ga samo prijezirno pogleda.

Astorre popije nekoliko gutljaja kave, a onda polagano, promišljeno, reče: "Čujem da si vrlo inteligentan čovjek i da je to jedini razlog zbog kojeg si još na životu. Stoga me poslušaj i dobro promisli. Ja sam čistač don Aprilea. Raspolažem svim sredstvima kojima je on raspolagao prije povlačenja. Poznavao si ga, znaš što to znači. Nikada se ne bi usudio posredovati u takvom poslu da se on već nije bio povukao. Nije li tako?"

Heskow ne reče ništa. Samo je i dalje gledao Astorrea, pokušavajući ga što točnije procijeniti.

"Sturzovi su mrtvi", nastavi Astorre. "Ti im se možeš pridružiti. Ali ja imam jedan prijedlog, a ti moraš jako budno paziti. U sljedećih pola sata morat ćeš me uvjeriti da si na mojoj strani, da ćeš raditi za mene. U protivnom, zakopat ćemo te pod to tvoje cvijeće u stakleniku. A sada mi dopusti da ti prenesem ugodnije novosti. U cijelu stvar ni u jednom trenutku neću uvući tvog sina. Ja to ne radim, a usto, ti bi na taj način postao mojim neprijateljem i bio bi spreman izdati me. Međutim, moraš uvidjeti da sam ja taj koji tvog sina održava na životu. Moji neprijatelji žele vidjeti moju smrt. Uspiju li, neće poštedjeti tvog sina. Njegova sudbina ovisi o mojoj."

"Reci što želiš", reče Heskow.

"Potrebne su mi informacije", reče Astorre. "Stoga ti pričaj. Budem li zadovoljan, dogovorit ćemo se. U protivnom, mrtav si. Problem koji je sada neposredno pred tobom glasi: kako večeras ostati živ. Počni."

Heskow je šutio još barem pet minuta. Najprije je procjenjivao Astorrea. Tako zgodan tip ne doima se svirepim ni sklonim mučenju. Ali braća Sturzo su mrtva. Potom još i

to zaobilaženje sigurnosnih sustava u kući i pronalaženje pištolja. Najzloslutnije je bilo to što je Astorre onako čekao da on posegne za pištoljem kojeg nema. Stoga to nije blefiranje, a svakako ne blefiranje koje on može pratiti. Heskow je na koncu popio kavu i donio odluku, uz određene ograde.

"Moram prijeći na tvoju stranu", reče, obraćajući se Astorreu. "Moram ti vjerovati da ćeš učiniti ono što je pravo. Za ovaj posrednički posao angažirao me i novac mi dao Timmona Portella. Nenazočnost newyorške policije kupio sam ja. Ja sam Timmonin novac dostavio glavnom detektivu, Di Benedettu, dao sam mu pedeset tisuća, a njegovoj zamjenici, Aspinelli Washington, dvadeset pet tisuća. A što se tiče jamstva u vezi s FBI-em, njega mi je dao Portella. Ustrajao sam na konkretnijim podacima, a on mi je rekao da ima u šaci tog tipa, Cilkea, šefa newyorške podružnice. Upravo je Cilke dao zeleno svjetlo za Donovo ubojstvo."

"I prije si radio za Portellu?"

"O, da", reče Heskow. "On u New Yorku vodi posao s drogom, tako da je za mene imao puno ubojstava. Ali ni jedno nije bilo u Donovoj kategoriji. I nikada nisam shvatio razlog. To je sve."

"U redu", reče Astorre. Izraz njegova lica bio je iskren. "A sada želim da budeš oprezan. Za vlastito dobro. Postoji li još nešto što mi možeš reći?"

I Heskowu je odjednom postalo jasno da se našao na samo nekoliko sekundi od smrti. Nije uspio uvjeriti Astorrea. Vjerovao je svom instinktu. Sada se slabašno nasmiješi Astorreu. "Još jednu stvar", pridoda, vrlo polagano. "I trenutačno imam jednu Portellinu narudžbu. Treba ubiti tebe. Dvojici detektiva platit ću petsto tisuća da te srede. Dođu te uhititi, ti se opireš, oni te upucaju."

Činilo se da je Astorre malko zbunjen. "Zašto tako komplicirano i skupo?" reče. "Zašto ne angažiraš običnog ubojicu?"

Heskow odmahne glavom. "Ipak te više cijene. A nakon Dona, obično bi ubojstvo privuklo previše pozornosti. S obzirom na to da si mu nećak. Mediji bi se raspomamili. Ovako za sve postoji lijepo pokriće."

"Jesi li im već platio?" upita Astorre.

"Nisam", reče Heskow. "Tek se trebamo naći."

"U redu", reče Astorre. "Sastanak dogovori podalje od gužve. Unaprijed me obavijesti o pojedinostima. I još jedna stvar. Nakon sastanka, ne odlazi zajedno s njima."

"Oh, sranje", reče Heskow. "Tako, znači? Bit će gadne frke."

Astorre se nasloni. "Tako to ide", reče. Zatim ustane i napola zagrli Heskowa u znak prijateljstva. "Zapamti," reče, "moramo jedan drugog održavati na životu."

"Mogu li zadržati dio novca?" upita Heskow.

Astorre se nasmije. "Ne. I upravo je to najljepši dio cijele priče. Kako će policajci objasniti pola milijuna koje imaju kod sebe?"

"Samo dvadeset", reče Heskow.

"U redu", reče Astorre dobrohotno. "Ali ne više. Tek tako da se malo osladiš."

Sada je od najveće moguće važnosti bilo da se Astorre još jednom sastane s don Craxxijem i gospodinom Pryorom, kako bi od njih dobio savjet u vezi s velikim operacijskim planom koji mora provesti.

Ali okolnosti su se u međuvremenu promijenile. Gospodin Pryor ustrajavao je u zahtjevu da u Chicago povede svoju dvojicu nećaka, koji će mu poslužiti kao tjelohranitelji. A kada su došli u to čikaško predgrađe,

uvidjeli su da je skromno imanje don Craxxija pretvoreno u utvrdu. Uz prilaz koji je vodio do kuće stajale su malene zelene kućice, a u njima su stajali mladići vrlo nepopustljiva izgleda. Kombi s komunikacijskim centrom bio je parkiran u voćnjaku, a trojica mladića otvarala su vrata, javljala se na telefone i provjeravala identitet posjetitelja.

Nećaci gospodina Pryora, Erice i Roberto, bili su vitki i atletski građeni, stručnjaci za vatreno oružje. Osim toga, bilo je jasno da obožavaju strica. Činilo se i da znaju za Astorreov život na Siciliji, te su se prema njemu odnosili sa silnim poštovanjem, obavljajući mu i najmanje osobne usluge. Nosili su njegovu prtljagu do zrakoplova. Za večerom bi mu točili vino, brisali mu mrvice svojim ubrusima; umjesto njega davali napojnice i otvarali mu vrata, jasno pokazujući da ga smatraju velikim čovjekom. Astorre ih je dobroćudno pokušavao navesti na to da se opuste, no oni nikako nisu bili spremni prijeći na srdačan prijateljski odnos.

Ljudi koji su čuvali don Craxxija nisu bili toliko ljubazni. Bili su uljudni, ali kruti, nepokolebljivi muškarci pedesetih godina, do krajnosti posvećeni poslu. I svi su bili naoružani.

Te večeri, kada su don Craxxi, gospodin Pryor i Astorre dovršili večeru i dok su za desert jeli voće, Astorre se obrati Donu: "Čemu sve te mjere osiguranja?"

"To je samo oprez", odgovori domaćin smireno. "Do mene su došle određene novosti koje uznemiruju. Jedan moj stari neprijatelj, Inzio Tulippa, doputovao je u Ameriku. To je vrlo ćudljiv i pohlepan čovjek, tako da je uvijek najbolje biti spreman. Došao je sastati se s našim Timmonom Portellom. Nemilosrdno skupljaju zaradu od droge i ubijaju neprijatelje. Najbolje je biti u pripravnosti. Nego, sada mi reci što te muči, dragi moj Astorre."

Astorre im prenese informacije do kojih je došao te im opiše kako je pridobio Heskowa. Ispričao im je i sve o Portelli, Cilkeu i dvoje detektiva.

"Sada se moram dati u akciju", reče. "Treba mi tip za eksplozive i barem još desetorica dobrih ljudi. Znam da mi ih vas dvojica možete osigurati, da se možete osloniti na dugogodišnje Donove prijatelje." Pažljivo je skidao koru sa zelenožute kruške koju je jeo. "Jasno vam je koliko će to biti opasno i da nije dobro previše se miješati."

"Gluposti", reče gospodin Pryor nestrpljivo. "Don Aprileu dugujemo cijelu sudbinu. Dakako da ćemo pomoći. Ali, zapamti, ovo nije osveta. Ovo je samoobrana. Stoga ne možeš nauditi Cilkeu. Savezne vlasti previše bi nam zagorčale život."

"Ali tog čovjeka treba neutralizirati", reče don Craxxi. "On će nam uvijek biti opasan. Ipak, razmisli još o jednoj drugoj stvari. Prodaj banke i svi će biti sretni i zadovoljni."

"Svi osim mene i mojih rođaka", reče Astorre.

"To je mogućnost o kojoj valja razmisliti", reče gospodin Pryor. "Voljan sam s don Craxxijem žrtvovati svoj udio u bankama, premda znam da će prerasti u neizmjerno bogatstvo. Ali svakako treba nešto učiniti i za miran život."

"Ne prodajem banke", reče Astorre. "Ubili su mi strica i za to moraju platiti, a ne ostvariti željeni cilj. Ne bih mogao živjeti u svijetu u kojem svoje mjesto dobivam njihovom milošću. Tome me naučio Don."

Astorre se iznenadio kada je uvidio da su don Craxxi i gospodin Pryor na njegovu odluku reagirali s očitim olakšanjem. Trudili su se prikriti osmijeh. Tada je uvidio da ta dvojica staraca, koliko god bili moćni, prema njemu osjećaju poštovanje, u njemu vide ono što ni jedan ni drugi sami nikako nisu mogli ostvariti.

Craxxi reče: "Znamo što dugujemo don Aprileu, počivao u miru. I znamo što smo dužni prema tebi. Ali, još samo jedan razborit savjet: budeš li odviše nepromišljen i nešto ti se dogodi, bit ćemo prisiljeni prodati banke."

"Da", reče gospodin Pryor. "Budi razuman."

Astorre se nasmije. "Bez brige. Padnem li ja, na nogama više ne ostaje nitko."

Jeli su kruške i breskve. Činilo se da se don Craxxi izgubio duboko u razmišljanju. A onda u jednom trenutku reče: "Tulippa je prvi čovjek u svjetskom narkobiznisu. Portella mu je američki partner. Banke zasigurno žele radi pranja novca od droge."

"Kako se u sve to onda uklapa Cilke?" upita Astorre.

"Ne znam", reče Craxxi. "Bez obzira na to, ne možeš napasti Cilkea."

"To bi bila prava katastrofa", reče gospodin Pryor.

"To ću zapamtiti", reče Astorre. Ali ako je Cilke kriv, što on tu može?

Detektivka Aspinella Washington pobrinula se za to da njezina osmogodišnja kći dobro večera, napiše zadaću i pomoli se, a onda ju je stavila na spavanje. Obožavala je tu djevojčicu, a njezina je oca već davno izbacila iz svog života. Djevojka koja će je čuvati, tinejdžerica, kći jednog policajca, došla je točno u osam. Aspinella joj prenese upute u vezi s djetetovim lijekovima i reče da će se vratiti prije ponoći.

Ubrzo se oglasilo zvonce iz predvorja zgrade i Aspinella potrči stubama i izjuri na ulicu. Nikada se nije koristila dizalom. Paul Di Benedetto čekao je u neobilježenom Chevroletu. Ona uskoči i zakopča pojas. On se loše snalazi u noćnom prometu.

Di Benedetto je pušio dugačku cigaru, tako da je Aspinella otvorila prozor. "Imamo oko sat vožnje", reče. "Moramo dobro razmisliti." Znao je da je riječ o velikom koraku i za njega i za nju. Jedno je primati mito i novac od prodaje droge, a nešto posve drugo izvesti ubojstvo.

"A o čemu?" upita Aspinella. "Dobivamo pola milijuna kako bismo ukokali tipa koji bi trebao u zatvoru čekati smrtnu kaznu. A znaš što bih ja mogla s dvjesto pedeset tisuća zelembaća?"

"Ne", reče Di Benedetto. "Ali znam što mogu ja. Kupiti fantastičan apartman u Miamiju kada odem u mirovinu. Zapamti, s tim ćemo morati živjeti."

"I uzimanjem love od droge već smo prekršili zakon", reče Aspinella. "Svi se lijepo mogu jebati."

"Da", reče Di Benedetto. "Samo moramo paziti da taj Heskow večeras ima lovu, da nas ne zajebava."

"Uvijek je bio pouzdan", reče Aspinella. "On je moj Djed Mraz. A ne bude li imao veliku crvenu vreću za nas, bit će mrtav Djed Mraz."

Di Benedetto se nasmije. "Bravo, mala moja. Jesi malo pratila tog Astorrea, tako da ga se možemo odmah riješiti?"

"Jesam. Bio je cijelo vrijeme pod nadzorom. Točno znam mjesto na kojem ga treba pokupiti... njegovo skladište tjestenine. Navečer najčešće radi dokasna."

"Imaš li oružje koje mu možemo podmetnuti?" upita Di Benedetto.

"Dakako", reče Aspinella. "Jadan bi bila murjak bez nečega za podmetnuti."

Idućih deset minuta vozili su se bez riječi. A onda Di Benedetto, glasom koji je bio promišljeno smiren, bez emocija, reče: "Tko će pucati?"

Aspinella ga zabavljeno pogleda. "Paul," reče ona, "već si deset godina isključivo za stolom. Vidio si više

umaka od rajčice nego krvi. Ja ću pucati." Jasno je vidjela koliko mu je laknulo. Ti muškarci... tako su jebeno beskorisni.

Ponovno su zašutjeli, i jedno i drugo posve zaokupljeni razmišljanjem o tome što ih je sve točno dovelo do tog životnog raskrižja. Di Benedetto je u policiju pristupio kao mladić, prije više od trideset godina. Korumpiran je postao malo-pomalo, ali neizbježno. Počeo je s iluzijama o silnoj veličini - svi će ga poštovati i diviti mu se jer izlaže život opasnosti kako bi štitio druge. Ali s godinama je takvih razmišljanja nestalo. U početku su to bili sitni iznosi od uličnih prodavača i malenih dućana. Potom je počeo lažno svjedočiti kako bi nekom tipu pomogao da pobije optužnicu za krivično djelo. Činilo se da je prihvaćanje novca od visoko pozicioniranih preprodavača droge tek maleni korak. A onda je na koncu počeo uzimati i novac od Heskowa, koji je, to je bilo jasno, zastupao Timmonu Portellu, najvećeg među preostalim šefovima u redovima newyorške mafije.

Dakako, uvijek je postojao i dobar izgovor. Um samome sebi može prodati sve. Gledao je kako se viši policijski dužnosnici bogate na temelju novca od droge, dok su oni niži bili još korumpiraniji. Naposljetku, ima troje djece koje treba poslati na fakultet. Ali najveći je razlog bila nezahvalnost ljudi koje je štitio. Skupine za zaštitu građanskih prava prosvjedovale bi zbog policijske brutalnosti ako bi čovjek ispljuskao nekog crnca, uličnog pljačkaša. Mediji bi srali po policiji kad god bi im se ukazala prilika. Građani tuže policajce. Policajci dobivaju otkaz nakon dugogodišnje službe, gube mirovine, odlaze čak i u zatvor. On sam jednom se pojavio pred disciplinskom komisijom zbog optužbe da izdvaja tamnopute kriminalce, a on je znao da nema rasnih predrasuda. Je li on kriv što najveći broj newyorških kriminalaca ima crnu kožu? Što

čovjek treba činiti - dopuštati im da kradu kako bi lakše stekli ravnopravnost? Promicao je tamnopute policajce. Bio je Aspinellin mentor, promaknuo ju je na temelju toga što je terorizirala te iste crne kriminalce. A nju nitko nije mogao optužiti zbog rasizma. Ukratko, društvo sere po policajcima koji ga štite. Osim, dakako, ako poginu na dužnosti. Onda tek slijedi bujica govana o herojima. I na koncu, istina? Ne isplati se biti pošten policajac. Ipak - unatoč svemu, ni u jednom trenutku nije mislio da će doći i do ubojstva. S druge strane, on je neranjiv; nema nikakve opasnosti; u igri je vraški velik novac; a žrtva je ubojica. Ipak...

I Aspinella se pitala kako je njezin život krenuo takvim smjerom. Sam Bog zna da se protiv podzemlja borila strašću i neumoljivošću zbog kojih je prerasla u pravu newyoršku legendu. U redu, svakako, uzimala je mito, lažno svjedočila kod teških krivičnih djela. Samo se kasno uključila u igru, kada ju je Di Benedetto nagovorio da primi novac od droge. On joj je godinama bio mentor, a nekoliko mjeseci i ljubavnik - nije bio loš, nego samo nespretan medvjed kojem je seks bio dio instinktivnog povlačenja u zimski san.

Ali njezina je prava pokvarenost počela već prvog dana na novome poslu, pošto su je promaknuli u detektivku. U policijskoj dvorani za rekreaciju jedan naporan bijeli policajac po imenu Gangee zadirkivao ju je na dobronamjeran način. "Hej, Aspinella," rekao joj je, "uz tvoju picicu i moju snagu, zgazit ćemo sve kriminalce ovoga svijeta." Policajci su se nasmijali, među njima i neki crnci.

Aspinella ga je hladno pogledala i rekla: "Nikada nećeš biti moj partner. Muškarac koji vrijeđa ženu kukavica je s malim kurcem."

Gangee je sve pokušao održati na prijateljskoj razini. "Moj mali kurac može zatvoriti tvoju picu kad god ga želiš iskušati. Ionako želim iskušati sreću."

Aspinella ga prostrijeli ledenim pogledom. "Crno je bolje od žutog[10]", reče. "Idi ga izdrkati, glupi govnaru."

Činilo se da su svi zanijemjeli od iznenađenja. Sada je Gangee bio crven u licu. Takav otrovan prijezir nedopustiv je bez tučnjave. On krene prema njoj, krčeći put svojim ogromnim tijelom.

Aspinella se već bila spremila za preuzimanje dužnosti. Sada je izvukla pištolj, ali ga nije usmjerila. "Samo pokušaj i raznijet ću ti muda", reče. Nitko od nazočnih nije sumnjao da bi bila u stanju povući okidač. Gangee zastane i s gađenjem odmahne glavom.

Dakako, prijava o tom događaju došla je do nadređenih.

Aspinella je počinila ozbiljan prijestup. Ali Di Benedetto je bio dovoljno lukav da shvati kako bi suđenje zbog unutarnjeg sukoba bilo prava politička katastrofa za newyoršku policiju. Smirio je cijelu stvar, a Aspinella ga se toliko dojmila da ju je prebacio među svoje osoblje i postao njezinim mentorom.

Na Aspinellu je više od svega utjecalo to što su u toj prostoriji u tom trenutku bila barem četvorica crnaca i što nijedan od njih nije stao u njezinu obranu. Štoviše, i oni su se smijali šalama onog bijelog policajca. Odanost spolnoj pripadnosti jača je od odanosti rasi.

Nakon tog događaja, svojom je karijerom stekla glas najboljeg policajca u diviziji. Bila je bezobzirna prema preprodavačima droge, uličnim lopovima, naoružanim pljačkašima. Nije pokazivala ni tračak milosti, bez obzira na boju kože. Ubijala ih je, premlaćivala, ponižavala. Protiv nje su podizali optužbe, ali ih nitko nikada nije uspio dokazati, a

---

[10] Žuto, yellow je sinonim za kukavicu.

njezina provjerena neustrašivost govorila je sve. Ali optužbe su pojačale njezin bijes protiv samog društva. Kako se samo usuđuju nju dovoditi u pitanje kada ih ona štiti od najgoreg gradskog ološa? Di Benedetto ju je u cijelosti podupirao.

Do vrlo neugodne situacije došlo je kada je ustrijelila dvojicu tinejdžera, uličnih lopova koji su je pokušali opljačkati u jednoj odlično osvijetljenoj ulici u Harlemu, ispred njezina stana. Jedan od njih šakom ju je udario u lice, a drugi je ščepao torbicu. Aspinella je izvukla pištolj i njih dvojica stali su kao ukopani. Posve promišljeno, ubila je obojicu. Ne samo zbog udarca u lice, nego i kako bi odaslala jasnu poruku: ne robiti u njezinoj četvrti. Skupine za zaštitu građanskih prava organizirale su prosvjede, no policija je nakon istrage službeno zaključila da se opravdano poslužila silom. A ona je znala da je u tom slučaju bila kriva.

Upravo ju je Di Benedetto nagovorio da prvi put uzme mito: bilo je to u vezi s jednim jako važnim poslom preprodaje droge. Obratio joj se poput kakvog ujaka, s puno topline i naklonosti.

"Aspinella," rekao je tada, "policajac danas previše ne razmišlja o metku. To je dio posla. Više se mora brinuti o skupinama za građanska prava, o građanima i kriminalcima koji na sudu traže odštetu. O političkim čelnicima gradske policije, koji će te strpati i u zatvor, samo da se domognu glasova. A osobito kada je riječ o osobi poput tebe. Ti si prirodna žrtva. Onda, želiš li završiti kao oni drugi jadni idioti na ulici koje siluju, pljačkaju, ubijaju? Ili ćeš se zaštititi? Poslušaj me. Više zaštite pružit će ti oni kotačići u policiji koji su već podmazani. Za pet-šest godina moći ćeš se povući s lijepom hrpicom. I nećeš morati razmišljati o tome kako ćeš završiti u zatvoru jer si nekom lopovu pomrsila kosu."

I tako je popustila. A malo-pomalo počela je i uživati u ulaganju novca na tajne bankovne račune. To ipak nije značilo da je popuštala kriminalcima.

Ali ovo je nešto drugo. Ovo je zavjera s ciljem ubijanja čovjeka i, da, Astorre jest krupna mafijaška zvjerka i bio bi pravi užitak ukokati ga. Na jedan neobičan način, zapravo će obavljati svoj posao. Ali prevagu je ipak donio završni argument: u cijelom je planu tako malo opasnosti, a donosi tako puno. Dvjesto pedeset tisuća dolara.

Di Benedetto je skrenuo sa Southern State Parkwayja i već nekoliko minuta kasnije zaustavio se na parkiralištu malenog dvoetažnog trgovačkog centra. Svih desetak prodavaonica bilo je zatvoreno, čak i pizzerija, u čijem se izlogu nalazio jarkocrveni neonski natpis. Njih dvoje iziđu iz automobila. "Još nikada nisam vidio pizzeriju koja se zatvara tako rano", reče Di Benedetto. Bilo je tek deset navečer.

Poveo je Aspinellu do sporednog ulaza u lokal. Vrata su bila otključana. Nakon desetak stuba došli su do odmorišta. Na lijevoj strani nalazio se maleni apartman s dvjema sobama, a desno jedna soba. On pokaže rukom, pa Aspinella provjeri stanje u prostoru slijeva, dok joj je on čuvao leđa. Potom su ušli u sobu na desnoj strani. Heskow ih je već čekao.

Sjedio je na kraju dugačkog drvenog stola oko kojeg su bile raspoređene četiri klimave drvene stolice. Na stolu se nalazila platnena torba veličine boksačke vreće. Činilo se da je puna. Heskow stisne Di Benedettovu ruku i kimne Aspinelli. Njoj se učini da još nikada nije vidjela bijelca koji bi izgledao tako bijelo. Na licu, pa čak ni na vratu, nije imao ni tračka boje.

U sobi nije bilo prozora, a osvjetljavala ju je tek jedna mutna žarulja. Sjeli su za stol. Di Benedetto ispruži ruku i dlanom potapše torbu. "Sve je unutra?" upita.

"Svakako", reče Heskow nesigurnim glasom. No dobro, čovjek koji u platnenoj torbi nosi petsto tisuća dolara ima pravo biti nervozan, pomisli Aspinella. Unatoč tome, pomno je razgledavala sobu, ne bi li negdje uočila prislušne uređaje.

"Da malko pogledamo", reče Di Benedetto.

Heskow odveže konopac na gornjem dijelu torbe i napola je isprazni. Na stolu se nađe dvadesetak svežnjeva novčanica povezanih gumenom vrpcom. U većini svežnjeva bile su novčanice od po stotinu dolara, pedesetica nije bilo, a u dva svežnja nalazile su se dvadesetice.

Di Benedetto uzdahne. "Jebene dvadesetice", reče. "U redu, vrati ih u torbu."

Heskow ugura svežnjeve u torbu i sveže konopac. "Moj klijent zahtijeva da stvar bude obavljena što brže", reče.

"U sljedeća dva tjedna", reče Di Benedetto.

"Odlično", reče Heskow.

Aspinella uzme torbu i prebaci je preko ramena. Nije tako teška, pomisli. Pola milijuna dolara i nije tako teško.

Vidjela je kako se Di Benedetto rukuje s Heskowom i osjetila nervozu koja je potekla od opreza. Željela je samo što prije otići odande. Već je krenula stubama prema dolje, s torbom na ramenu, pridržavajući je jednom rukom, dok joj je druga ostala slobodna kako bi mogla izvući pištolj. Čula je Di Benedetta kako ide za njom.

A onda su se našli na noćnoj svježini. Oboje su se preznojavali.

"Stavi torbu u prtljažnik", reče Di Benedetto. Zatim sjedne za upravljač i pripali cigaru. Aspinella obiđe automobil i uđe.

"Kamo ćemo otići podijeliti novac?" upita Di Benedetto.

"Kod mene ne. Siterica čuva malu."

"Ni kod mene", reče Di Benedetto. "Meni je žena kod kuće. A da uzmemo sobu u nekom motelu?"

Aspinella načini grimasu, a Di Benedetto uz osmijeh reče: "U mojem uredu. Zaključat ćemo vrata." Na te su se riječi oboje nasmijali. "Samo još jednom provjeri prtljažnik. Moramo biti sigurni da je dobro zaključan."

Aspinella se nije usprotivila. Izišla je, otvorila prtljažnik i izvadila torbu. U tom trenutku Paul je okrenuo ključ.

Od siline eksplozije staklo se razletjelo po cijelom zidu centra. Sitni prozirni komadići padali su poput guste kiše. Činilo se da sam automobil lebdi u zraku i pada u obliku metalne tuče koja je razorila tijelo Paula Di Benedetta. Aspinellu Washington udar je odbacio gotovo tri metra. U padu je slomila ruku i nogu, ali se onesvijestila od boli tek onda kada joj je udarac izbio oko.

Heskow, koji je iz pizzerije izlazio na stražnja vrata, osjetio je kako ga zračni pritisak gura na zid. A onda je uskočio u automobil i već dvadeset minuta kasnije našao se u svom domu u Brightwatersu. Brzo je pripremio piće i pogledao dva svežnja novčanica od po stotinu dolara koja je uzeo iz one torbe. Četrdeset tisuća - lijepa mala nagrada. Nekoliko tisuća dat će malom za džeparac. Ne, tisuću. Ostalo će spremiti na stranu.

Odgledao je noćne vijesti u kojima je glavna vijest bila eksplozija. Jedan detektiv mrtav, jedan teško ozlijeđen. A na mjestu događaja stajala je i platnena torba s velikom količinom novca. Voditelj nije rekao o kojem je iznosu bila riječ.

Kada je Aspinella Washington došla k svijesti, bilo je to dva dana poslije, u bolnici, nisu je iznenadila podrobna

ispitivanja o novcu i razlozima zbog kojih se u torbi nalazilo četrdeset tisuća dolara manje od pola milijuna. Poricala je da zna bilo što o tom novcu. Pitali su je što su glavni detektiv i njegova pomoćnica radili zajedno. Odbila je odgovoriti, tvrdeći da je bila riječ o stvari osobne naravi. Ali osjećala je bijes što je ispituju tako neumoljivo kada je očito da je u tako teškom stanju. Policiji se živo fućka za nju. Ne pokazuju nimalo poštovanja prema njezinim uspjesima. Ipak, sve je završilo u redu. Više je nisu gnjavili i sve su postavili tako da istraga o novcu nije donijela ništa.

Aspinella je shvatila što se dogodilo tek nakon još jednog tjedna oporavka. Bila je to namještaljka. A jedini tip koji im je mogao smjestiti bio je Heskow. Činjenica da je u torbi s njihovim honorarom nedostajalo četrdeset tisuća značila je da ta pohlepna svinja nije mogla odoljeti prilici da ne pokrade svoje vlastite ljude. No, dobro, ona će se već oporaviti, razmišljala je, a onda će se još jednom vidjeti s Heskowom.

Deseto poglavlje

Astorre je sada dobro pazio na svaki korak. Ne samo kako bi izbjegao eventualnog ubojicu, nego i kako ne bi dopustio da ga zbog bilo kojeg razloga uhite. Uglavnom se držao svoje dobro čuvane kuće, na koju su dvadeset četiri sata na dan pazile peteročlane ekipe čuvara. Senzori su bili postavljeni i u šumi i na prostoru oko kuće, a infracrvena svjetla omogućavala su i noćni nadzor. Kada bi se i odvažio na izlazak, pratila su ga šestorica tjelohranitelja u tri dvočlane ekipe. Katkada bi putovao sam, računajući na tajnost, faktor iznenađenja i vlastite sposobnosti u slučaju da naiđe samo na jednog od dvojice ubojica. Raznijeti ono dvoje detektiva bilo je nužno, ali zbog toga se podigla velika prašina. A kada se Aspinella Washington oporavi, shvatit će da ju je izdao upravo Heskow. I ako Heskow progovori, ona će se okomiti na samog Astorrea.

No sada je već bio svjestan silne veličine problema pred kojim se našao. Znao je tko je sve odgovoran za Donovu smrt i uviđao ozbiljne poteškoće koje stoje pred njim. Čeka ga Kurt Cilke, u biti nedodirljiv; Timmona Portella, koji je naručio njegovo ubojstvo, kao i Inzio Tulippa, Grazziella i peruanski generalni konzul.

Dosada je uspio kazniti jedino braću Sturzo, a njih su dvojica bili tek pijuni.

Sve informacije potekle su od Johna Heskowa, gospodina Pryora, don Craxxija i Octaviusa Bianca na Siciliji. Ako je ikako moguće, mora istodobno dovesti sve neprijatelje na jedno mjesto. Rješavati ih jednog po jednog

svakako bi bilo nemoguće. A gospodin Pryor i Craxxi već su ga upozorili da ne smije dirati Cilkea.

Tu je još i taj peruanski generalni konzul, Marriano Rubio, Nicolein pratitelj. Koliki su razmjeri njezine odanosti njemu? Što je ono zacrnila u Donovu dosjeu, što je to željela sakriti pred Astorreom? Što mu nije željela pokazati?

U slobodnim trenucima, Astorre je sanjario o ženama koje je volio. Prva je bila Nicole, tako mlada i tako svojeglava, malenog i krhkog tijela toliko strastvenog da ga je prisilila na to da je voli. A kako se sada samo promijenila, kako su tu strast upili politika i karijera.

Prisjećao se Buji na Siciliji, ne baš prostitutke, ali ni daleko od toga, a ipak djevojke takve impulzivne dobrote koja se lako mogla pretvoriti u bijes. Sjećao se njezine fantastične postelje, za blagih sicilijanskih noći, kada su se kupali i jeli masline iz bačava punih ulja. S najviše topline oko srca sjećao se kako nikada nije lagala; posve je otvoreno govorila o svom životu, o drugim muškarcima. I njezine odanosti kada su ga ranili, kako ga je izvukla iz mora, svoje krvi koja je umrljala njezino tijelo. Potom i njezina dara, zlatne ogrlice s privjeskom koji skriva ružnu ranu.

A onda se prisjetio Rosie, svoje izdajnice, tako drage, tako lijepe, tako sentimentalne, koja je uvijek tvrdila da ga istinski voli dok ga je zapravo varala. Ipak, uvijek bi ga usrećila, kad god bi bio s njom. Svoje osjećaje prema njoj želio je izbrisati koristeći je protiv braće Sturzo, no iznenadio se njezinim uživanjem u toj ulozi, prilagođavanjem tom izmišljenom životu.

A onda mu je kroz misli poput kakvog duha proletjela slika Cilkeove supruge, Georgette. Kakva glupost. Samo ju je gledao tijekom jedne večeri, slušao je kako priča gluposti u koje nije vjerovao, kako govori o neprocjenjivoj vrijednosti svake ljudske duše. Ipak, nije ju mogao

zaboraviti. Kako se, dovraga, udala za tipa kakav je Kurt Cilke?

S vremena na vrijeme Astorre bi se uvečer odvezao u Rosien kvart i nazvao je iz automobila. Uvijek je bila slobodna, što ga je i znenadilo, no objasnila mu je da je odviše zauzeta učenjem da bi izlazila. A njemu je to savršeno odgovaralo, budući da je bio preoprezan da bi išao u neki restoran ili je vodio u kino. Umjesto toga, svratio bi u Zabar's u East Sideu i donosio delikatese zbog kojih bi se Rosie samo smiješila od užitka. Za to vrijeme, Monza je čekao u automobilu ispred zgrade.

Rosie bi poslužila hranu i otvorila bocu vina. Dok bi jeli, stavila bi mu noge u krilo, onako, kao prijatelju, a lice bi joj bilo ozareno od sreće što je s njim. Činilo se da svaku njegovu riječ dočekuje s osmijehom punim užitka. To je bio taj njezin dar, a Astorre je znao da je takva sa svim muškarcima. Ali to mu više nije bilo važno.

A onda, kada bi otišli u postelju, bila je strastvena ali i vrlo umiljata, željna pripijanja uz njegovo tijelo. Dodirivala bi mu čitavo lice, ljubila ga i govorila: "Mi smo doista srodne duše." I te riječi kod Astorrea bi izazvale ledeno podrhtavanje. Nije želio da je ona srodna duša s čovjekom kakav je on. U takvim je trenucima žudio za klasičnom krepošću, a ipak se nije mogao navesti da se prestane viđati s njom.

Zadržao bi se po pet-šest sati. U tri ujutro otišao bi od nje.

Katkada, kad bi spavala, promatrao bi je i u opuštenosti mišića na njezinu licu uočavao svojevrsnu tužnu ranjivost i borbu, kao da se demoni koje drži u najvećim dubinama svoje duše svim silama nastoje osloboditi.

Jedne je noći rano napustio njezin stan. Kada je ušao u automobil koji ga je čekao, Monza mu je rekao kako je dobio hitnu poruku koja kaže da treba nazvati nekakvog gospodina Juicea. Bila je to šifra kojom su se služili on i Heskow, tako da je odmah uzeo mobilni telefon.

Heskow je glasom jasno pokazivao koliko je stvar hitna. "Ne mogu preko telefona. Moramo se odmah naći."

"Gdje?" reče Astorre.

"Stajat ću točno ispred Madison Square Gardena", reče Heskow. "Pokupite me usput. Za sat vremena."

Kada se Astorre provezao pokraj Gardena, ugledao je Heskowa kako stoji na pločniku. Monza je u trenutku kada je zaustavio automobil ispred Heskowa u krilu imao pištolj. Astorre otvori vrata, a Heskow uskoči na prednje sjedalo. Od hladnoće je na obrazima imao vodenkaste tragove. Obraćajući se Astorreu, odmah reče: "U gadnim si nevoljama."

Astorre osjeti kako ga obuzima ledena hladnoća. "Klinci?" upita.

Heskow kimne. "Portella je oteo tvog bratića Marcantonija i negdje ga sakrio. Ne znam gdje. Sutra te poziva na sastanak. Želi nešto u zamjenu za taoca. Ali, ne budeš li na oprezu, ima četveročlanu ekipu ubojica koju će usmjeriti na tebe. Služi se svojim vlastitim ljudima. Pokušao je posao povjeriti meni, ali sam ga odbio."

Nalazili su se u nekoj mračnoj ulici. "Hvala", reče Astorre. "Gdje te mogu ostaviti?"

"Upravo ovdje. Moj je auto samo ulicu dalje."

Astorre ga je dobro razumio. Heskow nije želio da ga netko vidi s njim.

"I još jedna stvar", reče Heskow. "Znaš za Portellin apartman u onom njegovu hotelu? Njegov brat, Bruno,

večeras je u njemu s nekim komadom. I nema tjelohranitelje."

"Još jednom hvala", reče Astorre. Zatim otvori vrata automobila i Heskow nestane u tami.

Pred Marcantonijom Aprileom bio je posljednji sastanak predviđen za taj dan i stoga je želio da potraje što kraće. Bilo je sedam navečer, a on je već imao dogovor za večeru u devet.

Na zakazanom sastanku trebao se naći sa svojim najdražim producentom i najboljim prijateljem iz svijeta filma, nekim Steveom Brodyem, koji nikada ne bi prekoračio dogovorene novčane iznose, koji je imao izvrstan instinkt za dramatiku priče i često upoznavao Marcantonija s ambicioznim mladim glumicama kojima je trebalo malo pomoći u karijeri.

Ali te su se večeri našli na suprotstavljenim stranama. Brody je na sastanak došao s jednim od najutjecajnijih agenata, Mattom Glazierom, koji je bio žestoko odan svojim klijentima. On se došao založiti za jednog romanopisca čiju je posljednju knjigu pretvorio u pravi ep, osmosatnu televizijsku dramsku seriju. Glazier je sada želio prodati prava za tri prethodne knjige istog autora.

"Marcantonio," reče Glazier, "i ostale su tri knjige izvrsne, ali se nisu prodavale. Znaš kakvi su izdavači... ne bi bili u stanju prodati ni staklenku kavijara za deset centi. Brody je spreman biti producent. A vi ste na njegovoj posljednjoj knjizi zaradili hrpu love, stoga budi velikodušan, pa da se dogovorimo."

"Ne vidim što bi tu išlo", reče Marcantonio. "Razgovaramo o nekakvim starim knjigama. Knjigama koje ni u jednom trenutku nisu bile bestselleri. A sada se više i ne tiskaju."

"To nije važno", reče Glazier uz ono revno samopouzdanje tipično za agente. "Čim postignem dogovor, izdavači će se pobrinuti za reizdanja."

Marcantonio je takvu argumentaciju čuo već nebrojeno puta. Istina, izdavači će ponoviti izdanja, ali to zapravo i neće puno pomoći televizijskoj produkciji. Televizijska serija zapravo će više pomoći izdavačima. Takav argument u biti je bio obično sranje.

"Ostavimo sve to po strani", reče Marcantonio. "Pročitao sam te knjige. U njima za nas nema ničeg zanimljivog. Odviše su literarne. Glavna je stvar u njima jezik, stil, a ne događaji. Uživao sam čitajući ih. Ne kažem da priča ne bi funkcionirala, samo želim reći da nisu vrijedne rizika i iznimnog truda."

"Nemoj mi srati", reče Glazier. "Pročitao si izvještaj nekoga tko ih je pročitao. Ti si šef programa... nemaš vremena za čitanje."

Marcantonio se nasmije. "Griješiš. Obožavam čitati i te su mi se knjige jako dopale. Ali nisu za televiziju." Glas mu je bio topao i srdačan. "Žao mi je, ali mi to nećemo raditi. Ipak, nemojte nas zaboraviti. Voljeli bismo ponovno surađivati s vama."

Pošto su njih dvojica otišli, Marcantonio se otuširao u kupaonici svog uredskog apartmana i preodjenuo se za izlazak u restoran. Poželjevši laku noć svojoj tajnici, koja bi uvijek ostajala dok i on ne bi otišao, dizalom se spustio do predvorja zgrade.

Imao je dogovor u Four Seasonsu, samo nekoliko ulica dalje, te je odlučio onamo otići pješice. Za razliku od drugih najviših dužnosnika kuće, nije imao automobil i vozača rezervirane samo za sebe, nego bi ih samo pozivao po potrebi. Ponosio se takvom štedljivošću, znajući da je to

naučio od oca, koji se odlučno protivio svakom trošenju novca na gluposti.

Kada je izišao na ulicu, osjetio je hladan vjetar i zadrhtao. Neka crna limuzina zaustavila se ispred njega, a vozač je izišao i otvorio mu vrata. Je li mu tajnica naručila prijevoz? Vozač je bio visok, krupan muškarac, a kapa, za broj premala, na glavi mu je stajala neobično. Naklonivši se, upita: "Gospodin Aprile?"

"Da", reče Marcantonio. "Večeras vas neću trebati."

"O, da, trebat ćete me", reče vozač uz vedar osmijeh. "Ulazite u automobil ili vas čeka metak u čelo."

Tek tada Marcantonio je iznenada postao svjestan činjenice da iza njega stoje trojica muškaraca. Još je nekoliko trenutaka oklijevao. Vozač reče: "Bez brige, jedan prijatelj samo želi popričati s vama."

Marcantonio sjedne na stražnje sjedalo, a ona trojica natisnu se uz njega.

Pošto su prešli ulicu-dvije, jedan od njih dao mu je tamne naočale i rekao neka ih stavi na oči. Marcantonio ga je poslušao - i učinilo mu se da je oslijepio. Bile su toliko tamne da su posve sprečavale prodiranje svjetla. To mu se učinilo lukavim, te je svjesno pokušao zapamtiti tu pojedinost, ne bi li je iskoristio u nekoj priči. Bio je to dobar znak. Ako ne žele da vidi kamo idu, to znači da ga ne kane ubiti. Ipak, sve mu se činilo nestvarnim, kao u nekoj od njegovih televizijskih drama. Sve dok se odjednom nije prisjetio oca. Činjenice da se napokon našao u njegovu svijetu, u koji nikada nije posve vjerovao.

Nakon sat-dva, automobil se zaustavio i dvojica čuvara pomogli su mu da iziđe. Pod nogama je osjećao stazu od opeka, a onda su mu pomogli da prijeđe četiri stube i uđe u kuću. Nove stube do neke sobe, a onda su se za njim zatvorila vrata. Tek tada su mu skinuli naočale. Našao se u

malenoj spavaćoj sobi s teškim zastorima navučenima na prozore. Jedan od čuvara sjedio je na stolici uz krevet.

"Lezi i malo odrijemaj", reče mu. "Pred tobom je naporan dan." Marcantonio pogleda na sat. Bila je već gotovo ponoć.

Nekoliko minuta nakon četiri ujutro, dok su neboderi još bili tek duhovi u tami, Astorre i Aldo Monza izišli su iz automobila ispred hotela Lyceum; vozač je čekao ispred ulaza. Monza je zveckao svojim svežnjem ključeva dok su trčali trima nizovima stuba i potom do vrata Portellina apartmana.

Monza je svojim ključevima otvorio vrata apartmana i njih dvojica ušli su u dnevnu sobu. Ugledali su niski stolić pretrpan kartonskim kutijama iz nekog kineskog restorana, praznim čašama i bocama vina i viskija. Na stoliću je stajala i divovska torta od tučenog vrhnja, napola pojedena, a na njezinu vrhu ugašena cigareta, koja ju je ukrašavala poput rođendanske svjećice. Ušli su u spavaću sobu i Astorre uključi svjetlo. Na krevetu, samo u gaćicama, ležao je Bruno Portella.

Zrak je bio ispunjen teškim mirisom parfema, ali Bruno je u postelji bio sam. Prizor nije bio ugodan za oko. Njegovo lice, mesnato i ovješeno, blistalo je od noćnog znoja, a iz usta mu je dopirao ustajao smrad morskih plodova. Zbog divovskog prsnog koša nalikovao je na medvjeda i čak imao nekakvu umiljatost plišanog medvjedića, pomislio je Astorre. U podnožju kreveta nalazila se otvorena boca crnog vina koja je ispuštala vlastiti oblačić prodornog mirisa. Bila je prava šteta buditi ga, tako da je Astorre to učinio obzirno, prstom mu kucnuvši po čelu.

Bruno otvori jedno oko, a potom i drugo. Nije se doimao prestrašenim, čak ni zapanjenim. "Što, dovraga, radiš ovdje?" Glas mu je bio promukao od spavanja.

"Bruno, nema razloga za zabrinutost", reče Astorre blagim glasom. "Gdje je djevojka?"

Bruno se pridigne u sjedeći položaj. A onda se nasmije. "Morala je ranije otići kući, kako bi otpratila klinca u školu. Već sam je ionako pojebao tri puta, pa sam je pustio." To je izgovorio s ponosom, i zbog svoje izdržljivosti i zbog razumijevanja problema zaposlene djevojke. Nehajnim pokretom ispružio je ruku prema noćnom ormariću. Astorre je blago uhvati, a Monza otvori ladicu i izvadi pištolj.

"Poslušaj me, Bruno", reče Astorre umirujućim glasom. "Neće se dogoditi ništa strašno. Znam da ti se brat ne povjerava, ali sinoć je oteo mog bratića Marca. Stoga sada moram zamijeniti tebe za njega. Tvoj te brat voli, Bruno; bit će spreman na razmjenu. Vjeruješ u to, zar ne?"

"Svakako", reče Bruno. Činilo se da mu je laknulo.

"Samo nemoj raditi nikakve gluposti. A sada se odjeni."

Pošto se odjenuo, zbunjeno je zastao. Činilo se da mu vezice na cipelama predstavljaju određenu poteškoću. "Što je bilo?" upita ga Astorre.

"Prvi put nosim ovakve cipele", reče Bruno. "Obično nosim mokasinke."

"Ne znaš svezati cipele?" upita Astorre.

"Ovo su mi prve cipele s vezicama."

Astorre se nasmije. "Isuse Kriste. U redu, ja ću ti ih svezati." I zatim dopusti Brunu da mu položi nogu u krilo.

Kada je završio, Astorre mu doda telefon koji je stajao uz krevet. "Nazovi brata", reče.

"U pet ujutro?" upita Bruno. "Timmona će me ubiti."

Astorre tada uvidi da Bruno nije omamljen od sna, nego da je istinski tup.

"Samo mu reci da si u mojim rukama." reče Astorre, "a onda ću ja razgovarati s njim."

Bruno uzme telefon i žalobnim glasom reče: "Timmona, uvalio si me u gadne nevolje, zato te zovem ovako rano."

Astorre je začuo grmljavinu u slušalici, a Bruno žurno reče: "Uhvatio me Astorre Viola i sada želi razgovarati s tobom." Zatim brzo preda telefon Astorreu.

Astorre reče: "Timmona, žao mi je što te budim. Ali morao sam doći po Bruna, jer je kod tebe moj bratić."

Portellin glas izveo je još jednu pobjesnjelu grmljavinu. "Nemam pojma o tome. Nego, reci mi što dovraga želiš!"

Bruno je to čuo i sada poviče: "Ti si me uvalio u ovo, budalo jebena! Sada me izvuci!"

Astorre smirenim glasom reče: "Timmona, obavimo razmjenu, pa ćemo onda razgovarati o tome što želiš. Znam da misliš da sam tvrdoglav, ali kada se nađemo objasnit ću ti razloge, pa ćeš uvidjeti da sam ti zapravo učinio uslugu."

Portellin je glas sada bio prigušen. "U redu", reče. "Kako ćemo dogovoriti taj sastanak?"

"U podne ćemo se naći u restoranu Paladin", reče Astorre. "Ondje imam zasebnu sobu. Dovest ću Bruna, a ti dovedi Marca. Možeš dovesti i tjelohranitelje ako sumnjaš u mene, ali nikako ne želimo krvoproliće na javnome mjestu. Razgovarat ćemo o svemu i obaviti razmjenu."

Nakon poduže tišine Portella reče: "Doći ću, ali ne pokušavaj izvesti nekakve trikove."

"Bez brige", reče Astorre vedrim glasom. "Nakon ovog sastanka bit ćemo najbolji prijatelji."

Astorre i Monza postavili su Bruna između sebe, a Astorre ga je prijateljski uhvatio pod ruku. Zatim su ga stubama izveli na ulicu. Čekala su ih još dva automobila s Astorreovim ljudima. "Povedi Bruna u jednom od automobila", reče Astorre Monzi. "Neka u podne bude u Paladinu. Vidimo se ondje."

"Što ću, dovraga, s njim do tada?" upita Monza. "To su još sati i sati čekanja."

"Odvedi ga na doručak", reče Astorre. "Voli jesti. To bi trebalo potrajati barem dva sata. A onda ga odvedi u šetnju u Central Park. Pođite u zoološki vrt. Ja ću uzeti jedan automobil i vozača. Pokuša li pobjeći, nemoj ga ubiti. Samo ga uhvati."

"Ti ćeš biti sam", reče Monza. "Je li to pametno?"

"Sve će biti u redu." Astorre je iz automobila nazvao Nicole na privatni broj. Bilo je već gotovo šest ujutro, a svjetlo je grad pretvorilo u mnoštvo dugačkih i tankih kamenih linija.

Nicolein glas bio je pospan. Astorre se prisjetio da je takav bio i kada je bila mlada, kada je bila njegova ljubavnica. "Nicole, probudi se", reče. "Znaš tko te zove?"

To ju je pitanje očito uzrujalo. "Dakako da znam. Tko bi drugi zvao u ovo doba?"

"Dobro me slušaj", reče Astorre. "Bez pitanja. Onaj dokument koji mi čuvaš, onaj koji sam potpisao Cilkeu... Sjećaš se da si mi rekla neka ne potpisujem?

"Da", reče Nicole ljutitim glasom, "dakako da se sjećam."

"Je li ti kod kuće ili u sefu u uredu?" upita Astorre.

"U uredu, naravno", reče Nicole.

"U redu", reče Astorre. "Za pola sata bit ću kod tebe. Pozvonit ću. Budi spremna i spusti se. Ponesi sve ključeve. Idemo u tvoj ured."

Kada je pozvonio, Nicole se odmah spustila, odjevena u plavi kožni kaput i s velikom torbicom u ruci. Poljubila ga je u obraz, ali se nije usudila reći ni riječi dok se nisu našli u automobilu i dok nije uputila vozača kamo trebaju ići. Nakon toga šutjela je sve dok se nisu našli u njezinu uredu.

"A sada mi reci zašto trebaš taj dokument", reče.

"To ne moraš znati", reče Astorre.

Jasno je vidio da ju je takav odgovor razljutio, ali je ipak otvorila sef koji se nalazio u radnom stolu i izvadila fascikl.

"Ne zatvaraj sef", reče Astorre. "Trebam i snimku našeg sastanka s Cilkeom."

Nicole mu uruči fascikl. "Imaš pravo na ove dokumente", reče. "Ali nemaš pravo ni na kakvu vrpcu, čak i da postoji."

"Jednom davno rekla si mi da snimaš svaki razgovor u uredu, Nicole", reče Astorre. "A ja sam te promatrao za trajanja tog sastanka. Bila si malko odviše zadovoljna sobom."

Nicole se nasmije, kroz prijezir pokazujući i privrženost.

"Promijenio si se", reče. "Nikada nisi pripadao u red guzica koje misle da mogu čitati tuđe misli."

Astorre joj se tužno nasmiješi i s isprikom u glasu reče: "Mislio sam da sam ti još uvijek drag. Zato i nisam pitao što si izbrisala u očevu dosjeu prije nego što si mi ga pokazala."

"Nisam izbrisala ništa", reče Nicole mirnim tonom. "I ne dajem snimku dok mi ne ispričaš cijelu priču."

Astorre je šutio, a onda reče: "U redu, sada si već velika djevojka." Nasmijao se uvidjevši koliko ju je tim riječima razljutio, kako su joj oči sijevale, a usne oblikovale prijezirnu grimasu. To ga je podsjetilo na njezin izgled u

trenutku kada se suočila s njim i svojim ocem, prije toliko godina.

"No, dobro, oduvijek si se željela igrati s velikim dečkima", reče Astorre. "I to svakako činiš. Kao odvjetnica, prestrašila si gotovo jednako toliko ljudi koliko i tvoj otac."

"Nije bio tako loš kako su ga prikazivali novinari i FBI", reče Nicole ljutito.

"U redu", reče Astorre želeći je umiriti. "Timmona Portella sinoć je oteo Marca. Ali nema razloga za zabrinutost. Ja sam pokupio njegova brata Bruna. Sada možemo pregovarati."

"Izveo si otmicu?" reče Nicole s nevjericom u glasu.

"Oni također", reče Astorre. "Doista žele da im prodamo banke."

Nicole gotovo zavrišti: "Pa onda im daj te jebene banke!"

"Ne razumiješ", reče Astorre. "Ne dajemo im ništa. Imamo Bruna. Naude li oni Marcu, Bruno će se gadno provesti."

Nicole ga je gledala užasnutim očima. Astorre je nju gledao smireno, podižući jednu ruku kako bi dodirnuo zlatnu ogrlicu. "Da", reče, "morao bih ga ubiti."

Nicoleino dotada smireno lice sada su preplavile bore ispunjene boli. "Ne, Astorre, ne i ti."

"I tako, sada znaš", reče Astorre. "Ja nisam taj koji će prodati banke nakon što su oni ubili tvog oca i mog ujaka. Ali trebam tu snimku i dokument kako bih ispunio dogovor i vratio Marca bez krvoprolića."

"Samo im prodaj banke", prošapće mu Nicole. "Obogatit ćemo se. Ništa više neće biti važno."

"Meni hoće", reče Astorre. "I bilo je važno Donu."

Nicole bez riječi otvori sef i izvadi maleni zamotuljak koji položi na fascikl.

"Pusti mi je sada", reče Astorre.

Nicole iz stola izvadi maleni kasetofon. Pošto je stavila vrpcu, slušali su Cilkea kako otkriva svoj plan za hvatanje Portelle u zamku. Potom je Astorre sve spremio u džep i rekao: "Sve ću ti vratiti u toku dana, kao i Marca. Budi bez brige. Neće se ništa dogoditi. A ako se dogodi, njima će biti gore nego nama."

Nedugo iza podneva Astorre, Aldo Monza i Bruno Portella sjedili su u privatnoj blagovaonici restorana Paladin, negdje između Istočne šezdesete i Istočne sedamdesete ulice.

Činilo se da Bruna uloga taoca nimalo ne brine. Veselo je čavrljao s Astorreom. "Znaš, cijeli život živim u New Yorku i nisam imao pojma da u Central Parku postoji zoološki vrt. To bi trebalo znati više ljudi i posjećivati ga."

"Znači, dobro si se proveo", reče Astorre vedrim glasom, misleći kako će Bruno, pođu li stvari po zlu, barem imati ugodno sjećanje na trenutke prije smrti. Vrata su se u jednom trenutku širom otvorila i pred njim se pojavi vlasnik restorana s Timmonom Portellom i Marcantonijom. Portellino široko tijelo u pomno skrojenom odijelu gotovo je posve zakrivalo Marcantonija koji je stajao iza njega. Bruno pojuri do Timmone, zagrli ga i poljubi u oba obraza, a Astorre na Timmoninu licu zapanjeno ugleda izraz ljubavi i zadovoljstva.

"Kakav brat", poviče Bruno. "Kakav brat."

Za razliku od njih Astorre i Marcantonio su se rukovali, nakon čega ga je Astorre napola zagrlio jednom rukom i rekao: "Sve je u redu, Mare."

Marcantonio se okrene od njega i sjedne. Koljena su mu postala slaba, dijelom od olakšanja jer se našao na sigurnom, a djelomično zbog Astorreova izgleda. Onaj mladi dječak koji je volio pjevati, energičan ali i vedar mladić, tako

bezbrižan i pun ljubavi, sada se pojavio u svom pravom svjetlu, u liku Anđela smrti. Snaga njegove nazočnosti nadilazila je Portellinu sposobnost razmetanja i izazivanja straha.

Astorre sjedne uz Marcantonija i potapše ga po koljenu. Smiješio se srdačno kao da je riječ o objedu dugogodišnjih prijatelja. "Jesi li dobro?" upita.

Marcantonio ga pogleda izravno u oči. Sada je prvi put uočio koliko su zapravo čiste i bešćutne. Zatim pogleda Bruna, čovjeka koji bi bio platio za njegov život. Ovaj je nešto blebetao svome bratu, nešto o zoološkom vrtu u Central Parku.

Astorre se obrati Portelli: "Moramo popričati o određenim stvarima."

"U redu", reče Portella. "Bruno, odjebi odavde. Vani te čeka auto. Razgovarat ćemo kada se vratim kući."

U sobu je tada ušao Monza. "Odvedi Marcantonija kući", reče mu Astorre. "Mare, čekaj me kod kuće."

Portella i Astorre sada su sjedili sami, na suprotnim stranama stola. Portella otvori bocu vina i napuni svoju čašu. Astorreu nije ponudio vino.

Astorre uvuče ruku u džep, izvadi smeđu omotnicu i njezin sadržaj izvadi na stol. Bio je to onaj povjerljivi dokument koji je potpisao Cilkeu, a u kojem se od njega tražilo da izda Portellu.

Uz dokument se nalazio i maleni kasetofon s vrpcom.

Portella pogleda dokument sa zaglavljem FBI-a i pročita ga. Zatim ga odbaci u stranu. "To bi mogao biti i krivotvoreni dokument", reče. "I zašto bi ti bio tako glup da ga potpisuješ?"

Umjesto odgovora, Astorre pritisne gumb i iz zvučnika se začuje Cilkeov glas koji Astorrea moli da sudjeluje u

postavljanju zamke za Portellu. Portella je slušao i pokušavao susprezati iznenađenost i bijes koje je osjećao, ali lice mu je sada bilo zagasitocrveno, dok su se usne micale izgovarajući nečujne psovke. Astorre isključi uređaj.

"Znam da si u posljednjih šest godina radio s Cilkeom", reče Astorre. "Pomogao si mu da izbriše i posljednji trag newyorških Familija. I znam da te Cilke za to nagradio imunitetom. Ali sada je odlučio navaliti na tebe. Ti tipovi sa značkama nikada nisu zadovoljni. Žele sve. Mislio si da ti je prijatelj. Zbog njega si pogazio *omertu*. Proslavio si ga, a on te sada želi strpati iza rešetaka. Više te ne treba. Nagazit će te čim kupiš banke. Zato ja nisam mogao postići dogovor. Ja nikada ne bih pogazio *omertu*."

Portella je bio vrlo tih, a onda je nakon nekoliko trenutaka, činilo se, donio odluku. "Riješim li tu stvar s Cilkeom, kakav bi ti dogovor ponudio u vezi s bankama?"

Astorre vrati sve stvari u torbu za spise. "Čistu prodaju", reče. "Osim mene... ja zadržavam pet posto."

Činilo se da se Portella odjednom oporavio od šoka. "U redu", reče. "To možemo srediti pošto riješimo Cilkea."

Dogovor su potvrdili rukovanjem, a Portella je otišao prvi. Astorre je tek tada shvatio da je gladan, te naručio debeli, krvavi odrezak. Jedan je problem riješen, razmišljao je.

U ponoć se Portella u peruanskom konzulatu sastao s Marrianom Rubiom, Inziom Tulippom i Michaelom Grazziellom.

Rubio je Tulippi i Grazzielli bio najbolji mogući domaćin. Pratio ih je u kazalište, na operne predstave, na balet i osiguravao im diskretne i lijepe mlade žene koje su stekle određenu slavu na području umjetnosti i glazbe. Tulippa i Grazziella beskrajno su uživali i baš im se nije išlo

natrag u prirodnu okolinu koja im je nudila bitno manje poticaja. Bili su to potčinjeni kraljevi koje je snubio svemoćni car koji je činio sve kako bi im udovoljio.

Te je večeri generalni konzul u gostoljubivosti nadmašio i samoga sebe. Konferencijski stol bio je pretrpan egzotičnim jelima, voćem, sirevima, divovskim čokoladnim bombonima; a uza svaku stolicu stajala je boca pjenušca u posudi s ledom. Maleni i elegantni kolači nalazili su se na profinjenim ljestvama od šećera. Velika posuda s kavom još se pušila, a kutije jakih kubanskih cigara, svijetlo-smeđih i zelenih, bile su nehajno raspoređene po stolu.

Sastanak je otvorio obraćajući se Portelli: "Onda, što je toliko važno da smo morali otkazati sve obaveze kako bismo se našli?" Unatoč iznimnoj ljubaznosti, u njegovu je glasu bilo blagog patroniziranja koje je razjarilo Portellu. I znao je da će pasti u njihovim očima čim doznaju za Cilkeovu prijetvornost. Ispričao im je cijelu priču.

Tulippa je upravo jeo čokoladni bombon kada je rekao: "Hoćeš reći da si imao njegova bratića Marcantonija Aprilea i da si se dogovorio da ga zamijeniš za svog brata, a da se prethodno nisi savjetovao s nama." Glas mu je bio prepun prijezira.

"Nisam mogao dopustiti da mi ubije brata", reče Portella. "Usto, da nisam postigao dogovor, upali bismo u Cilkeovu stupicu."

"Istina", reče Tulippa. "Ali to nije bila odluka koju si trebao donijeti ti."

"Je li," reče Portella. "Tko je onda..."

"Svi mi!" poviče bijesno Tulippa. "Mi smo tvoji partneri."

Portella ga pogleda i upita se što ga sprečava da ubije tog masnog kučkina sina. Ali onda se prisjetio onih pedeset slamnatih šešira koji lete uvis.

Činilo se da generalni konzul čita njegove misli. Umirujućim glasom on reče: "Svi mi došli smo iz različitih kultura i imamo drukčije sustave vrijednosti. Moramo se jedni drugima prilagoditi. Timmona je Amerikanac, sentimentalan je."

"A njegov je brat hrpa dreka bez mozga", reče Tulippa.

Rubio prstom priprijeti Tulippi. "Inzio, prestani izazivati nevolje tek tako, iz zabave. Svi mi imamo pravo odlučivati o osobnim stvarima."

Grazziella se nasmiješi tankim usnama, pokazujući da ga sve to zabavlja. "To je istina. Ti, Inzio, nikada nam se nisi povjerio u vezi sa svojim tajnim laboratorijima. Sa svojom željom da posjeduješ osobno oružje. I još takva glupa zamisao. Misliš li da će vlada trpjeti takvu prijetnju? Promijenit će sve zakone koji nas sada štite i dopuštaju nam da živimo ovako uspješno."

Tulippa se nasmije. Uživao je u ovom sastanku. "Ja sam domoljub", reče. "Želim da Južna Amerika bude u mogućnosti braniti se od zemalja kakve su Izrael, Indija i Irak."

Rubio mu se dobrostivo nasmiješi. "Nikada nisam znao da si nacionalist."

Portellu sve to nije nimalo zabavljalo. "Ja imam velikih problema. Mislio sam da mi je Cilke prijatelj. U njega sam uložio velik novac. A sada želi krenuti na mene i na sve vas."

Grazziella se tada oglasi izravno i odlučnim glasom. "Moramo odustati od cijelog projekta. Moramo se zadovoljiti s manjim zalogajem." Više nije bio onaj srdačni čovjek kojeg su poznavali. "Moramo pronaći neko drugo rješenje. Zaboravite Kurta Cilkea i Astorrea Violu. I jedan i drugi preopasni su kao neprijatelji. Ne smijemo nastavljati smjerom koji bi nam svima mogao donijeti propast."

"To neće riješiti moj problem", reče Portella. "Cilke će me i dalje progoniti."

Tulippa sada također skine masku prijateljskog držanja te reče Grazzielli: "To tvoje zagovaranje miroljubivog rješenja protivi se svemu što znamo o tebi. Ubijao si policajce i suce na Siciliji. Ubio si guvernera i njegovu ženu. Ti i tvoja *cosca* Corleonesi ubili ste generala kojem su u zadatak dali uništiti tvoju organizaciju. A sada ipak govoriš da trebamo odustati od projekta koji će nam donijeti milijarde dolara. I da na cjedilu ostavimo svog prijatelja Portellu."

"Riješit ću se Cilkea", reče Portella. "Što god vi rekli."

"To je vrlo opasno rješenje", reče generalni konzul. "FBI će proglasiti osvetu. Poslužit će se svim raspoloživim snagama kako bi pronašli ubojicu."

"Slažem se s Timmonom", reče Tulippa. "FBI djeluje unutar zakonskih ograničenja i čovjek se s njima može nositi. Ja ću osigurati ekipu ubojica, a već nekoliko sati nakon operacije bit će u zrakoplovu koji će ih odvesti u Južnu Ameriku."

Portella reče: "Znam da je opasno, ali to je jedina mogućnost."

"Slažem se", reče Tulippa. "Za milijarde dolara čovjek se mora izložiti određenim opasnostima. Što inače uopće radimo?"

Rubio reče Inziju: "Ti i ja u najmanjoj smo opasnosti jer imamo diplomatski status. Michael, ti se za sada vrati na Siciliju.

Timmona, ti ćeš morati podnijeti najveći dio udara koji će uslijediti."

"U najgorem slučaju", reče Tulippa, "ja te mogu sakriti negdje u Južnoj Americi."

Portella bespomoćno raširi ruke. "Imam mogućnost izbora", reče. "Ali tražim vašu potporu. Michael, slažeš se?"

Grazziellino je lice bilo bezizražajno. "Da, slažem se", reče. "Ali, na tvom bih se mjestu više brinuo zbog Astorrea Viole nego zbog Kurta Cilkea."

Jedanaesto poglavlje

Pošto je primio hitnu kodiranu poruku u kojoj ga je Heskow pozvao na sastanak, Astorre je poduzeo sve mjere opreza. Uvijek je postojala opasnost da bi se Heskow mogao okrenuti protiv njega. Stoga se, umjesto da odgovori na poruku, iznenada u ponoć pojavio kod Heskowa u Brightwatersu. Poveo je i Alda Monzu, te još jedan automobil s četvoricom ljudi. Na sebi je imao i pancirni prsluk. Kada se našao na prilazu garaži nazvao je Heskowa kako bi ovaj otvorio vrata.

Heskow se nije doimao iznenađenim. Skuhao je kavu i osobno poslužio Astorrea. A onda mu se nasmiješio i rekao: "Imam dobru i lošu vijest. Koju želiš prvu?"

"Samo mi ispričaj", reče Astorre.

"Loša je to što zauvijek moram napustiti zemlju, a razlog je upravo dobra vijest. I želim te zatražiti da održiš obećanje da se mojem dečku neće dogoditi ništa čak i ako više ne budem u mogućnosti raditi za tebe."

"To obećanje stoji", reče Astorre. "A sada, zašto moraš napustiti zemlju?"

Heskow odmahne glavom komično glumeći tugu. "Jer ona budaletina Portella više ne zna granice. Čovjek je skrenuo. Ukokat će Cilkea, onog tipa iz FBI-a. I želi da ja operacijski vodim ekipu."

"Onda mu to jednostavno odbij", reče Astorre.

"Ne mogu", reče Heskow. "Ubojstvo je naložio cijeli njegov sindikat i ako odbijem završit ću u kanalu, a možda i moj sin. Stoga ću organizirati ubojstvo, ali neću biti na zadatku s ubojicama. Nestat ću. A kad padne Cilke, FBI će u

grad dovesti stotinu agenata kako bi to riješili. To sam im i rekao, ali njima se živo fućka. Cilke ih je izdao ili tako nešto. Misle da ga mogu toliko ocrniti da to neće biti strašno velika stvar."

Astorre se trudio ne pokazati koliko je zadovoljan. Uspjelo je. Cilke će biti mrtav, a on se neće izložiti opasnosti. A uz malo sreće, FBI će se riješiti Portelle.

Zatim reče Heskowu: "Hoćeš li mi ostaviti adresu?"

Heskow mu se nasmiješi, uz gotovo prijekorno nepovjerenje. "Ne bih rekao", reče. "Stvar nije u tome da ti ne vjerujem. Ali ja se uvijek mogu javiti tebi."

"No, dobro, hvala što si me obavijestio", reče Astorre, "ali tko je zapravo donio tu odluku?"

"Timmona Portella", reče Heskow. "Međutim, Inzio Tulippa i generalni konzul to su odobrili. Onaj tip iz *cosce* Corleonesi, Grazziella, oprao je ruke. Distancira se od cijele operacije. Mislim da se vraća na Siciliju. A to je neobično, jer je ondje poubijao praktički sve. Oni zapravo ne razumiju kako Amerika funkcionira, a Portella je jednostavno glup. Kaže kako je mislio da su on i Cilke pravi prijatelji."

"A ti ćeš biti na čelu ekipe atentatora", reče Astorre. "Ni to nije pretjerano pametno."

"Ne, već sam ti rekao da me, kada izvedu napad na kuću, već odavno neće biti."

"Na kuću?" upita Astorre i u tom trenutku osjeti užasnutost zbog onoga što će za koji trenutak čuti.

"Da", reče Heskow. "Ekipa koja će izvesti masovni napad vraća se u Južnu Ameriku i nestaje."

"Vrlo profesionalno", reče Astorre. "I kada će se sve to dogoditi?"

"Prekosutra navečer. Ti trebaš samo stati u stranu i oni će riješiti sve tvoje probleme. To je ta dobra vijest."

"I jest", reče Astorre. Izraz njegova lica ostao je bezizražajan, ali u mislima je vidio Georgettu Cilke, njezinu ljepotu i dobrotu.

"Mislio sam da to trebaš znati, kako bi se pobrinuo za dobar alibi", reče Heskow. "Stoga si mi dužnik i zato se dobro brini za mog malog."

"Dogovoreno", reče Astorre. "Što se njega tiče, možeš biti miran."

Prije odlaska još se rukovao s Heskowom. "Mislim da je vrlo pametno što odlaziš iz zemlje. Ovdje će nastati pravi pakao."

"Da", reče Heskow.

Još nekoliko trenutaka Astorre se pitao što će poduzeti u vezi s Heskowom. Taj je čovjek, naposljetku, vozio automobil kojim su ubojice došle do Dona. Za to mora platiti unatoč pomoći. Ali u trenutku kada je doznao da će s Cilkeom poginuti i njegova supruga i dijete kod Astorrea je došlo do određenog gubitka energije. Neka slobodno ide, pomisli. Kasnije bi se mogao pokazati korisnim. Onda će još biti vrijeme za njegovu smrt. Stoga je pogledao Heskowa, to nasmiješeno lice, i uzvratio osmijehom.

"Vrlo si pametan", reče mu.

Heskow se zarumeni od ugode. "Znam", reče. "Tako se održavam na životu."

Sutradan u jedanaest sati Astorre je u pratnji Nicole Aprile, koja je i dogovorila sastanak, došao u sjedište FBI-a.

Dobar dio noći proveo je u razmišljanjima o daljnjim koracima. Cijelu stvar planirao je ne bi li nekako naveo Portellu da ubije Cilkea. Ali znao je da ne može dopustiti da poginu i Georgette ili njezina kći. Znao je i da se don Aprile nikada ne bi miješao u nešto o čemu odlučuje sudbina. Ali onda se prisjetio i jedne priče o Donu nad kojom se zamislio.

Jednog dana, Astorreu je tada bilo dvanaest godina i s Donom je bio na jednom od redovitih godišnjih posjeta Siciliji, Caterina im je večeru poslužila u vrtnom paviljonu. Astorre je uza svoju osobitu nedužnost iznenada jednostavno rekao: "Kako ste se vas dvoje upoznali? Jeste li zajedno odrasli?" Don i Caterina samo su se pogledali a onda se nasmijali ozbiljnosti i intenzitetu njegova zanimanja.

Don je položio prst na usta i u šali prošaptao: "*Omerta*. To je tajna."

Caterina je velikom drvenom žlicom pecnula Astorrea po nadlanici. "To se tebe ne tiče, ti mali vraže", rekla je. "Osim toga, time se ne ponosim."

Don Aprile s ljubavlju je pogledao Astorrea. "A zašto ne bi znao? Sicilijanac je i tijelom i dušom. Ispričaj mu."

"Ne", rekla je Caterina. "Ali ti mu možeš ispričati ako želiš."

Nakon večere, don Aprile je pripalio cigaru, napunio čašu anisovcem i počeo mu pričati priču.

"Prije deset godina najvažniji je čovjek u gradu bio neki otac Sigusmundo, vrlo opasan, ali i prijazan, srdačan čovjek. Kada bih dolazio na Siciliju, on je često dolazio u moju kuću na kartanje s mojim prijateljima. U to vrijeme imao sam jednu drugu domaćicu."

Ali otac Sigusmundo nije zazirao od vjere. Bio je odan i marljiv svećenik. Korio je ljude i tako ih tjerao na mise, a jednom se čak i potukao s jednim ogorčenim ateistom. Bio je najpoznatiji po davanju posljednje pomasti žrtvama mafije koji bi ležali na samrti; ispovijedao im je duše i čistio ih za put u raj. Zbog toga su ga silno štovali, ali to se događalo prečesto i neki su ljudi počeli među sobom šaputati, govoriti kako je uvijek pri ruci jer je i on jedan od ubojica - kako izdaje tajne iz ispovjedaonice radi ostvarivanja vlastitih ciljeva.

Caterinin je suprug u to vrijeme bio jedan utjecajan policajac koji se borio protiv mafije. Nastavio je istraživati jedan slučaj ubojstva čak i nakon upozorenja šefa mafije za cijelu pokrajinu, a to je u ono vrijeme bio nečuven čin neposluha. Tjedan dana nakon te prijetnje, Caterinina su muža presreli i ustrijelili u nekakvoj uličici u Palermu. I tako se nekako dogodilo da se otac Sigusmundo pojavio kako bi mu dao posljednju pomast. Slučaj nije nikada riješen.

Shrvana udovica Caterina sljedeću je godinu provela u žalosti i odanosti crkvi. A onda je jedne subote otišla na ispovijed ocu Sigusmundu. Kada je svećenik izišao iz ispovjedaonice, svima pred očima, suprugovim mu je kratkim bodežom probola srce.

Policija ju je odvela u zatvor, ali to je bio najmanji problem. Šef mafije osudio ju je na smrt.

Astorre je razrogačenih očiju promatrao Caterinu. - Doista si to učinila, teta Caterina?

Caterina ga je gledala s osmijehom. Gorio je od znatiželje, ne osjećajući ni tračak straha. "Ali moraš shvatiti razloge. Razlog nije bio to što mi je ubio muža. Muškarci se ovdje na Siciliji neprestano ubijaju. Ali otac Sigusmundo bio je lažni svećenik, grešni ubojica. Nije imao pravo davati posljednju pomast. Zašto bi ga Bog slušao? Tako mog muža nije samo ubio nego mu je i onemogućio ulazak u raj, pa je završio u paklu. Muškarci nemaju granica. A postoje stvari koje jednostavno ne mogu činiti. Zato sam ubila tog svećenika."

"Kako si onda još uvijek ovdje?" upitao je Astorre.

"Jer se za cijelu priču zainteresirao don Aprile", reče Caterina. "I tako se, prirodno, sve sredilo."

Don se tada silno ozbiljno obrati Astorreu: "Uživao sam određen položaj u gradu, poštovanje. Vlasti nije bilo teško zadovoljiti, a crkva nije željela previše pozornosti

usmjerene na jednog pokvarenog svećenika. Šef mafije nije bio toliko uviđavan i odbio je poništiti smrtnu presudu. Pronađen je na groblju na kojem je pokopan Caterinin muž, prerezana grla, a njegova je *cosca* uništena i postala posve nemoćnom. U to vrijeme Caterina mi se već jako dopala, te sam je zadužio za ovo kućanstvo. I posljednjih devet godina, ljetni mjeseci koje provodim na Siciliji najdraži su mi trenuci u cijelom životu."

Astorreu je sve to izgledalo kao nekakva čarolija. Pojeo je šaku maslina i ispljunuo koštice. "Caterina ti je djevojka?" upita.

"Svakako", reče Caterina. "Imaš dvanaest godina, pa to možeš shvatiti. Živim pod njegovom zaštitom, kao da sam mu supruga i obavljam sve supružničke dužnosti."

Činilo se da je don Aprileu pomalo neugodno i to je bila jedina prilika kada je Astorre na njemu primijetio takvo što. Astorre zatim upita: "Ali zašto se ne vjenčate?"

Caterina reče: "Nikada ne bih mogla otići sa Sicilije. Ovdje živim poput kraljice, a tvoj je stric velikodušan. Ovdje imam prijateljice, obitelj, sestre, braću i bratiće. Tvoj stric ne bi mogao živjeti na Siciliji. I tako živimo kako najbolje možemo."

Astorre reče don Aprileu: "Striče, možeš se vjenčati s Caterinom i živjeti ovdje. Ja ću živjeti s tobom. Ja ne želim ići sa Sicilije." Na to su se oboje nasmijali.

"Poslušaj me", reče Don. "Trebalo je puno truda kako bih spriječio osvetu usmjerenu protiv nje. Da se vjenčamo, izrodile bi se razne urote i zlo. Oni mogu prihvatiti činjenicu da mi je ljubavnica, ali ne i žena. U ovakvom smo odnosu oboje sretni i oboje slobodni. Usto, ne želim ženu koja odbija prihvatiti moje odluke, a kada odbija napustiti Siciliju, ja joj nisam suprug."

"I to bi bila *infamita*[11]", reče Caterina. Glava joj se blago pognula, a onda je podignula pogled prema crnom sicilijanskom nebu i zaplakala.

Astorre je ostao smeten. Njemu, kao djetetu, sve to nije imalo smisla. "Doista, ali zašto? Zašto?" reče.

Don Aprile uzdahne. Otpuhnuvši dim, još otpije gutljaj anisovca. "Moraš još znati", reče Don, "da je otac Sigusmundo bio moj brat."

Astorre se sada prisjećao kako ga to objašnjenje nije zadovoljilo. Ustrajnošću romantičnog djeteta vjerovao je da dvoje ljudi koji se vole imaju pravo činiti što god žele pod kapom nebeskom. Tek sada shvaćao je užasnu odluku koju su donijeli njegov stric i teta. Da se vjenčao s Caterinom, svi njegovi krvni srodnici postali bi mu neprijateljima. Stvar nije bila u tome što oni nisu znali da je otac Sigusmundo bio nitkov. Ali bio im je brat i to je poništavalo sve njegove grijehe. A čovjek kakav je bio Don nije se mogao vjenčati sa ženom koja mu je ubila brata. Caterina od njega ne bi tražila takvu žrtvu. I što bi bilo da je Caterina nekako držala da je Don na neki način umiješan u ubojstvo njezina supruga? Kakva vjera, i kod jednog i kod drugog, i, moguće, kakva izdaja svega u što su vjerovali.

Ali ovo je Amerika, a ne Sicilija. Tijekom te duge noći Astorre je donio odluku. Ujutro je nazvao Nicole.

"Doći ću po tebe, pa te vodim na doručak", rekao joj je. "A onda ćemo ti i ja posjetiti Cilkea u sjedištu FBI-a."

Nicole je tada rekla: "Stvar je zasigurno vrlo ozbiljna, zar ne?"

"Da. Reći ću ti uz doručak."

---

[11] Sramota

"Imaš li s njim dogovoren sastanak?" upitala ga je Nicole.

"Ne, to je tvoj posao."

Sat vremena kasnije njih su dvoje već doručkovali u jednom otmjenom hotelu sa široko razmaknutim stolovima, upravo zbog privatnosti, jer bi se ondje rano ujutro nalazili najutjecajniji burzovni mešetari.

Nicole je vjerovala u krepak doručak koji će joj dati snage za dvanaestosatni dan koji je pred njom. Astorre se zadovoljio sokom od naranče i kavom, što ga je uz košaricu peciva stajalo dvadeset dolara. "Kakvi lopovi", reče, obraćajući joj se sa smiješkom.

Nicole je bila nestrpljiva. "Plaćaš atmosferu", reče. "Damastne stolnjake, posuđe. Što sada, dovraga, nije u redu?"

"Ispunit ću svoju građansku dužnost", reče Astorre. "Imam informacije iz netuživog izvora da će sutra navečer Kurt Cilke i njegova obitelj biti ubijeni. Želim ga upozoriti. Želim primiti zasluge za to upozorenje. Njega će zanimati izvor, ali ja mu ga ne mogu odati."

Nicole odgurne tanjur i nasloni se. "A tko je, dovraga, tako glup?" reče Astorreu. "Kriste, samo se nadam da i ti nisi umiješan."

"Zašto misliš?" upita Astorre.

"Ne znam", reče Nicole. "Samo mi je tako sinulo. Zašto mu to ne dojaviš anonimno?"

"Želim da mi to ubroji u zasluge, među dobra djela. Imam osjećaj da me u posljednje vrijeme nitko ne voli." Potom se nasmiješi.

"Ja te volim", reče Nicole, naginjući se prema njemu. "U redu, evo naše priče. Kada smo dolazili u hotel, prišao nam je neki nepoznati muškarac i tebi došapnuo taj podatak. Na sebi je imao sivo prugasto odijelo, bijelu košulju i crnu

kravatu. Bio je srednje visine, malko tamnije puti, možda Talijan ili Hispanoamerikanac. Dalje od toga možemo se razilaziti. Ja ću biti svjedok tvoje priče, a on zna da se sa mnom ne može zavitlavati."

Astorre se nasmije. A njegov je smijeh uvijek razoružavao; u sebi je nosio onu nesputanu djetinju radost. "Znači da se tebe boji više nego mene", reče.

Nicole se nasmiješi. "A ja poznajem i direktora FBI-a. On je u duši političar, takav mora biti. Nazvat ću Cilkea i reći mu da nas može očekivati." Ona iz torbice izvadi telefon i nazove ga.

"Gospodine Cilke," reče, "ovdje Nicole Aprile. Uz mene je moj bratić Astorre Viola koji ima vrlo važne informacije i želi ih priopćiti vama osobno."

Nakon nekoliko trenutaka još reče: "To je prekasno. Doći ćemo najkasnije za jedan sat." Prekinula je vezu prije nego što je Cilke uspio bilo što reći.

Sat vremena kasnije Astorrea i Nicole uveli su u Cilkeov ured. Bio je to veliki ured u kutu zgrade s neprobojnim prozorima kroz koje se nije vidjelo ništa, pa tako nije bilo ni pogleda na grad.

Cilke, koji je stajao iza divovskog pisaćeg stola, već ih je čekao. Tri crna kožna naslonjača stajala su okrenuta prema njegovu stolu. Što je bilo najneobičnije, iza njih se nalazila školska ploča. U jednom od naslonjača sjedio je Bill Boxton, koji nije ispružio ruku.

"Ovo ćete snimati?" upita Nicole.

"Svakako", reče Cilke.

Boxton umirujućim tonom reče. "Dovraga, ovdje snimamo sve, čak i kad naručujemo kavu i krafne. Snimamo i sve za koje mislimo da bismo ih trebali strpati iza rešetaka."

"Jebeno šaljiv tip", reče Nicole, mrtva-hladna. "Ni da ti svane najbolji dan u životu, ne bi me mogao strpati u zatvor. Razmisli malo na drugi način. Moj klijent Astorre Viola k vama dolazi dobrovoljno, kako bi vas upoznao s nekim vrlo važnim informacijama. Ja sam ovdje kako bih ga zaštitila od mogućeg zlostavljanja nakon toga."

Kurt Cilke nije bio šarmantan kao za njihovih prijašnjih susreta. Rukom im je pokazao da sjednu, a sam je sjeo na svoje mjesto za stolom. "U redu", reče. "Da čujemo."

Astorre je osjećao njegovo neprijateljsko raspoloženje, kao da to što je na svom terenu ne zahtijeva njegovu uobičajenu poslovnu srdačnost. Kako će reagirati? Pogledavši Cilkea izravno u oči, Astorre sada reče: "Do mene je došla informacija da će sutra navečer doći do velikog oružanog napada na vašu kuću. Sutra kasno u noći. Svrha je ubiti vas, a razlog mi nije poznat."

Cilke ne reče ništa. Sjedio je posve nepomično, ali Boxton poskoči i stane iza Astorrea. Obraćajući se Cilkeu, reče: "Kurt, samo budi miran."

Cilke ustane. Činilo se da mu se cijelo tijelo rasprsnulo od bijesa. "To je stari mafijaški trik", reče. "Organizira operaciju i onda je sabotira. Pa misli da ću mu ja biti zahvalan. A sada mi još samo reci kako si, dovraga, došao do tog podatka!?!"

Astorre mu ispriča priču koju je pripremio u dogovoru s Nicole. Cilke se okrene Nicole i upita: "Vi ste tome bili svjedok?"

"Jesam", reče Nicole. "Ali nisam čula što je čovjek rekao."

Cilke se obrati Astorreu: "Od ovog si trenutka uhićen."

"Na temelju čega?" upita Nicole.

"Zbog prijetnje saveznom dužnosniku", reče Cilke.

"Mislim da će biti najbolje da nazovete svog direktora", reče Nicole.

"O tome odlučujem ja", reče joj Cilke. Nicole pogleda na ručni sat.

Cilke tiho reče: "Prema predsjednikovoj izvršnoj uredbi, imam ovlasti vas i vašeg klijenta zadržati četrdeset osam sati, bez pravne pomoći, zbog sumnje u prijetnju nacionalnoj sigurnosti."

Astorre je ostao zatečen. Razrogačenih očiju, na svoj dječački način, sada reče: "Je li to doista istina? To možete učiniti?" Istinski ga se dojmila takva moć. Sada se okrene Nicole i vedrim tonom reče: "Hej, pa ovo postaje sve sličnije Siciliji."

"Odlučite li se doista na taj korak, FBI će sljedećih deset godina provesti na sudu, a s vama će biti gotovo", reče Nicole Cilkeu. "Imate vremena izvući obitelj i postaviti zamku napadačima. Oni neće znati da ih je netko odao. Uhitite li nekoga od njih, moći ćete ih ispitivati. Mi nećemo ništa pričati. Nećemo ih upozoriti."

Činilo se da Cilke razmišlja o tim riječima. Zatim se s prijezirom obrati Astorreu: "Tvog sam strica barem poštovao. On nikada ne bi nikoga odao."

Astorre se s nelagodom nasmiješi. "To je bilo nekada i u nekadašnjoj domovini, a ni ti nisi puno bolji s tim tajnim predsjedničkim uredbama." Pitao se što bi Cilke rekao da mu navede stvarni razlog. Da ga je poštedio jer je proveo jednu večer u nazočnosti njegove supruge te se romantično i besmisleno zaljubio u svoju sliku o njoj.

"Ne vjerujem u tvoju usranu priču, ali istražit ćemo stvar dođe li sutra navečer doista do napada. Dogodi li se bilo što, zatvorit ću te, a možda i vas, odvjetnice. Ali zašto si mi to rekao?"

Astorre se nasmiješi. "Jer si mi drag", reče.

"Nosi se odavde", reče Cilke. Zatim se obrati Boxtonu. "Dovedi mi zapovjednika specijalne taktičke jedinice i reci mojoj tajnici neka nazove direktora."

Zadržali su ih još dva sata, kako bi ih ispitali članovi Cilkeova osoblja. U međuvremenu je Cilke iz svog ureda kodiranom telefonskom linijom razgovarao s direktorom u Washingtonu.

"Nemoj ih uhititi ni u kojem slučaju", rekao mu je direktor. "Sve bi došlo do medija i svi bi nam se izrugivali. I ne zavitlavaj se s Nicole Aprile ako nemaš ništa konkretno što joj možeš prilijepiti. Neka sve ostane u najvećoj mogućoj tajnosti, pa ćemo vidjeti što će se dogoditi sutra navečer. Čuvari kod tvoje kuće su obaviješteni, a tvoju obitelj sele već sada, dok razgovaramo. Sada mi na telefon daj Billa. On će voditi zasjedu."

"Gospodine, to bi trebao biti moj posao", pobuni se Cilke.

"Ti ćeš pomoći u planiranju", reče direktor, "ali ni u kojem slučaju nećeš sudjelovati u taktičkoj operaciji. FBI djeluje prema vrlo strogim pravilima oružanog sukobljavanja kako bi se izbjeglo nepotrebno nasilje. Bio bi sumnjiv pođe li nešto neželjenim tokom. Jesi li me razumio?"

"Jesam, gospodine." Cilke ga je razumio više nego dobro.

Dvanaesto poglavlje

Nakon mjesec dana boravka u bolnici, Aspinella Washington vratila se kući, ali se još trebala oporavljati kako bi bila spremna za umetanje umjetnog oka. Kao fantastičan primjerak biološkog razvoja, njezino je tijelo, činilo se, nekako samo prekrilo sve ozljede. Istina, u hodu je malko povlačila lijevo stopalo, a očna duplja izgledala je užasno. Ali umjesto crnog poveza nosila je četvrtasti zeleni komad tkanine, a ta tamnozelena boja naglašavala je ljepotu njezine kože boje čokolade. Na posao se javila u crnim hlačama, zelenoj majici i zelenom kožnom kaputu. Kada se pogledala u zrcalu, pomislila je kako izgleda vrlo dojmljivo.

Premda je bila na bolovanju, katkada bi otišla u sjedište detektivskog odjela i pomagala u ispitivanjima. Zbog ozljede se osjećala nekako oslobođenom - imala je dojam da može činiti što god poželi, pa je proširila granice svoje moći.

Na prvom ispitivanju imala je dvije osumnjičene osobe, par neobičan po tome što je jedan od njih bio bijelac, a drugi crnac. Bijelcu, otprilike tridesetogodišnjaku, odmah je ulila strah u kosti. Ali njegov je crni partner bio oduševljen činjenicom da sjedi pred tom visokom i lijepom ženom sa zelenim povezom na oku koja ga promatra hladno i netremice. Sestra je stvarno cool.

"Jebem ti..." uskliknuo je odmah, ozarena lica. Bilo mu je to prvo uhićenje, nije imao dosje i zapravo nije znao da je u gadnim nevoljama. On i njegov partner provalili su u jednu kuću, svezali muža i ženu i potom poharali kuću. Odao ih je jedan doušnik. Crnac je na ruci još uvijek imao vlasnikov Rolex. On se sada Aspinelli obrati vedrim tonom, bez zlobe,

štoviše, glasom punim divljenja: "Hej, šefice, hoćeš li nas ukokati zavezanih očiju?"

Ostali nazočni detektivi samo su se glupo nasmiješili takvoj nepromišljenosti. Ali Aspinella nije reagirala. Mali je imao lisice i nije se mogao obraniti od njezina udarca. Poput zmije, njezin ga je pendrek zahvatio posred lica, slomivši mu nos i smrskavši jagodičnu kost. Nije pao, koljena su mu se opustila. Samo ju je prijekorno pogledao. Cijelo lice bilo mu je umrljano krvlju. A onda su noge popustile i samo se stropoštao. Sljedećih deset minuta Aspinella ga je mlatila bez milosti. Kao iz kakvog izvora, krv mu je počela šikljati iz ušiju.

"Isuse", reče jedan od detektiva, "kako ćemo ga, dovraga, sada ispitivati?"

"S njim i nisam željela razgovarati", reče Aspinella. "Želim razgovarati s *ovim* tipom." Ona sada palicom pokaže prema onom bijelcu. "Zeke, je l' tako? Želim razgovarati s tobom, Zeke." Zatim ga grubo uhvati za rame i odbaci na stolac okrenut prema njezinu stolu. On ju je samo gledao, užasnut. Tada je uvidjela da joj se povez premjestio u stranu i da Zeke pilji u tu šupljinu. Ona podigne ruku i namjesti povez preko mliječnobijele duplje.

"Zeke," reče, "htjela bih da me dobro poslušaš. Željela bih malko uštedjeti na vremenu. Zanima me kako si u sve to uvukao ovog klinca. Kako si se ti uvalio u ovo. Razumiješ? Hoćeš li surađivati?"

Zeke odjednom posve problijedi. Nije nimalo oklijevao. "Hoću, gospođo", reče. "Ispričat ću vam sve."

"U redu", reče Aspinella jednom drugom detektivu. "Otpremi ovog malog na bolnički odjel i pošalji mi ljude s videokamerom kako bismo snimili Zekeovo dobrovoljno priznanje."

Čim je postavljena sva oprema, Aspinella reče Zekeu: "Tko je prodavao robu koju ste ukrali? Tko vam je dao informacije o kući? Iznesi točne pojedinosti o pljački. Tvoj je partner očito dobar klinac. Nema dosje i nije prepametan. Zato sam prema njemu i bila obzirna. A ti, Zeke, imaš dosje vrijedan pozornosti, tako da pretpostavljam da si ga uvukao u sve to sranje. Stoga počni uvježbavati za kamere."

Izišavši iz policijske postaje, Aspinella se Southern State Parkwayom odvezla do Brightwatersa na Long Islandu.

Što je bilo najneobičnije, vožnja s jednim okom bila je više ugodna nego što joj je smetala. Krajolik je bio zanimljiviji jer je bio izoštren, poput nekakve futurističke slike koja na rubovima prelazi u san. Imala je dojam da je pola svijeta, sama zemaljska kugla, prerezana na dva dijela i da ona polovica koju vidi traži više pozornosti.

Na koncu se našla u Brightwatersu i provezla se pokraj kuće Johna Heskowa. Vidjela je njegov automobil na prilazu garaži i nekog muškarca kako iz staklenika u kuću unosi divovsku azaleju. Potom je iz staklenika izišao neki drugi muškarac koji je nosio kutiju prepunu nekog žutog cvijeća. To je zanimljivo, pomisli ona. Prazne staklenik.

Za boravka u bolnici, malo je istražila podatke o Johnu Heskowu. Pregledala je podatke službe za registraciju automobila savezne države New York i tako došla do njegove adrese. Potom je provjerila sve baze podataka s podacima o prijestupnicima i utvrdila da je John Heskow zapravo Louis Ricci; gad je, znači, Talijan, premda nalikuje na njemački puding. Ali krivični mu je dosje bio čist. Nekoliko puta privodili su ga zbog iznuđivanja i napada, ali nijednom nije osuđen. Rasadnik nikako nije mogao donositi novac koji bi mu omogućavao takav način života.

Sve to učinila je jer je zaključila da je na nju i Di Benedetta jedini mogao ukazati Heskow. Zbunjivalo ju je jedino to što im je dao novac. Taj novac na vrat joj je natovario Poreznu upravu, no ona se brzo oslobodila njihovih mlakih ispitivanja, budući da su bili presretni što taj novac mogu zadržati za sebe. A sada je naumila osloboditi se i Heskowa.

Dvadeset četiri sata prije zakazanog napada na Cilkea, Heskow se odvezao u zračnu luku Kennedy, odakle će otputovati u Ciudad de Mexico, a ondje će zahvaljujući lažnim putovnicama koje je pripremio još prije nekoliko godina nestati iz civiliziranog svijeta.

Sve su pojedinosti bile riješene. Staklenici ispražnjeni; njegova bivša supruga pobrinut će se za prodaju kuće, a novac položiti u banku, za pokrivanje troškova studija njihova sina. Heskow joj je rekao da ga neće biti dvije godine. Sinu je ispričao istu priču, za večerom u Shun Leeju.

U zračnu je luku došao u rano predvečerje. Predao je dva kovčega, sve što mu treba, osim onih stotinu tisuća dolara u novčanicama od po stotinu dolara koje je ljepljivom trakom učvrstio po tijelu u malenim vrećicama. Bio je oblijepljen novcem za neposredne troškove, a imao je tajni račun na Caymanima na kojem je bilo gotovo pet milijuna dolara. Hvala Bogu, jer posve sigurno ne bi mogao zatražiti pomoć socijalnog osiguranja. Ponosio se time što je živio razborito i što novac skupljen na računu nije potrošio na kockanje, žene i slične gluposti.

Heskow provjeri avionsku kartu i karticu za ulazak u zrakoplov. Sada je nosio još samo aktovku s lažnom iskaznicom i putovnicama. Automobil je ostavio na parkiralištu; njegova će ga bivša odvesti i čuvati ga.

Došao je najmanje sat prerano. Osjećao je blagu nelagodu zbog činjenice da je nenaoružan, ali da bi ušao u avion morao je proći kroz detektore, a njegovi poznanici u Meksiku moći će mu nabaviti hrpe oružja.

Kako bi prikratio vrijeme, u knjižari je kupio nekoliko časopisa i potom otišao u restoran. Na pladanj je stavio desert i kavu, te sjeo za jedan od malenih stolova. Prelistavao je časopise i jeo desert, imitaciju pite od jagoda s imitacijom šlaga. Odjednom je uvidio da netko sjeda za njegov stol. Podigao je pogled i ugledao detektivku Aspinellu Washington. Kao i sve ostale, i njega je općinio onaj četvrtasti, tamnozeleni povez. Zbog njega je načas osjetio paniku. Izgledala je neusporedivo ljepše nego što je se sjećao.

"Bok, John", reče ona. "Nisi me nijednom posjetio u bolnici."

Bio je toliko osupnut da je njezine riječi shvatio ozbiljno. "Znate da nisam mogao doći onamo, detektivko. Ali bilo mi je žao kada sam čuo za vašu nesreću."

Aspinella mu se nasmiješi od uha do uha. "Samo sam se šalila, John. Ali željela bih malo popričati s tobom prije nego što se ukrcaš u avion."

"Svakako", reče Heskow. Očekivao je da će je morati isplatiti. U aktovci je imao deset tisuća upravo za takva iznenađenja. "Drago mi je što vidim da izgledate tako dobro. Brinuo sam se za vas."

"Uopće ne sumnjam", reče Aspinella, a ono jedno oko blistalo je kao u jastreba. "Šteta je za Paula. Znaš, bili smo dobri prijatelji, osim što mi je bio šef."

"To je bila šteta", reče Heskow. Čak je i tiho pucnuo jezikom, zbog čega se Aspinella nasmiješila.

"Ne moram ti pokazivati značku", reče tada. "Je li tako?"

Pričekala je još trenutak. "Željela bih da pođeš sa mnom u malenu sobu za ispitivanja koju imamo u ovoj zgradi. Daj mi par dobrih i zanimljivih odgovora, pa možeš ući u avion."

"U redu", reče Heskow. Ustao je grčevito držeći aktovku.

"I nemoj mi ništa izvoditi, jer ću te ustrijeliti. Što je najneobičnije, bolje ciljam samo s jednim okom." Ona sada ustane i uhvati ga za ruku, te ga stubama odvede do mezanina, u kojem su se nalazili uredi zračnih prijevoznika. Odvela ga je dugačkim hodnikom i otključala vrata jednog ureda. Heskowa nije iznenadila samo veličina prostorije, nego i nizovi televizijskih monitora na zidovima, njih najmanje dvadeset. Slike na njima pratila su dvojica muškaraca koji su sjedili u udobnim naslonjačima, jeli sendviče i pili kavu. Jedan od njih ustane i reče: "Hej, Aspinella, što se zbiva?"

"Nasamo ću popričati s ovim tipom u sobi za ispitivanje.

Zaključajte nas."

"Svakako", reče taj muškarac. "Želiš li i da jedan od nas dvojice bude s tobom unutra?"

"Ne. Samo ćemo obaviti prijateljski razgovor."

"Oh, jedan od tvojih poznatih prijateljskih razgovora", reče muškarac i nasmije se. Zatim pomno promotri Heskowa. "Vidio sam te na ekranima, kada si bio u terminalu. Pita s jagodama, ne?" Zatim ih povede do jednih vrata u stražnjem dijelu prostorije i otključa ih. Pošto su Heskow i Aspinella ušli, ponovno ih je zaključao.

Heskow je sada već bio uvjeren da u cijeloj priči sudjeluju i drugi. Soba za ispitivanje bila je šarmantna: u njoj su se nalazili kauč, pisaći stol i tri naslonjača udobna izgleda. U jednom kutu stajao je hladnjak za vodu s papirnatim

čašama. Ružičasti zidovi bili su ukrašeni fotografijama i slikama letjelica.

Aspinella posjedne Heskowa u jedan naslonjač okrenut prema stolu. Ona, pak, sjedne na stol i pogleda ga odozgo.

"Možemo li prijeći na stvar?" upita Heskow. "Ne mogu si priuštiti da zakasnim na avion."

Aspinella mu ne odgovori. Samo je ispružila ruku i Heskowu iz krila uzela aktovku. Heskow se trgne. Ona je otvori i pregleda sadržaj, pa tako i hrpe novčanica od po stotinu dolara. Nakon toga pomno je pregledala jednu od krivotvorenih putovnica i na koncu sve stavila natrag u aktovku i vratila mu je.

"Vrlo si pametan čovjek", reče. "Znao si da je vrijeme za bijeg. Tko ti je rekao da ću doći po tebe?"

"A zašto bi me ti tražila?" upita Heskow. Sada, kada mu je vratila aktovku, nekako je imao više samopouzdanja.

Aspinella podigne povez i pokaže mu onaj užasni krater. Ali Heskow nije ustuknuo; u životu je viđao i gorih stvari.

"Zbog tebe sam izgubila oko", reče ona. "Samo si ti mogao odati naš plan i smjestiti Paulu i meni."

Heskow progovori krajnje iskrenim tonom, jednim od svojih najboljih oružja u poslu kojim se bavio. "U krivu si, posve u krivu. Da sam to učinio, bio bih zadržao novac... to ti je valjda jasno. Čuj, doista moram krenuti na put." Otkopčao je košulju i otrgnuo komadić ljepljive trake. "Ovo je tvoje, kao i novac u aktovci. To je ukupno trideset tisuća."

"Hej...", reče Aspinella. "Trideset tisuća. To je puno novca samo za jedno oko. U redu. Ali morat ćeš mi odati ime tipa koji ti je platio da nam smjestiš."

Heskow je odluku donio istog trenutka. Ima izgleda jedino ako uđe u taj avion. Znao je da ona ne blefira. U svom

se poslu susreo s previše ubijanju sklonih manijaka da bi je pogrešno procijenio.

"Čuj, vjeruj mi", reče on. "Nisam ni sanjao da bi taj tip mogao skinuti dvoje visokih policijskih dužnosnika. Samo sam se dogovorio s Astorreom Violom kako bi se on mogao skrivati. Nisam ni sanjao da bi mogao učiniti takvo što."

"Odlično", reče Aspinella. "A sada, tko ti je platio da ubijete njega?'

"Paul je znao", reče Heskow. "Nije ti rekao? Timmona Portella."

Na te riječi Aspinella je osjetila kako je hvata nezaustavljiv val bijesa. Njezin debeli partner nije bio samo nesposoban u krevetu, nego je još i lagao.

"Ustani", reče sada Heskowu. U ruci joj se odjednom pojavio pištolj.

Heskow je bio užasnut. Već je vidio taj izraz lica, samo što on tada nije bio žrtva. U jednom trenutku pomislio je na svojih skrivenih pet milijuna dolara koji će umrijeti zajedno s njim, nepodignuti, i sada mu se učinilo da je tih pet milijuna dolara nekakvo živo biće. Kakva tragedija. "Ne", poviče on i još se više utisne u naslonjač. Aspinella ga slobodnom rukom uhvati za kosu i povuče na noge. Postavivši pištolj malo podalje od njegova vrata, povuče okidač. Činilo se da joj je Heskow nekako odletio iz tog zahvata, a onda se stropoštao na pod. Ona iz futrole na gležnju uzme drugi pištolj, položi ga Heskowu u ruku i ustane. Čula je kako se otključavaju vrata, a onda su unutra uletjela ona dvojica s izvučenim pištoljima.

"Morala sam ga ubiti", reče ona. "Pokušao me podmititi i zatim izvukao pištolj. Pozovite hitnu, a ja ću sama nazvati odjel za ubojstva. Ništa ne dirajte i ne puštajte me iz vida."

Sljedeće večeri Portella je krenuo u napad. Cilkeova supruga i kći već su bile prebačene u jednu strogo čuvanu FBI-evu postaju u Kaliforniji, zdanje u koje je ulaz bio ograničen. Cilke se po direktorovu nalogu nalazio u sjedištu FBI-a u New Yorku, a uz njega je na poslu bilo i sve njegovo osoblje. Billu Boxtonu dodijeljeno je upravljanje djelovanjem specijalne jedinice i on je trebao aktivirati zamku kod Cilkeove kuće. Pravila djelovanja, međutim, bila su vrlo stroga. FBI nije želio da dođe do krvoprolića koje bi izazvalo prosvjede liberalnih skupina. FBI-evi ljudi neće pucati osim ako netko ne zapuca na njih. Svi će uložiti maksimalan trud kako bi se napadačima pružila mogućnost da se predaju.

Kao pomoćnik u planiranju, Kurt Cilke sastao se s Boxtonom i zapovjednikom specijalne jedinice, razmjerno mladim muškarcem, tridesetpetogodišnjakom strogih, autoritativnih crta lica. Ali koža mu je bila siva i dojam je kvarila rupica na bradi. Zvao se Sestak, a njegov je naglasak nepogrešivo ukazivao na Harvard. Sastali su se u Cilkeovu uredu.

"Od vas očekujem da tijekom operacije budete u neprestanoj vezi sa mnom", reče Cilke. "Strogo ćemo poštovati pravila djelovanja."

"Bez brige", reče Boxton. "Imamo stotinu ljudi, a vatrenom moći daleko nadmašujemo protivnika. Predat će se."

Sestak tihim glasom reče: "Ja imam još stotinu ljudi za kružnu liniju. Pustit ćemo ih da uđu u krug, ali neće moći van."

"Odlično", reče Cilke. "Kada ih uhitite, prebacit ćete ih u naš centar za ispitivanje u New Yorku. Ja ne smijem sudjelovati u ispitivanju, ali želim što prije doći do informacija."

"Što ako nešto pođe krivim smjerom i svi ostanu mrtvi?" upita Sestak.

"Tada će doći do interne istrage i direktor će biti vrlo nezadovoljan. A evo i kako izgleda stvarnost: uhitit ćemo ih na temelju zavjere s ciljem ubijanja, a sud će ih pustiti uz jamčevinu. Potom će nestati negdje u Južnoj Americi. Stoga za ispitivanje imamo samo nekoliko dana."

Boxton pogleda Cilkea uz jedva primjetan osmijeh. Sestak mu svojim profinjenim tonom reče: "Mislim da biste vi u tom slučaju bili užasno nesretni."

"Svakako, to me muči", reče Cilke. "Ali direktor se mora brinuti zbog komplikacija političke prirode. Optužbe za zavjeru uvijek su osjetljiva stvar."

"Tako, znači", reče Sestak. "Znači, vama su ruke vezane."

"Tako je", reče Cilke.

Boxton tiho reče: "To je prava prokleta sramota. Mogu pokušati ubiti saveznog dužnosnika i nekažnjeno se izvući."

Sestak ih je i jednog i drugog promatrao uz osmijeh. Njegova siva koža poprimila je crvenkastu nijansu. "Sve mi je jasno", reče. "Bilo kako bilo, ovakve operacije uvijek pođu neplaniranim tokom. Dečki koji drže pištolje uvijek misle da ih nitko ne može ustrijeliti. Vrlo neobična odlika čovjekove prirode."

Te je noći Boxton sa Sestakom otišao na područje operacije oko Cilkeove kuće u New Jerseyu. Rasvjeta je bila uključena, kao da je netko kod kuće. Automobili su stajali pred garažom, kako bi se stekao dojam da su unutra i čuvari. Na automobilima su bile postavljene eksplozivne naprave, tako da bi, ako bi ih netko pokrenuo, eksplodirali. Osim toga, Boxton nije vidio ništa.

"Gdje je, dovraga, tih stotinu ljudi?" upita Boxton Sestaka.

Sestak mu se zadovoljno nasmiješi. "Poprilično dobro, ha? Posvuda su uokolo, a čak ih ni vi ne vidite. Već imaju zadane ciljeve i spremni su za paljbu. Kada napadači dođu, zatvorit će cestu iza njih. Imat ćemo košaru punu štakora."

Boxton je ostao uz Sestaka, na zapovjednom mjestu pedeset metara od kuće. Uz njih je bila i jedinica za vezu, četveročlana ekipa u maskirnim odorama, kako bi se što bolje uklopila u šumski prostor u kojem su se skrivali. Sestak i njegova ekipa bili su naoružani puškama, no Boxton je imao samo svoj pištolj.

"Ne želim da ulazite u samu borbu", reče Sestak Boxtonu. "Usto, to je vaše oružje ovdje beskorisno."

"A zašto?" upita Boxton. "Cijeli radni vijek čekam da počnem pucati u zlikovce."

Sestak se nasmije. "Danas ne. Moju ekipu od svih pravnih istraga i kriviičnog gonjenja štiti predsjednička uredba. Vas ne."

"Ali ja zapovijedam", reče Boxton.

"Ne kada operacija jednom počne", reče mu Sestak hladnokrvno. "Tada zapovijedam isključivo ja. Ja donosim sve odluke. Moje odluke tada ne može promijeniti čak ni direktor."

Zajedno su čekali u tami. Boxton pogleda na sat. Bilo je deset minuta do ponoći. Jedan član ekipe za veze došapne Sestaku: "Pet automobila punih ljudi približava se kući. Cesta je iza njih zatvorena. Procjene govore da će do kuće doći za pet minuta."

Sestak je nosio infracrvene naočale koje su mu omogućavale da vidi u tami. "U redu", reče, "prenesi svima. Ne pucati osim ako netko drugi ne zapuca na tebe ili na moju zapovijed."

I dalje su čekali. Odjednom je pet automobila dojurilo na prilaz garaži i iz njih su istrčali naoružani muškarci. Jedan od njih odmah je u Cilkeovu kuću ubacio zapaljivu bombu, razbivši staklo, u sobi izazivajući tanak crveni plamen.

A onda su odjednom cijelo područje oko kuće preplavila jarka svjetla snažnih reflektora, zbog čega su dvadesetorica napadača zastali kao ukopani. Istodobno im se nad glavama, s jednako zasljepljujućim svjetlom, našao i helikopter. S njegovih zvučnika zagrmjela je poruka: "Govorim u ime FBI-a. Odbacite oružje i lezite na zemlju."

Omamljeni svjetlom i zvukom helikoptera, ljudi u stupici nisu se micali. Boxton s olakšanjem uvidi da su izgubili i posljednji tračak želje za otporom.

Stoga se iznenadio kada je Sestak podigao pušku i opalio prema skupini napadača. Ovi su odmah uzvratili. A Boxtona je zaglušila grmljavina puščane vatre koja je zasula prostor ispred kuće i pokosila napadače. Jedan od automobila s eksplozivnom napravom odletio je u zrak. Stjecao se dojam da je uragan olova posve razorio prilazni put. Staklo je pucalo i sipilo poput srebrne kiše. Ostali su automobili utonuli prema tlu, toliko izrešetani mecima da su izvana bili bezbojni. Činilo se da iz prilaznog puta izvire krv koja je tekla i vrtložila se oko automobila. Od onih dvadeset napadača ostale su krvlju natopljene hrpe krpa, nalik na vreće s prljavim rubljem koje čekaju da ih netko pokupi i odnese na pranje.

Boxton je bio u šoku. "Zapucali ste prije nego što su se stigli predati", reče Sestaku tonom punim optužbe. "To će se naći u mojem izvještaju."

"Ne bih se složio", reče mu Sestak uz osmijeh. "Čim su ubacili bombu u kuću, to je već bio pokušaj ubojstva. Nisam mogao svoje ljude izlagati opasnosti. To će stajati u mojem izvještaju. Kao i činjenica da su zapucali prvi."

"Kod mene to neće pisati", reče Boxton.

"Ozbiljno?" reče Sestak. "Mislite da direktora zanima vaš izvještaj? Naći ćete se na njegovoj listi govana. Zauvijek."

"Tražit će tvoje dupe jer se nisi pridržavao zapovijedi", reče Boxton. "Potonut ćemo zajedno."

"Odlično", reče Sestak. "Ali ja sam taktički zapovjednik. Mojim se naredbama nitko ne može usprotiviti. Kada me jednom pozovu, to je to. Ne želim da kriminalci misle kako mogu napadati savezne dužnosnike. To je realnost, a ti i direktor... lijepo se jebite."

"Dvadesetorica poginulih", reče Boxton.

"I hvala Bogu", reče Sestak. "I ti i Cilke željeli ste da ih ukokam, ali niste imali muda da to i izgovorite."

Boxton odjednom uvidi da je to istina.

Kurt Cilke pripremio se za još jedan sastanak s direktorom u Washingtonu. Imao je bilješke i koncept svog izlaganja, kao i izvještaj o svim okolnostima napada na njegovu kuću.

Kao i uvijek, Bill Boxton će poći s njim, međutim ovaj je put to bila izričita direktorova želja.

Cilke i Boxton nalazili su se u direktorovu uredu, s onim nizovima televizijskih ekrana na kojima su se vidjeli izvještaji o aktivnostima mjesne podružnice FBI-a. Direktor, koji je uvijek bio ljubazan, rukovao se s obojicom i pozvao ih da sjednu, premda je Boxtona pogledao hladno i sumnjičavo. Sastanku su nazočila i dvojica njegovih zamjenika.

"Gospodo," reče on, obraćajući se svima. "Moramo nekako raščistiti ovaj kaos. Ne smijemo dopustiti da jedan tako nečuven čin prođe bez našeg odgovora, i to svim

raspoloživim sredstvima. Cilke, želiš li ostati na poslu ili ćeš se povući u mirovinu?"

"Ostajem", reče Cilke.

Direktor se tada obrati Boxtonu. Njegovo mršavo aristokratsko lice bilo je strogo. "Ti si bio zadužen za operaciju. Kako je došlo do toga da su svi napadači pobijeni i da nemamo koga ispitivati? Tko je dao zapovijed za otvaranje vatre? Ti? I na temelju čega?"

Boxton se ukočeno uspravi u naslonjaču. "Gospodine," reče, "napadači su ubacili bombu u kuću i otvorili vatru. Nije bilo izbora."

Direktor uzdahne. Jedan od njegovih zamjenika nešto prijezirno progunđa.

"Kapetan Sestak jedan je od naših bisera", reče direktor. "Je li pokušao sačuvati barem jednog zarobljenika na životu?"

"Gospodine, sve je završilo za dvije minute", reče Boxton. "Sestak je na terenu vrlo učinkovit taktičar."

"No, dobro, mediji i javnost nisu podizali nikakvu prašinu", reče direktor. "Ali ja moram priznati da to smatram pravim pokoljem."

"Da, tako je", reče jedan od njegovih zamjenika.

"No, dobro, tu više nema pomoći", reče direktor. "Cilke, imaš li operacijski plan?"

Cilke je osjećao kako ga zbog tih njihovih kritika obuzima bijes, ali sada odgovori posve smireno: "Želim da mojem uredu dodijelite stotinu ljudi. Želim da zatražite potpunu reviziju Aprileovih banaka. Uronit ću duboko u prošlost svih umiješanih."

Direktor reče: "Ne osjećaš nikakav dug prema tom Astorreu Violi koji je spasio i tebe i tvoju obitelj?"

"Ne", reče Cilke. "Morate poznavati te ljude. Najprije vas uvale u nevolje, a onda vam pomažu."

Direktor reče: "Zapamti, jedan od naših glavnih interesa jest prisvojiti Aprileove banke. Ne samo zbog dobiti, nego i zato što im je namijenjena uloga praonice novca od droge. A preko njih, doći ćemo do Portelle i Tulippe. Moramo gledati globalno. Astorre Viola odbija prodati banke, a zločinački ga konzorcij pokušava eliminirati. Dosada nisu uspjeli. Doznali smo da su ona dvojica ubojica koji su ustrijelili Dona nestali. Dvoje detektiva u New Yorku letjelo je u zrak."

"Astorre je prepreden i neuhvatljiv, i ne sudjeluje ni u kakvom reketu", reče im Cilke, "tako da mu zapravo ne možemo ništa pripisati. Ali, konzorcij bi mogao uspjeti riješiti ga se, a djeca će onda banke prodati njima. U tom sam slučaju uvjeren da će za godinu-dvije prijeći granicu dopuštenog."

Za vladine pravosudne organe nije bilo neuobičajeno da igraju na dugoročnu kartu, osobito u vezi s narkomafijom. Ali za takvo što morali su dopuštati nove zločine.

"I ranije smo igrali dugoročno", reče direktor. "Ali to ne znači da Portelli daješ neograničenu punomoć."

"Dakako", reče Cilke. Znao je da svi govore za službeni zapisnik.

"Dat ću ti pedesetoricu", reče direktor. "I tražit ću potpunu knjigovodstvenu provjeru banaka, samo da malko protresemo stvari."

Jedan od zamjenika reče: "Već smo im slali kontrole i nikada nismo došli ni do čega."

"Uvijek postoje izgledi", reče Cilke. "Astorre nije bankar, i mogao je pogriješiti."

"Da", reče direktor. "Ministru pravosuđa potreban je tek jedan mali previd."

Vrativši se u New York, Cilke se našao s Boxtonom i Sestakom kako bi skovali plan. "Dobivamo još pedesetoricu ljudi za istragu napada na moju kuću", reče im. "Moramo dobro paziti. Trebam sve do čega možete doći o Astorreu Violi. Želim da istražite zašto su oni detektivi odletjeli u zrak. Želim sve o nestanku braće Sturzo i sve podatke o konzorciju do kojih možemo doći. Koncentrirajte se na Astorrea, također i na detektivku Washington. Na glasu je po primanju mita i svireposti, a priča kojom objašnjava onu eksploziju i sav onaj novac na mjestu događaja u najmanju je ruku sumnjiva."

"Što ćemo s tim Tulippom?" upita Boxton. "Mogao bi svakog trenutka napustiti zemlju."

"Tulippa putuje zemljom i drži govore u kojima se zalaže za legalizaciju droge, te prikuplja novac od ucjena velikih tvrtki."

"Možemo li ga nagaziti na temelju toga?" upita Sestak.

"Ne, Sestak", reče Cilke. "Ima osiguravajuće društvo i prodaje im police. Možda bismo i mogli podignuti optužnicu, ali poslovni se ljudi tome opiru. Riješili su problem sigurnosti svog osoblja u Južnoj Americi. A Portella nema kamo otići."

Sestak mu se hladno nasmiješi. "Kakva su ovdje pravila djelovanja?"

Cilke slatkorječivim tonom reče: "Direktor je strogo zabranio nove masakre, ali zaštitite se. Osobito kada je riječ o Astorreu."

"Drugim riječima, Astorrea možemo smatrati mrtvim", reče Sestak.

Činilo se da je Cilke još nekoliko trenutaka bio izgubljen u razmišljanjima. "Ako je nužno", odgovori.

Već tjedan dana kasnije savezni porezni inspektori masovno su navalili na poslovne knjige Aprileovih banaka, a Cilke je osobno posjetio gospodina Pryora u njegovu uredu.

Cilke mu je stisnuo ruku, potom srdačnim tonom rekavši: "Uvijek se volim osobno upoznati s ljudima koje ću možda morati uputiti u zatvor. A sada, možete li nam nekako pomoći i izići iz ovog vlaka prije nego što postane prekasno?"

Gospodin Pryor tog mladog čovjeka pogleda s dobronamjernom zabrinutošću. "Doista?" reče. "Posve ste na krivom kolosijeku, u to budite uvjereni. Ove banke vodim besprijekorno u skladu s državnim i međunarodnim zakonima."

"No, dobro, samo sam vam želio dati do znanja da provjeravam vašu i prošlost svih ostalih", reče Cilke. "I nadam se da ste svi čisti. Osobito braća Sturzo."

Gospodin Pryor mu se nasmiješi. "Nećete pronaći ni najmanju mrlju."

Po Cilkeovu odlasku gospodin Pryor se udobno naslonio. Situacija postaje opasna. Što ako dođu do Rosie? On uzdahne. Kakva šteta. Morat će poduzeti nešto u vezi s njom.

Kada je Cilke obavijestio Nicole da želi da ona i Astorre sutradan dođu u njegov ured, još uvijek nije posve razumio Astorreov karakter, a za tim i nije imao prevelike želje. Osjećao je samo prijezir koji bi osjećao prema svima koji ne poštuju zakon. Nije razumio odlučnost i ustrajnost jednog istinskog mafijaša.

Astorre je vjerovao u tradiciju. Njegovi su ga sljedbenici voljeli ne samo zbog karizmatičnosti nego i zbog toga što je iznad svega cijenio čast.

Istinski mafijaš raspolaže s dovoljno velikom snagom volje da se osveti za svaku uvredu nanijetu njegovoj ličnosti ili njegovoj *cosci*. Nikada se ne bi mogao podvrgnuti volji nekog drugog čovjeka ili vladine agencije. I u tome leži njegova moć. Njegova je vlastita volja od najvišeg mogućeg značaja; pravda je ono što on odredi pravdom. To što je spasio Cilkea i njegovu obitelj bila je nesavršenost u njegovu karakteru. Ipak, s Nicole je otišao u Cilkeov ured, nekako neodređeno očekujući određenu zahvalnost, popuštanje u Cilkeovim neprijateljskim osjećajima.

Bilo je očito da su obavljene pomne pripreme za njihov prijem. Dvojica pripadnika osiguranja pretražili su Astorrea i Nicole prije nego što su ušli u Cilkeov ured. Sam Cilke stajao je za svojim radnim stolom i bijesno ih promatrao. Bez i najmanjeg traga naklonosti, pokazao im je neka sjednu. Jedan od čuvara sve ih je zaključao i ostao čekati pred vratima.

"Ovo se snima?" upita Nicole.

"Da", reče Cilke. "Imat ćemo i audiosnimke i videosnimke. Ne želim da dođe do bilo kakvih nesporazuma u vezi s ovim sastankom." Tada na trenutak zastane. "Želim da shvatite da se ništa nije promijenilo. Želim da uvidiš da te smatram šljamom kojem neću dopustiti da živi u ovoj zemlji. I ne nasjedam na ta sranja o Donu. Ne nasjedam na tvoju priču o doušniku. Mislim da si to dogovorio s njim i onda izdao svog suzavjerenika kako bi od mene ishodio malo popustljiviji odnos. Prezirem takve smicalice."

Astorre je ostao zapanjen činjenicom da je Cilke došao tako blizu istini. Sada ga pogleda s novim osjećajem poštovanja. Ipak, unatoč svemu tome, bio je povrijeđen. Taj tip nema nimalo zahvalnosti i poštovanja prema čovjeku koji je spasio njega i njegovu obitelj. Sada se nasmiješi proturječnostima u vlastitoj ličnosti.

"Misliš da je to smiješno, da je to jedna od tvojih mafijaških šala", reče Cilke. "Ja ću ti u dvije sekunde izbrisati taj osmijeh s lica."

Zatim se obrati Nicole. "Kao prvo, FBI zahtijeva da nam ispričate istinu o okolnostima pod kojima ste došli do tih informacija. Ne onu lažnu priču koju nam je dao vaš bratić. Čudim vam se, odvjetnice. Razmišljam o tome da vas optužim za suzavjereništvo."

Nicole smirenim tonom reče: "Možete pokušati, ali predlažem da to najprije iznesete direktoru."

"Tko vam je rekao za napad na moju kuću?" upita Cilke. "Želimo doći do identiteta pravog doušnika."

Astorre slegne ramenima. "Stvari su takve kakve jesu", reče.

"Neće ići", reče Cilke hladnim tonom. "Samo da se razumijemo... Ti si tek još jedna ništarija. Još jedan ubojica. Znam da si podmetnuo eksploziv Di Benedettu i Washingtonovoj. Istražujemo nestanak braće Sturzo u Los Angelesu. Ubio si trojicu Portellinih gangstera i sudjelovao u otmici. Dugoročno gledano, ščepat ćemo te. A onda ćeš biti tek još jedno govno."

Činilo se da je Astorre prvi put izgubio nešto od svoje pribranosti, kao da je nestalo njegove maske srdačnosti. Uhvatio je Nicole kako ga promatra sa svojevrsnim užasnutim sažaljenjem. I stoga je dopustio da dio bijesa iziđe na površinu.

"Od tebe ne očekujem nikakve usluge", reče Cilkeu. "Ti i ne znaš što znači riječ čast. Spasio sam život tvojoj ženi i kćeri. Mogle su biti pod zemljom da nije bilo mene. A sada si me pozvao ovamo kako bi me maltretirao. Tvoja žena i kći žive su zahvaljujući meni. Možeš barem iskazati malo poštovanja zbog te činjenice."

Cilke ga je netremice promatrao. "Prema tebi neću iskazati ništa", reče i osjeti užasan bijes zbog činjenice da nešto duguje Astorreu.

Astorre ustane i krene prema vratima, ali čuvar ga vrati natrag u naslonjač.

"Potrudit ću se da ti život postane istinski jadan", reče Cilke.

Astorre slegne ramenima. "Kako god želiš. Ali dopusti da ti kažem jedno. Znam da si pomogao u organiziranju ubojstva don Aprilea. Samo zato što se ti i FBI želite domoći banaka."

U tom trenutku ona dvojica čuvara krenuli su prema njemu, ali Cilke ih zaustavi pokretom ruke. "Znam da možeš zaustaviti napade na moju obitelj", reče. "Sada ti jasno i glasno govorim da tebe držim odgovornim za to."

Sa suprotne strane prostorije Bill Boxton pogleda Astorrea i otegnutim naglaskom reče: "Je li to prijetnja saveznom dužnosniku?"

Tada se umiješa i Nicole. "Dakako da nije, samo traži njegovu pomoć."

Izgledalo je da se Cilke ponešto primirio. "Sve to zbog tvog ljubljenog Dona. No, da, očito nisi pročitao dosje koji sam dao Nicole. Tvoj je ljubljeni Don ubio tvog oca kada su ti bile samo tri godine."

Astorre se lecne i pogleda Nicole. "Je li to onaj dio koji si pokušala izbrisati?"

Nicole kimne. "Držala sam da nije istinit, a ako je i bio, činilo mi se da to ne bi trebao doznati. Moglo bi te samo povrijediti."

Astorre osjeti kako se soba počinje vrtjeti oko njega, no ipak je zadržao pribranost. "Meni to ne znači ništa", reče.

Nicole se obrati Cilkeu: "Sada kada smo sve raščistili, možemo li ići?"

Cilke je bio visok i jak i pošto je zaobišao radni stol, razigrano je pljusnuo Astorrea iznad uha. A to ga je iznenadilo koliko i samog Astorrea, jer još nikada nije učinio takvo što. Tim je činom želio pokazati prijezir, koji je skrivao istinsku mržnju. Uvidio je da nikada neće moći zaboraviti to što mu je Astorre spasio obitelj. A Astorre je netremice gledao Cilkea u oči. Točno je razumio njegove osjećaje.

Nicole i Astorre vratili su se u Nicolein stan. Nicole je pokušala iskazati suosjećanje prema Astorreu u toj njegovoj poniženosti, no njega je to samo još više razbjesnilo. Nicole je spravila lagani objed, a onda ga nagovorila da prilegne na njezin krevet i odrijema. Usred tog sna postao je svjestan Nicole koja je bila na postelji uz njega i držala ga u zagrljaju. Samo ju je odgurnuo.

"Čula si što je Cilke rekao o meni", reče. "Želiš se uplesti u moj život?"

"Ne vjerujem ni njemu ni njegovim izvještajima", reče Nicole. "Astorre, doista mislim da te još uvijek volim."

"Ne možemo se vratiti u djetinjstvo", reče Astorre blagim glasom. "Ja više nisam ista ona osoba, a i ti si se promijenila. Samo žališ što više nismo klinci."

Ležali su zagrljeni. Astorre u jednom trenutku pospano reče: "Misliš li da je istina što kaže? Da je Don ubio mog oca?"

Sutradan je Astorre s gospodinom Pryorom otputovao zrakoplovom u Chicago i posavjetovao se s Benitom Craxxijem. Upoznao ih je s najnovijim razvojem događaja i onda upitao: "Je li istina da je don Aprile ubio mog oca?"

Craxxi je samo prešao preko tog pitanja i upitao Astorrea: "Jesi li imao kakve veze s poticanjem napada na Cilkeovu obitelj?"

"Nisam", slaže Astorre. Lagao im je jer nije želio da netko spozna dubinu njegove prepredenosti. I znao je da to ne bi prihvatili s odobravanjem.

"Pa ipak si ga spasio", reče don Craxxi. "Zašto?"

Astorre je ponovno bio prisiljen lagati. Nije mogao dopustiti saveznicima da uvide kako je sposoban za takvu sentimentalnost, da ne može podnijeti gledati smrt Cilkeove supruge i kćeri.

"Dobro si postupio", reče Craxxi.

Astorre reče: "Niste odgovorili na moje pitanje."

"Zato što je tako složeno", reče Craxxi. "Ti si bio novorođeni sin jednog velikog šefa sicilijanske mafije. Imao je osamdeset godina i vrlo moćnu *coscu*. Tvoja je majka bila vrlo mlada kada je umrla pri porodu. Stari je Don bio na samrti kada je pozvao mene, don Aprilea i Bianca. Cijela će njegova *cosca* nakon njegove smrti propasti, rekao je, i zato je zabrinut za tvoju budućnost. Naveo nas je na to da obećamo da ćemo se brinuti za tebe, te je odabrao don Aprilea da te odvede u Ameriku. U to je vrijeme njegova žena bila smrtno bolesna i želeći te poštedjeti daljnjih patnji, Aprile te pridružio obitelji Viola, što je bila pogreška, jer se pokazalo da je tvoj očuh izdajica, zbog čega su ga morali smaknuti. Don Aprile primio te u svoj dom čim je svoje nevolje ostavio iza sebe. Don je imao sablastan smisao za humor, tako da mu je u prtljažniku jednog automobila upriličio smrt koja je izgledala kao samoubojstvo. A onda, kada si odrastao, počeo si pokazivati sve karakteristike svog pravog oca, velikog don Zena. I tako je don Aprile donio odluku da ćeš braniti njegovu obitelj. Stoga te poslao na školovanje na Siciliju."

Astorrea sve to zapravo nije osobito iznenadilo. Negdje u sjećanju nosio je sliku nekog vrlo starog muškarca i vožnje na mrtvačkim kolima.

"Da", reče Astorre polagano, "školovan sam. Znam kako prijeći u napad. Ipak, Portella i Tulippa dobro su zaštićeni. A moram razmišljati i o Grazzielli. Mogu ubiti jedino generalnog konzula, Marriana Rubija. U međuvremenu, progoni me Cilke. Ne znam ni odakle početi."

"Nikako ne smiješ udariti na Cilkea", reče don Craxxi.

"Da", reče gospodin Pryor. "To bi bila prava katastrofa."

Astorre im se nasmiješi, želeći ih umiriti. "Dogovoreno", reče.

"Ima i dobrih vijesti", reče mu Craxxi. "Grazziella je iz Corleonea zatražio od Bianca u Palermu da dogovori sastanak s tobom. Bianco će te pozvati da dođeš u roku od mjesec dana. To bi mogao biti ključ koji tražiš."

Tulippa, Portella i Rubio sastali su se u konferencijskoj dvorani peruanskog konzulata. Michael Grazziella sa Sicilije izrazio je najdublje žaljenje što ne može doći.

Inzio je sastanak otvorio bez svog uobičajenog južnoameričkog šarma. Bio je nestrpljiv. "Moramo riješiti sljedeće pitanje:

Dobivamo li te banke ili ne? Uložio sam milijune dolara i vrlo sam razočaran učinkom."

"Astorre je poput duha", reče Portella. "Ne možemo mu ništa. Ne želi više novca. Moramo ga ubiti. Ostali će nakon toga prodati."

Inzio se obrati Rubiju. "Siguran si da će tvoja draga pristati?"

"Ja ću je uvjeriti", reče Rubio.

"A dvojica braće?" upita Inzio.

"Njih ne zanima *vendetta*[12]", reče Rubio. "Nicole me uvjerila da je tako."

"Postoji samo jedan način", reče Portella. "Oteti Nicole i namamiti Astorrea da je spasi."

Rubio se pobuni: "A zašto ne jednog od braće?"

"Jer Marcantonija sada čuvaju jake snage", reče Portella. "A s Valeriusom se ne možemo zajebavati, jer će nas nagaziti vojni obavještajci. A oni su gadni."

Tulippa se obrati Rubiju. "Ne želim više slušati takva sranja. Zašto bismo trebali riskirati milijarde dolara samo da bismo bili popustljivi prema tvojoj djevojci?"

"Stvar je samo u tome da smo već iskušali taj trik", reče Rubio. "I ne zaboravite da ima tjelohranitelja." Sada je bio vrlo oprezan. Bilo bi katastrofalno da se Tulippa naljuti na njega.

"S čuvaricom neće biti problema", reče Portella.

"No dobro, pristajem, ali pod uvjetom da nitko ne ozlijedi Nicole", reče Rubio.

Marriano Rubio pripremio je stvar tako da je Nicole pozvao na tradicionalni svečani ples u peruanskom konzulatu. Tijekom poslijepodneva uoči prijema Astorre ju je posjetio i izvijestio o tome da nakratko odlazi na Siciliju. Dok se Nicole kupala i odijevala, Astorre je uzeo gitaru koju je Nicole imala samo zbog njega i promuklim ali ugodnim glasom stao pjevati talijanske ljubavne pjesme.

Kada je izišla iz kupaonice, Nicole je bila posve gola, osim što je preko ruke nosila prebačen bijeli ogrtač od frotira. Astorrea je gotovo posve omamila njezina ljepota

---

[12] Krvna osveta

koju je uobičajena odjeća odlično prikrivala. Kada je došla do njega, on je uzeo ogrtač i prebacio ga preko nje.

Ona uđe u njegov zagrljaj i uzdahne. "Više me ne voliš."

"I ne znaš tko sam zapravo", reče Astorre smijući se. "Više nismo djeca."

"Ali znam da si dobar", reče Nicole. "Spasio si Cilkea i njegovu obitelj. Tko je tvoj doušnik?"

Astorre se ponovno nasmije. "Tebe se to ne tiče." A potom ode u dnevnu sobu kako bi izbjegao daljnja pitanja.

Te je večeri Nicole na ples došla u društvu Helene, koja se zabavila bolje nego ona. Bilo joj je jasno da joj Rubio, kao domaćin, ne može iskazivati osobitu pozornost. Ali on je za tu večer angažirao limuzinu.

Nakon plesa, limuzina ju je dovezla do ulaza u njezinu zgradu. Helene je izišla prije nje. Međutim, prije nego što su ušle u zgradu, okružila su ih četvorica muškaraca. Helene se sagnula do futrole na gležnju, ali već je bilo prekasno. Jedan od napadača ustrijelio ju je u čelo, zbog čega je cvjetna kruna koju je nosila na glavi procvjetala krvavom bojom.

U tom trenutku iz tame je izišla druga skupina muškaraca.

Trojica su napadača pobjegla, a Astorre, koji je diskretno pratio Nicole na ples, sada ju je skrivao iza leđa. Helenina ubojicu u međuvremenu su već razoružali.

"Vodite je odavde", reče Astorre jednom od muškaraca.

Usmjerivši pištolj prema ubojici, odlučno upita: "U redu, tko te poslao?"

Činilo se da se ubojica nimalo ne boji. "Jebi se", reče.

Nicole je primijetila kako Astorreovo lice postaje hladno neposredno prije nego što će ispaliti metak ubojici u

prsa. Zatim mu je prišao i uhvatio ga za kosu trenutak prije nego što je pao, a onda mu još jedan metak ispalio u glavu. U tom trenutku uvidjela je što je zapravo po svoj prilici bio njezin otac. Povraćala je na Helenino tijelo. Astorre se okrenuo prema njoj, tužnim osmijehom pokazujući koliko mu je žao. Nicole ga nije mogla pogledati.

Astorre ju je odveo u njezin stan. Dao joj je upute o tome što treba reći policiji, kako se onesvijestila ubrzo pošto je Helene pala pogođena i da nije vidjela ništa. Kada je otišao, ona je pozvala policiju.

Sutradan, pošto je za Nicole organizirao tjelesnu stražu dvadeset četiri sata na dan, Astorre je otputovao na Siciliju i u Palermu se sastao s Grazziellom i Biancom. Putovao je uobičajenim smjerom, najprije u Meksiko, a odande privatnim mlažnjakom do Palerma, kako nigdje ne bi bilo tragova o putovanju.

U Palermu ga je dočekao Octavius Bianco, sada već toliko sređen i elegantan, odjeven kao svi najelegantniji muškarci u Palermu, da je bilo teško sjećati ga se kao bradatog i svirepog bandita. Bianco ga je dočekao s oduševljenjem i srdačno ga stisnuo u zagrljaj. Odvezli su ih u Biancovu vilu na obali.

"Znači, u Americi si upao u nevolje", reče Bianco kada su se našli u dvorištu vile, ukrašenom kipovima iz starog Rimskog Carstva. "Ali imam dobrih vijesti." Potom načas skrene s teme: "A tvoja rana? Muči li te?"

Astorre dodirne zlatnu ogrlicu. "Ne", reče. "Samo mi je upropastila glas. Više nisam tenor, nego samo kreštim."

"Bolje je biti bariton nego sopran", reče Bianco kroza smijeh. "U Italiji ionako ima puno tenora. Jedan manje neće smetati. Pravi si mafijaš, a treba nam upravo to."

Astorre se nasmiješi i počne razmišljati o onom davnom danu kada je pošao na kupanje. Sada se, umjesto prodorne boli zbog izdaje, sjećao samo kako mu je bilo kada se probudio. Dodirnuvši medaljon na vratu, reče: "Koje su dobre vijesti?"

"Sklopio sam mir s Corleonesima i Grazziellom", reče Bianco. "On uopće nije sudjelovao u ubojstvu don Aprilea. U konzorcij je ušao nakon toga. Ali sada je nezadovoljan Portellom i Tulippom. Drži da su odviše nepromišljeni i usto još šeprtlje. Nije podržao pokušaj ubojstva saveznog agenta. I prema tebi osjeća neizmjerno poštovanje. Zna te još iz doba kada si radio sa mnom. Drži da te je izuzetno teško ubiti. Sada želi odustati od svih prijašnjih *vendetta* i pomoći ti."

Astorre osjeti olakšanje. Zadaća koja je pred njim bit će lakša ne bude li morao razmišljati i o Grazzielli.

"Sutra se možemo naći ovdje, u vili", reče Bianco.

"Toliko ti vjeruje?" upita Astorre.

"Mora", reče Bianco. "Jer bez mene ovdje u Palermu ne može vladati Sicilijom. A danas smo civiliziraniji nego kada si prošli put boravio kod nas."

Sutradan poslije podne Michael Grazziella došao je u vilu, a Astorre je odmah uočio da je odjeven prema ultrakonvencionalnoj modi rimskog političara - tamno odijelo, bijela košulja, tamna kravata. Pratila su ga dvojica tjelohranitelja odjevena na sličan način. Grazziella je bio sitan muškarac, uljudan, vrlo tiha glasa - čovjek ni po čemu ne bi zaključio da stoji iza ubojstava visoko pozicioniranih antimafijaških sudaca. Uhvativši Astorrea za ruku, on reče: "Došao sam ovamo pomoći ti, u znak dubokog poštovanja prema našem prijatelju Biancu. Molim te, zaboravi prošlost. Moramo početi ispočetka."

"Hvala", reče. "Čast mi je."

Grazziella rukom da znak čuvarima i oni pođu na plažu.

"Onda, Michael," reče Bianco. "Kako možeš pomoći?"

Grazziella reče: "Portella i Tulippa za moj su ukus odviše bezobzirni, Marriano Rubio odviše je nepošten, dok tebe smatram pametnim i stručnim čovjekom. Usto, Nello je moj nećak, a doznao sam da si ga poštedio, što nije sitnica. Eto, to su moji motivi."

Astorre kimne. Iza Grazzielle je vidio crnozelene valove mora od čije su se površine odbijale mutne smrtonosne zrake sicilijanskog sunca. Odjednom je osjetio nostalgiju i bol, jer je znao da mora otići. Sve to blisko mu je onako kako Amerika to nikada neće biti. Čeznuo je za ulicama Palerma, za zvukom talijanskih glasova, za jezikom koji mu je prirodniji od engleskog. Sada ponovno usmjeri pozornost na Grazziellu. "Onda, što mi možete reći?"

"Sindikat želi da se s njima nađem u Americi", reče Grazziella. "Mogu te uputiti u pojedinosti i način osiguravanja sastanka. Poduzmeš li neku drastičnu akciju, moći ću ti pružiti utočište na Siciliji, a ako te oni pokušaju izručiti, u Rimu imam prijatelje koji to mogu spriječiti."

"Imate takvu moć?" upita Astorre.

"Svakako", reče Grazziella i jedva primjetno slegne ramenima. "Kako bismo inače opstali? Ali ne smiješ biti odviše nepromišljen."

Astorre je znao da misli na Cilkea. Sada se nasmiješi Grazzielli. "Nikada ne bih učinio nešto nepromišljeno."

Grazziella se uljudno nasmiješi i reče: "Tvoji su neprijatelji i moji neprijatelji. Svečano prisežem na predanost tvojim ciljevima."

"Pretpostavljam da vi nećete biti na tom sastanku", reče Astorre.

Grazziella mu se ponovno nasmiješi. "U posljednji trenutak nešto će me zadržati, neću biti na sastanku."

"A kada će se to dogoditi?" upita Astorre.

"Najkasnije za mjesec dana", reče Graziella.

Pošto je Grazziella otišao, Astorre reče Biancu: "Reci mi istinu, zašto to čini?"

Bianco mu se nasmiješi, cijeneći njegovu pronicavost. "Kako dobro razumiješ Siciliju. Svi razlozi koje ti je naveo stoje. Ali postoji i glavni motiv, a njega nije spomenuo." Sada je oklijevao. "Tulippa i Portella već mu neko vrijeme ne isplaćuju sav udio koji mu pripada od droge, tako da bi se ubrzo ionako morao zaratiti zbog toga. To nikako ne bi mogao dalje podnositi. Ima visoko mišljenje o tebi i bilo bi upravo savršeno kada bi sredio njegove neprijatelje i postao njegovim saveznikom. Taj je Grazziella vrlo pametan čovjek."

Te je večeri Astorre šetao obalom i razmišljao o tome kako bi trebao postupiti. Konačno se nazire završetak ratovanja.

Gospodin Pryor nije imao briga u vezi s nadzorom nad Aprileovim bankama i njihovom obranom pred vlastima. Ali kada je FBI nakon pokušaja ubojstva Kurta Cilkea preplavio New York, postao je pomalo nemiran u vezi sa stvarima do kojih bi mogli doći. Osobito nakon Cilkeova posjeta.

Gospodin Pryor u mladosti je bio jedan od cijenjenih mafijaških ubojica u Palermu. Ali ugledao je svjetlo i prešao u financijske krugove, gdje su mu prirodni šarm, inteligencija i veze u svijetu kriminala osigurale uspjeh. U biti, postao je mafijaškim bankarom. Ubrzo je postao stručnjak za haranje deviznim tržištem i pohranjivanje crnog novca. Bio je nadaren i za kupovanje legitimnih tvrtki po vrlo povoljnim cijenama. Na koncu se odselio u Englesku jer

je pravednost engleskog sustava njegov imetak mogla štititi bolje od korumpiranog sustava u Italiji.

Međutim, njegova duga ruka još uvijek je dosezala do Palerma i Sjedinjenih Država. Bio je glavni bankar Biancove *cosce* u njihovu nadzoru nad građevinskom djelatnošću na Siciliji. Usto je služio i kao veza između Aprileovih banaka i Europe.

Sada, uza svu tu policijsku aktivnost, prisjetio se jedne moguće opasne točke: Rosie. Ona bi Astorrea mogla povezati s braćom Sturzo. Usto, gospodin Pryor je znao da Astorre ima slabu točku i da iz Rosienih čari još uvijek izvlači određenu utjehu. Zbog toga ga nije manje cijenio; takva slabost u muškarcima postoji otkako je svijeta. A Rosie je bila takva mafijašica. Tko bi joj mogao odoljeti? No, koliko se god divio toj djevojci, držao je da nije preporučljivo imati je u blizini.

I stoga je odlučio umiješati se u to pitanje kao što je jednom već učinio u Londonu. Znao je da neće dobiti Astorreovu privolu za takav čin - poznavao je Astorreov karakter i nije potcjenjivao to koliko je opasan. No Astorre je uvijek bio i razuman čovjek. Pryor će ga dovesti pred gotov čin i uvjeriti ga da je tako bilo najbolje, a Astorre će spoznati koliko je takav potez bio mudar.

To je nužno obaviti. I tako je gospodin Pryor jedne večeri nazvao Rosie. Ona se oduševila što joj se javio, osobito pošto ju je uvjerio da ima dobre vijesti. Kada je spustio slušalicu, samo je sa žaljenjem uzdahnuo.

Sa sobom je poveo i dvojicu nećaka, kao vozača i tjelohranitelja. Jednog je ostavio u automobilu pred zgradom, a drugog poveo u Rosien stan.

Rosie ih je dočekala i poletjela gospodinu Pryoru u naručje, prepavši njegova nećaka, koji je već uvukao ruku pod sako.

Spravila je kavu i poslužila kolače za koje je rekla da su specijalno uvezeni iz Napulja. Okusom nisu ni podsjećali na original, bio je uvjeren gospodin Pryor, koji se smatrao stručnjakom za takva pitanja.

"Ah, tako si draga djevojka", reče gospodin Pryor. Obraćajući se nećaku, zatim reče: "Izvoli, kušaj." No nećak se već bio povukao u kut sobe i sjeo u naslonjač kako bi promatrao ujaka kako igra svoju malu komediju.

Rosie potapše šešir gospodina Pryora koji je ležao pokraj njega i vragolastim tonom reče: "Više mi se sviđa vaš engleski polucilindar. Tada mi niste izgledali tako uobraženo."

"Ah," reče gospodin Pryor, dobro raspoložen, "kada promijeni zemlju, čovjek mora promijeniti i šešir. Nego, draga moja Rosie, došao sam od tebe zatražiti jednu veliku uslugu."

Nije mu promaknulo da je na trenutak oklijevala prije nego što je presretno zapljeskala. "Oh, znate da hoću", reče. "Toliko vam dugujem." Gospodina Pryora malko je smekšalo to što je tako draga, ali što se mora, mora se.

"Rosie," reče, "želio bih da svoje poslove sredиš tako da sutra možeš otputovati na Siciliju, ali samo nakratko. Ondje te čeka Astorre i trebaš mu prenijeti neke moje dokumente, u najstrožoj tajnosti. Nedostaješ mu i želi ti pokazati Siciliju."

Rosie se zarumeni. "Doista me želi vidjeti?"

"Dakako", reče gospodin Pryor.

Astorre je zapravo već bio na putu kući sa Sicilije i u New Yorku se trebao naći već sutradan navečer. Rosie i Astorre mimoići će se iznad Atlantika.

Rosie je sada prihvatila poslovni ton, kao način izmotavanja. "Ne mogu krenuti tako brzo", reče. "Trebam

srediti rezervacije, otići u banku, obaviti stotinu drugih sitnica."

"Molim te da me zbog toga ne smatraš drskim", reče gospodin Pryor. "Ali sve sam već sredio."

Iz sakoa tada izvadi dugačku bijelu omotnicu. "Ovo je avionska karta", reče. "Prva klasa. I deset tisuća američkih dolara za kupnju nužnih stvari i troškove na putu. Moj nećak, koji sjedi zasljepljen tamo u kutu, po tebe će doći limuzinom sutra ujutro. U Palermu će te dočekati Astorre ili netko od njegovih prijatelja."

"Moram se vratiti za tjedan dana", reče Rosie. "Moram polagati ispite za doktorat."

"Budi bez brige", reče gospodin Pryor. "O tome nećeš trebati razmišljati. Obećajem. Jesam li te kada iznevjerio?" Glas mu je bio srdačan, očinski. Ali razmišljao je: kakva šteta što Rosie više nikada neće vidjeti Ameriku.

Pili su kavu i jeli kolače. Nećak je ponovno odbio i sok, premda ga je Rosie umiljato molila da nešto uzme. Razgovor je prekinuo telefon. Rosie podigne slušalicu. "Oh, Astorre", reče. "Zoveš me sa Sicilije? Rekao mi je gospodin Pryor. Sjedi uz mene i pije kavu."

Gospodin Pryor smireno nastavi piti kavu, no njegov nećak ustane, a zatim ponovno sjedne čim ga je gospodin Pryor strogo pogledao.

Rosie je šutjela i upitno promatrala gospodina Pryora, koji joj je samo kimnuo, umirujući je.

"Da, sredio mi je sve da se s tobom na tjedan dana nađem na Siciliji", reče Rosie. Zatim je nekoliko trenutaka ponovno slušala. "Da, dakako da sam razočarana. Žao mi je što si se morao vratiti tako neočekivano. Želiš li onda razgovarati s njim? Ne? U redu, reći ću mu." Spustila je slušalicu.

"Kakva šteta", reče gospodinu Pryoru. "Morao se ranije vratiti. Ali želi da ga pričekate ovdje. Rekao je da dolazi za približno pola sata."

Gospodin Pryor uzme još jedan kolač. "Svakako", reče.

"Sve će objasniti kada dođe ovamo", reče Rosie. "Još malo kave?"

Gospodin Pryor kimne, a onda uzdahne. "Tako bi se divno provela na Siciliji. Prava šteta." Zamišljao je njezin pokop na nekom groblju na Siciliji. Kako bi to bilo tužno.

"Spusti se i čekaj u automobilu", reče svom nećaku.

Mladić nevoljko ustane, a gospodin Pryor umiri ga pokretom ruke. Rosie ga otprati do izlaza. Gospodin Pryor nasmiješi joj se s puno brižnosti i upita: "Jesi li ovih posljednjih godina bila sretna?"

Astorre je doputovao dan ranije, a po njega je u jednu malu zračnu luku u New Jerseyju došao Aldo Monza. Putovao je, dakako, privatnim zrakoplovom s lažnom putovnicom. Posve je slučajno nazvao Rosie, želeći je vidjeti i s njom u opuštanju provesti jednu ugodnu noć. Kada mu je Rosie rekla da je u njezinu stanu gospodin Pryor, cijelim njegovim bićem prostrujali su uzbunjujući znakovi koji su ukazivali na opasnost. A kada je bila riječ o njezinu putu na Siciliju, istog je trenutka shvatio planove gospodina Pryora. Trudio se održati bijes pod nadzorom. Gospodin Pryor pokušao je postupiti ispravno u skladu sa svojim iskustvom. Ali to je bila previsoka cijena za sigurnost.

Kada je Rosie otvorila vrata, bacila mu se u zagrljaj. Gospodin Pryor je ustao, a Astorre mu je prišao i zagrlio ga. Gospodin Pryor prikrio je iznenađenje - Astorre inače nije tako srdačan.

A onda je, na silno iznenađenje gospodina Pryora, Astorre rekao Rosie: "Sutra otputuj na Siciliju kao što smo

planirali, a ja ću ti se ondje pridružiti za nekoliko dana. Fantastično ćemo se provesti."

"Super", reče Rosie. "Nikada nisam bila na Siciliji."

Obraćajući se gospodinu Pryoru, Astorre reče: "Hvala što ste sve tako organizirali."

Zatim se ponovno obrati Rosie. "Ne mogu se zadržati", reče. "Vidimo se na Siciliji. Večeras trebam obaviti još neke važne stvari s gospodinom Pryorom. Stoga se počni spremati za put. I nemoj nositi previše odjeće; možemo otići u kupovinu u Palermo."

"U redu", reče Rosie i poljubi gospodina Pryora u obraz, a Astorrea poljupcem zadrži u dugotrajnom zagrljaju. Potom im otvori vrata stana.

Kada su se njih dvojica našli na ulici, Astorre reče gospodinu Pryoru: "Dođite sa mnom u moj auto. Recite nećacima neka pođu kući... večeras ih nećete trebati."

Tek tada je gospodin Pryor osjetio blagu nervozu. "To sam činio za tvoje dobro", reče Astorreu.

Na stražnjem sjedalu Astorreova automobila, za čijim je upravljačem sjedio Monza, Astorre se obrati gospodinu Pryoru. "Nitko vas ne cijeni više od mene", reče. "Ali jesam li ja šef ili nisam?"

"To uopće ne dolazi u pitanje", reče gospodin Pryor.

"Bio je to problem kojim sam se kanio pozabaviti", reče Astorre. "Uviđam opasnost i drago mi je što ste me nagnali na djelovanje. Ali trebam je. Možemo se izložiti određenim rizicima. Stoga evo i mojih uputa: na Siciliji joj osigurajte raskošnu kuću s poslugom. Može se upisati na sveučilište u Palermu. Imat će vrlo velikodušan džeparac, a Bianco će je upoznati s društvenom kremom. Ondje će biti sretna, za to ćemo se pobrinuti mi, a Bianco može nadzirati sve eventualne probleme. Znam da ne odobravate moju naklonost prema njoj, ali tu si ne mogu pomoći. Računam

upravo na njezine mane kao na jamstvo njezine sreće u Palermu. Slaba je na novac i užitke, ali tko nije? Stoga mi vi od sada odgovarate za njezinu sigurnost. Bez nesretnih slučajeva."

"I meni je ta djevojka vrlo draga, kao što dobro znaš", reče gospodin Pryor. "Prava mafijašica. Vraćaš li se na Siciliju?"

"Ne", reče Astorre. "Imamo važnijih poslova."

Trinaesto poglavlje

Čim je naručila jelo, Nicole je svu pozornost usmjerila na Marriana Rubija. Danas mora prenijeti dvije važne poruke i želi biti sigurna da ni kod jedne neće pogriješiti.

Rubio je odabrao restoran, jedan otmjeni francuski bistro u kojem su poslužitelji usplahireno lebdjeli oko gostiju, uz visoke, sjajno lakirane mlince za papar i dugačke pletene košarice sa svježim hrskavim kruhom. Rubiju se hrana ondje nije dopadala, ali je poznavao šefa sale, tako da mu je dobar stol u mirnom kutku bio zajamčen. Onamo bi često dovodio svoje žene.

"Večeras si povučenija nego inače", reče on, pružajući ruku preko stola kako bi joj obuhvatio dlan. Nicole osjeti kako joj drhtaj prolazi cijelim tijelom. Tada uvidi da ga mrzi zbog moći koju ima nad njom, te povuče ruku. "Je li ti dobro?" upita on.

"Imala sam naporan dan", reče ona.

"Ah," uzdahne on, "to je cijena rada sa zmijama." Rubio nije nimalo cijenio Nicoleinu odvjetničku tvrtku. "Zašto ih podnosiš? Zašto mi ne dopustiš da se ja pobrinem za tebe?"

Nicole se pitala koliko je drugih žena palo na te riječi. Koliko ih je odbacilo karijeru kako bi bile s njim?

"Ne dovodi me u iskušenje", reče ona koketnim tonom.

To je Rubija iznenadilo, jer je znao koliko je Nicole predana karijeri. Ali upravo se tome i bio nadao. "Dopusti da se brinem za tebe", ponovi. "Usto, koliko još korporacija možeš tužiti?"

Jedan od poslužitelja otvori bocu hladnog bijelog vina, ponudi Rubiju čep da ga pomiriše i u elegantnu kristalnu čašu ulije malu količinu vina. Rubio ga kuša i kimne. Zatim pozornost ponovno usmjeri na Nicole.

"Dala bih otkaz odmah sada," reče, "ali imam nekoliko slučajeva na kojima radim besplatno, a koje bih voljela dovesti do završetka." Sada otpije gutljaj vina. "U posljednje vrijeme često razmišljam o bankarstvu."

Rubio je pogleda između ponešto stisnutih kapaka. "No, da," reče, "imaš sreće što su ti banke dio nasljedstva."

"Da", složi se Nicole, "ali moj otac nažalost nije smatrao da su žene u stanju voditi posao. Stoga moram stajati po strani i gledati kako moj ludi bratić sve vodi u propast." Podigla je glavu kako bi ga pogledala kada je dometnula: "Usput govoreći, Astorre drži da ga želiš ubiti."

Rubio se trudio ostaviti dojam da mu je to zabavno. "Doista? A kako bih ja to ostvario?"

"Oh, ne znam", reče Nicole, iziritirano. "Nemoj smetnuti s uma da je to tip koji živi od prodaje tjestenine. U mozgu ima brašno. Kaže da se bankama želiš poslužiti za pranje novca i tko zna što sve ne. Pokušao me uvjeriti čak i da želiš oteti mene." Nicole je znala da sada mora dobro paziti. "Ali ja u to ne mogu vjerovati. Mislim da Astorre stoji iza svega što se događa. Zna da moja braća i ja želimo steći nadzor nad bankom, i stoga kod nas pokušava izazvati paranoju. Ali nama je već dosta slušanja njegovih gluposti."

Rubio je pomno promatrao Nicoleino lice. Ponosio se svojom sposobnošću odvajanja istine od izmišljotina. Tijekom godina provedenih u diplomatskoj službi, lagali su mu neki od najcjenjenijih državnika svijeta. A sada, zagledan duboko u Nicoleine oči, zaključio je da mu govori apsolutnu istinu.

"Koliko vam je točno dosta?" upita.

"Svi smo posve iscrpljeni", reče Nicole.

Uto se pojavilo nekoliko poslužitelja i svi su još dugo petljali oko njih, poslužujući glavno jelo. Kada su se na koncu povukli, Nicole se nagne prema Rubiju i šapne. "Moj bratić najčešće dokasna radi u svom skladištu."

"Što time želiš reći?" upita Rubio.

Nicole uzme nož i stane rezati meso, tamne medaljone pačetine koji su plivali u laganom, sjajnom umaku od naranči. "Ne želim reći ništa", reče. "Ali što dioničar s kontrolnim udjelom u jednoj međunarodnoj banci radi ako cijelo vrijeme boravi u svom skladištu s makaronima? Da ja imam nadzor, neprestano bih bila u bankama i dobro bih se pobrinula za to da od njihovih ulaganja dobivam više prihoda." Nakon tih riječi Nicole je kušala patku. Zatim se nasmiješi Rubiju. "Izvrsno je", reče.

Uza sve ostale odlike, Georgette Cilke bila je i vrlo organizirana žena. Svakog utorka poslije podne dobrovoljno je odrađivala točno dva sata u nacionalnom sjedištu Kampanje za ukidanje smrtne kazne, gdje je pomagala javljajući se na telefone i analizirala molbe od strane odvjetnika osuđenika koji čekaju smrtnu kaznu. Nicole je stoga točno znala gdje će prenijeti drugu važnu poruku.

Kada je ugledala Nicole kako ulazi u ured, Georgettino se lice ozarilo. Ustala je kako bi zagrlila prijateljicu. "Hvala nebesima", reče. "Imali smo užasan dan. Tako mi je drago što si došla. Dobro će mi doći moralna podrška."

"Ne znam baš koliko ću biti od koristi", reče Nicole. "Muči me jedna stvar o kojoj bih željela s tobom razgovarati."

Tijekom godina zajedničkog rada Nicole joj se još nikada nije povjerila, premda su imale srdačan profesionalni odnos. Georgette nikada ni s kim nije razgovarala o

suprugovu poslu. A Nicole nikada nije vidjela osobiti smisao u tome da o svojim ljubavnicima razgovara s udanim ženama, koje bi uvijek mislile da su dužne dati nekakav savjet o tome kako tipa dovesti pred oltar, što ona nije željela. Nicole je više voljela razgovarati o sirovom seksu, ali je primijetila da većini udanih žena zbog toga postaje neugodno. Moguće je, razmišljala je Nicole, da ne žele slušati o onome što im nedostaje.

Georgette je upita želi li da razgovaraju nasamo, a kada je Nicole kimnula, pronašle su jedan maleni prazni ured malo dalje u hodniku.

"O tome još nikada nisam ni s kim razgovarala", započne Nicole. "Ali moraš znati da je moj otac bio Raymond Aprile... onaj kojeg su zvali don Aprile. Čula si za njega?"

Georgette ustane i reče: "Čini mi se da s tobom ne bih trebala razgovarati o tome..."

"Molim te, sjedni", prekine je Nicole. "To trebaš čuti."

Činilo se da je Georgetti neugodno, no ipak ju je poslušala. Zapravo ju je oduvijek zanimala Nicoleina obitelj, ali nikako nije mogla potaknuti tu temu. Kao i mnogi drugi, i Georgette je pretpostavljala da se Nicole svojim dobrovoljnim radom nastoji iskupiti za neke očeve grijehe. Kako je zacijelo bilo užasno odrastati u sjeni kriminalaca. I kako neugodno. Georgette se prisjeti vlastite kćeri, kojoj je bilo neugodno u javnosti se pojaviti s bilo kojim od roditelja. Pitala se kako je Nicole preživjela te godine.

Nicole je znala da Georgette nikada i ni na koji način ne bi izdala supruga, ali je znala i da je Georgette suosjećajna žena otvorena uma. Netko tko u slobodno vrijeme zagovara prava osuđenih ubojica. Nicole je sada mirno pogleda i reče: "Mog oca ubili su ljudi dosta tijesno

povezani s tvojim suprugom. A moja braća i ja imamo dokaze da je tvoj muž od njih uzimao mito."

Georgette je najprije osjetila šok, a potom nevjericu. Nije rekla ni riječi. Ali već nekoliko sekundi kasnije osjetila je i prvi nalet bijesa. "Kako se samo usuđuješ", prošapće. Gledala ju je izravno u oči. "Moj bi suprug prije umro nego prekršio zakon."

Nicole je iznenadio intenzitet Georgettine reakcije. Sada je jasno vidjela da Georgette istinski vjeruje u svog supruga. Nicole nastavi: "Tvoj suprug nije takav kakvim se doima. I jasno mi je kako se ti osjećaš. Upravo sam pročitala dosje koji je o mojem ocu imao FBI i koliko ga god voljela, znam da je preda mnom skrivao tajne. Jednako kao što Kurt određene stvari skriva pred tobom."

Potom joj ispriča za onih milijun dolara koje je Portella prebacio na Cilkeov bankovni račun i za Portelline poslove s kraljevima droge i ubojicama, koji svoj posao mogu obavljati samo uz prešutan blagoslov njezina supruga. "Ne očekujem da mi povjeruješ", reče Nicole. "Nadam se samo da ćeš pitati supruga govorim li istinu. Ako je čovjek kakvim ga držiš, neće ti lagati."

Georgette ničim nije pokazivala koliko je uzrujana i zbunjena. "Zašto mi to govoriš?"

"Jer se," reče Nicole, "tvoj suprug odlučio za *vendettu* usmjerenu protiv moje obitelji. Svojim će suradnicima dopustiti da ubiju mog bratića Astorrea i preuzmu nadzor nad našim obiteljskim bankama. Do toga će doći sutra navečer u skladištu u kojem moj bratić drži makarone."

Na spominjanje makarona Georgette se nasmije i reče: "Ne vjerujem ti." Potom ustane kako bi izišla iz sobe. "Žao mi je, Nicole", reče. "Znam da si uzrujana, ali ti i ja jedna drugoj više nemamo što reći."

Te večeri, u oskudno namještenoj spavaćoj sobi na ranču na koji su mu preselili obitelj, Cilke se suočio sa svojom noćnom morom. On i supruga dovršili su večeru i sada su sjedili jedno nasuprot drugome i čitali. Georgette u jednom trenutku iznenada odloži knjigu i reče: "Moram s tobom razgovarati o Nicole Aprile."

Za svih godina koje su proveli zajedno Georgette ni u jednom trenutku od supruga nije zatražila da razgovaraju o njegovu poslu. Nije željela biti opterećena odgovornošću čuvanja saveznih tajni. Znala je da je to dio njegova života koji mora zadržati za sebe. Katkada, dok bi noću u krevetu ležala uz njega, pitala bi se kako obavlja svoj posao - kojim se taktikama služi kako bi došao do informacija, kakvim pritiscima mora izlagati osumnjičene. Ali uvijek ga je zamišljala kao uzornog saveznog agenta, u pomno izglačanom odijelu, s izlizanim primjerkom Ustava u stražnjem džepu. Duboko u srcu bila je dovoljno pametna da zna kako je to tek fantazija. Njezin je suprug odlučan čovjek. Pripravan ići daleko kako bi porazio neprijatelja. Ali to je bila stvarnost koju nikada nije htjela istražiti.

Cilke je dotada čitao nekakav krimić - treću knjigu u nizu o serijskom ubojici koji sina školuje za svećenika. Kada je Georgette postavila to pitanje, istog je trenutka zatvorio knjigu. "Slušam te", reče.

"Nicole mi je danas rekla određene stvari... o tebi i istrazi koju provodiš", reče Georgette. "Znam da ne voliš razgovarati o poslu, ali ona je iznijela poprilično krupne optužbe."

Cilke osjeti kako u njemu raste val bijesa, tako da je već nekoliko trenutaka kasnije bio slijep od srdžbe. Najprije su mu ubili pse. Potom razorili dom. A sada pokušavaju uprljati i njegov najčistiji odnos. Na koncu, kada mu je srce prestalo divljački udarati, najsmirenijim tonom koji je uspio

postići zamolio je Georgette da mu točno prepriča što se dogodilo.

Georgette mu ponovi cijeli razgovor s Nicole, pomno promatrajući suprugov izraz lica dok je upijao te nove informacije. Nije pokazao ni tračak iznenađenja ili bijesa. Kada je završila, Cilke reče: "Hvala ti, srce. Uvjeren sam da ti je teško pričati mi o takvim stvarima. I žao mi je što si na to bila prisiljena." Potom ustane i pođe prema ulaznim vratima.

"Kamo ideš?" upita Georgette.

"Treba mi malo zraka", reče Cilke. "Moram razmisliti."

"Kurt, dušo?" Georgettein je ton bio upitan; trebala je uvjeravanja, jamstva.

Cilke se još davno bio zarekao da nikada neće lagati supruzi. Bude li ustrajno tražila istinu, morat će joj ispričati sve i nositi se s posljedicama. Nadao se da će ga razumjeti i zaključiti da je bolje držati se kao da te tajne ne postoje.

"Postoji li nešto što mi možeš reći?" upita ona.

On odmahne glavom. "Ne", reče. "Nema toga što ne bih učinio za tebe. To znaš, zar ne?"

"Da. Ali ovo moram znati. Zbog nas i zbog našeg djeteta."

Cilke sada uvidi da nema izlaza. Bilo mu je jasno da ga, ispriča li joj istinu, više nikada neće gledati na jednak način. U tom trenutku poželio je zgnječiti lubanju Astorrea Viole. Razmišljao je o tome što bi uopće mogao reći supruzi: prihvaćao sam samo mito koje je FBI tražio da prihvatim? Zatvarali smo oči pred sitnim stvarima kako bismo se bolje koncentrirali na krupne? Kršili smo neke zakone kako bismo provodili one koji su bili važniji? Znao je da bi je takvi odgovori samo razbjesnili, a za takvo što odviše ju je volio i poštovao.

Cilke je bez riječi izišao iz kuće. Kada se vratio, njegova se supruga držala kao da spava. On je u tom trenutku donio odluku. Sutra navečer suočit će se s Astorreom Violom i ostvariti vlastitu viziju pravde.

* * *

Aspinella Washington nije mrzila sve muškarce, ali bi se uvijek iznova čudila koliko ih je koji je odbijaju. Tako su... beskorisni.

Pošto se pobrinula za Heskowa, nakratko su je ispitala dvojica pripadnika aerodromskog osiguranja koji su bili ili preglupi ili previše prestrašeni da bi u pitanje dovodili njezinu verziju priče. Kada su policajci pronašli stotinu tisuća dolara zalijepljenih za tijelo Johna Heskowa, zaključili su da su njegovi motivi bili posve očiti. Zaključili su i kako je posve prikladno da sebe nagrade honorarom za čišćenje njezina nereda prije dolaska hitne. I Aspinelli su dali hrpu krvlju umrljanih novčanica, koje je ona samo pridodala svežnju u kojem je bilo onih trideset tisuća dobivenih od Heskowa.

Novac joj je trebao samo za dvije stvari. Sve osim tri tisuće pohranila je u svoj sef u banci. Svojoj majci još je davno dala upute da, dogodili se njoj nešto neočekivano, sav novac iz tog sefa - više od tri stotine tisuća dolara mita - položi u zakladu za njezinu kćer. S preostale tri tisuće taksijem se odvezla do ugla Pete avenije i Pedeset treće ulice, gdje je ušla u najotmjeniju prodavaonicu kožne galanterije u gradu i dizalom otišla do privatnog apartmana na drugom katu.

Neka žena u skupim naočalama i tamnoplavom prugastom odijelu primila je novac i povela je niz hodnik, do sobe u kojoj se okupala u kadi ispunjenoj mirisnim uljima uvezenima iz Kine. Namakala se dvadesetak minuta i za to

vrijeme slušala disk s gregorijanskim koralima dok je čekala Rudolfa, stručnjaka za seksualnu masažu s radnom dozvolom.

Rudolfo bi za dvosatnu seansu dobio po tri tisuće dolara, a toliko, s oduševljenjem je isticao svojim vrlo zadovoljnim klijenticama, na sat ne zarađuju ni najglasovitiji odvjetnici. "Razlika je," govorio bi svojim bavarskim naglaskom i uz prepreden osmijeh, "u tome što vas oni samo izjebu. Ja vas izjebem do neba."

Aspinella je za Rudolfa čula tijekom jedne istrage koju je provodila u elitnim hotelima u gradu. Jedan recepcionar pribojavao se da će morati svjedočiti, tako da ju je u zamjenu za to da ga ne pozovu, uputio na Rudolfa. Aspinella je najprije pomislila kako je to dobra prilika za raciju i nova uhićenja, ali kada je upoznala Rudolfa i iskusila jednu od njegovih masaža, učinilo joj se da bi bio još veći zločin ženama uskratiti uživanje u njegovoj iznimnoj nadarenosti.

Nakon nekoliko minuta, on je zakucao na vrata i upitao: "Smijem li ući?"

"Na to i računam, srce", reče ona.

On uđe i pogleda je. "Super povez za oko", reče.

Tijekom prve seanse Aspinella se iznenadila kada je Rudolfo u sobu ušao gol, no on je tada rekao: "Čemu se truditi s odijevanjem da bi se čovjek ubrzo ponovno svukao?" Bio je izniman primjerak, visok i čvrst, s istetoviranim tigrom na desnom bicepsu i svilenkastim tepihom plavih dlaka na prsima. Njoj su se osobito sviđala ta dlakava prsa, po kojima se razlikovao od onih manekena u časopisima koji su bili obrijani, imali počupane dlake i bili toliko pomno premazani da čovjek nije znao odrediti jesu li muškarci ili žene.

"Kako si?" upita je on.

"Bolje da ne znaš", reče Aspinella. "Trebaš znati samo da mi je potrebno malo seksualnog liječenja."

Rudolfo je počeo raditi na njezinim leđima, pritiskajući duboko, točno se koncentrirajući na sve čvorove. Potom joj je još obzirno stiskao vrat, a onda je okrenuo na leđa i počeo joj blago masirati dojke i trbuh. Kada ju je počeo milovati među nogama, već je bila vlažna i ubrzano je disala.

"Zašto mi to ne mogu činiti i drugi muškarci?" upita Aspinella, obuzeta zanosom.

Rudolfo se upravo spremao prijeći na glavni dio usluge, masažu jezikom, koju je obavljao stručno i s iznimnom izdržljivošću. Ali zateklo ga je njezino pitanje, koje je već čuo nebrojeno puta. I svaki bi ga put osupnulo. Činilo mu se da će grad eksplodirati od svih tih spolno izgladnjelih žena.

"I meni je to zagonetka... zašto to ne mogu činiti i drugi muškarci", reče on. "Što ti misliš?"

Nikako nije željela prekidati to seksualno snatrenje, ali sada joj je bilo jasno da je Rudolfu prije velikog finala potrebno malo prisnog razgovora. "Muškarci su slabići", reče ona. "Mi smo te koje donose sve važne odluke. Kada se vjenčati. Kada imati djecu. Mi njima upravljamo i smatramo ih odgovornima za to što čine."

Rudolfo se uljudno nasmiješi. "Ali kakve to ima veze sa seksom?"

Aspinella je samo željela da se Rudolfo vrati poslu. "Ne znam", reče. "To je samo pretpostavka."

Rudolfo je ponovno počne masirati - polagano, ustrajno, ritmički. Činilo se da se nikada ne umara. A kad god bi je doveo do vrhunca užitka, ona bi zamišljala užasne dubine boli do kojih će sljedeće večeri dovesti Astorrea Violu i njegovu bandu.

Sjedište tvrtke Viola Macaroni nalazilo se u jednom velikom skladištu od opeke u Lower East Sideu na Manhattanu. Ondje je radilo više od stotinu ljudi; istovarivali su divovske platnene vreće uvezenih talijanskih makarona na tekuću vrpcu, koja ih je onda automatski razvrstavala i pakirala.

Godinu dana ranije, potaknut člankom u jednom časopisu u kojem je pisalo kako male tvrtke poboljšavaju rad, Astorre je angažirao savjetnika koji je tek bio diplomirao na postdiplomskom poslovnom studiju na Harvardu i od njega zatražio da predloži promjene. Mladić mu je rekao neka udvostruči cijene, promijeni naziv proizvoda u Domaća tjestenina ujaka Vita, te otpusti polovicu zaposlenika, koje za upola manju plaću mogu zamijeniti honorarni pomagači. Nakon tog prijedloga, Astorre je otpustio savjetnika.

Astorreov ured nalazio se u prizemlju, koje je bilo približno veličine nogometnog stadiona. S obiju strana bio je okružen sjajnim strojevima od nehrđajućeg čelika. Stražnja strana skladišta otvarala se prema prostoru za pretovar. Videokamere su bile postavljene ispred ulaza i u samom pogonu, tako da je iz ureda mogao pratiti posjetitelje i nadgledati proizvodnju. Skladište bi se inače zatvaralo u osamnaest sati, ali te je večeri Astorre zadržao petoricu najobučenijih zaposlenika i Alda Monzu. Tako je s njima čekao.

Dan ranije, kada joj je Astorre, u njezinu stanu, izložio plan, Nicole mu se odlučno usprotivila. Energično je odmahivala glavom. "Kao prvo, neće upaliti. A kao drugo, ne želim biti suučesnicom u ubojstvu."

"Ubili su ti pomoćnicu i pokušali te oteti", reče Astorre tiho. "Svi smo u opasnosti, osim ako nešto ne učinim." Nicole se prisjeti Helene, a onda i mnogih prepirki za stolom

koje je vodila s ocem, ocem koji bi svakako tražio osvetu. Njezin bi otac u takvoj situaciji rekao da to duguje uspomeni na prijateljicu, te bi je podsjetio da je razumno i nužno radi zaštite obitelji poduzeti mjere opreza.

"Zašto se ne obratimo vlastima?" upita ona.

Astorre je odgovorio samo kratko: "Za to je prekasno."

Astorre je sada sjedio u svom uredu, kao živi mamac.

Zahvaljujući Grazzielli, znao je da su Portella i Tulippa u gradu, na sastanku konzorcija. Nije mogao biti siguran da će ih informacije koje je Nicole prenijela Rubiju prisiliti na to da ga posjete, ali se nadao da bi ga još jednom, posljednji put, prije nego što pribjegnu nasilju, mogli pokušati nagovoriti da im preda banke. Pretpostavio je da će provjeriti je li naoružan, tako da nije uzeo ništa, osim malenog bodeža, koji je nosio u posebnom džepu ušivenom u rukav košulje.

Astorre je pomno pratio sliku na videomonitoru kada je ugledao šestoricu muškaraca kako sa stražnje strane ulaze u zgradu, preko prostora za utovar. Svojim ljudima još je ranije dao nalog da se sakriju i ne napadaju do njegova znaka.

Koncentrirano je proučavao ekran i među šestoricom prepoznao Portellu i Tulippu. A onda, kada su izišli iz kadra, začuo je korake kako se približavaju njegovu uredu. Ako su ga već odlučili ubiti, Monza i njegova ekipa svakako su u pripravnosti i moći će ga spasiti.

Ali onda ga je Portella zazvao. Nije se javio.

Već nekoliko sekundi kasnije Portella i Tulippa zastali su na ulaznim vratima.

"Uđite", reče Astorre uza srdačan osmijeh. Ustao je kako bi im pružio ruku. "Kakvo iznenađenje. U ovo doba gotovo nikada nemam posjetitelje. Mogu li vam kako pomoći?"

"Da", izvali Portella. "Priredili smo veliku večeru i ponestalo nam je makarona."

Astorre velikodušno zamahne rukom i reče: "Moji su makaroni i vaši makaroni."

"A što kažeš na banke?" upita Tulippa zlokobnim tonom.

Astorre se pripremio za takvo pitanje. "Vrijeme je za ozbiljan razgovor. Vrijeme je za posao. Ali najprije bih vam želio pokazati pogon. Njime se silno ponosim."

Tulippa i Portella zbunjeno se pogledaju. Bili su oprezni. "U redu, ali samo na brzinu", reče Tulippa, pitajući se kako je takav klaun uspio tako dugo preživljavati.

Astorre ih povede među strojeve. Ona četvorica iz njihove pratnje stajali su u blizini. Astorre ih srdačno pozdravi, rukujući se sa svakim od njih i dijeleći im komplimente u vezi s odjećom.

S druge strane, Astorreovi ljudi pomno su ga promatrali, čekajući nalog za napad. Monza je trojicu strijelaca postavio na mezzanin s kojeg se pružao odličan pogled na glavni prostor, a koji se odozdo nije vidio. Ostali su se rasporedili na suprotnoj strani skladišta.

Prolazile su beskrajne minute, a Astorre je svojim gostima pokazivao skladište. Portella na koncu reče: "Posve je jasno da ti je srce zapravo ovdje. Zašto nam onda jednostavno ne prepustiš upravljanje bankama? Dat ćemo ti još jednu ponudu i dogovoriti postotak koji ćeš dobivati od zarade."

Astorre se upravo spremao dati znak za paljbu. Ali iznenada je začuo pravi pljusak metaka i ugledao trojicu svojih ljudi kako padaju s mezzanina, s visine od sedam metara, i licem nadolje završavaju na betonskom podu ispred njega. Pogledom je kružio skladištem, tražeći Monzu,

istodobno se brzo skrivajući iza jednog velikog stroja za pakiranje.

Odande je ugledao neku crnkinju sa zelenim povezom za oko kako juri prema njima i hvata Portellu za vrat. Svojom jurišnom puškom ubola ga je u veliki trbuh, a onda izvadila revolver i odbacila pušku na pod.

"U redu", reče Aspinella Washington. "Svi odbacite oružje. Odmah." Kako se nitko nije ni pomaknuo, ona nije oklijevala.

Ščepala je Portellu za vrat, okrenula ga i ispalila mu dva metka u trbuh. U trenutku kada se presavio u struku, revolverom ga je raspalila po glavi i nogom udarila u zube.

Potom je ščepala Tulippu i rekla: "Ti si sljedeći, osim ako me svi poslušaju. Ovo je oko za oko, kučkin sine."

Portella je znao da će bez pomoći živjeti još samo koju minutu. Pogled mu je već počeo blijedjeti. Ležao je ispružen na podu, teško disao, a njegova drečava košulja bila je natopljena krvlju. Usta su mu bila otupjela. "Poslušajte je", zastenje jedva čujno.

Portellini ljudi odbace oružje.

Uvijek je slušao kako je metak u trbuh najbolniji način umiranja. Sada su mu bili jasni i razlozi. Kad god bi duboko udahnuo, imao je osjećaj da mu netko nožem probija srce. Izgubio je nadzor nad mjehurom, a mokraća je ostavila tamnu mrlju na njegovim novim plavim hlačama. Pokušavao je izoštriti pogled na napadačicu, tu mišićavu crnkinju koja mu nije bila poznata. Pokušao je izgovoriti riječi: "Tko si ti?" ali nije uspijevao doći do daha. Posljednja misao koja se pojavila u njegovoj svijesti bila je neobično sentimentalna: upitao se tko će njegovu bratu Brunu reći da je mrtav.

Astorreu je trebao još samo trenutak da shvati što se dogodilo. Do tada nijednom nije vidio detektivku Aspinellu Washington, osim u novinama i na televiziji. Ali je znao da

je, ako je otkrila njega, najprije morala doći do Heskowa. A Heskow je u tom slučaju zasigurno mrtav. Astorre nije tugovao za tim ljigavim posrednikom. Heskow je imao veliku manu što je bio od onih koji će reći i učiniti što god treba samo da ostanu na životu. Dobro je što je sada pod zemljom, sa svojim cvijećem.

Tulippa nije imao pojma zašto ta pobješnjela kučka drži pištolj priljubljen uz njegov vrat. S povjerenjem je osiguranje bio prepustio Portelli, a svojim vlastitim odanim tjelohraniteljima dao slobodnu večer. Glupa pogreška. Amerika je tako neobična zemlja, razmišljao je. Čovjek nikada ne zna kada će se dogoditi nešto nasilno.

Kada mu je Aspinella zarila cijev pištolja duboko u kožu, Tulippa samom sebi obeća da će, uspije li pobjeći i vratiti se u Južnu Ameriku, ubrzati proizvodnju svog nuklearnog arsenala. Osobno će učiniti sve što može kako bi u zrak dignuo što veći dio Amerike, a osobito Washington, tu arogantnu prijestolnicu lijenih zastrašivača u naslonjačima, i New York, u kojem, čini se, odgajaju luđake poput te jednooke kuje.

"U redu", reče Aspinella Tulippi. "Ti si nam ponudio pola milijuna da sredimo ovog tipa." Ona pokaže na Astorrea. "S užitkom bih prihvatila posao, ali otkako mi se dogodila nesreća, morala sam udvostručiti honorar. Sa samo jednim okom moram se dvostruko više koncentrirati."

Kurt Cilke cijeli je dan proveo kod skladišta. Sjedeći u svom plavom Chewiu samo uz paketić gume za žvakanje i primjerak Newsweeka, čekao je Astorreov potez.

Došao je sam, ne želeći u ono što je smatrao mogućim završetkom svoje karijere uvlačiti nikoga od ostalih saveznih agenata. Kada je ugledao Portellu i Tulippu kako ulaze u zgradu, osjetio je kako mu se iz želuca diže žuč. Tada je

uvidio koliko je Astorre lukav protivnik. Ako, kao što je Cilke pretpostavljao, Portella i Tulippa napadnu Astorrea, Cilke bi imao zakonsku dužnost zaštititi ga. Astorre bi bio slobodan i sprao svaku mrlju sa svog imena, a da pritom ne bi morao prekinuti šutnju. A Cilke bi upropastio godine i godine mukotrpnog rada.

Međutim, kada je Cilke ugledao Apsinellu Washington kako upada u skladište s automatskom puškom u rukama, osjetio je nešto drugo - ledeni strah. Do njega je doprla priča o Aspinellinoj ulozi u onom ubojstvu na aerodromu. Izgledala mu je sumnjivo. Jednostavno nije bila logična.

On provjeri naboje u revolveru i osjeti nekakvu bljedunjavu nadu da bi na nju mogao računati kao na saveznicu. Prije nego što je izišao iz automobila, Cilke zaključi da je vrijeme da obavijesti FBI. Mobilnim telefonom nazvao je Boxtona.

"Nalazim se ispred skladišta Astorrea Viole", reče mu Cilke. A onda je začuo rafal. "Sada idem. Pođe li nešto pogrešnim putem, svakako reci direktoru da sam djelovao na svoju ruku. Snimaš li ovaj razgovor?"

Boxton neodlučno zastane, ne znajući točno kako bi se Cilkeu dopala pomisao na to da ga snimaju. Ali sve otkako je Cilke postao ciljem napada, pratili su sve njegove razgovore. "Da", reče.

"Odlično", reče Cilke. "Za službeni zapisnik: Ni ti ni itko drugi iz FBI-a nije odgovoran za ovo što ću sada učiniti. Ući ću u neprijateljsko okruženje u kojem se nalaze tri poznata zločinca i jedna teško naoružana otpadnica iz redova newyorške policije."

Boxton ga prekine. "Kurt, pričekaj pomoć."

"Za to nema vremena", reče Cilke. "Usto, ovo je moje sranje. Ja ću ga i počistiti." Pomislio je kako bi mogao ostaviti poruku za Georgettu, ali zaključi da bi to bilo odviše

morbidno i sebično. Bolje je da umjesto njega govore njegova djela. Prekinuo je vezu više ne rekavši ni riječi. Izlazeći iz automobila, primijetio je da se nepropisno parkirao.

Prvo što je primijetio ušavši u skladište bio je pištolj detektivke Washington utonuo duboko u Tulippin vrat. Svi su šutjeli. Nitko se nije micao.

"Ja sam savezni agent", objavi Cilke, visoko mašući pištoljem. "Svi odložite oružje."

Aspinella se okrene Cilkeu i podrugljivo reče: "Jebeno dobro znam tko si. Ovo su moji zarobljenici. Idi privedi nekog računovođu ili burzovnog mešetara ili nekog od onih na koje vi otmjeni pametnjakovići već trošite svoje jebeno vrijeme. Ovo je stvar newyorške policije."

"Detektivko," reče Cilke smirenim tonom, "odmah odložite oružje. Ne poslušate li me, ne bude li druge, upotrijebit ću i silu. Imamo razloga vjerovati da ste sudjelovali u uroti radi stjecanja nezakonite dobiti."

Aspinella na to nije računala. Po Cilkeovu pogledu i mirnom glasu, znala je da se neće povući. Ali nije mu kanila popustiti, sve dok u ruci drži pištolj. Cilke vjerojatno godinama nije ni na koga pucao, razmišljala je. "Misliš da sam dio nekakve urote?" poviče. "A ja mislim da si ti dio urote. Mislim da godinama uzimaš mito od ovog govnara." Ona ponovno podbode Tulippu pištoljem. "Je li tako, senor?"

Tulippa najprije ne reče ništa, ali kada ga je Aspinella koljenom udarila u prepone, presavio se i kimnuo.

"Koliko?" upita ga Aspinella.

"Više od milijun dolara", jedva izusti Tulippa.

Cilke je potiskivao bijes. Sada reče: "FBI je znao za svaki dolar koji su prebacili na moj račun. Ovo je savezna istraga, detektivko Washington." Tada duboko udahne, u

sebi brojeći prije nego što će joj reći: "Ovo je moje posljednje upozorenje. Odložite oružje, inače pucam."

Astorre ih je hladnokrvno promatrao. Aldo Monza stajao je dotada neprimiječen iza jednog drugog stroja. Astorre uoči blag trzaj na Aspinellinu licu. A onda, kao da se sve događa u nekakvoj usporenoj snimci, vidio ju je kako se premješta iza Tulippe i puca na Cilkea. No čim je opalila, Tulippa se oslobodio iz njezina stiska i bacio se na pod, izbacujući je iz ravnoteže.

Cilkea je pogodila u prsa. Međutim, i on je ispalio metak u Aspinellu i vidio je kako posrče unatrag, dok joj krv štrca ispod desnog ramena. Ni jedno ni drugo nisu pucali kako bi ubili protivnika. Do samog završetka pridržavali su se onoga što su naučili na obuci i ciljali u najširi dio tijela. Ali kada je Aspinella osjetila užarenu bol od metka i uvidjela što joj je učinio, znala je da je trenutak da zaboravi na pravila. Naciljala je Cilkeu među oči. Opalila je četiri puta. Sva su zrna pogodila cilj, tako da se Cilkeov nos na koncu pretvorio u kašu hrskavice i ona je ugledala komadiće njegova mozga spljeskane na onome što mu je preostalo od čela.

Tulippa je vidio da je Aspinella ranjena i da posrče. Pogurnuo ju je tijelom i laktom udario u lice, od čega se istog trenutka onesvijestila. Ali prije nego što se uspio domoći njezina pištolja, Astorre je izišao iz svog skloništa i nogom ga odbacio na suprotnu stranu prostorije. Tada je stao iznad Tulippe i viteški mu pružio ruku.

Tulippa je prihvati i Astorre ga povuče na noge. U međuvremenu, Monza i preživjeli članovi njegove ekipe okružili su preostale Portelline ljude i svezali ih za čelične potpornje. Nitko nije ni dotaknuo Cilkea i Portellu.

"I tako," reče Astorre, "čini mi se da još trebamo dovršiti određene poslove."

Tulippa je ostao zbunjen. Astorre je prepun proturječnosti - srdačno raspoložen neprijatelj, raspjevani ubojica. Može li čovjek ikada vjerovati nekome tko je tako nepredvidiv?

Astorre priđe središnjem dijelu skladišta i rukom pokaže Tulippi neka pođe za njim. Kada je došao do otvorenog prostora, okrene se i pogleda Južnoamerikanca u oči. "Ti si ubio mog strica i pokušao oteti naše banke. Na tebe ne bih trebao trošiti ni dah." A onda izvuče bodež, čija srebrna oštrica zablista, i pokaže ga Tulippi. "Trebao bih ti jednostavno prerezati vrat i završiti sa svime. Ali slab si, a masakriranje jednog starca koji se ne može braniti ne može biti častan čin. Stoga ću ti dati priliku da se boriš."

Na te riječi i uz gotovo neprimjetan znak glavom upućen Monzi, Astorre podigne obje ruke, kao da se predaje, ispusti nož i načini nekoliko koraka unatrag. Tulippa je bio stariji i krupniji od Astorrea, ali je za života pustio rijeke krvi. Bio je iznimno vješt s nožem. Ipak, nije se mogao nositi s Astorreom.

Tulippa uzme bodež i krene prema Astorreu. "Glup si i nepromišljen", reče. "A ja sam bio pripravan prihvatiti te kao partnera." Nekoliko puta navalio je nožem, no Astorre je bio brži te mu se izmaknuo. Kada je Tulippa načas zastao kako bi povratio dah, Astorre s vrata skine zlatni medaljon i odbaci ga na pod, pokazujući grimizni ožiljak na vratu. "Želim da ovo bude posljednja stvar koju ćeš vidjeti prije smrti."

Tulippu je ta rana upravo općinila, ta nijansa grimizne boje koju nikada nije vidio. I prije nego što se snašao, Astorre mu nogom izbije nož iz ruke te ga brzo i precizno koljenom udari u leđa, istodobno mu rukom obavijajući glavu, te mu jednim jedinim naglim pokretom slomi vrat. Svi su čuli pucanje kralježnice.

I ne zastavši kako bi pogledao žrtvu, Astorre podigne medaljon, vrati ga na mjesto i iziđe iz skladišta.

Pet minuta kasnije u skladište tvrtke Viola Macaroni stigla je skupina FBI-evih automobila. Aspinellu Washington, još uvijek na životu, prevezli su u bolnicu na intenzivnu njegu.

Kada su FBI-evi dužnosnici završili s proučavanjem videosnimke bez tona, koju su načinile kamere kojima je upravljao Monza, zaključili su da se Astorre, koji je podignuo ruke i ispustio nož, samo branio.

Epilog

Nicole bijesno spusti slušalicu i poviče tajnici: "Već mi je dosta slušanja o tome kako je taj prokleti eurodolar slab. Pogledajte možete li doći do gospodina Pryora. Vjerojatno je na devetoj rupi na kakvom golf-terenu."

U međuvremenu su prošle dvije godine i Nicole je preuzela mjesto čelnog čovjeka Aprileovih banaka. Kada se gospodin Pryor odlučio za mirovinu, ustrajno je tvrdio da je ona najbolja za to mjesto. Vješta je u borbi s velikim korporacijama i neće popustiti pod pritiskom državnih inspektora i zahtjevnih klijenata.

Danas je Nicole izbezumljeno pokušavala raščistiti stol. Navečer će sa svojom braćom otputovati na Siciliju, na obiteljsku proslavu s Astorreom. Ali prije nego što krene na put, mora se pozabaviti Aspinellom Washington, koja čeka informaciju o tome hoće li je Nicole zastupati u žalbenom postupku protiv izrečene smrtne presude. Pomisao na to ispunjavala ju je užasom i to ne samo zato što ima posao s punim radnim vremenom.

Isprva, kada je Nicole ponudila da će voditi banke, Astorre je bio neodlučan jer se prisjećao Donovih posljednjih želja. Ali gospodin Pryor uvjerio ga je da je Nicole očeva kći. Kad god je netko trebao otplatiti veliki kredit, banka je mogla računati na to da će ona primijeniti smrtonosnu kombinaciju slatkorječivog uvjeravanja i prikrivenog zastrašivanja. Znala je kako postići željeni učinak.

U tom trenutku oglasio se Nicolein interfon i gospodin Pryor pozdravi je svojim uglađenim tonom: "Kako ti mogu pomoći, dušo?"

"Ubijaju nas te fluktuacije tečajeva", reče. "Što kažete na veliko prebacivanje na njemačku marku?"

"Mislim da je to odlična zamisao", reče gospodin Pryor.

"Znate," reče Nicole, "sve to trgovanje valutama logično je približno koliko i odlazak u Vegas na cjelodnevnu partiju bakare."

Gospodin Pryor se nasmije. "To je možda i točno, ali za gubitke na bakari ne jamči Narodna banka."

Pošto je spustila slušalicu, Nicole je još nekoliko trenutaka ostala sjediti i razmišljati o napredovanju banke. Otkako ju je preuzela, kupila je još šest banaka u zemljama s naglim gospodarskim razvojem te udvostručila zaradu korporacije. Ali još joj je više bilo drago što banka sada nudi više zajmova novim tvrtkama u zemljama u razvoju.

Prisjetivši se prvog dana, samo se u sebi nasmiješila.

Čim je dobila nove memorandume Nicole je napisala pismo peruanskom ministru financija, zahtijevajući isplatu svih zaostalih rata kredita. Kao što je i očekivala, to je u toj zemlji izazvalo gospodarsku krizu, politička previranja i smjenu vlade. Nova je stranka zahtijevala ostavku generalnog konzula u Sjedinjenim Državama, Marriana Rubija.

Tijekom sljedećih mjeseci Nicole je s užitkom čitala kako je Rubio proglasio osobni bankrot. Bio je uvučen i u niz vrlo složenih parnica s peruanskim ulagačima koji su financijski podupirali jedan od njegovih mnogobrojnih poslova - neuspjeli zabavni park. Rubio se zaklinjao da će to mjesto postati "južnoameričkim Disneylandom", no uspio je privući samo jedan veliki kotač s kabinama za luna-park i restoran Taco Bell.

Slučaj koji su tabloidi nazvali "masakrom među makaronima", prerastao je u međunarodni incident. Čim se Aspinella Washington oporavila od rane koju joj je nanio Cilkeov hitac - prostrijeljenog plućnog krila - dala je niz izjava medijima. Dok je čekala suđenje, sebe je prikazala kao mučenicu u kategoriji Ivane Orleanske. Tužila je FBI za pokušaj ubojstva, klevetu i narušavanje njezinih građanskih prava. Tužila je i newyoršku policiju, tražeći plaću za vrijeme koje je provela pod suspenzijom.

Unatoč njezinim prosvjedima, porota ju je osudila nakon samo tri sata vijećanja. Kada su joj objavili da je kriva, Aspinella je otpustila svoje odvjetnike i zatražila da je zastupa Kampanja za ukidanje smrtne kazne. Iskazujući još veću sklonost publicitetu, zahtijevala je da njezin slučaj preuzme upravo Nicole Aprile. Iz ćelije u kojoj će čekati smaknuće, Aspinella je izjavila novinarima: "U sve ovo uvalio me upravo njezin bratić, pa me ona sada može izbaviti."

Nicole je isprva odbijala uopće se sastati s Aspinellom, tvrdeći kako bi svaki dobar odvjetnik tražio izuzeće iz slučaja u kojem dolazi do tako očitog sukoba interesa. Ali Aspinella ju je nakon toga optužila za rasizam, a Nicole je - ne želeći se zakrviti s vođama manjinskih skupina - pristala naći se s njom.

Na dan zakazanog sastanka Nicole je morala čekati dvadeset minuta dok je Aspinella primala cijeli mali kongres međunarodnih uglednika. Oni su Aspinellu slavili kao hrabru pobornicu u borbi protiv barbarskog kaznenog zakona Sjedinjenih Država. Aspinella je na koncu dala znak Nicole da priđe staklu. U posljednje vrijeme na oku je najčešće nosila žuti povez na kojem je bila izvezena riječ SLOBODA.

Nicole joj je počela iznositi sve razloge zbog kojih želi odbiti taj slučaj, te je u zaključku podvukla i kako je

zastupala Astorrea kada je svjedočio upravo protiv Aspinelle.

Ona ju je pomno slušala, poigravajući se svojim novim tankim pletenicama. "Shvaćam te," rekla je, "ali postoji puno toga što ne znaš. Astorre je imao pravo: skrivila sam zločine za koje su me osudili i preostali dio života morat ću ih okajavati. Ali molim te da mi pomogneš poživjeti toliko da počnem, koliko je to moguće, nadoknađivati određene stvari."

Nicole je isprva držala kako je riječ tek o još jednom Aspinellinu triku kojim želi pridobiti suosjećanje, no nešto u njezinu glasu ipak ju je dirnulo. I dalje je vjerovala da ni jedan čovjek nema pravo drugog čovjeka osuditi na smrt. I dalje je vjerovala u iskupljenje. Držala je da Aspinella zaslužuje obranu, kao svatko tko je osuđen na smrt. Samo je svim srcem željela da ne mora imati veze s tim slučajem.

Prije nego što bude u stanju donijeti konačnu odluku, Nicole se, znala je, mora suočiti s još jednom osobom.

* * *

Nakon pogreba, na kojem je Cilke bio ispraćen kao junak, Georgette je zatražila sastanak s direktorom. Jedan agent FBI-a dočekao ju je u zračnoj luci i odveo u sjedište Agencije.

Kada je ušla u direktorov ured, on ju je zagrlio i obećao da će FBI učiniti sve što je potrebno da bi njoj i kćeri pomogli da lakše prebole gubitak.

"Hvala", reče Georgette. "Ali nisam došla zbog toga. Moram doznati zašto je moj suprug ubijen."

Direktor je progovorio tek nakon podužeg razmišljanja. Znao je da je ona čula razne glasine. A te glasine mogle bi predstavljati prijetnju predodžbi koju javnost ima o FBI-u. Mora je uvjeriti u suprotno. Na koncu

reče: "Neugodno mi je reći da smo uopće morali pokrenuti istragu. Vaš je suprug bio uzor onoga što bi trebao biti svaki pripadnik FBI-a. Bio je odan poslu i slijepo se pridržavao zakona. Znam da nikada ne bi učinio nešto čime bi kompromitirao FBI ili svoju obitelj."

"Zašto je onda u to skladište otišao sam?" upita Georgette. "I kakav je imao odnos s Portellom?"

Direktor se pridržavao smjernica koje je sa svojim ljudima uvježbao uoči tog sastanka. "Vaš je suprug bio veliki istražitelj. Stekao je slobodu i poštovanje koji su mu omogućavali da se samostalno povodi za tragovima do kojih bi došao. Ne vjerujemo da je i jednom uzeo mito ili prešao dopuštene granice, ni s Portellom ni bilo s kim drugim. Rezultati koje je ostvario govore sve. On je čovjek koji je razbio mafiju."

Izlazeći iz ureda, Georgette je uvidjela da mu ne vjeruje. Znala je da će, želi li steći duševni mir, morati vjerovati u istinu koju osjeća u srcu: da je njezin suprug, unatoč svoj gorljivosti, bio najbolji čovjek od svih koje će u životu upoznati.

Nakon suprugova ubojstva, Georgette Cilke nastavila je dobrovoljno raditi u newyorškom uredu Kampanje za ukidanje smrtne kazne, ali Nicole je nije vidjela još od onog sudbonosnog razgovora. Zbog brojnih obveza u banci, Nicole je rekla da je odviše zauzeta da bi i dalje radila za kampanju. A prava je istina bila da nije imala snage suočiti se s Georgettom.

Unatoč svemu tome, kada se Nicole pojavila na vratima, Georgette ju je dočekala srdačnim zagrljajem. "Nedostajala si mi", reče.

"Žao mi je što ti se nisam javljala", reče Nicole. "Pokušala sam napisati pismo s izrazima sućuti, ali nisam uspjela doći do valjanih riječi."

Georgette kimne i reče: "Razumijem."

"Ne," reče Nicole, osjećajući kako joj se steže grlo, "ne razumiješ. I ja sam djelomično kriva za to što se dogodilo tvom suprugu. Da onog poslijepodneva nisam inzistirala na razgovoru s tobom..."

"Sve bi bilo isto", prekine je Georgette. "Da u pitanju nije bio tvoj bratić, bio bi netko drugi. Nešto takvo moralo se dogoditi prije ili poslije. Kurt je to znao, a znala sam i ja." Georgette je oklijevala tek trenutak prije nego što će pridodati: "Sada je važno to što se sjećamo njegove dobrote. Stoga nemojmo više o prošlosti. Uvjerena sam da svi mi žalimo zbog određenih stvari."

Kada bi stvari barem bile tako jednostavne, razmišljala je Nicole. Sada duboko udahne. "Ima toga još. Aspinella Washington želi da je zastupam pred sudom."

Premda je Georgette to pokušala prikriti, Nicole je vidjela kako se lecnula na spomen Aspinellina imena. Georgette nije bila vjernica, ali u tom je trenutku bila uvjerena da Bog iskušava snagu njezinih uvjerenja. "U redu", reče, ugrizavši se za usnu.

"U redu?" ponovi iznenađeno Nicole. Nekako se bila nadala da će se Georgette tome usprotiviti, to joj zabraniti, tako da će Aspinellu moći odbiti na temelju odanosti prijateljici. Nicole je jasno čula oca kako joj govori: "U takvoj odanosti bilo bi puno časti."

"Da", reče Georgette, sklapajući oči. "Trebaš je braniti."

Nicole nije mogla vjerovati. "Ali to ne moram činiti. Svi će imati razumijevanja."

"To bi bilo licemjerno", reče Georgette. "Život je ili svet ili nije. Stavove ne možemo prilagođavati samo zato što nam nešto izaziva bol."

Georgette je ušutjela i samo je ispružila ruku u znak pozdrava. Ovaj je put nije zagrlila.

Pošto je cijeli dan u glavi ponavljala taj razgovor, Nicole je konačno nazvala Aspinellu i nevoljko preuzela slučaj. Za sat vremena krenut će na Siciliju.

Sljedeći tjedan Georgette je poslala poruku koordinatoru kampanje za ukidanje smrtne kazne. U njoj je napisala da se ona i kći sele u drugi grad kako bi započele nov život, te kako svima želi sve najbolje. Nije ostavila novu adresu.

Astorre je održao obećanje zadano don Aprileu; sačuvao je banke i zajamčio dobrobit obitelji. U vlastitoj se savjesti sada oslobodio svih obveza.

Tjedan dana pošto su ga oslobodili svih sumnji u vezi s ubojstvima u skladištu, u svom se uredu sastao s don Craxxijem i Octaviusom Biancom, te im objavio želju da se vrati na Siciliju. Objasnio im je da osjeća čežnju za samom zemljom, da mu se već godinama uvlači u snove. Ima nebrojene sretne uspomene iz djetinjstva provedenog u Villi Graziji, ladanjskom imanju don Aprilea i uvijek se nadao da će se onamo vratiti. Priželjkuje jednostavniji, ali na mnoge načine i bogatiji život.

Na te riječi Bianco mu je rekao: "Ne trebaš se vraćati u Villu Graziju. Ti na Siciliji imaš vlastiti veliki posjed. Cijelo selo Castellammare del Golfo."

Astorre je ostao zbunjen. "Kako je to moguće?"

Benito Craxxi tada mu ispriča kako je veliki šef mafije, don Zeno, jednog dana pozvao trojicu prijatelja do smrtne postelje. "Ti si dječak njegova srca i duše", reče. "A sada si i

jedini njegov preživjeli nasljednik. To selo ostavio ti je biološki otac. Pripada ti po rođenju.

Kada te don Aprile odveo u Ameriku, don Zeno je osigurao egzistenciju svima u selu, do trenutka kada ti dođeš preuzeti svoje nasljedstvo. Mi smo nakon smrti tvog oca štitili selo, prema njegovim željama. Kada bi seljake pogodio loš urod, nudili bismo im sredstva za kupnju plodova i sjemena... pomagali smo im."

"Zašto mi to niste prije rekli?" upita Astorre.

"Morali smo obećati don Aprileu da ćemo to držati u tajnosti", reče Bianco. "Tvoj je otac želio da budeš na sigurnome, a don Aprile želio je da postaneš dijelom njegove obitelji. I trebao te kako bi štitio njegovu djecu. Zapravo si imao dva oca. Pravi blagoslov."

Astorre je na Siciliju doputovao jednog prelijepog sunačnog dana. Dvojica tjelohranitelja Michaela Grazzielle dočekali su ga u zračnoj luci i odvezli ga tamnoplavim Mercedesom.

Dok su se vozili Palermom, Astorre se divio ljepoti grada: mramorni stupovi i bogate rezbarije mitskih likova od nekih su zdanja činili grčke hramove, od drugih španjolske katedrale sa svecima i anđelima urezanima duboko u sivi kamen. Spuštanje u Castellammare del Golfo, krševitom uskom cestom trajalo je više od dva sata. Kao i uvijek kad bi boravio na Siciliji, Astorrea se najviše dojmila ljepota krajolika, s fantastičnim pogledom na Sredozemno more.

Selo, koje se nalazilo u dubokoj dolini, okruženo planinama, sastojalo se od pravog labirinta kamenih ulica s malenim, dvoetažnim kućama ukrašenima štukaturama. Astorre je uočio nekoliko ljudi koji su provirivali kroz proreze na obojenim bijelim prozorskim kapcima, zatvorenima pred užarenim podnevnim suncem.

Dočekao ga je načelnik sela, nizak muškarac u seljačkoj odjeći koji se predstavio kao Leo Di Marco i s poštovanjem se poklonio. "*Il Padrone*", rekao je. "Dobro došli."

Astorre se s nelagodom nasmiješio i na sicilijanskom narječju upitao: "Hoćete li mi, molim vas, pokazati selo?"

Prošli su pokraj nekolicine staraca koji su se kartali na drvenim klupama. Na suprotnoj strani *piazze* nalazila se veličanstvena katolička crkva. U tu, upravo je u tu crkvu, crkvu Sv. Sebastijana, načelnik najprije odveo Astorrea, koji se nije valjano pomolio još od ubojstva don Aprilea. Astorre je kleknuo, pognuo glavu i pričekao da ga blagoslovi otac Del Vecchio, seoski župnik.

Kasnije ga je načelnik Di Marco odveo u malenu kuću u kojoj će odsjesti. Astorre je usput primijetio nekolicinu carabiniera, pripadnika talijanske Narodne milicije, koji su stajali naslonjeni na kuće, s puškama na gotovs. "Kada se spusti noć, sigurnije je ostati u selu", objasni načelnik. "Ali danju je pravi užitak biti u poljima."

Sljedećih nekoliko dana Astorre je odlazio u dugotrajne šetnje prirodom ispunjenom svježim mirisom nasada naranača i limuna. Glavni mu je cilj bio upoznati seljane i istraživati starodrevne kamene kuće izgrađene po uzoru na rimske vile. Želio je pronaći jednu takvu kuću u kojoj bi uredio svoj dom.

Već je trećeg dana znao da će ondje biti sretan. Inače oprezni i ne odviše prijazni seljani pozdravljali su ga na ulici, a dok bi sjedio u kafiću na *piazzi*, starci i djeca zaigrano bi ga zadirkivali.

Pred njim su bile još samo dvije stvari koje je trebao obaviti.

Sutradan ujutro Astorre je zamolio načelnika da mu pokaže put do seoskog groblja.

"Zašto?" upita Di Marco.

"Kako bih odao počast ocu i majci", odgovori Astorre.

Di Marco se brzo prekriži. "Tko nije poznavao don Zena? Upravo njemu dugujemo svoj život. Spasio je našu djecu skupim lijekovima iz Palerma. Štitio naše selo od pljačkaša i bandita."

"Ali kakav je bio kao čovjek?" upita Astorre.

Di Marco slegne ramenima. "Na životu je tek malo onih koji su ga tako poznavali, a još manje onih koji će s vama o njemu razgovarati. Postao je legendom. Tko bi onda još želio poznavati stvarnog čovjeka?"

Ja, pomisli Astorre.

Još su neko vrijeme prolazili otvorenim poljima, a onda se uspeli strmim brežuljkom, pri čemu bi Di Marco povremeno zastao kako bi došao do daha. Na koncu je Astorre ugledao groblje. Ali umjesto spomenika, ondje su se nalazili redovi malenih kamenih zdanja. Mauzoleji, svi zajedno okruženi visokom ogradom od lijevana željeza, sa zaključanim vratima. Iznad vrata je pisalo: *S DRUGE STRANE OVIH VRATA SVI SU NEDUŽNI.*

Načelnik otključa vrata i uvede Astorrea u očev mauzolej od sivog mramora obilježen epitafom: *VINCENZO ZENO: DOBAR I VELIKODUŠAN ČOVJEK*. Astorre uđe i zagleda se u očevu sliku koja je stajala na oltaru. Vidio ga je prvi put i silno se iznenadio uvidjevši koliko mu je to lice poznato.

Di Marco ga potom odvede do drugog malog zdanja, nekoliko redova dalje. Ono je bilo izrađeno od bijelog mramora, a jedini tračak boje bila je svijetloplava haljina Djevice Marije uklesane u luk iznad ulaza. Astorre uđe i zagleda se u sliku. Djevojci nije moglo biti više od dvadeset

dvije godine, ali njezine velike zelene oči i blistav osmijeh ugrijali su mu srce.

Kada se našao vani, Astorre reče DiMarcu: "Kao dječak, često sam sanjao takvu ženu, ali sam mislio da je anđeo."

Di Marco kimne. "Bila je to prelijepa djevojka. Sjećam je se iz crkve. I imate pravo. Pjevala je kao anđeo."

Astorre je bez sedla jahao prirodom, zaustavljajući se samo kako bi pojeo svježi sir od kozjeg mlijeka i hrskavi kruh koji mu je ispekla jedna seljanka.

Na koncu je došao do Corleonea. Više nije mogao odlagati susret s Michaelom Grazziellom. Bio je to minimum uljudnosti koji je dugovao tom čovjeku.

Bio je preplanuo od toliko vremena provedenog na otvorenome, a Grazziella ga je dočekao raširenih ruku i bolno srdačnog zagrljaja. "Sicilijansko sunce ti godi", reče.

Astorre dolično izrazi zahvalnost: "Hvala na svemu. Osobito na potpori."

Garazziella s njim krene prema svojoj vili. "I što te dovodi u Corleone?"

"Mislim da znaš zašto sam došao", odgovori Astorre.

Grazziella se nasmiješi. "Tako jak mladić kao ti? Dakako! I ja ću te odmah odvesti k njoj. Prava radost za oko, ta tvoja Rose. I donijela je radost svima koje je upoznala."

Poznavajući Rosiene seksualne apetite, Astorre se na trenutak upita pokušava li mu Grazziella time nešto reći. Ali onda se brzo pribere. Grazziella je odviše uljudan da bi rekao takvo što i odviše pravi Sicilijanac da bi dopustio da se nešto tako nedolično odvija pred njegovim budnim očima.

Njezina se vila nalazila samo nekoliko minuta dalje. Kada su došli do nje, Grazziella zazove: "Rose, draga, imaš posjetitelja."

Ona je nosila jednostavnu plavu ljetnu haljinu, a plava kosa bila joj je svezana na zatiljku. Bez šminke je izgledala mlađe i nedužnije nego što ju je pamtio.

Zaustavila se čim ga je ugledala, zatečena. Ali onda je kriknula: "Astorre!" Potrčala je i poljubila ga, počela uzbuđeno pričati. "Već sam naučila tečno govoriti sicilijanskim narječjem. I naučila sam nekoliko glasovitih recepata. Voliš li njoke sa špinatom?"

On ju je poveo u Castellammare del Golfo i sljedeći joj tjedan pokazivao svoje selo i okolicu. Svaki su se dan kupali, satima razgovarali i vodili ljubav opušteno i lagodno kako se to kod dvoje ljubavnika postiže samo s vremenom.

Astorre je pomno promatrao Rosie ne bi li uočio da joj eventualno dosađuje ili da je muči nemir zbog tako jednostavnog života. Ali činilo se da je istinski spokojna. Pitao se bi li joj, nakon svega što su proživjeli, ikada mogao istinski vjerovati. A onda se upitao je li uopće pametno bilo koju ženu voljeti toliko da joj čovjek posve vjeruje. I on i Rosie imaju tajne koje moraju čuvati - stvari kojih se on ne želi sjećati ili ih ne želi iznositi. Ali Rosie ga je poznavala i svejedno ga voljela. Ona će čuvati njegove tajne, a on njezine.

Mučila ga je samo još jedna stvar. Rosie ima slabost prema novcu i skupim darovima. Astorre se pitao hoće li ikada moći biti zadovoljna onim što joj može ponuditi samo jedan muškarac. A to svakako mora doznati.

Za posljednjeg zajedničkog dana u Corleoneu Astorre i Rosie na konjima su jahali brežuljcima, lepršali iznad prelijepog krajolika sve do sumraka. A onda su se zaustavili u jednom vinogradu, gdje su brali grožđe i jedno drugo hranili.

"Ne mogu vjerovati da sam tako dugo ostala ovdje", reče Rosie dok su se zajedno odmarali u travi.

Astorreove zelene oči intenzivno zablistaju. "Misliš li da bi mogla ostati još malo?"

Rosie se doimala iznenađenom. "Koliko je to još malo?"

Astorre se spusti na jedno koljeno i ispruži ruku. "Možda pedeset, šezdeset godina", reče uz iskren osmijeh. U njegovu dlanu nalazio se jednostavan brončani prsten.

"Hoćeš li se udati za mene?" upita.

Astorre je u Rosienim očima tražio neki znak oklijevanja, nekakvo blago razočaranje zbog kvalitete prstena, ali odgovorila mu je odmah. Snažno ga je zagrlila i obasula poljupcima. A onda su pali na zemlju i tako se zajedno nastavili kotrljati padinom.

* * *

Mjesec dana kasnije Astorre i Rosie vjenčali su se u jednom od njegovih nasada limuna. Obred je vodio otac Del Vecchio. Svečanosti su nazočili svi stanovnici obaju sela. Brežuljak je bio pokriven grimiznom glicinijom, a zrak je ispunjavao miris limuna i naranača. Astorre je bio odjeven u bijelo seljačko odijelo, dok je Rosie nosila ružičastu svilenu haljinu.

Na ražnju se pekla svinja, a uz nju su spremne čekale i tople zrele rajčice iz polja. Stolovi su bili puni vrućeg kruha i svježeg sira. Domaće vino teklo je u potocima.

Po završetku obreda i pošto su njih dvoje razmijenili zavjete, Astorre je svojoj nevjesti otpjevao svoje najdraže serenade. Svi su toliko pili i plesali da je proslava potrajala do zore.

Sutradan ujutro, kada se probudila, Rosie je vidjela da Astorre već priprema njihove konje. "Ideš sa mnom na jahanje?" upitao ju je.

Putovali su cijeli dan, sve dok Astorre nije pronašao što je tražio - Villu Graziju. "Tajni raj mog strica. Ovdje sam proveo najsretnije trenutke djetinjstva."

Obišao je kuću i ušao u vrt, a Rosie je krenula za njim. I onda je konačno došao do svojeg stabla masline, onog koje je izraslo iz koštice koju je posadio kao dječak. Drvo je sada bilo visoko koliko i on, a deblo poprilično široko. On iz džepa izvadi oštar nožić i uhvati jednu od grana. A onda je odreže.

"Ovo ćemo zasaditi u svome vrtu. Kada budemo imali dijete, ono će imati sretne uspomene."

Godinu dana poslije Astorre i Rosie proslavili su rođenje svog sina Raymondea Zena. A kada je došlo vrijeme da ga krste, pozvali su Astorreovu obitelj da im se pridruži u crkvi Sv. Sebastijana.

Pošto je otac Del Vecchio završio obred, Valerius, kao najstarije Aprileovo dijete, podigao je čašu s vinom i nazdravio. "Neka nam svi živite sretno i uspješno. I neka vaš sin odrasta sa sicilijanskom strašću i američkom romantikom u srcu."

Marcantonio je podigao čašu i rekao: "A ako ikada poželi nastupati u nekoj televizijskoj komediji, neka zna koga će nazvati."

Sada kada su Aprileove banke donosile toliku zaradu, Marcantonio je utemeljio kreditni fond od dvadeset milijuna dolara namijenjen produciranju njegovih vlastitih dramskih projekata. On i Valerius zajednički su radili na jednom filmu koji se temeljio na FBI-evim dosjeima o njihovu ocu. Nicole je držala kako je to užasna zamisao, ali svi su se složili da bi Donu bilo drago kada bi doznao da se velik novac može zaraditi već i samom dramatizacijom legendi o njegovim zločinima.

"Navodnim zločinima", pridodala je Nicole.

Astorreu nije bilo jasno zašto im je do toga još uopće stalo.

Nekadašnja mafija više ne postoji. Veliki su Donovi ostvarili svoje ciljeve i spremno i bez poteškoća uklopili se u društvo, kao što to uvijek biva s najboljim kriminalcima. Onih nekoliko preostalih pretendenata bili su tek nedolična skupina priglupih, drugorazrednih prijestupnika i nesposobnih nasilnika. Zašto bi se bilo tko gnjavio s ucjenama i reketima kada je neusporedivo lakše ukrasti milijune dolara osnivanjem vlastite tvrtke i javnom prodajom njezinih dionica?

"Hej, Astorre, misliš li da bi nam u tom filmu mogao biti specijalni savjetnik?" upitao ga je Marcantonio. "Želimo osigurati maksimalnu vjerodostojnost."

"Svakako", reče Astorre uz osmijeh. "Reći ću svom agentu da te nazove."

Kasnije te večeri, u postelji, Rosie reče: "Astorre, misliš li da ćeš se jednom poželjeti vratiti?"

"Kamo?" upita Astorre. "U New York? U Ameriku?"

"Znaš već..." reče Rosie oklijevajući. "Nekadašnjem životu."

"Ovo je moj život, s tobom, ovdje."

"Odlično", reče Rosie. "Ali što će biti s djetetom? Ne bi li on trebao imati mogućnost iskusiti sve što mu Amerika može ponuditi?"

Astorre je zamišljao Raymondea kako trči brežuljcima i poljima, jede masline iz bačve, sluša priče o velikim Donovima nekadašnje Sicilije. Jedva je čekao da sinu počne pričati te priče. A ipak, znao je da ti mitovi neće biti dovoljni.

Jednoga dana njegov će sin otići u Ameriku, zemlju osvete, milosrđa i veličanstvenih mogućnosti.

Zahvale

Osobito velika hvala Carol Gino;
mojim agentima Candidi Donadio i Neilu Olsonu;
mojim odvjetnicima Bertu Fieldsu i Arthuru Altmanu;
mojem uredniku u Random Houseu, Jonathanu Karpu;
te mojoj djeci i unucima.

KRAJ

Nakladnik
ALGORITAM d.o.o.
Zagreb, Harambašićeva 19
Za nakladnika
Neven Antičević
Lektura
Marija Špiranović
Pripremila za tisak
Dana Früschütz
Korektura
Tamara Perišić
Grafički urednik
Davor Horvat
Obrada i prijelom
Algoritam DTP
Nenad Šimunić
Organizacija tiska
Knjiga print d.o.o.
Naklada
20.000 primjeraka
CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 740569
ISBN 978-953-316-122-8

MARIO PUZO

OMERTÀ

Astorre Viola mlad je i uspješan poslovni čovjek, uvozi makarone, voli jahati i usput se bavi svojim hobijem – pjeva sicilijanske balade. No kao usvojeni nećak umirovljenog šefa mafije don Aprilea, on je predodređeni upravitelj bankarskog carstva – legalnog izvora novca don Aprileove djece, časnih i poštenih članova društva.

Astorreov mirni život preokrenut će se u trenutku. Suparnici don Aprilea skovat će izdajničku zavjeru i prekršiti omertu – zakon šutnje. Kao čovjeku od časti, Astorreu će pasti u zadatak da osveti svog dobročinitelja i zaštiti njegovu djecu od prljavih poslova, korumpiranih djelatnika FBI-a i starih veza s mafijom.

Ovaj roman posljednje je djelo koje je prije smrti napisao Mario Puzo, a ujedno je, uz *Kuma* i *Posljednjeg Dona* i završni dio njegove trilogije o mafiji. Pisana Puzovim poznatim ležernim stilom, *Omertà* obiluje nizom detalja koji pokazuju njegovo poznavanje unutarnjeg života najpoznatije zločinačke organizacije, no način na koji autor oslikava svoje likove gotovo je nadrealističan, tako da pomalo nalikuje na krvavu mafijašku bajku.

U prijevodu Damira Biličića i uz ilustraciju Marine Leskovar ovaj je roman upravo ono što biste od Marija Puza i očekivali za kraj – epitaf na briljantnu karijeru svjetski poznatog pripovjedača.

ISBN 978-953-316-122-8
9 789533 161228

www.algoritam.hr 19,90 kn ISBN 978-953-316-122-8